

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 15 Δεκεμβρίου 2024 • Έτος 16^ο • Αρ. φύλλου 851

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ

Προτεραιότητα η ενίσχυση των μισθών

«Αντιμετωπίζουμε τα προβλήματα, διαχειριζόμαστε τις δυσκολίες και ο τύπος προχωρά μπροστά με αυτοπεποίθηση και αισιοδοξία», λέει σε συνέντευξή του ο υπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Όσο για τους μισθούς σημειώνει πως η ενίσχυσή τους είναι προτεραιότητα της κυβέρνησης. Σελ. 8

Παρόντες στην Πενταμερή σε υψηλό επίπεδο

Η ΔΔΟ είναι μία ευρεία έννοια που σπκώνει περιθώρια διαπραγμάτευσης, λέει ο Βρετανός ύπατος αρμοστής

Την πεποίθηση ότι το Ηνωμένο Βασίλειο θα δώσει το «παρών» του στη συνάντηση που επικείμενη για το Κυπριακό τους επόμενους μήνες, εκφράζει ο νέος Βρετανός ύπατος αρμοστής Michael Tatham, υπογραμμίζοντας πως η παρουσία αυτή θα είναι σε υψηλό επίπεδο. Μιλώντας για το Κυπριακό υποστηρίζει πως η ΔΔΟ είναι μία ευρεία έννοια που αφήνει πολλά περιθώρια συ-

ζήτησης και διαπραγμάτευσης για συμβιβασμούς και χώρο για να συναντηθούν οι απαιτήσεις και οι ανησυχίες των δύο πλευρών. Λέει παράλληλα τι συζητήθηκε μεταξύ του Βρετανού πρωθυπουργού και του προέδρου της Δημοκρατίας, ενώ μιλάει για την ενδυνάμωση των σχέσεων της Κύπρου με τις ΗΠΑ και τον σχεδιασμό αίτησης για ένταξη στο ΝΑΤΟ. Σελ. 5

ΚΥΠΡΙΑΚΟ-ΕΥΡΩΤΟΥΡΚΙΚΑ

Τα «όχι» τεσσάρων κρατών

Η «Κ» αποκάλυπτε αυτούσιο το αίτημα για διασύνδεση Κυπριακού-ευρωπαϊκών και τα «όχι» τεσσάρων κρατών. Στην κυπριακή πρόταση αντιτάχθηκαν η Γερμανία, η Ολλανδία, η Σουηδία και η Ιταλία, απορρίπτοντας το λεκτικό που παρουσίασε η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη. Σελ. 3

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Ποιος τελικά εκπροσωπεί τον ΔΗΣΥ

Πώς οι αντιφατικές πολιτικές οδήγησαν τον ΔΗΣΥ μπροστά σε νέα ζητήματα. Το θέμα των διαγραφών δείχνει πως το πρόβλημα ξεπερνά τις προσωπικές ατζέντες και έχει να κάνει με το ποιο κόμμα τελικά είναι σήμερα ο ΔΗΣΥ. Σελ. 6

■ Προθάλαμος εκλογών το 2025 για τα κόμματα. Σελ. 7

ΚΥΠΡΙΟΙ ΕΥΡΩΒΟΥΛΕΥΤΕΣ

Αξιολογούν τη νέα Κομισιόν

Πέντε Κύπριοι ευρωβουλευτές «βαθμολογούν» τις ακροάσεις των μελών της νέας Επιτροπής. Σε ποια θέματα/πρόσωπα εστιάζουν ως σημαντικά για την Κύπρο. Σελ. 10

ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ ΣΧΟΙΝΑΣ

Ο Μητσοτάκης και τα 10 χρόνια στην κόλαση

Τι λέει ο τέως επίτροπος για τη σχέση του με τον Έλληνα πρωθυπουργό και για το ποιες ήταν οι πιο δραματικές στιγμές του στις Βρυξέλλες. Σελ. 21

Στη ράχη του αλόγου στο Χαλέπι καθόταν μέχρι πριν από λίγες ημέρες ένας Άσαντ. Τώρα, μετά την αποκαθλίωση του καθεστώτος, σκαρφαλώνουν μικροί και μεγάλοι. Η πορεία της Συρίας μοιάζει περισσότερο με άλμα στα τυφλά, παρά με καλπασμό στο μέλλον.

ΣΤΗ «ΜΑΥΡΗ ΤΡΥΠΑ» ΤΗΣ ΜΕΣΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Σταυρόλεξο για δυνατούς λύτες η νέα Συρία

Σε δίνω μεγάλης αβεβαιότητας μπαίνει η Συρία μετά την ανατροπή του καθεστώτος Άσαντ. Η Τουρκία κάνει επίδειξη δύναμης στα συντρίμια της χώρας, επιχειρώντας να υπεισέλθει η ίδια στον

ρόλο που έπαιζαν η Ρωσία και το Ιράν. Τι κινδύνους κρύβει το «παιχνίδι» του Ταγίπ Ερντογάν με τους τζιχαντιστές. Πόσο πιθανή είναι η σταθεροποίηση στην εξουσία των δυνάμεων που ανέτρε-

ψαν τον Άσαντ. Τι σημαίνει η εσπευσμένη απόσυρση της Ρωσίας από την Ανατολική Μεσόγειο. Πώς επηρεάζεται η Κύπρος. Το σενάριο για νέο «μνημόνιο» στην κυπριακή ΑΟΖ. Σελ. 4, 16, 18, 19, 20

ΜΕΙΩΣΗ ΔΟΣΕΩΝ, ΑΥΞΗΣΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΩΝ

Με το δεξί στο 2025 οι δανειολήπτες

Το 2025 μπαίνει με το «δεξί» για τους δανειολήπτες, καθώς με τις μειώσεις των επιτοκίων θα δουν μείωση των δόσεων τους. Ταυτόχρονα,

ανοίγει ο δρόμος για χρηματοδοτήσεις με χαμηλότερο κόστος προς όφελος πολιτών και επιχειρήσεων. Οικονομική, σελ. 3

ΚΑΟΥΦΜΑΝ

Μια νότα Ευρώπης στην Αθήνα

Στον απόηχο της Ρωσικής Επανάστασης, ο Χέρμαν Κάουφμαν, ένας Ρώσος εμigrés παντρεμένος με Ελληνίδα, εκπαιδευσε γενιές Ελλήνων στο τι σημαίνει «βιβλίο» πέρα από την ανάγκη και τη λειτουργία της ανάγνωσης. Τέχνες, σελ. 1

ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

Το γυμνό στην τέχνη

Λίγοι ζωγράφοι καταφέρνουν να είναι πραγματικά αισθησιακοί, χωρίς να γίνονται πορνογραφικά περιγραφικοί. Η αποτύπωση της ερωτικής επιθυμίας στην ελληνική ζωγραφική πλέον δεν είναι αποκλειστικά ανδρική υπόθεση. Τέχνες, σελ. 4

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

ZENITH

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Η υπερπαραγωγή των Χριστουγέννων

Η φωταγώγηση της οικίας της Θεοπίστης Θεοδούλου έγινε σε μια σεμνή τελετή, στην οποία παρευρέθηκαν εκλεκτά μέλη των φιλανθρωπικών οργανώσεων και των καρέ της μείζονος περιοχής πρωτεύουσας. Η παλιά Στροβολιώτισσα υποδέχτηκε τις κυρίες φορώντας τη γούνινη ετόλ της, η οποία το πά-λαι ποτέ προκάλεσε την επιήληξη της διευθύντριας της Ουρανίας Κοκκίνου («Είναι υπερβολή για μια καθηγήτρια, Θεοπίστη!») και την αντίδραση της συνηγόρου υπεράσπισης Ιουλίας Παλαιολόγου Ουλίσσον («Η υπερβολή είναι η τελευταία άμυνά μας στον μικροαστισμό, δεσποινίς Κοκκίνου!»).

Εάν επρόκειτο για έναν οποιονδήποτε χριστουγεννιάτικο στολισμό, η στήλη δεν θα ασχολείτο. Η περίπτωση όμως του σπιτιού της Θεοπίστης αποτελεί όχι απλώς υπερπαραγωγή, αλλά «μια πράξη αντίστασης στη μίζερια του Δήμου Στροβόλου». Αυτό εξηγούσε η ίδια και οι κυρίες κατένευσαν πρόθυμα καθώς όλες είχαν δει τα αφαιρετικά (sic) στολίδια που τοποθετήθηκαν στις κολώνες της ΑΗΚ ως πλίνθοι και κέραμοι στάκτως ερριμμένα. Το υπερθέαμα βεβαίως και φέτος δίχασε το καρέ, με κορυφαίο δηλητηριώδες σχόλιο εκείνο της σieroκουτάλας της Κούταλου, η οποία ξεστόμισε το αμίμητο: «Είναι σαν να έκανε εμετό επάνω στο σπίτι ο Άγος Βασίλης, μάνα μου!».

Η Θεοπίστη, πάντως, απτόητη συνέχισε να υποδέχεται τις καλεσμένες της, επαναλαμβάνοντας μελοδραματικά την ατάκα της Μήλας Ντυμπού: «Δεν θέλω ρεαλισμό, θέλω μαγεία». «Αυτό ακούγεται ως απειλή» σχολίασε μια κάργια του καρέ των Αγίων Ομολογητών, η οποία εξηγούσε στην ομήγυρη για το πόσο εκθαμβωτική ήταν η Φουρέρια στο Christmas Street Party του Δήμου Λευκωσίας. «Ενώ στον Στρόβολο ούτε τη Λίλα δεν κατάφε-

ραν να φέρουν». «Ποια είναι η Λίλα;» τόλμησε να ρωτήσει η Ευγενία η Καλαμαρού. «Δεν γνωρίζετε τη Λίλα;». «Καταδικάστε με, κυρία Πρόεδρε, το ομολογώ: Δεν γνωρίζω τη Λίλα!». Τότε μια άλλη σιγανοπαπαδιά, του καρέ του Αγίου Δομετίου, τραγούδησε με μπρίο το υπέρτατο σουξέ της ασιδού Λίλας («Ατουταλέρ, δεν θα με ξεχάσεις ποτέ, φεύγω με το μαύρο κουπέ») και οι κυρίες χειροκρότησαν ενθουσιασμένες την ανέλπιστη χριστουγεννιάτικη performance.

Η πολιτική ατζέντα της ημέρας ξεκίνησε κάπως ανορθόδοξα: με το εξωτερικό δελτίο. Η είδηση ότι η βασίλισσα Ελισάβετ έκανε μπάνιο

τον Κάρολο, όταν ήταν μωρό, φωρώντας το στέμμα της, αξιολογήθηκε ως αρκούντως πικάντικη. Σε αντίθεση πάλι με τα βασιρικά νέα, η είδηση της επίσκεψης του Βρετανού πρωθυπουργού στο νησί μας ελάχιστα συγκίνησε τις κυρίες. Ούτε καν τα σκληροπυρηνικά μέλη της αγγλόφωνης Δεξιάς ταυτίστηκαν κι ως μεσολάβησαν 53 ολόκληρα χρόνια από την προηγούμενη επίσκεψη πρωθυπουργού της Μεγάλης Βρετανίας. Αντιθέτως, ταυτίστηκαν με την ανάρτηση της Ελένης Χρυσοστομίδου: «Welcome to Cyprus, Sir Keir Starmer. For us, the best British Prime Minister of all time remains Hugh Grant in “Love Actually”».

Η είδηση πάντως από το εξωτερικό δελτίο που απασχόλησε περισσότερο το καρέ, αφορούσε στον διορισμό του καρέ Κίμπερλι Γκίλφοϊλ στην πρεσβεία των ΗΠΑ στην Ελλάδα. Η πληθωρική πεσόνα της κυρίας, η οποία διέπρεψε στην τηλεόραση και όχι μόνο, είναι βέβαιο ότι θα εμπλουτίσει το νυσταλέο διπλωματικό ρεπορτάζ. Όπως σχολίασε εύστοχα η Ιουλία: «Δείτε τις φωτογραφίες και θα καταλάβετε γιατί ο στολισμός του σπιτιού της Θεοπίστης ωχρία μπροστά στην Κίμπερλι. Επιπλέον, να μαθαίνουμε για να διδασκόμαστε: Ο Τραμπ πρόσφερε στην πρώην του γιου του την πρεσβεία μιας χώρας. Μπροστά σε αυτό, όσα κάνουν οι δικοί μας μοιάζουν με

πταίσματα, μάνα μου».

«Ας καταγραφεί, πάντως, για τις υποσημειώσεις της Ιστορίας, ότι ο αγαπημένος μας Γιαννάκης Ομήρου αντέδρασε στον διορισμό της Κίμπερλι με τη βαρυσήμαντη δήλωση: Η πρέσβης που διόρισε ο Τραμπ στην Ελλάδα χαρακτηρίζει τους Έλληνες “τζαμπατζήδες”, “τεμπέληδες” και “ανεκπαίδευτα σκυλιά”. Ελπίζω ότι η ελληνική κυβέρνηση δεν θα δώσει τη συγκατάθεση για τον διορισμό της. Είναι θέμα αξιοπρέπειας. Και μάλιστα ΕΘΝΙΚΗΣ» ενημέρωσε η Ιουλία. «Chapeau, Γιαννάκη!» ομοφώνησε το καρέ. Κι ύστερα συμφώνησαν επίσης ότι το καλύτερο σχόλιο για τον περιβόπτο

διορισμό έκανε το επίσης αγαπημένο τους parody account (για τους σωστούς όμως λόγους) Jho Low ο Προεδρικός Βαφτιστικός: «Έννα μας πελλάνει τούτος... Εν σάννα πέψουμε εμείς τη Βαλεντίνα Τσίγκη πρέσβειρα στην Ουάσινγκτον...». «Αδιαπραγμάτευτα Θεός!» αποφάνθηκε η Ιουλία.

Στο σημείο που η οικοδέσποινα σέρβιρε το βερμούτ και η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού τραγουδούσε (ελαφρώς ντίρλα) «Μια γυναίκα μόνο ξέρει να σου πει, μια γυναίκα που αγάπησε πολύ», αποφάσισαν ν’ ανοίξουν το ακανθώδες θέμα των δηλώσεων του Κώστα Μαλέκου ο οποίος, όπως ο λίκας που καίει τα σπαρτά, έκαψε τα εγκεφαλικά κύτταρα όπως δεν θεωρούν τη γυναίκα γλάστρα στο πλευρό των παλαιάς κοπής αρσενικών. «Τουτέστιν, όλων των στοιχειωδώς πολιτισμένων ανθρώπων ανεξαρτήτως φύλου, εξαιρουμένων του Ανδρέα Θεμιστοκλέους, ο οποίος υπερθεμάτισε ως συνήθως» σχολίασε η Ιουλία. «Το περίεργο βεβαίως είναι που δεν τοποθετήθηκε το άλλο ασυγκράτητο αρσενικό, ο Νίκος Πελετιέ» συμπλήρωσε.

Τίποτε δεν φαινόταν ότι μπορούσε να χαλάσει τη βραδιά. Ούτε καν το viral βίντεο της Αννίτας, γνωστό και ως «Πρόεδρος στα πρόθυρα νευρικής κρίσης» ή τα beef ανάμεσα στους Κουλά - Λετυμπιώτη και Αβέρωφ - Ιωάννου. «Αγάπη ολούθε» είπε η Ευγενία η Καλαμαρού. Κι έπειτα ζήτησε από τις κυρίες να σωπάσουν λίγο για ν’ ακούσουν το νέο τραγούδι του Maestro. Η μουσική του Ρίονανι, οι στίχοι της Νικολακοπούλου και η μαγική φωνή της Χαρούλας σίγησαν τα πολιτικά πάθη. «Δεν θέλω ρεαλισμό, θέλω μαγεία» ψιθύρισε η Θεοπίστη κι αυτή τη φορά καμιά τους δεν έφερε αντίρρηση.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»

15.12.1934

Μάστιγα: Ο αμερικανικός πόλεμος τον οποίον ήρχισεν η αμερικανική αστυνομία εναντίον των ναρκωτικών έγινε αφορμή να γνωσθή η τρομερά εξάπλωση την οποίαν είχαν λάβει κατά τα τελευταία έτη οι τεχνικοί παράδεισοι μεταξύ όλων των κοινωνικών τάξεων. Κατά τον διενεργηθέντα εις όλας τας πόλεις -μεγάλας και μικράς- αιφνιδιασμόν ανεκαλύφθη ότι όχι μόνον πολυάριθμα καταγώγια αλλά και αριστοκρατικά ξενοδοχεία είχαν μετατραπή εις κέντρα τοξικομανών. Αι κατασχεθείσαι ποσότητες οπίου, μορφίνης, κοκαΐνης και ηρωίνης είνε τεράστιαι. Μεταξύ των συλληφθέντων 500 λαθρεμπόρων είνε και 71 γυναίκες, πολλαί των οποίων ανήκουν εις την ανωτέραν αμερικανικήν κοινωνίαν. Ο αιφνιδιασμός απεφασίσθη κατόπιν ειδικών ερευνών αι οποιαί έφερον εις φως σειράν σοβαρωτών σκανδάλων. [...] Εις το Κλέβελαντ, η αστυνομία συνέλαβε σπείρα λαθρεμπόρων οι οποίοι, διά να διαδώσουν ταχύτερον τα αλλότρια εμπορεύματα των, έδιδαν δωρεάν ναρκωτικά εις τους νεαρούς μαθητάς των σχολείων, με την ελπίδα να τους καταστήσουν πιστούς πελάτας.

Νύμμαν: Αι αρχαί της Ζυρίχης συνέλαβον τον γνωστόν Γερμανόν κομμουνιστήν Χάιντς Νύμμαν, σύγγαμβρον του Ρώσου δικτάτορος Στάλιν, ο οποίος μετά την επικράτησιν του χιτλερικού καθεστώτος κατέφυγεν εις την Ελβετίαν όπου διέμενεν υπό το ψευδώνυμον Μπίελερ. Ο Νύμμαν διετέλεσε μέλος της εκτελεστικής επιτροπής του γερμανικού Κομμουνιστικού κόμματος και ο κυριώτερος επιφυλακτής του μπολσεβικικού κινήματος εν Γερμανία. Η γερμανική αστυνομία είχαν εκδώσει εναντίον του ένταλμα συλλήψεως, χαρακτηρίσασα αυτόν ως ηθικόν αυτοοργάν του φόνου διαφόρων μελών του εθνικοσοσιαλιστικού κόμματος.

Ορκωμοσία: Συμφώνως προς το καταρτισθέν επίσημον πρόγραμμα, ετελέσθη χθες σεμνή και επιβλητική η τελετή της ορκωμοσίας του κ. Αλ. Ζαΐμη ως Προέδρου της Δημοκρατίας. Η αυθόρμητος συμμετοχή του πλήθους έδωσε εις την τελετήν παλλαϊκόν χαρακτήρα. Αι οδοί από τας οποίας επρόκειτο να διέλθουν οι επίσημοι είχαν κατακλυσθή υπό πλήθους το οποίον απέκλεισε και όλας τας διόδους.

ΟΜΗΡΟΥ & Σ Ε Β Ε Ρ Η / Γράφει ο ΟΝΑΣΕΓΟΡΑΣ

Ο Νίκος, η Ομόνοια και ο Ψηφιακός Πολίτης

Η Πάφος πετά.

Ο εκπρόσωπος της Ισότητας, ο Συντεχνιακός της καρδιάς μας, ο άνθρωπος που αν έγραφε υπερωρίες στις τηλεοπτικές του εμφανίσεις θα ήταν εκατομμυριούχος, τελικά δεν θα αντιμετώπιζε οποιαδήποτε κατηγορία -εκτός από τη σοβαρή κατηγορία του τηλεοπτικού μαϊντανού- αφού με απόφαση του Αρχηγούδόθηκε εντολή αναστολής διώξης. Είπαμε είμαστε όλοι ίσοι, μα οι τηλεστέρες είναι λίγο πιο ίσοι από τους υπόλοιπους.

Στο ΑΚΕΛ εργάζονται πυρετωδώς για να ανακάμψει το ανανεωμένο, ανακαινισμένο και φρεσκομπογιατισμένο Κόμμα στις Βουλευτικές του 2026. Εκείνο που θεωρείται φλέγον θέμα είναι να πρωταγωνιστήσει η

Ομόνοια στη χρονιά που μας έρχεται και ιδανικά να πάει καλά και στην Ευρώπη ώστε να φέρει ψήφους και για την Ευρωβουλή!

Το δεύτερο πρόβλημα έχει να κάνει με τις Ειρήνες: Πρώτον, με την Ειρήνη στην περιοχή μας (επιβάλλεται να τελειώσει ο πόλεμος στην Ουκρανία ώστε να συμφιλιωθούν όσοι σπούδασαν στην πρώην Σοβιετική Ένωση) και δεύτερον, με την Ειρήνη Χαραλαμπίδου, που φεύγει μεν, αλλά έχει σημασία φεύγοντας να μην αφήσει πίσω της συντρίμια, αρρωστημένους και αγρίμια, που λένε και το γνωστό άσμα.

Υπάρχει και έλλειψη ειρήνης -κάποιοι μιλούν για έλλειψη ομόνοιας-

ανάμεσα στις δύο Ομόνοιες, αυτήν της καρδιάς μας κι αυτήν της εταιρείας. Ήδη, τα πρώτα συνθήματα που δείχνουν έντονη αντιπαλότητα έκαναν την εμφάνισή τους στους τοίχους με πράσινη μπογιά, οπότε ίσως σύντομα δούμε τον Στεφάνου σε παιχνίδια της 29ης Μαΐου.

Ο υφυπουργός Ψηφιακής Πολιτικής, Νίκος Δαμιανού, παρουσίασε την πλατφόρμα Ψηφιακός Πολίτης. Ας ελπίσουμε πως τα ρομπότ της πλατφόρμας θα απαντούν τα μηνύματα έγκαιρα, γιατί αν πάρουν τις συνθήκες των ανθρώπων συναδέλφων τους στις πλείστες υπηρεσίες του Δημοσίου προβλέπω να πίνουν καφέ με «το πόνι πάνω στ' άλλο». να μιλούν στο τηλέφωνο με άλλα ρομπότ και απλώς να γράφουν υπερωρίες.

Σύμφωνα με δηλώσεις του κυρίου Δαμιανού, σύντομα -και ελπίζουμε το δικό του σύντομα να είναι πιο σύντομο από εκείνο του Παπαναστασίου για το φτηνότερο ρεύμα- θα ακολουθήσει και ο Ψηφιακός Βοηθός. Βοηθείά μας.

Κλείνουμε με το κουίζ της ημέρας: ποιες δύο σύζυγοι πολιτικών μας ηγετών βγάδουν εξανθήματα (στα κυριακά «τσούννες») ακόμη και στο άκουσμα του ονόματος πρώην Προέδρου μας; Και μάλιστα δεν κάνουν και ιδιαίτερη προσπάθεια να το κρύψουν, αφού η μια πρόσφατα το έλεγε δημοσίως σε φιλικό της περίγυρο. Στην υγεία της ακάριστης.

«Τα θέλω» Χριστοδουλίδη και το «nein» της Γερμανίας

Αποκαλύπτουμε αυτούσιο το αίτημα για διασύνδεση
Κυπριακού–ευρωπαϊκών και τα «όχι» τεσσάρων κρατών

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη υπέβαλε «συγκεκριμένη» πρόταση ενώπιον των 26 εταίρων στην Ε.Ε., προκειμένου να εξασφαλίσει «ουσιαστική διασύνδεση» του κυπριακού προβλήματος και των ευρωπαϊκών ντοσιέ, ώστε η «μακρόπνοη ευρωπαϊκή σχέση» που δρομολογείται με ομόφωνη απόφαση της Ε.Ε., να τελεί υπό την αίρεση της επανέναρξης των συνομιλιών και της διασφάλισης προόδου προς την κατεύθυνση λύσης του Κυπριακού. Η «Κ» εξασφάλισε αυτούσιο το κυπριακό αίτημα, όπως αυτό τέθηκε ενώπιον των κρατών-μελών, επιχειρώντας να οικοδομήσει σε υφιστάμενη αναφορά του προσχεδίου Συμπερασμάτων. Ανάλογο ενδιαφέρον παρουσιάζουν και οι λόγοι για τους οποίους, όπως πληροφορούμαστε, το κυπριακό αίτημα απορρίφθηκε από συνολικά τέσσερα κράτη-μέλη: Τη Γερμανία, την Ολλανδία, τη Σουηδία και την Ιταλία.

Ας δούμε πρώτα την υφιστάμενη αναφορά του προσχεδίου Συμπερασμάτων και αμέσως μετά πώς η Λευκωσία επικερίρησε να την τροποποιήσει, υποβάλλοντας δική της πρόταση (φωτοτυπία):

• **Υφιστάμενη** αναφορά προσχεδίου: «Η εποικοδομητική δέσμευση της ίδιας της Τουρκίας θα είναι καθοριστική για την προώθηση των διαφόρων τομέων συνεργασίας (σ.σ. με την Ε.Ε., δηλαδή των ευρωπαϊκών ντοσιέ)», αναφέρει το προσχέδιο Συμπερασμάτων. Στα αγγλικά: «Turkiye's own constructive engagement will be instrumental in advancing the various areas of cooperation».

• **Αίτημα** της Λευκωσίας για τροποποίηση: «Η εποικοδομητική δέσμευση της ίδιας της Τουρκίας, σε όλο το φάσμα των σχέσεων Ε.Ε.-Τουρκίας, περιλαμβανομένων σε σχέση με την επανάλληψη και την πρόοδο των συνομιλιών για λύση του Κυπριακού, εντός του πλαισίου του ΟΗΕ, θα είναι καθοριστική για την προώθηση των διαφόρων τομέων συνεργασίας», αναφέρεται χαρακτηριστικά στην πρόταση που έβαλε στο τραπέζι των 26 εταίρων

της, η Κύπρος. Στα αγγλικά, όπως ακριβώς υποβλήθηκε η κυπριακή πρόταση, αναφέρεται: «Turkiye's own constructive engagement, across the board of EU-Turkiye relations, including in relation to the resumption of and progress in the Cyprus settlement talks, within the UN-agreed framework, will be instrumental in advancing the various areas of cooperation».

Με την τροποποιητική αυτή πρόταση, η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη επικερίρησε να θέσει τις ευρωπαϊκές σχέσεις και κατά συνέπεια τα ευρωπαϊκά ντοσιέ, υπό την αίρεση της επανέναρξης των συνομιλιών για το Κυπριακό και της προόδου προς την κατεύθυνση διευθέτησης του προβλήματος. Προσδοκώντας, δηλαδή, να εγκαθιδρύσει μια σχέση εξάρτησης των ευρωπαϊκών σχέσεων και της πορείας επίλυσης του Κυπριακού, με τη σύμφωνη γνώμη όλων των κρατών-μελών της Ε.Ε. Όπως είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε, τέσσερα συνολικά κράτη-μέλη αντιτάχθηκαν στην κυπριακή πρόταση, απορρίπτοντας το λεκτικό που παρουσίασε η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη:

Η Γερμανία απέρριψε κάθετα την κυπριακή πρόταση, εκφράζοντας σοβαρότατες ενστάσεις και επιφυλάξεις. Υποστήριξε ότι επικερίρει «ανταρροπική ισορροπία» του προσχεδίου Συμπερασμάτων, με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Η Σουηδία και η Ιταλία συμφώνησαν απολύτως με τη θέση της Γερμανίας, σιγοντάροντας την τοποθέτηση του Βερολίνου. Και η Ολλανδία υπέδειξε ότι η πρόταση της Λευκωσίας «βρίσκεται εκτός του πλαισίου των ομόφωνων Συμπερασμάτων του περασμένου Απριλίου». Δηλαδή, εκτός των αποφάσεων που προσυπέγραψε και ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης, υποθετώντας την «προώθηση της εργασίας» των ευρωπαϊκών ντοσιέ, χωρίς διασύνδεση με το Κυπριακό.

Η τοποθέτηση της Ολλανδίας ήταν ίσως η πλέον καίρια, καθώς πραγματικά τον περασμένο Απρίλιο, στο ανώτατο επίπεδο της Συνόδου Κορυφής, η Λευκωσία για λόγους που μόνον η ίδια γνωρίζει, συναί-

ΠΡΟΣΧΕΔΙΟ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ

«Turkiye's own constructive engagement will be instrumental in advancing the various areas of cooperation».

ΑΙΤΗΜΑ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ ΓΙΑ ΠΡΟΣΘΗΚΗ ΣΤΟ ΠΡΟΣΧΕΔΙΟ

«Turkiye's own constructive engagement, (across the board of EU-Turkiye relations, including in relation to the resumption of and progress in the Cyprus settlement talks, within the UN-agreed framework), will be instrumental in advancing the various areas of cooperation».

Πάνω, η αναφορά του αναθεωρημένου προσχεδίου Συμπερασμάτων και κάτω, αυτούσια σε παρένθεση, η προσθήκη που επικερίρησε η Λευκωσία για διασύνδεση Κυπριακού-ευρωπαϊκών, αλλά απορρίφθηκε από τη Γερμανία, την Ολλανδία, τη Σουηδία και την Ιταλία.

Τον περασμένο Απρίλιο στη Σύνοδο Κορυφής, η Λευκωσία, συναίνεσε στην προώθηση των ευρωπαϊκών σχέσεων, χωρίς καμιά ουσιαστική διασύνδεση με το Κυπριακό.

νεσε στην προώθηση των ευρωπαϊκών σχέσεων, χωρίς καμιά ουσιαστική διασύνδεση με το Κυπριακό. Με αποτέλεσμα, η επανέναρξη των συνομιλιών στο Κυπριακό και η επίτευξη προόδου για την επίλυσή του, να μην αποτελούν προϋπόθεση/προαπαιτούμενο για την εγκαθίδρυση της νέας «μακρόπνοης ευρωπαϊκής σχέσης» και την υλοποίηση των ευρωπαϊκών ντοσιέ.

Αυτό άλλωστε είναι πλέον αυταπόδεικτο. Κι αυτό είναι το χειρότερο για τη Λευκωσία. Καθώς, μετά

Τέσσερα συνολικά κράτη-μέλη, η Γερμανία, η Ολλανδία, η Σουηδία και η Ιταλία, αντιτάχθηκαν στην κυπριακή πρόταση, για «ουσιαστική διασύνδεση» του κυπριακού προβλήματος και των ευρωπαϊκών ντοσιέ απορρίπτοντας το λεκτικό που παρουσίασε η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη.

λανδία, για διασύνδεση του Κυπριακού με τα ευρωπαϊκά ντοσιέ, στα Συμπεράσματα του επικείμενου Συμβουλίου Γενικών Υποθέσεων, η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη άφησε σαφώς να εννοηθεί ότι εάν δεν ικανοποιούνταν οι κυπριακές θέσεις, δεν θα συναινούσε στην έγκριση των λοιπών αναφορών του κειμένου. Με άλλα λόγια, η Λευκωσία, σε διπλωματικό επίπεδο, προειδοποίησε με άσκηση βέτο, κάτι που προκάλεσε μεν αλγεινή εντύπωση, αλλά δεν λήφθηκε σοβαρά υπόψη, δεδομένου του «βεβαρημένου ιστορικού» της Λευκωσίας σε ανάλογες περιπτώσεις.

Σε κάθε περίπτωση, οι εταίροι της Κύπρου δεν άλλαξαν στάση και η Λευκωσία αντιλήφθηκε για μία ακόμη φορά ότι η εξασφάλιση αναφοράς, έστω για την ωριαποίηση της εικόνας των Συμπερασμάτων και κατά συνέπεια της ίδιας (face saving), περνούσε από το Βερολίνο. Ως αποτέλεσμα, όπως δημοσίευσε η «Οικονομική Καθημερινή» την περασμένη Τετάρτη, η Λευκωσία κτύπησε την πόρτα της Γερμανίας και επικερίρησε σε διμερές επίπεδο να εξασφαλίσει μια προσθήκη στο προσχέδιο Συμπερασμάτων, η οποία να παραπέμπει σε κάποιες μορφές «συσχέτιση / σύνδεση» (connection) του Κυπριακού και των ευρωπαϊκών σχέσεων.

Ωστόσο, η Γερμανία δεν δέχθηκε τίποτα πέραν των αποφάσεων του περασμένου Απριλίου, με αποτέλεσμα η Λευκωσία να συναινέσει στην αναπαραγωγή μιας φράσης, η οποία αποτελεί ξαναζεσταμένο φαγητό και σε καμιά περίπτωση δεν συνιστά «ουσιαστική διασύνδεση», με τρόπο ώστε το Κυπριακό να αποτελεί προϋπόθεση για την πορεία των ευρωπαϊκών σχέσεων. Η φράση που εξασφάλισε η Λευκωσία επαναλαμβάνει «καρμπόν» ό,τι ακριβώς αναφερόταν και τον περασμένο Απρίλιο, σημειώνοντας ότι (επίσημη μετάφραση Ε.Ε.-Συμπεράσματα 18 Απριλίου): «Εν προκειμένω, η Ε.Ε. αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στην επανέναρξη και την πρόοδο των συνομιλιών για τη διευθέτηση του ζητήματος της Κύπρου, με στόχο την περαι-

τέρω ενίσχυση της συνεργασίας Ε.Ε.-Τουρκίας». Και όπως και τον περασμένο Απρίλιο, η εν λόγω αναφορά τοποθετείται στο χαρτί μετά τη γενική θέση ότι «η εποικοδομητική δέσμευση της ίδιας της Τουρκίας, θα είναι καθοριστική για την προώθηση των διαφόρων τομέων συνεργασίας» με την Ε.Ε. Όπως φαίνεται και με γυμνό μάτι, η φράση που εξασφάλισε η Λευκωσία, όπως και τον περασμένο Απρίλιο, δεν καθιστά την επανέναρξη των συνομιλιών και την πρόοδο του Κυπριακού ως προϋποθέσεις για τις ευρωπαϊκές σχέσεις, (κάτι που είχε επικερίρησει ανεπιτυχώς να εξασφαλίσει η Λευκωσία με τη δική της πρόταση που παρουσιάζουμε σήμερα αυτούσια). Άλλωστε, με τη φράση που προεφάρθηκε στη Λευκωσία, η Ε.Ε. αρκείται απλώς να εκφράσει την «ιδιαίτερη σημασία» που η ίδια αποδίδει στη διευθέτηση του Κυπριακού, παραπέμποντας και στον στόχο περαιτέρω ενίσχυσης της συνεργασίας Ε.Ε.-Τουρκίας. Ως να πρόκειται για δύο αυτόνομες, παράλληλες πορείες, χωρίς να δημιουργείται καμιά υποχρέωση για την Άγκυρα, πόσο μάλλον σχέση εξάρτησης της ευρωπαϊκής συνεργασίας από το Κυπριακό.

Με άλλα λόγια, η συμφωνηθείσα φράση, αντανάκλα μια «φραστική συνύπαρξη» ή στην καλύτερη περίπτωση έναν «χαλαρό συσχετισμό» του Κυπριακού και των ευρωπαϊκών σχέσεων, στην ίδια παράγραφο. Και όχι μια πραγματική, «ουσιαστική διασύνδεση», η οποία θα μπορούσε να επιτευχθεί μόνο εάν και εφόσον η Ε.Ε. εξαρτούσε την πορεία των ευρωπαϊκών σχέσεων από την επίλυση του Κυπριακού. Θέτοντας δηλαδή το Κυπριακό ως προϋπόθεση ή ως προαπαιτούμενο για την οποία πρόοδο των ευρωπαϊκών σχέσεων.

Κάτι που απουσιάζει από το αναθεωρημένο προσχέδιο Συμπερασμάτων, το οποίο εκτός συγκαλονιστικού απροόπτου αναμένεται να υιοθετηθεί σε πολιτικό επίπεδο, τον περασμένο Τρίτη 17 Δεκεμβρίου, στο Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων της Ε.Ε.

ΑΡΘΡΟ / Του ΧΑΡΙΔΗΜΟΥ Κ. ΤΣΟΥΚΑ

Ο Αγαμέμνων, ο Κινγκκινάτος και ο Μπάνιντεν

Η ιστορία είναι γνωστή. Ο στόλος των Ελλήνων έχει συγκεντρωθεί στην Αυλίδα, έτοιμος για την τρωική εκστρατεία. Ο απόλλους, όμως, καθυστερεί απελπιστικά. Η θεά Άρτεμις, εξοργισμένη με τον αρχηγό της εκστρατείας Αγαμέμνονα, έχει προκαλέσει άπνοια. Ο μάντις Κάλχας προφητεύει ότι η θεά θα εξευμενιστεί μόνο αν ο Αγαμέμνων θυσιάσει την κόρη του Ιφιγένεια.

Στην τραγωδία «Ιφιγένεια εν Αυλίδι», ο Ευριπίδης παρουσιάζει αρκικά τον Αγαμέμνονα να συνομιλεί με τον γέροντα υπηρέτη του. Είναι βαθιά προβληματισμένος. Το δίλημά του είναι οπαρκατικό: αφοσίωση στον συλλογικό σκοπό ή στην κόρη του; «Ζηλεύω κι εσέ, γέρο, κι όσους ακίνδυνη πάντα περνούν τη ζωή τους, χωρίς να τους ξέρουν, χωρίς να μιλούν γι' αυτούς: όσους θέσει κατέχουν τρανή αξιοζήλευτοι τόσο δεν είναι», λέει μελαγχολικά στον υπηρέτη. «Τη ζωή του τρανού μια αστοχιά σ' ένα χρέος ιερό τη γυρίζει

ανωκάτω» (μετφρ. Θρ. Σταύρου). Ο Αισχύλος, στην τραγωδία «Αγαμέμνων», ανατέμνει διεισδυτικά το τραγικό δίλημμα. «Μοίρα βαριά κι αν δεν το κάνω, βαριά κι αν σφάξω εγώ την κόρη μου, καμάρι των σπιτιών μου, και μιάνω τα πατρικά μου χέρια, δίπλα στο βωμό, με το αίμα το παρθενικό της. Ω συμφορά μου από παντού! Μα πώς να γίνω λιποτάκτης και προδότης της συμμαχίας;» (μετφρ. Ι. Γρυπάρη), λέει ο Αγαμέμνων. Όλες οι εναλλακτικές είναι αποικουστικές.

Ο Αγαμέμνων το αντιλαμβάνεται, αλλά επιφανειακά. Προτάσσοντας το κοινό καλό, αποφασίζει, τελικά, να θυσιάσει την Ιφιγένεια. Ο Χορός, όμως, τον μέμφεται, όχι γιατί πήρε λάθος απόφαση, αλλά γιατί η ψυχική στάση του στο δίλημμα είναι ανθρώπινη – πασχίζει να εκλογικεύσει μια τραγική απόφαση. «Κι αν για να σταθούν οι άνεμοι, με όλη την καρδιά κανέναν και μ' όλη την ψυχή του επιθυμά το αίμα και τη θυσία της παρθένας, δε μπορεί κρίμα να

γραφεί. Και σε καλό ας μας βγει!», λέει ο Αγαμέμνων. Η ελαφρότητα του είναι αξιοκατάκριτη. Δεν επέλεξε το καλό έναντι του κακού, αλλά το μικρότερο από δυο κακά. Η απόφασή του, όσο αναγκαία κι αν είναι, δεν είναι άμεμπτη. Ακόμα κι αν η απόφαση είναι σωστή, δεν σημαίνει ότι πρέπει να ταυτιστεί συναισθηματικά μαζί της. Εκλογικεύοντας την απόφασή του, ο Αγαμέμνων πασχίζει να απαλλαγεί από τη βάσανο της εσωτερικής αγωνίας. Βιάζεται να ευχηθεί αίσια έκβαση («και σε καλό να μας βγει»), ενώ θα έπρεπε να νιώσει τον πόνο της επιλογής του. Η απόφαση είναι μεν δυαδική, η ψυχική στάση του, όμως, όφειλε να είναι πιο σύνθετη. Το δίλημμα του Αγαμέμνονα είναι αρχαιολογικό. Το συναντούμε και στη θυσία του Ισαάκ από τον Αβραάμ. Το βρίσκουμε πάντοτε όπου συγκρούεται η ηγετική αφοσίωση σε ένα συλλογικό ιδεώδες με την αφοσίωση σε οικογενειακούς δεσμούς. Η προσήλωση σε έναν σκοπό δεν είναι ανώδυνη

υπόθεση: εμπεριέχει, δυνητικά, τη θυσία. Η πιο πρόσφατη εκδοχή του διλήμματος ήταν αυτή του Αλεξέι Ναβάλνι: τι πρόκειται, η χώρα μου ή η οικογένειά μου; Ξέρουμε την έκβαση: επιστρέφοντας στη Ρωσία, ο Ναβάλνι βρόδισε παλικαρία στον θάνατο που ήξερε ότι τον περιμένει στο κτηνώδες καθεστώς Πούτιν.

Το δίλημμα του προέδρου Τζο Μπάνιντεν αν θα απονεμίσει χάρη στον καταδικασθέντα για δύο ποινικά αδικήματα γιό του Χάντερ μπροστά να μην είχε την ίδια ένταση με αυτό του Αγαμέμνονα, αλλά δεν ήταν πολύ διαφορετικό. Η ιστορία της οικογένειας Μπάνιντεν είναι τραγική. Ο Τζο Μπάνιντεν έχασε την πρώτη γυναίκα του και τη μικρή κόρη τους σε αυτοκινητικό δυστύχημα, το 1972. Διασώθηκαν οι γιοί του Μπo και Χάντερ. Το 2015, ο Μπo πέθανε από καρκίνο του εγκεφάλου. Ο Χάντερ εθίστηκε στο αλκοόλ και τα ναρκωτικά, κάνοντας, ωστόσο, προσπάθειες απεξάρτησης. Ο Τραμπ έχει δηλώσει ότι θα χρη-

σιμοποιήσει εκδικητικά τις δικτικές αρχές κατά της οικογένειας Μπάνιντεν. Αναμφίβολα ο Χάντερ θα ήταν, για διάφορα θέματα, στο στόχαστρο. Ίδου, ξανά, το αρχαιολογικό δίλημμα του ηγέτη: το έθνος ή η οικογένεια; Κανείς δεν θα ήθελε να στη θέση του προέδρου των ΗΠΑ. Προτάσσοντας την αφοσίωση στην οικογένεια έναντι του κοινού καλού, υποβαθμίζει το ηγετικό αξίωμά του. Ο Μπάνιντεν υποφέρει από το αντίστροφο σύνδρομο του Αγαμέμνονα. Εκλογικεύει την απόφασή του στην αντίθετη κατεύθυνση: δεν δείχνει να αγωνιά για την ηθικοθεσμική βαρύτητα της – τον ενδιαφέρει μόνο ο γιός του. Αθέτησε τις ρητές υποσχέσεις του ότι δεν θα παρενβέβαιε στην υπόθεση. Απαξιώνει τη Δικαιοσύνη («ο γιος μου δικάστηκε άδικο», «δικαστική πλάνη»). Δικαιώνει τις καταγγελίες Τραμπ ότι η Δικαιοσύνη εργαλειοποιείται και τον διευκολύνει να απονεμίσει χάρη στους στασιαστές της 6/1/2021. Ο πρόεδρος Μπάνιντεν

θα μπορούσε να είχε ακολουθήσει το παράδειγμα του Κινγκκινάτου, πατρικού και υπάτου της αρχαίας Ρώμης. Ο Κινγκκινάτος, υπόδειγμα πολιτικής αρετής, αρνήθηκε να ανακαλέσει από την εξορία τον γιό του Καιοίωνα και πούλησε όλα τα χωράφια του για να αποπληρώσει το πρόστιμο που είχε επιβληθεί στον βίαιο γιό του. Πίστευε ότι είναι καλύτερα να είσαι σκληρός με την οικογένεια παρά φάυλος προς την πατρίδα. Η θυσία είναι εγγενές στοιχείο της ηγεσίας. Πολλοί το λένε, λίγοι το καταλαβαίνουν, ελάχιστοι το υιοθετούν.

Ο κ. Χαρίδημος Τσούκας είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και αντεπιστέλλον μέλος της Κυπριακής Ακαδημίας Επιστημών, Γραμμάτων και Τεχνών. Το βιβλίο του «Leadership as Masterpiece Creation: What Business Leaders Can Learn from the Humanities about Moral Risk-Taking» (με τους C. Spinosa και M. Hancock), κυκλοφορεί από το MIT Press. www.htsoukas.com

Η επόμενη μέρα για τη Συρία δεν θα είναι εύκολη. Δεδομένου του τζιχαντιστικού παρελθόντος του ηγέτη της HTS, Μοχάμεντ αλ Τζολάνι, του Κουρδικού και του μεγάλου αποτυπώματος ξένων δρώντων –προεξοχούσης της Τουρκίας.

Τι σημαίνει η νέα Συρία για την Κύπρο

Προκλήσεις σε αναζήτηση σταθερότητας στην Ανατολική Μεσόγειο μετά την πτώση του Άσαντ

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Όταν το περασμένο Σάββατο οι αντάρτες της οργάνωσης Hayat Tahrir al Sham (HTS) έριξαν το καθεστώς Άσαντ μετά από πέντε δεκαετίες εξουσίας της αλαουιτικής οικογένειας στη Συρία, κανείς δεν ανέμενε πως η «πολιτική μετάβαση» στην πολυπαθή χώρα θα είχε αποτύπωμα στις προεξέχουσες της Συρίας στην Ευρώπη από την επόμενη κιόλας ημέρα. Μπορεί την περασμένη Κυριακή το ρεπορτάζ να εστίασε στους πανηγυρισμούς Σύρων, σε Λεμεσό και Λευκωσία, με τις τριάντες σημαίες της συριακής επανάστασης, ωστόσο, ήδη από τα ξημερώματα της Κυριακής η σημαία της Συριακής Αραβικής Δημοκρατίας είχε υποσταλεί τόσο από την πρεσβεία της Συρίας στη Λευκωσία όσο και από την οικία του Σύρου πρέσβη.

Η επόμενη μέρα για τη Συρία δεν θα είναι εύκολη. Δεδομένου του τζιχαντιστικού παρελθόντος –μέσω της αλ Κάιντα– του ηγέτη της HTS, Μοχάμεντ αλ Τζολάνι, του Κουρδικού και του μεγάλου αποτυπώματος ξένων δρώντων –προεξοχούσης της Τουρκίας. Επιπλέον, μέχρι τον Μάρτιο του 2025 που ορίζονται οι όροι εντολής της μεταβατικής κυβέρνησης, η Συρία δεν θα έχει το Σύνταγμα που είχε μέχρι το περασμένο Σάββατο, ενώ δεν θα λειτουργεί και η Βουλή της. Για τη Λευκωσία οι εξελίξεις στο Συριακό στη μετά Άσαντ εποχή, πέραν των πτυχών του προσφυγικού και της ασφάλειας, εδράζονται και σε προσλήψεις της επόμενης ημέρας προκλήσεων για το μέλλον της χώρας.

Κι αφορούν τρεις διαστάσεις:

- Το πως σε μια συγκυρία αναμόχλευσης του Κυπριακού, η αυξημένη επιρροή της Τουρκίας σε μια μελλοντική σταθεροποιημένη κυβέρνηση της Δαμασκού επιπράζει τη Λευκωσία σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο.

- Διαστάσεις διεθνούς νομιμότητας του νέου σχήματος –θεσμικά και κυβερνητικά– που θα προκύψει στη Συρία και των μελλοντικών διμερών σχέσεων αυτού με την Κ.Δ.

- Το ζήτημα της εγγύτητας της εδαφικής ακεραιότητας και κυριαρχίας της Συρίας την επομένη της πολιτικής μετάβασης, δεδομένων τόσο του Κουρδικού όσο και των περιοχών που ελέγχει, στα βόρεια σύνορα της χώρας, ντε φάκτο, η Τουρκία μετά το 2016, και ζητημάτων νομικού προηγούμενου που πιθανές εξελίξεις θα δημιουργούσαν.

Ενισχυμένη η Τουρκία

Η ενίσχυση της Τουρκίας διπλωματικά και «επί του εδάφους», όπως διαμορφώνεται το σκηνικό στην Τουρκία, μετά την πτώση του Άσαντ, αποκτά ξεχωριστό ενδιαφέρον και η παρουσία τόσο της Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, εκ μέρους της Ε.Ε., όσο και του Αμερικανού ΥΠΕΞ, Άντονι Μπλίνκεν, την περασμένη εβδομάδα στην Τουρκία για διαβουλεύσεις στην Άγκυρα με τον Τούρκο ΥΠΕΞ, Χακάν Φιντάν, υπενθυμίζουν πως το Συριακό μετατρέπεται σε ένα πεδίο διαμεσολάβησης Δύσης-HTS για την τουρκική εξωτερική πολιτική με πολλαπλά δυναμικά οφέλη στις ευρωτουρκικές και αμερικανοτουρκικές σχέσεις της. Ο Τούρκος ΥΠΕΞ Φιντάν και ο επικεφαλής των τουρ-

κικών μυστικών υπηρεσιών, Ιμπραήμ Καλίν, βρέθηκαν επίσης στη Δαμασκό την περασμένη Πέμπτη.

Η Λευκωσία εξαρχής αντέδρασε στις εξελίξεις επικαλούμενη στάση αρχών και δη το ψήφισμα 2254 του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, που από το 2015 ορίζει την ειρηνευτική διαδικασία του Συριακού. Επιπλέον, δείχνει να δίνει ιδιαίτερη έμφαση στη διατήρηση της εδαφικής ακεραιότητας της χώρας, την επόμενη ημέρα, ιδίως για ένα ευνοϊκό σενάριο όπου δεν θα υπάρ-

Πηγές αναφέρουν στην «Κ» πως στο πλαίσιο αναζήτησης διεθνούς νομιμότητας η νέα κυβέρνηση στη Δαμασκό εξαιρετικά δύσκολα θα αναγνώριζε την «ΤΔΒΚ» ή θα εγκαθίδρυε απευθείας σχέσεις με τα Κατεχόμενα.

Ξει, μελλοντικά, απόσχιση –και δη από την Τουρκία– συριακού εδάφους σε μια τύπου «τουρκική δημοκρατία της ΒΔ Συρίας», για ευνόμους λόγους που συνδέονται με το προηγούμενο της «ΤΔΒΚ». Η Λευκωσία επιπλέον σταθμίζει και το σενάριο μιας μελλοντικής Συρίας εγγύτερα, πολιτειακά ή σε σφαίρα επιρροής στην Τουρκία, που, αν ομαλοποιηθεί, θα επανέλθει (είχε επανέλθει και επί Άσαντ το 2023) πλήρως λειτουργικά στον πάντα

σημαντικό για την κυπριακή διπλωματία και το Κυπριακό, Αραβικό Σύνδεσμο, ενώ και η παρουσία στη Συρία πληθυσμών τουρκικής ή τουρκμενικής εθνικής καταγωγής θα μπορούσε να βάλει στο μέλλον μια Συρία υπό αυξημένη τουρκική επιρροή στον Οργανισμό Τουρκογενών Κρατών (ΟΤΚ), πεδίο απόπειρας αναβαθμίσεων της «ΤΔΒΚ» τα τελευταία χρόνια.

Θαλάσσιες ζώνες

Για την Κύπρο το μέλλον της Συρίας ως προς το αποτύπωμά της στην Ανατολική Μεσόγειο αποκτά ενδιαφέρον και μέσα από το πρίσμα της ομαλής πολιτικής μετάβασης μιας νέας κυβέρνησης στη Δαμασκό, αλλά και της νομιμοποίησής της σε επίπεδο διεθνούς κοινότητας. Καλά ενημερωμένες πηγές αναφέρουν στην «Κ» πως στο πλαίσιο αναζήτησης διεθνούς νομιμότητας η νέα κυβέρνηση στη Δαμασκό εξαιρετικά δύσκολα, αν σταθεροποιηθεί, θα αναγνώριζε την «ΤΔΒΚ» ή θα εγκαθίδρυε απευθείας σχέσεις με τα Κατεχόμενα.

Το ζήτημα της επιρροής της Τουρκίας σε μια μελλοντική συνυπάρχουσα κυβέρνηση της Δαμασκού έχει προεκτάσεις και για μια μελλοντική συμφωνία καθορισμού των θαλασσίων ζωνών της Συρίας με κράτη της περιοχής δεδομένου πως η Κ.Δ. έχει καθορίσει θαλάσσιες ζώνες με Λίβανο, Ισραήλ και Αίγυπτο, ενώ η Συρία το 2003 ανακήρυξε μονομερώς ΑΟΖ στα παράλια με ταξίδι Ίντλιμ (δυτικά) και των μεσογειακών ακτών της Λατάκειας. Υπενθυμίζεται πως ακόμη και μια Συρία υπό την επιρροή της μουσουλμανικής αδελφότητας και με

επαυξημένες σχέσεις με την Τουρκία του Ερντογάν δύσκολα θα καθόριζε θαλάσσιες ζώνες κατ' εντολή της Άγκυρας δεδομένου πως παραμένει η εκκρεμότητα της επαρχίας Χατάι, η ίδια γραμμή της οποίας μετά τον 36ο παράλληλο προσφέρει –νοητά από τον κόλπο Χάσαμπ– και ισχυρή νομική επιχειρηματολογία στην Κυπριακή Δημοκρατία (η Συρία δεν υπήρξε συμβαλλόμενο μέρος στη συνθήκη UNCLOS για το Δίκαιο της Θάλασσας). Υπενθυμίζεται πως όταν στην Αίγυπτο υπήρξε ανατροπή του καθεστώτος Μουμπάρακ, το 2011, η Τουρκία επιχείρησε να πείσει την (εξαιρετικά στενή της, πολιτικά και ιδεολογικά, ισλαμική κυβέρνηση) του Μοχάμεντ Μόρσι να τροποποιήσει τη συμφωνία οριοθέτησης θαλασσίων ζωνών Κ.Δ.-Αιγύπτου χωρίς ωστόσο κάτι τέτοιο να καταστεί εφικτό, με σύμφωνη τότε γνώμη του Συνταγματικού Δικαστηρίου της Αιγύπτου. Ωστόσο, το πεδίο καθορισμού θαλασσίων ζωνών μεταξύ μιας Συρίας με αυξημένη την τουρκική επιρροή και της Τουρκίας τα επόμενα χρόνια δείχνει να είναι ένα θέμα που, αναπόφευκτα, θα κληθεί να απασχολήσει την Κυπριακή Δημοκρατία αν ποτέ προκύψει.

Και η ανοικοδόμηση

Όταν το καθεστώς Άσαντ έπεφτε το Σάββατο, στην Ντόχα του Κατάρ και στο σχετικό Doha Forum, όπου συμμετείχε η Κ.Δ. σε επίπεδο ΥΠΕΞ, η τριμερής Ρωσίας-Τουρκίας-Ιράν σε επίπεδο υπουργών Εξωτερικών μοίραζε την ομαλή μετάβαση από την πτώση του Μπασάρ αλ Άσαντ στην παράδοση της Δαμασκού στους αντάρτες της HTS

χωρίς φαινόμενα μεγάλης έκτασης βίας-καταστροφής της συριακής πρωτεύουσας. Ο υπουργός Εξωτερικών, Κωνσταντίνος Κόμπος, είχε επαφές με τους ομολόγους του από Αίγυπτο, Σαουδική Αραβία και Κατάρ στην Ντόχα με φόντο τις εξελίξεις στο Συριακό, ενώ ακολούθως τηλεφωνικές επαφές έγιναν και με τους ΥΠΕΞ Ισραήλ και Λιβάνου για τις εξελίξεις στην περιοχή.

Στο Συριακό εκτός από προκλήσεις για την Κ.Δ. προκύπτουν και δυνητικές ευκαιρίες για την επόμενη ημέρα, τόσο σε επίπεδο διπλωματικών πρωτοβουλιών με έμφαση στην ανθρωπιστική βοήθεια, όσο και ευκαιρίες για τη συμμετοχή μελλοντικά της Κύπρου στις προσπάθειες για τη μεταπολεμική ανοικοδόμηση της χώρας, δεδομένης και της γεωγραφικής εγγύτητας της Κ.Δ. στα συριακά παράλια, αλλά και των άριστων σχέσεων της με κράτη όπως το Κατάρ και η Σαουδική Αραβία που θα έχουν αυξημένη πολιτική και οικονομική επιρροή την επόμενη ημέρα.

Τέλος, η Κυπριακή Δημοκρατία το 2013-14 είχε διαδραματίσει, μέσω του διεθνούς οργανισμού για την απαγόρευση των χημικών όπλων (OPCW), και καθοριστικό ρόλο στη μεταφορά, μέσω Κύπρου, των χημικών όπλων του καθεστώτος Άσαντ στην Ιταλία για να καταστραφούν, πτυχή που την επόμενη ημέρα θα απασχολήσει τυχόν εναπομείναντα τέτοια όπλα τη διεθνή κοινότητα στο πλαίσιο της πολιτικής μετάβασης της Συρίας. Σε αυτό το επίπεδο, δυναμικά, η Κ.Δ. θα μπορούσε όπως και προ δεκαετίας να διεκδικήσει διπλωματικό ρόλο.

ΑΡΘΡΟ / Του ΜΑΝΟΥ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ

Ελλάδα και Χριστιανοί της Συρίας

Η Συρία μπαίνει σε μια νέα φάση αβεβαιότητας ύστερα από την επικράτηση της ένοπλης σουνιτικής αντιπολίτευσης. Μετά την Αραβική Άνοιξη του 2011, η χώρα βίωσε έναν σκληρό εμφύλιο που οδήγησε στον κατακερματισμό της εθνικής ταυτότητας. Για διάφορους λόγους, ένα σημαντικό κομμάτι της πλειοψηφούσας σουνιτικής κοινότητας ενστερνίστηκε μια σκληροπυρηνική εκδοχή του Ισλάμ. Από την άλλη, ο Μπασάρ αλ Άσαντ κατόρθωσε να συσπειρώσει γύρω του πολλούς Αλαουίτες, Χριστιανούς και Δρούζους επειδή ήθελαν τη διατήρηση του κοσμικού κράτους. Παρά τα φρικτά εγκλήματα που διέπραξε το καθεστώς, η ιδεολογία και η εν γένει πολιτική του σοσιαλιστικού κόμματος Μπάαθ ήταν ένα είδος εγγύησης για τις μειοψη-

φουσες εθνο-θρησκευτικές ομάδες. Η κοινότητα των Αλαουιτών, από την οποία προέρχεται η οικογένεια Άσαντ, κατοικεί κυρίως στα παράλια της χώρας και είναι πιθανόν να επιδιώξει την αυτονομία της περιοχής. Στο νότιο τμήμα της επικράτειας, οι Δρούζοι βρίσκονται σε συνεννόηση με τους Ισραηλινούς για να διατηρήσουν τον έλεγχο των εδαφών τους. Οι Κούρδοι θα αγωνιστούν για την επιβίωση της ντε φάκτο αυτόνομης περιοχής της Ροτζάβα στη βορειοανατολική Συρία. Αυτές οι τρεις μειονότητες έχουν τα μέσα για να αντισταθούν στο νέο ισλαμιστικό καθεστώς που μόλις εγκαταστάθηκε στη Δαμασκό.

Στη χειρότερη θέση από όλους βρίσκεται η χριστιανική κοινότητα που υπολογίζεται περίπου σε 300.000 ανθρώπους. Κατοικούν κυ-

ρίως σε μεγάλες πόλεις, όπως είναι η Δαμασκός, το Χαλέπι, η Χομς, η Λαττάκεια, η Ταρτούς, αλλά και σε κωμοπόλεις (π.χ. Μασαούλα, Σαϊντανάγια) και στην περιοχή Κοιλάν της δυτικής Συρίας. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι περισσότεροι Χριστιανοί έχουν ήδη μεταναστεύσει προς τη Βόρεια Αμερική, τη Γερμανία και τη Σουηδία μετά την έναρξη του εμφυλίου το 2011. Όσοι έχουν απομείνει στη χώρα ατενίζουν το μέλλον με μεγάλη απαισιοδοξία. Ο βασικός λόγος είναι ότι υπάρχουν ελάχιστα παραδείγματα τζιχαντιστικών οργάνωσεων που εγκατέλειψαν τα όπλα και εξελίχθηκαν σε φιλειρηνικά κόμματα. Δεν υπάρχει καλό σενάριο πλέον για τους Χριστιανούς. Παρά τις φρούδες ελπίδες ορισμένων δυτικών κυβερνήσεων, η Συρία πι-

θανότατα θα εξελιχθεί σε ένα νέο Αφγανιστάν ή μια νέα Λιβύη.

Τις τελευταίες μέρες έχουν πληθυνθεί οι φωνές που ζητούν από την ελληνική κυβέρνηση να βοηθήσει τη δοκιμαζόμενη χριστιανική κοινότητα. Η σχέση του Ελληνισμού με τη Συρία είναι όντως βαθιά και ιστορική. Η χώρα είναι αρχέγονη κοιτίδα του χριστιανισμού από την οποία προέρχονται πολλοί άγιοι και όσιοι της Ορθόδοξης. Εκεί ο Απόστολος Παύλος κήρυξε για πρώτη φορά τον Λόγο του Θεού και εκεί βρίσκεται ένα από τα τέσσερα Προεβγηνή Πατριαρχεία μας.

Παρά την επικρατούσα νεοφιλελεύθερη αντίληψη, η Ελλάδα παραμένει ένα Kulturation (πολιτισμικό έθνος) με τις δικές του αξίες και παραδόσεις. Η Ορθοδοξία πα-

ρας ιδιοπροσωπίας. Για αυτόν τον λόγο, η χώρα μας αντιμετωπίζεται από πολλούς Χριστιανούς της Μέσης Ανατολής ως φάρος και καταφύγιο ελπίδας, πίστης και ελευθερίας. Η ομαλή ένταξη αραβόφωνων Χριστιανών σε ελληνικά σχολεία στην Κωνσταντινούπολη, αλλά και στην ίδια την Ελλάδα, δείχνει τον κρίσιμο ρόλο που εξακολουθεί να παίζει η θρησκεία στο κοινωνικό μας γίγνεσθαι. Η πρόσφατη επικοινωνία του πρωθυπουργού με τον Πατριάρχη Αντιοχείας ήταν μια συμβολική κίνηση που πρέπει άμεσα να συνοδευτεί από μια συσυστησιακή βοήθεια. Δεν χρειάζονται ανούσιες επισκέψεις εντυπωσιασμού στη Μέση Ανατολή, αλλά στοχευμένες δράσεις και κινήσεις. Μια ιδέα είναι η δημιουργία ενός ειδικού προγράμματος υποστήριξης και αλ-

ληγεγγύς προς τους Χριστιανούς, με ευρωπαϊκούς, κρατικούς και ιδιωτικούς πόρους. Αυτό το πρόγραμμα μπορεί να περιλαμβάνει υποτροφίες για φοίτηση σε ελληνικά ΑΕΙ, φιλοξενία παιδιών και εφήβων σε κατασκηνώσεις, νοσηλεία τραυματιών σε νοσοκομεία, αλλά και άδειες μακράς διαμονής στη χώρα μας. Η ελληνική κυβέρνηση πρέπει να σταθεί στο ύψος των περιστάσεων και να δει την ευκαιρία που έχει μπροστά της για μια νέα εξωτερική πολιτική με πραγματικό όραμα. Οι εν Χριστώ αδελφοί μας στην πολυπαθή Συρία μάς χρειάζονται τώρα περισσότερο από ποτέ.

Ο κ. Μάνος Καραγιάννης είναι καθηγητής Διεθνών Σχέσεων στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας και Reader in International Security στο King's College London.

MICHAEL TATHAM, Βρετανός ύπατος αρμοστής στην Κύπρο

Ευρεία έννοια η ΔΔΟ αφήνει περιθώρια διαπραγματεύσεως

Το Ηνωμένο Βασίλειο θα είναι παρόν σε υψηλό επίπεδο στην επικείμενη Πενταμερή

Συνέντευξη στη
MARINA ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

«Θα είμαστε παρόντες σε υψηλό επίπεδο, καθώς το θέμα είναι πολύ σημαντικό για μας. Το Ηνωμένο Βασίλειο λαμβάνει πολύ σοβαρά υπόψη τον ρόλο του ως εγγυήτριας δύναμης και θέλουμε να έχουμε όσο το δυνατόν πιο εποικοδομητική συμβολή στη διαδικασία», λέει στην πρώτη του συνέντευξη από την ημέρα που ανέλαβε καθήκοντα ο νέος Βρετανός ύπατος αρμοστής, Michael Tatham. Ανοίγει τα χαρτιά του για την επίσκεψη του Βρετανού πρωθυπουργού στην Κύπρο την περασμένη Τρίτη και τι συζητήθηκε. Ξεκαθαρίζει πως το Ηνωμένο Βασίλειο στηρίζει πλήρως τις προσπάθειες επίλυσης του Κυπριακού στο συμφωνημένο πλαίσιο, ωστόσο υπογραμμίζει πως η διζωνική, δικοινοτική ομοσπονδία είναι μία ευρεία έννοια που αφήνει περιθώρια συζήτησης και διαπραγματεύσεως για συμβιβασμούς.

–Βρίσκεστε περίπου ένα μήνα στην Κύπρο. Έχετε ήδη κάνει ένα σχετικό πλάνο των προτεραιοτήτων σας μέχρι την ολοκλήρωση της θητείας σας;

–Είναι σίγουρα νωρίς, ωστόσο έχω θέσει τρεις άξονες προτεραιοτήτων. Η πρώτη αφορά τις διμερείς σχέσεις του Ηνωμένου Βασιλείου με την Κύπρο. Δεν θα κρύψω πως νιώθω τυχερός γιατί ανέλαβα καθήκοντα σε μία χρονική συγκυρία που οι σχέσεις των δύο χωρών βρίσκονται σε μία τροχιά εξέλιξης και βελτίωσης. Νιώθω ακόμα πιο τυχερός που ο πρωθυπουργός μας επισκέφθηκε την Κύπρο στον πρώτο κιόλας μήνα ανάληψης των καθηκόντων μου. Πιστεύω πως υπάρχουν πολλοί τρόποι για να βελτιωθούν οι διμερείς μας σχέσεις, με τρόπο που να επωφελούνται επαρκώς και τα δύο μέρη. Την ίδια στιγμή θα πρέπει να πω ότι εκ της θέσεώς μου δίνω ιδιαίτερη έμφαση στον ρόλο του Ηνωμένου Βασιλείου ως εγγυήτριας χώρας, καθώς στηρίζουμε πλήρως την προσπάθεια λύσης του Κυπριακού σύμφωνα με τις παραμέτρους των Ηνωμένων Εθνών και είμαστε έτοιμοι να στηρίξουμε με κάθε διπλωματικό μέσο τη διαδικασία. Τέλος, τρίτη προτεραιότητά μου είναι η προώθηση και ενίσχυση των δεσμών σε επιχειρηματικό, εκπαιδευτικό ή άλλο επίπεδο μεταξύ των δύο χωρών. Χαίρομαι ιδιαίτερα για το γεγονός ότι εκπροσωπώ τη χώρα μου, σε μία άλλη χώρα με την οποία υπάρ-

χουν τόσο ισχυροί δεσμοί και αυτούς τους δεσμούς θα ήθελα να τους ενισχύσω κατά την παραμονή μου εδώ. –Μιλώντας για τις διμερείς σχέσεις, πώς προέκυψε η ξαφνική επίσκεψη του Βρετανού πρωθυπουργού την περασμένη Τρίτη; –Ήταν συνέχεια της πρόσκλησης που απύθυνε ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης στον Βρετανό πρωθυπουργό, όταν συναντήθηκαν στο Λονδίνο τον περασμένο Οκτώβριο. –Ποιος ήταν ο κύριος λόγος της επίσκεψης; –Ο Βρετανός πρωθυπουργός ήθελε να έρθει μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα μετά και την πρόσκληση που είχε από τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη. Βλέπει τις προοπτικές στις σχέσεις των δύο

“

Το Ηνωμένο Βασίλειο λαμβάνει πολύ σοβαρά υπόψη τον ρόλο του ως εγγυήτριας δύναμης και θέλουμε να έχουμε όσο το δυνατόν πιο εποικοδομητική συμβολή στη διαδικασία.

χωρών και ήθελε με αυτό τον τρόπο να διατηρήσει το μομέντουμ αυτής της καλής σχέσης. Ήταν μία πολύ χρήσιμη συνάντηση που είχε πολύ καλό αποτέλεσμα. Ο Πρωθυπουργός έχει πλήρη επίγνωση της καίριας θέσης που έχει η Κύπρος στην ταραχώδη περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου και μοιράστηκε τις σκέψεις του με τον Πρόεδρο για τις προοπτικές που υπάρχουν στην περιοχή σε επίπεδο διεθνών σχέσεων. Είχαν παράλληλα μία πολύ εποικοδομητική συζήτηση για την κατάσταση στην περιοχή, τη Ρωσία και την Ουκρανία. Ο Πρωθυπουργός θέλησε παράλληλα να υπογραμμίσει την ενεργή στήριξη του Ηνωμένου Βασιλείου –ως εγγυήτριας χώρας– στην όλη διαδικασία επίλυσης του Κυπριακού. Την ίδια

στιγμή, μία από τις προτεραιότητές του είναι να επανεκκινήσει τις σχέσεις του Ηνωμένου Βασιλείου με την Ε.Ε. και την Ευρώπη ευρύτερα. Γι' αυτό το ζήτημα μίλησε ήδη με τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη. Στο πλαίσιο του ότι η Κύπρος θα αναλάβει την Προεδρία το πρώτο εξάμηνο του 2026, είχαν μία εποικοδομητική συζήτηση για το πώς μπορεί το Ηνωμένο Βασίλειο να εργαστεί στενά με την Κύπρο σε αυτό το πλαίσιο.

–Θεωρείτε πως έχει επηρεάσει αρνητικά το Brexit τις σχέσεις του Ηνωμένου Βασιλείου με την Κύπρο αλλά και ευρύτερα με την Ε.Ε.;

–Σίγουρα έχει επηρεάσει σε κάποια πρακτικά θέματα. Για τους Κύπριους φοιτητές για παράδειγμα είναι πιο ακριβά να σπουδάζουν πλέον στο Ηνωμένο Βασίλειο. Θέλω ωστόσο να πιστεύω πως η ποιότητα της σχέσης των δύο χωρών δεν έχει επηρεαστεί αρνητικά. Αντίθετα, θεωρώ πως αυτή η σχέση είναι ιδιαίτερα καλή.

–Με ποιο τρόπο; –Υπάρχει ένας ειλικρινής διάλογος σε ανώτατο επίπεδο μεταξύ των δύο χωρών. Έχουμε τον στρατηγικό διάλογο για τη συνεργασία Η.Β. – Κύπρου σε τομείς στους οποίους και οι δύο χώρες μπορούν να επωφεληθούν επαρκώς. Για παράδειγμα, η βοήθεια που παρείχε η Κύπρος στην προσπάθεια εκκένωσης των Βρετανών υπηκόων που βρίσκονταν στο Σουδάν, αλλά και ο τρόπος με τον οποίο συνεργαστήκαμε για τον ανθρωπιστικό διάδρομο στη Γάζα, ο οποίος ήταν μία σημαντική πρωτοβουλία από την Κύπρο και είμαστε πολύ χαρούμενοι που τον στηρίξαμε. Ακόμη ένα παράδειγμα καλής συνεργασίας είναι η κοινή προσπάθεια να πολεμήσουμε τις παράνομες ροές χρηματοδότησης.

–Το Ηνωμένο Βασίλειο είχε στηρίξει την Κύπρο με τεχνογνωσία στην προσπάθεια καταπολέμησης των παράνομων ροών χρηματοδότησης. Υπήρξε πρόοδος;

–Η συνεργασία των δύο χωρών ήταν πολύ καλή. Έχουν γίνει ήδη πολλά και υπάρχει η πιθανότητα να διευρυνθεί η συνεργασία. Θα το συζητήσουμε ωστόσο αυτό περαιτέρω όταν αξιωματούχοι και υπουργοί συναντηθούν στο Λονδίνο την επόμενη βδομάδα. Το Γραφείο Εφαρμογής Οικονομικών Κυρώσεων του Ηνωμένου Βασιλείου παρέχει άλλωστε τεχνογνωσία στους Κύπριους συναδέλφους από το 2023.

Το γεγονός ότι η σχέση της Κύπρου με τις ΗΠΑ ενδυναμώνεται σε διάφορους τομείς, είναι κάτι που βλέπουμε ως μία σημαντική εξέλιξη και σίγουρα δεν το βλέπουμε ανταγωνιστικά, λέει στην πρώτη του συνέντευξη ο Βρετανός ύπατος αρμοστής στην Κύπρο, Michael Tatham.

Το ΝΑΤΟ, οι περιορισμοί και οι αμυντικές συμμαχίες

–Ο Νίκος Χριστοδουλίδης έχει εκφράσει την ετοιμότητά του για αίτηση ένταξης στο ΝΑΤΟ με την επίλυση του Κυπριακού. Πώς το σχολιάζετε; Είναι ένα ρεαλιστικό σενάριο;

–Έχω διαβάσει τις δηλώσεις του Προέδρου και πιστεύω πως έθεσε το θέμα με έναν ρεαλιστικό τρόπο. Δείχνει να αντιλαμβάνεται τις σημερινές δυναμικές και τους περιορισμούς που υπάρχουν. Αυτό που θεωρώ σημαντικό είναι η επιδίωξη ενίσχυσης της αμυντικής σχέσης της Κύπρου με τη Δύση, περιλαμβανομένου του Ηνωμένου Βασιλείου, και αυτό κινείται σίγουρα προς τη σωστή κατεύθυνση. Είναι απόλυτα λογικό για τη συλλογική ασφάλεια της Κύπρου και της περιοχής.

–Για κάτι τέτοιο είναι απαραίτητη η ένταξη στο ΝΑΤΟ;

–Δεν σημαίνει πως πρέπει να ενταχθεί η Κύπρος στο ΝΑΤΟ, αλλά σίγουρα δεν κάνει ζημιά. Όταν σε κάποια στιγμή νιώσει η κυπριακή ηγεσία πως μπορεί αυτό να είναι ένα ρεαλιστικό σενάριο ή κάτι που επιθυμεί να το επιδιώξει, τότε μπορεί να το κάνει. –Είναι όμως ρεαλιστικό να μι-

–Έχω διαβάσει τις δηλώσεις του Προέδρου (για ένταξη στο ΝΑΤΟ) και πιστεύω πως έθεσε το θέμα με έναν ρεαλιστικό τρόπο. Δείχνει να αντιλαμβάνεται τις σημερινές δυναμικές και τους περιορισμούς που υπάρχουν.

λάμε για ένταξη στο ΝΑΤΟ;

–Τη δεδομένη στιγμή υπάρχουν περιορισμοί. Αν αυτό το πλαίσιο αλλάξει, τότε και η εικόνα θα αλλάξει. Το να ενισχυθούν ωστόσο οι αμυντικές συμμαχίες, είναι κάτι ρεαλιστικό και θα βοηθήσει σε αυτή τη στήριξη, αν τα δεδομένα αλλάζουν. Αυτό βεβαίως είναι κάτι που πρέπει να γίνει ούτως ή άλλως. Είτε υπάρχει το μακροπρόθεσμο πλάνο ένταξης στο ΝΑΤΟ είτε όχι. Ο στόχος της ενίσχυσης των αμυντικών συνεργασιών είναι πολύ σημαντικό κομμάτι. Ως Ηνωμένο Βα-

σίλειο, είμαστε έτοιμοι να συμβάλουμε σε αυτή την προσπάθεια στο πλαίσιο του μνημονίου που έχουμε υπογράψει για αμυντική συνεργασία το 2019 και είναι κάτι που θα συζητήσουμε στον στρατηγικό διάλογο την επόμενη εβδομάδα.

–Ένα από τα ζητήματα που απασχολούν τους Κύπριους είναι τα ακριβά δίδακτρα στα βρετανικά πανεπιστήμια μετά το Brexit. Υπάρχει πλάνο επαναξιολόγησης της κατάστασης;

–Είναι από τα ζητήματα που ήρθαν κοντά μου από τις πρώτες μέρες που ανέλαβα καθήκοντα στην Κύπρο. Αντιλαμβάνομαι τις προεκτάσεις που έχει κάτι τέτοιο και είναι ένα από τα ζητήματα που συζητήσαν ο πρωθυπουργός με τον πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας κατά τη διάρκεια της συνάντησής τους. Είμαστε έτοιμοι να δούμε το θέμα με προσοχή και να βρούμε πιθανές λύσεις. Ωστόσο, δεν μπορώ να πω ότι έχω μία έτοιμη λύση τη δεδομένη στιγμή, αλλά σίγουρα είναι κάτι που μελετάμε και θα δούμε πως θα το διαχειριστούμε με την κυπριακή κυβέρνηση.

Δεν βλέπουμε ανταγωνιστικά τη σχέση με τις ΗΠΑ

–Πώς σχολιάζετε την ισχυρή παρουσία του FBI στην Κύπρο για τον ίδιο λόγο;

–Είναι μία κίνηση που θα πρέπει να χαϊρεύσουμε. Προσωπικά πέρασα οκτώ χρόνια από την τελευταία δεκαετία στις ΗΠΑ και οφείλω να πω πως Ηνωμένο Βασίλειο και ΗΠΑ είναι στενοί σύμμαχοι. Βλέπουμε τα πράγματα με τον ίδιο τρόπο και έχουμε παρόμοιες στοχεύσεις. Συνεπώς, το γεγονός ότι η σχέση της Κύπρου με τις ΗΠΑ ενδυναμώνεται σε διάφορους τομείς είναι κάτι που βλέπουμε ως μία σημαντική εξέλιξη και σίγουρα δεν το βλέπουμε ανταγωνιστικά.

–Δεν θεωρείτε ότι αυτή η σχέση μπορεί να επηρεάσει τη σχέση σας με την Κύπρο;

–Σίγουρα όχι. Όμως αυτή η συζήτηση μου θυμίζει την κόρη μου, όταν ήταν μικρή και ερχόταν ανή-

συχη από το σχολείο για να μου πει πως η καλύτερη της φίλη έκανε παρέα και με άλλα άτομα. Της εξηγούσα λοιπόν πως η φιλία δεν είναι μια τούρτα με συγκεκριμένα κομμάτια. Το ίδιο ισχύει λοιπόν και στη διπλωματία. Το γεγονός ότι η Κύπρος ενδυναμώνει τη σχέση της με μία άλλη χώρα, δεν σημαίνει πως αποδυναμώνεται την ίδια στιγμή η σχέση της με κάποιαν άλλη. –Ξε, τι αφορά το Κυπριακό, αναμένεται σύντομα η σύγκληση μιας διευρυμένης συνάντησης. Έχει συζητηθεί καθόλου κατά την επίσκεψη του Βρετανού πρωθυπουργού το ποια θα είναι η μορφή της και αν θα συμμετέχει το Ηνωμένο Βασίλειο;

–Η συνάντηση, όπως αντιλαμβάνομαι θα γίνει στο πλαίσιο πενταμερούς με την παρουσία των εγγυητριών δυνάμεων. Το Ηνωμένο

Βασίλειο θα συμμετέχει σε αυτή τη συνάντηση.

–Σε ποιο επίπεδο;

–Θα ήταν ορθότερο να συγκληθεί πρώτα η συνάντηση από τα Ηνωμένα Έθνη για να δούμε τη διαδικασία και τις λεπτομέρειες. Πιστεύω ωστόσο πως θα είμαστε παρόντες σε υψηλό επίπεδο, καθώς το θέμα είναι πολύ σημαντικό για μας. Το Ηνωμένο Βασίλειο λαμβάνει πολύ σοβαρά υπόψη τον ρόλο του ως εγγυήτριας δύναμης και θέλουμε να έχουμε όσο το δυνατόν πιο εποικοδομητική συμβολή στη διαδικασία. –Ο προκατόχος σας είχε πει πως οι Τ/κ περιμένουν κίνητρα από τους Ε/κ για να παρακαθήσουν στο τραπέζι του διαλόγου. Συμφωνείτε με τη θέση του;

–Οι Τ/κ είναι οι αρμοδιότεροι να μιλήσουν για τις θέσεις τους. Αυτό που μπορώ να πω εγώ είναι

πως το Ηνωμένο Βασίλειο στηρίζει πλήρως τη συμφωνημένη πρόταση για λύση στο πλαίσιο της διζωνικής, δικοινοτικής ομοσπονδίας με πολιτική ισοότητα και αυτό κρίνουμε πως είναι το πιο υποσχόμενο πλαίσιο ούτως ώστε να υπάρξει πρόοδος. –Μπορούμε όμως να ελπίζουμε σε λύση στο πλαίσιο της ΔΔΟ δεδομένου του χάσματος που υπάρχει στις θέσεις των δύο πλευρών; –Η αλήθεια είναι πως ακούω συχνά κόσμο να μιλά για την ΔΔΟ σαν να είναι ένα πλαίσιο πολύ συγκεκριμένο και καλά οριοθετημένο. Προσωπικά θεωρώ πως είναι μία πολύ ευρεία έννοια που αφήνει πολλά περιθώρια συζήτησης, διαπραγματεύσεως για συμβιβασμούς και αφήνει χώρο για συναντηθούν οι απαιτήσεις και οι ανησυχίες των δύο πλευρών.

–Μόνο που αν συναντηθούμε στη

μέση δεν θα θεωρείται ΔΔΟ ούτε λύση δύο κρατών φυσικά...

–Το σωστό είναι να καθίσουν οι δύο πλευρές στο τραπέζι των συνομιλιών, να εκφράσουν τις ανησυχίες τους και να λάβουν υπόψη τα συμφέροντά τους παρά να θέτουν εξ αρχής συγκεκριμένες θέσεις από τις οποίες να αρνούνται να μετακινήθούν. Όταν ακούω τις επίσημες θέσεις των δύο πλευρών, νιώθω αυτό ακριβώς που επιστημαίνετε. Ότι υπάρχει μεγάλο χάσμα. Όταν όμως ακούω τις ανησυχίες τους, το ποιες είναι οι προτεραιότητές τους και τι διασφαλίσεις ψάχνουν, τότε νιώθω πως είναι μία ευρεία έννοια που επιτρέπει τη διαπραγμάτευση και αφήνει χώρο για συμβιβασμούς και συγκεκριασμό των συμφερόντων και των δύο πλευρών. –Πολλοί είναι εκείνοι που λένε πως αυτή είναι η τελευταία ευ-

καιρία για να λυθεί το Κυπριακό. Το συμμερίζεστε;

–Αντιλαμβάνομαι ότι πολλοί που γνωρίζουν καλύτερα το Κυπριακό από μένα, μιλούν με τέτοιους όρους. Ωστόσο, για μένα τα περί τελευταίας ευκαιρίας δεν είναι μία έννοια που μπορεί να χρησιμοποιείται στο πλαίσιο της διπλωματίας. Υποψιάζομαι ότι είναι μία έκφραση που έχει χρησιμοποιηθεί αρκετά στο παρελθόν. Θα έλεγα ωστόσο ότι η πρόοδος του χρόνου σίγουρα δεν λειτουργεί υπέρ των προσδοκιών για επίλυση του Κυπριακού. Και πως τα πράγματα ενδεχομένως να δυσκολεύουν με την πάροδο του χρόνου. Προσωπικά δεν θα χρησιμοποιούσα τη φράση τελευταία ευκαιρία, ωστόσο, θα έπρεπε να υπάρχει μία αίσθηση του κατεπείγοντος, ούτως ώστε να δοθεί έμφαση στο να υπάρξει πρόοδος.

Το παράδοξο που λέγεται Συναγερμός

Ποιος εκπροσωπεί τελικά τον ΔΗΣΥ, ποιες οι θέσεις του και πώς οι αντιφατικές πολιτικές τον οδήγησαν ενώπιον νέων ζητημάτων

Της ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Την περασμένη εβδομάδα, ο κατά τα άλλα μελίχιος εκπρόσωπος Τύπου του ΔΗΣΥ Ονούφριος Κουλά αντιδρούσε στην για πολλούς απονενοημένη κίνηση του κυβερνητικού εκπροσώπου Κωνσταντίνου Λετυμπιώτη να κουνήσει το δάκτυλο στον Αβέρωφ Νεοφύτου για κοιματική πειθαρχία. Ο κ. Κουλά χαρακτηρίζει την κατάσταση απόσπασμα και έκανε παράλληλα αυτοκριτική για τη στάση που τήρησε η ηγεσία, καθώς όπως έλεγε η ανοχή τους στον συμπεριφορολογισμό παρερμηνεύθηκε και έλαβε διαστάσεις το τελευταίο χρονικό διάστημα, ενώ η ασφαλής κατεύθυνση του ΔΗΣΥ «θέριψε το θράσος και την ακαριστία». Η κίνηση του Ονούφριου Κουλά είχε τη δική της πολιτική σημασία, αν ληφθεί υπόψη το εξής παράδοξο: ότι η κριτική στην ηγεσία δεν προερχόταν από οποιοδήποτε στέλεχος, αλλά από την επίσημη φωνή του κόμματος, τον εκπρόσωπο Τύπου. Ένας εκπρόσωπος Τύπου που μέσω ανάρτησης εξέφραζε πλέον την προσωπική του άποψη χωρίς να διστάζει να διαχωρίσει τη θέση του από αυτήν της υπόλοιπης ανώτατης πυραμίδας, η οποία παρακολουθεί αμήχανα την κατάσταση και να επαναφέρει εκ νέου το ζήτημα των διαγραφών. Ένα ζήτημα το οποίο καταδεικνύει πως το πρόβλημα του ΔΗΣΥ ξεπερνά τις προσωπικές ατζέντες, τα παιχνίδια εξουσίας και δεν επιλύεται με γεύματα που βολικά διαρρέονται στα ΜΜΕ. Ένα πρόβλημα δομικό που έχει να κάνει με το ποιο κόμμα τελικά είναι ο ΔΗΣΥ τού σήμερα και ποιους εκπροσωπεί.

Στα συναγερμικά chat

Την επόμενη μέρα της επαναστατικής ανάρτησης, ο κ. Κουλά θέλησε να ευχαριστήσει μέσα στο group chat της κοινοβουλευτικής ομάδας τον συνάδελφό του Νίκο Γεωργίου, ο οποίος προσυπέγραψε την ανάρτησή του. Έκανε μάλιστα την εισήγηση να βγει επίσημη ανακοίνωση από το κόμμα, κάτι το οποίο έκοψε η πρόεδρος του κόμματος, σημειώνοντας πως έδωσε η ίδια κατάλληλη απάντηση στον Κωνσταντίνο Λετυμπιώτη, λέγοντας στην Οριάννα Παπαντωνίου και την εκπομπή Διασπορά Ειδήσεων να αφήσουν τα του ΔΗΣΥ στον ΔΗΣΥ. Η τοποθέτηση της κας Δημητρίου, όμως, δεν ικανοποίησε όλα τα στελέχη του κόμματος.

Γιατί αν ο κ. Λετυμπιώτης για παράδειγμα είναι μέλος του ΔΗΣΥ, τότε δεν έχει το δικαίωμα να έχει λόγο για το τι συμβαίνει στον ΔΗΣΥ; Αυτή η επαμφοτερίζουσα στάση του ΔΗΣΥ έχει προκαλέσει σύγχυση στη βάση και σίγουρα στην αποθράσυνση των μελών του Υπουργικού που παρεμβαίνουν στα του κόμματος, λένε κοιματικά στελέχη που είδαν και τις δηλώσεις του υπουργού Εσωτερικών Κωνσταντίνου Ιωάννου όταν διερωτάτο τι

θα αλλάξει αν παραιτηθεί από το κόμμα. Έως γι' αυτό τον λόγο ο εκπρόσωπος Τύπου του ΔΗΣΥ, συνέχισε, λέγοντας στην Κατερίνα Ηλιάδη και στο ραδιόφωνο του Πολίτη τη Δευτέρα που πέρασε πως θα πρέπει να επανεξεταστεί το θέμα των διαγραφών στελεχών.

Η επαναφορά του εν λόγω θέματος από τον Ονούφριο Κουλά αντιμετωπίστηκε με αμηχανία από την υπόλοιπη ηγεσία. Είπαν βεβαίως να το συζητήσουν στην κοινοβουλευτική ομάδα την περασμένη Πέμπτη, κάτι που τελικώς δεν επιτεύχθηκε λόγω του περιορισμένου χρόνου, μετατοπιζοντάς το για τις 19 ή 20 του Δεκέμβρη. Αυτό που λένε πάντως στελέχη τα οποία διαφωνούν με τις διαγραφές, είναι πως κάτι τέτοιο θα έπρεπε να τεθεί εξ αρχής και όχι σήμερα, με την πάροδο του χρόνου. Είναι κάτι που επαναλαμβάνεται άλλωστε, πως η Αννίτα Δημητρίου κληρονόμησε το πρόβλημα και την απόφαση συνεπώς του Αβέρωφ Νεοφύτου να μην προχωρήσει σε διαγραφή του Νίκου Χριστοδουλίδη, με το γνωστό «δεν είμαστε κόμμα διαγραφών».

Το θέμα, ωστόσο, επανέρχεται συχνά. Το είχε θέσει από τον περασμένο Ιούλιο ο δήμαρχος Πάφου Φαίδωνας Φαίδωνος με την ηγεσία να του απαντά πως δεν μπορεί να τύχει εξέτασης ένα τέτοιο θέμα και θα πρέπει να εξεταστεί στην επόμενη συνεδρία του Πολιτικού Γραφείου, τον περασμένο Νοέμβριο δηλαδή, ο Φαίδωνας Φαίδωνος παρατήρησε πως το θέμα δεν ήταν στην ατζέντα με αποτέλεσμα να το θέσει μέσω επιστολής. Η ηγεσία επικαλέστηκε γνωμάτευση του νομικού συμβούλου του κόμματος Κρις Τριανταφυλλίδη για να το αποφύγει. Ερώτημα ωστόσο που εγείρεται είναι

Το θέμα των διαγραφών ή όχι έφερε στο προσκήνιο σειρά παραδοξοτήτων που επικρατούν εντός του κόμματος, τις αντιφατικές πολιτικές και τη σοβαρή ανασφάλεια.

αν η κίνηση Λετυμπιώτη δίνει το πάτημα στο κόμμα να κάνει κάτι τέτοιο έστω και σήμερα.

Προσεχώς αλαλούμ

Όμως οι διαγραφές ή όχι των στελεχών της κυβέρνησης δεν είναι η ασθένεια, αλλά το σύμπτωμα της παρηκμασμένης κατάστασης. Ενός κόμματος που δεν έχει ακόμα αποφασίσει, τι προσβύει, πού στοχεύει και κυρίως ποιους τελικά εκπροσωπεί. Ένα κόμμα αντιφατικών πολιτικών, τις οποίες σήμερα βρίσκει μπροστά του. Και λέμε για αντιφατικές επιλογές καθώς έκανε για παράδειγμα αγώνα να στηριχθεί ο Κωστας Καδής είναι και περιφερειάρχης της επαρχίας Πάφου, αλλά την ίδια στιγμή έβαζε βέτο σε υποψηφιότητες όπως αυτήν του τέως δημάρχου Στροβόλου, γιατί στηρίζει τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Μιλάει για υπεύθυνα αντιπολιτευση, όταν στελέχη της όπως το μέλος του Πολιτικού Γραφείου του ΔΗΣΥ Έλενα Κούσου είναι πρόεδρος του ΚΟΑΓ, χωρίς να τεθεί οποιοδήποτε θέμα. Το πιο παράδοξο βεβαίως είναι αυτό που ισχύει στο Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα. Ο Αβέρωφ Νεοφύτου έδωσε τη συγκατάθεσή

του στη συμμετοχή του Νίκου Χριστοδουλίδη σε αυτό, η Αννίτα Δημητρίου ωστόσο αντέδρασε στη συμμετοχή υπουργών σε προπαρασκευαστικές συναντήσεις των υπουργών κρατών-μελών που ανήκουν στο ΕΛΚ. Την ίδια στιγμή, ωστόσο, ο Κώστας Καδής είναι και νομικό μέλος της εν λόγω ομάδας χωρίς να υφίσταται οποιοδήποτε θέμα. Είναι σίγουρα μία κατάσταση άβολη που προκαλεί τεράστια ζητήματα συνέπειας και συνοχής του κόμματος. Ανοίγει παράλληλα ένα σημαντικό προηγούμενο και ένα ερώτημα: τι θα κάνει άραγε το κόμμα αν μέλη του στις επικείμενες εκλογές επιλέξουν να κατέλθουν με άλλους σχηματισμούς; Θα τους διαγράψουν ή θα ακολουθήσουν τη μέθοδο των συναγερμικών υπουργών;

Για ποιο λόγο η Αννίτα Δημητρίου θέλει να αποφύγει την όποια συζήτηση διαγραφών και εν πολλοίς το να ασκήσει ξεκάθαρη γραμμή αντιπολιτεύσεως έχει να κάνει με τον φόβο διαρροών και μείωσης ποσοστών. Τα προβλήματα ωστόσο δεν αρχίζουν και τελειώνουν με το τι έγινε στις προεδρικές του 2023, αλλά εντείνονται σήμερα. Δεν είναι μόνο οι διαφορετικές ατζέντες στελεχών που προκαλούν θέματα. Υπάρχουν προφανώς οι παράλληλες κινήσεις του Αβέρωφ Νεοφύτου, το κεφάλαιο Νίκος Αναστασιάδης, οι φιλοδοξίες στελεχών όπως για παράδειγμα του Ευθύμιου Διπλάρου για την ανάληψη της προεδρίας του ΔΗΣΥ, όμως τα προβλήματα είναι κυρίως δομικά. Η επκέντρωση στην εικόνα και η αποφυγή πολιτικών προτάσεων, έχει προκαλέσει σύγχυση στον συναγερμικό κόσμο. Γιατί το κόμμα πάντοτε είχε διαφοροποιήσεις που τις αναδείκνυε ως το ατού της πολυφωνίας, αλλά

πάντοτε είχε μια ηγεσία που μπορούσε να στηρίξει συγκεκριμένες θέσεις μέχρι τέλους και να επιβάλει εκεί που πρέπει τάξη. Πλέον αυτό δεν παρατηρείται. Δεν είναι τυχαία η αντίδραση που προκάλεσε το περιβόητο βίντεο με το κολάνι, ούτε βεβαίως η αντισυνταγματική εκτροπή στην οποία προχώρησε η πρόεδρος της Βουλής και του ΔΗΣΥ σε μία προσπάθεια να κερδίσει πόντους επικοινωνιακά. Από αυτό διαφάνηκε η σοβαρή πολιτική ανεπάρκεια που συνοδεύουν τη νέα κατάσταση πραγμάτων στο κόμμα. Εξαιτίας αυτής της κατάστασης εντείνονται προβλήματα και οι διαφοροποιημένες θέσεις. Είναι ένα ζήτημα οι κινήσεις του Κυριάκου Χατζηγιάννη για παράδειγμα, τόσο εντός της επιτροπής Ενέργειας, αλλά και αναρτήσεών του. Είναι και ένα μεγάλο κεφάλαιο ο Αβέρωφ Νεοφύτου, ο οποίος διαφωνεί με την Πινδάρου σε σημαντικά θέματα, όπως αυτό του καλωδίου, εκφράζοντας δική του άποψη. Σε ό,τι αφορά τον κ. Νεοφύτου δεν πέρασε απαρατήρητη η απουσία του από την κρίσιμη ολομέλεια της περασμένης Πέμπτης. Πέραν αυτών υπάρχουν διαφοροποιήσεις στα της οικονομίας, όπως για παράδειγμα η διαφωνία για την αύξηση των δημοσίων υπαλλήλων μεταξύ στελεχών αλλά και τον τρόπο διαχείρισης, τόσο του ζητήματος ΝΑΤΟ από τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη, όσο και τα του Κυπριακού. Με την έλλειψη συνεπώς παρουσίας συγκεκριμένων προτάσεων, την επαμφοτερίζουσα κατάσταση για το τι προσβύει το κόμμα, μέλη του κόμματος νιώθουν το ίδιο άνετα να μετακινηθούν σε άλλα κόμματα και σχηματισμούς και ιδιαίτερα στο μεγαλύτερο πρόβλημα του ΔΗΣΥ που λέγεται ΕΛΑΜ.

Το απόλυτο αυτογκόλ

Την ανασφάλεια της Πινδάρου έχει αντιληφθεί πάντως το Προεδρικό και σε αυτό το πλαίσιο εντείνονται και οι κινήσεις παρέμβασης. Το ιδανικό σενάριο για τον Νίκο Χριστοδουλίδη θα ήταν σίγουρα η πρόσδεση του ΔΗΣΥ στο κυβερνητικό άρμα. Με δεδομένο ότι κάτι τέτοιο δεν θα συμβεί, τον βολεύει η επαμφοτερίζουσα στάση του ΔΗΣΥ που βρίσκεται με το ένα πόδι εντός κυβέρνησης και με το ένα πόδι εκτός. Τα πράγματα, ωστόσο, διαφοροποιήθηκαν μετά τις διαρροές των γευμάτων μεταξύ Αννίτας Δημητρίου, Αβέρωφ Νεοφύτου και Νίκου Αναστασιάδου. Ένας ΔΗΣΥ ενωμένος ενάντια στην κυβέρνηση σίγουρα δεν βολεύει το Προεδρικό και σε αυτό ακριβώς το πλαίσιο εντάσσεται η τελευταία προσπάθεια του Κωνσταντίνου Λετυμπιώτη να παρέμβει στα εσωκομματικά, υιοθετώντας λεκτικό που μέχρι πρόσφατα χρησιμοποιούσαν troll accounts που συνδέονται με το Προεδρικό. Η κίνηση αυτή, που για πολλούς θεωρείται μεθοδευμένη από τον ίδιο τον πρόεδρο της Δημοκρατίας είχε ως στόχο να ενεργοποιήσει τα αντιακελικά ένστικτα των Συναγερμικών, όμως εξελίσσεται στο απόλυτο αυτογκόλ. Γιατί οι επιθέσεις φιλίας στον ΔΗΣΥ θα μπορούσαν να δημιουργούν ρωγμές και σύγχυση στα μέλη του κόμματος για το ποιοι τελικά ανήκουν στον ΔΗΣΥ, η καθαρή παρέμβασή του ωστόσο ενεργοποιεί εναντίον του Προεδρικού και στελέχη που είχαν αποδεχτεί την παράδοξη αυτή συμβίωση και δίνει το κατάλληλο πάτημα κάποιων να πιέσει την απρόθυμη ηγεσία να προχωρήσει σε διαγραφές.

“

Η κίνηση Λετυμπιώτη θεωρείται μεθοδευμένη από τον πρόεδρο της Δημοκρατίας, ο οποίος ήθελε να ενεργοποιήσει τα αντιακελικά αντανακλαστικά των Συναγερμικών, όμως κατέληξε σε αυτογκόλ.

Διάλεξε ασφάλεια, όχι ανασφάλεια.

Μίλησε μαζί μας στο 77778577

ΑΔΗΛΩΤΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Όταν ο εργοδότης:

- ✗ Δεν σε δηλώνει στις Υπηρεσίες Κοινωνικών Ασφαλίσεων.
- ✗ Σε δηλώνει με χαμηλότερο μισθό από τον πραγματικό.

Στερείσαι:

- ✗ Τη θεσμοθετημένη σύνταξη.
- ✗ Οποιοσδήποτε παροχές (ανεργίας, μητρότητας, πατρότητας, ασθένειας, ανικανότητας, κηρείας)

Προβλέπεται

- ✗ Πρόστιμο έως 6.000 ευρώ.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ
ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Με ορίζοντα τις βουλευτικές εκλογές του 2026 και με στόχο ποσοστά που θα τους εξασφαλίσουν δυναμική εντός του κοινοβουλίου, τα κόμματα προγραμματίζουν τους πρώτους μήνες του χρόνου σειρά ενεργειών. Στο επίκεντρο παραμένει η όσο το δυνατόν καλύτερη κατάρτιση των ψηφοδελτίων, ενώ την ίδια ώρα γίνονται διαβήματα για να βρεθούν κοντά στη βάση. Βέβαια, ο φόβος για περαιτέρω εσωστρέφεια, μετά και τις διπλές εκλογές του Ιουνίου, δεν επέτρεψε στα πλείστα κόμματα να προχωρήσουν σε ουσιαστικές και δραστικές αλλαγές που θα καταδείκνυαν πως, πρώτον, έχουν λάβει το μήνυμα που έστειλαν οι ψηφοφόροι μέσω της κάλπης και δεύτερον, ότι κατανοούν την ανάγκη για εκσυγχρονισμό αφήνοντας πίσω παλαιόκομματικές διεργασίες.

Στον ΔΗΣΥ το ημερολόγιο για τους πρώτους μήνες του 2025 είναι πλήρες μιας και για τις 25 Ιανουαρίου έχει προγραμματιστεί το Ανώτατο Συμβούλιο του κόμματος, όπου θα πληρωθεί η κενή θέση του αντιπροέδρου, που παραμένει κενή ένα σχεδόν χρόνο μετά τη φυγή του Μάριου Πελεκάνου προς το ΕΛΑΜ. Οι υποψηφιότητες θα γίνονται δεκτές μέχρι τις 8 Ιανουαρίου. Μέχρι τώρα έχουν εκδηλώσει επίσημα ενδιαφέρον ο πρώην υπουργός Συγκοινωνιών και νυν πρόεδρος ΕΟΑ Αμμοχώστου Γιάννης Καραούσης και ο νομικός Σωτήρης Φλουρέντζος, ενώ δεν αποκλείεται να μπουν και άλλα πρόσωπα στο παιχνίδι της διεκδίκησης, αν και το ενδεχόμενο αυτό φαίνεται να απομακρύνεται όλο και περισ-

Ο φόβος για περαιτέρω εσωστρέφεια, μετά και τις διπλές εκλογές του Ιουνίου, δεν επέτρεψε στα πλείστα κόμματα να προχωρήσουν σε ουσιαστικές και δραστικές αλλαγές.

σότερο. Η βουλευτριά Λεμεσού Φωτεινή Τσιρίδου, το όνομα της οποίας συζητείτο έντονα, δεν έχει ανοίξει ακόμη τα χαρτιά της, ενώ σκέψεις για να διεκδικήσει είχε και ο αγχειοχειρουργός δρ Νεόφυτος Ζαμπάς, ο οποίος συζήτησε το θέμα και με στελέχη της ανώτατης ηγεσίας, ενώ δεν αποκλείεται να θέσει υποψηφιότητα και ο νομικός Ονησίφορος Ιορδάνου, αν και το επικρατέστερο σενάριο αυτή την ώρα είναι των δύο επιλογών που θα έχουν ενώπιόν τους τα μέλη του Ανωτάτου.

Είκοσι μέρες αργότερα, στις 15 Φεβρουαρίου, έχει προγραμματιστεί και το Καταστατικό Συνέδριο του κόμματος. Πάντως, δεν αποκλείεται οι πρώτοι μήνες του '25 να βρουν τον ΔΗΣΥ να συζητάει κατά πόσον υλοποιείται το Σχέδιο Οργανωτικής, Διοικητικής και Πολιτικής Ανασυγκρότησης του κόμματος και αν συνέβαλε στο να διορθωθούν λάθη και ελλείψεις ώστε να προχωρήσει σε έναν πολιτικό και οργανωτικό εκσυγχρονισμό.

Πιθανώς να τεθεί εκ νέου και το θέμα του ορίου θητειών, με κάποια στελέχη να εκφράζουν πλέον ξεκάθαρα τη διαφωνία τους, αν και το 2018 η εικόνα ήταν εντελώς διαφορετική, με τον τότε πρόεδρο του ΔΗΣΥ Αβέρωφ Νεοφύτου στην εναρκτήρια ομιλία του στο Παγκύπριο Καταστατικό Συνέδριο να κάνει αναφορά σε καταστατικές αλλαγές που βάζουν το κόμμα στη νέα εποχή, μεταξύ των οποίων και το όριο τριών θητειών με στόχο την ανανέωση και προώθηση νέων στελεχών. Σκιές παραμένουν και σε σχέση με τον τρόπο διαχείρισης στελεχών του ΔΗΣΥ που βρίσκονται στην κυβέρνηση Νίκου Χριστουδουλίδη, όπως και η ερμηνεία που δίνει ο καθένας στον όρο «υπεύθυνη αντιπολίτευση».

Πάντως, στόχος της ηγεσίας είναι μετά και την ολοκλήρωση του Καταστατικού Συνεδρίου το κόμμα να προχωρήσει απρόσκοπτα προς τον κατάρτισμό των ψηφοδελτίων ενόψει βουλευτικών εκλογών. Βέβαια, μπορεί όπως διαμνύεται να υπάρχει μία εγρήγορση ενόψει εκλογών, ωστόσο φέρεται να μη γίνονται οι απαραίτητες κινήσεις

Προθάλαμος εκλογών το '25 για τα κόμματα

Συνέδρια, ζυμώσεις και κατάρτιση ψηφοδελτίων φέρνει η νέα χρονιά

Αννίτα Δημητρίου (ΔΗΣΥ)

Στόχος της ηγεσίας είναι μετά και την ολοκλήρωση του Καταστατικού Συνεδρίου το κόμμα να προχωρήσει απρόσκοπτα προς τον κατάρτισμό των ψηφοδελτίων ενόψει βουλευτικών εκλογών.

Στέφανος Στεφάνου (ΑΚΕΛ)

Σημαντικό βήμα για τον τρόπο λειτουργίας του ΑΚΕΛ και η αντιστροφή του ποσοστού των αιρετών μελών της Κ.Ε. που πλέον θα είναι 60%.

Νικόλας Παπαδόπουλος (ΔΗΚΟ)

Στο ΔΗΚΟ αυτή την ώρα, σε κομματικό επίπεδο δεν φέρεται να γίνονται κινήσεις ενόψει βουλευτικών εκλογών, αν και σε προσωπικό επίπεδο οι πιθανοί υποψήφιοι κάνουν ήδη τις κινήσεις τους.

Μαρίνος Σιζόπουλος (ΕΔΕΚ)

Το γεγονός ότι οι βουλευτικές εκλογές του 2026 σηματοδοτούν και την αποχώρηση του Μαρίνου Σιζόπουλου από την ηγεσία του κόμματος είναι μία παράμετρος που μελετάται από πιθανούς διεκδικητές της.

Μάριος Καραγιάν (ΔΗΠΑ)

Μέχρι αρχές Μαρτίου ο πρόεδρος του κόμματος θέλει να έχει συμφωνήσει με τα άτομα που θα πλαισιώνουν το ψηφοδέλτιο της Δημοκρατικής Παράταξης τουλάχιστον σε ποσοστό 70%.

Χρίστος Χρίστου (ΕΛΑΜ)

Σε σχέση με τις βουλευτικές άρχισε η προεργασία, με στόχο μέχρι το Πάσχα η διαδικασία να βρίσκεται στο τελικό στάδιο.

για να πάει η διαδικασία παραπέρα και να προσεγγιστούν συγκεκριμένα άτομα που θα δώσουν και την απαραίτητη ώθηση στα ψηφοδέλτια του ΔΗΣΥ.

Έμφαση στους πολίτες

Στο ΑΚΕΛ οι πρώτοι μήνες του χρόνου θα βρουν τα ηγετικά στελέχη κοντά στις κομματικές ομάδες βάσης. Έμφαση στους πολίτες και τα καθημερινά τους προβλήματα με σειρά δράσεων, συζητήσεων για προβλήματα που τους αφορούν με την παρουσία εμπλεκομένων που πιθανώς να προτείνουν και λύσεις. Άλλωστε, στόχος του κόμματος είναι η επανεκκίνηση στη βάση αξιών και αρχών που προσβέυει, αφήνοντας πίσω βαρίδια του παρελθόντος και επιδιώκοντας την ανανέωση.

Σταθμός θεωρείται το συνέδριο του κόμματος στις 20-21 Ιουνίου στο οποίο ο γ.γ., βάσει και του καταστατικού, θα εκλεγεί για πρώτη φορά από το Παγκύπριο Συνέδριο και όχι από τα μέλη της Κεντρικής Επιτροπής. Δεδομένη θεωρείται η εντολή που θα λάβει ο Στέφανος Στεφάνου, ο οποίος αναμένεται να βγει ενισχυμένος από τη διαδικασία και λαμβάνοντας ουσιαστικά την εντολή να προχωρήσει στις αλλαγές που επιδιώκει και το άνοιγμα προς την κοινωνία. Στα συν θα θεωρηθεί

και η ανανέωση στα σώματα λήψης αποφάσεων που σήμερα δείχνουν κουρασμένα.

Σημαντικό βήμα για τον τρόπο λειτουργίας του ΑΚΕΛ και η αντιστροφή του ποσοστού των αιρετών μελών της Κ.Ε. που πλέον θα είναι 60%, σε αντίθεση με το ποσοστό των έμμισθων που θα αγγίζει το 40%, κίνηση που πιθανώς θα επιφέρει αλλαγές στη λήψη σημαντικών αποφάσεων αφού η πλειοψηφία δεν θα έχει σχέση αλληλεξάρτησης με το κόμμα.

Σε ό,τι αφορά τη συμπλήρωση των ψηφοδελτίων ενόψει βουλευτικών, το κόμμα της Αριστεράς αναμένεται πάντως να προχωρήσει σε ουσιαστική συζήτηση μετά και την ολοκλήρωση του συνεδρίου, ένα σχεδόν χρόνο πριν από τις εκλογές, θεωρώντας ικανοποιητικό το χρονικό περιθώριο. Προς το παρόν αποφεύγουν να μιλήσουν εκτενέστερα για το σημαντικότερο ίσως θέμα σε σχέση με την παραμονή ή όχι των δύο βουλευτών από την παλιά φουρνιά, των Γιώργου Λουκαΐδη και Αρίστου Δαμιανού, που λόγω ορίου θητειών δεν μπορούν να επαναδιεκδικήσουν εκτός και αν τους δοθεί κατ' εξαίρεση –όπως προνοείται– δικαίωμα για ακόμη μία θητεία. Κάτι που φαντάζει αρκετά δύσκολο, γιατί αφενός υπάρχει η απόψη πως θα πρέπει να παραμείνουν ώστε να μην αποδυναμωθεί η κοινοβουλευτική ομάδα του ΑΚΕΛ, αφετέρου δεν μπορείς να

ζητάς από κάποιους να διεκδικούν μόνο δύο θητείες και άλλους να τους δίνεις τέταρτη. Επίσης, έτσι αποθαρρύνονται νεότερα στελέχη από το να μπουν στο ψηφοδέλτιο, θεωρώντας ότι οι εκλέξιμες θέσεις είναι ήδη κατειλημμένες.

Όποια και αν είναι τελικά η απόφαση, ο Στέφανος Στεφάνου θα πρέπει να δώσει μάχη, γιατί δυσχεστερημένοι θα υπάρχουν και στις δύο περιπτώσεις, ενώ εντός ψηφοδελτίων αναμένεται και η παρουσία μελών της Κοινωνικής Συμμαχίας. Μάλιστα, όπως διαμνύεται στόχος είναι να υπάρχει εντονότερη εμπλοκή τους και στα όργανα του κόμματος, αφού ήδη παρέστησαν στην τελευταία συνεδρία της Κ.Ε.

Εμπλοκή της βάσης

Στο ΔΗΚΟ γίνεται επίσης μία προσπάθεια εμπλοκής της βάσης, με τη διεξαγωγή φόρουμ με ποικίλη θεματολογία –μεταναστευτικό, κοινωνικό κράτος, πράσινη ανάπτυξη– ώστε να δραστηριοποιηθούν οι πολιτικές ομάδες και να καταγραφούν οι απόψεις. Στόχος η κατηγοριοποίηση των θεμάτων που απασχολούν την κοινωνία και η κατάθεση θέσεων στο πολιτικο-καταστατικό συνέδριο του κόμματος που έχει προγραμματιστεί για τις 22-23 Μαρτίου.

Στο τελικό στάδιο, οι συνέδριοι

θα εγκρίνουν την πολιτική διακήρυξη που αναμένεται να αποτελέσει και την ξεκάθαρα πολιτική θέση του κόμματος για το επόμενο χρονικό διάστημα. Σε ό,τι αφορά το καταστατικό μέρος αναμένονται οι εισηγήσεις από στελέχη του κόμματος σε σχέση με τις παραμέτρους που θα συζητηθούν, ενώ δεν αποκλείεται εντός να είναι και το θέμα του ορίου θητειών.

Πάντως, και στο ΔΗΚΟ αυτή την ώρα, σε κομματικό επίπεδο, δεν φέρεται να γίνονται κινήσεις ενόψει βουλευτικών εκλογών, αν και σε προσωπικό επίπεδο οι πιθανοί υποψήφιοι κάνουν ήδη τις κινήσεις τους. Αυτό που συζητείται είναι το γεγονός πως το ψηφοδέλτιο, ειδικά της Λευκωσίας, δύσκολα θα προσεγγίσει νέα πρόσωπα μιας και οι θέσεις είναι κατειλημμένες από Νικόλα Παπαδόπουλο, Χριστιάνα Ερωτοκρίτου και Χρύση Παντελίδη, ενώ δύσκολα είναι τα δεδομένα σε σχέση με τη δεύτερη έδρα στην Αμμόχωστο, αν τελικά θα πάει στο ΔΗΚΟ.

Κατάρτισμός ψηφοδελτίων

Στην ΕΔΕΚ στόχος είναι να εργαστούν από τους πρώτους μήνες του 2025 προς κατάρτισμό των ψηφοδελτίων ώστε μέχρι το καλοκαίρι το θέμα να έχει κλείσει. Βέβαια, το γεγονός ότι ξεκινούν έχοντας ως

βάση τα ποσοστά που έλαβαν στις διπλές εκλογές του Ιουνίου δεν είναι ευνοϊκός παράγοντας για προσέγκυση υποψηφίων, ενώ τα εσωκομματικά ζητήματα που τάλανισαν το κόμμα τα προηγούμενα χρόνια και η απομάκρυνση στελεχών δημιουργούν αυτή την ώρα επιπλέον προβλήματα. Στα θετικά, ωστόσο, καταγράφεται το γεγονός ότι εκτός ψηφοδελτίων παραμένουν ηχηρά ονόματα όπως ο ίδιος ο πρόεδρος του κόμματος και ο Ηλίας Μυριάνθους, ενώ ο Κωστής Ευσταθίου δεν διεκδικεί πλέον με την ΕΔΕΚ. Άρα υπάρχει περιθώριο για νέα πρόσωπα πλην της Λάρνακας όπου η παρουσία του Ανδρέα Αποστόλου θεωρείται βέβαιη, ενώ στη διάθεση της ηγεσίας έχουν θέσει την υποψηφιότητά τους όλα τα στελέχη του κόμματος.

Το γεγονός βέβαια ότι οι βουλευτικές εκλογές του 2026 σηματοδοτούν και την αποχώρηση του Μαρίνου Σιζόπουλου από την ηγεσία του κόμματος είναι μία παράμετρος που μελετάται από πιθανούς διεκδικητές της προεδρίας, που αυτή την ώρα θέλουν να εργαστούν με στόχο την περαιτέρω ενότητα και προσέγκυση προσώπων της βάσης τα οποία απομακρύνθηκαν από την εσωκομματική αντιπαράθεση.

Ταυτότητα της παράταξης

Στη ΔΗΠΑ αναμένεται να προχωρήσουν σε Πολιτικό Συνέδριο πιθανότατα τέλη Φεβρουαρίου αρχές Μαρτίου, με στόχο την παραγωγή θέσεων που θα ενισχύσουν την ταυτότητα της παράταξης.

Μάλιστα, μέχρι τη διεξαγωγή του συνεδρίου ο Μάριος Καραγιάν θέλει να έχει συμφωνήσει με τα άτομα που θα πλαισιώνουν το ψηφοδέλτιο της Δημοκρατικής Παράταξης τουλάχιστον σε ποσοστό 70%, ενώ το επόμενο χρονικό διάστημα αναμένεται να ανακοινώσει και τους συμβούλους του για ζητήματα που αφορούν την κοινωνία. Σε εκλογές αρχές Φεβρουαρίου πεί και η νεολαία της ΔΗΠΑ για να επαναδραστηριοποιηθεί, ενώ το κόμμα σχεδιάζει τη σύσταση γυναικείας οργάνωσης πριν το συνέδριο. Πάντως, ο πρόεδρος της ΔΗΠΑ φέρεται να ανέλαβε προσωπικά την προσέγγιση της βάσης του κόμματος όπως και το άνοιγμα προς τους ψηφοφόρους του κεντρώου χώρου με συνεχείς επισκέψεις και συναντήσεις και εκτός των αστικών κέντρων. Σχεδόν βέβαιη θεωρείται η παρουσία εντός ψηφοδελτίων υποψηφίων του κόμματος στις ευρωεκλογές όπως και νυν βουλευτών, γεγονός βέβαια που επίσης δυσχεραίνει την προσέγκυση προσώπων από την ευρύτερη κοινωνία.

ΕΛΑΜ - Οικολόγοι - VOLT

Στο ΕΛΑΜ δεν αποκλείουν τη διεξαγωγή καταστατικού συνεδρίου τους πρώτους μήνες του 2025, μιας και το θέμα συζητήθηκε χωρίς ωστόσο να ληφθούν οποιεσδήποτε αποφάσεις. Σε σχέση με τις βουλευτικές άρχισε η προεργασία, με στόχο μέχρι και το Πάσχα η διαδικασία να βρίσκεται στο τελικό στάδιο. Μάλιστα, φέρεται ήδη να έχουν προσεγγιστεί άτομα εκτός ΕΛΑΜ με απώτερο στόχο να ενταχθούν στο ψηφοδέλτιο του κόμματος.

Το Κίνημα Οικολόγων τον νέο χρόνο θα βρεθεί στην κάλπη για την ανάδειξη νέας ηγεσίας, αφού ο Γιώργος Περίδης, όπως ο ίδιος δήλωνε, θα παραμείνει στη μεταβατική περίοδο –μετά την παραιτήση Θεοπέμπτου– μέχρι τη λήξη της θητείας τον Φεβρουάριο του 2025, όπως και αλλαγές στο καταστατικό με τη διεξαγωγή συνεδρίου. Στο VOLT η νέα ηγεσία πιάνει αμέσως δουλειά με πρωταρχικό στόχο τον ανασχεδιασμό των ομάδων παραγωγής πολιτικής. Την ίδια ώρα εξετάζεται το ενδεχόμενο να υπάρξει σύνδεσή τους με τις κοινοβουλευτικές ομάδες ώστε το κόμμα να τοποθετείται πριν από τις τελικές αποφάσεις.

Παράλληλα, η επανεξεταστούν άμεσα οι δομές καναλιών επικοινωνίας με τα μέλη αλλά και την κοινωνία γενικότερα, ενώ άρχισαν και οι πρώτες ζυμώσεις ενόψει βουλευτικών εκλογών, χωρίς να αποκλείεται το ενδεχόμενο η ηγετική πυραμίδα να είναι εντός.

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ**

«**Όποιοι** ποντάρουν στην αποτυχία της χώρας ματαιοπονούν», διαμνύει ο υπουργός Εργασίας Γιάννης Παναγιώτου, απαντώντας σε συνέντευξη στην «Κ» κατά πόσο υπήρχαν σκοπιμότητες πίσω από τις πρόσφατες απεργιακές κινητοποιήσεις. «Αντιμετωπίζουμε τα προβλήματα, διαχειριζόμαστε τις δυσκολίες και ο τόπος προχωρά μπροστά με αυτοπεποίθηση και αισιοδοξία», συμπληρώνει ο κ. Παναγιώτου. Ερωτηθείς, αν μια δεκαετία μετά την οικονομική κρίση του 2013, έφτασε η ώρα για ικανοποίηση αιτημάτων των εργαζομένων, επισημαίνει πως, αν οι μισθοί των εργαζομένων ήταν ικανοποιητικοί, δεν θα αποτελούσε κυβερνητική προτεραιότητα η ενίσχυση της επάρκειάς τους. Ενόψει του νέου κύκλου διαλόγου που θα αρχίσει για την ΑΤΑ, τονίζει ότι η διασφάλιση αυτού του θεσμού είναι σημαντική για την προστασία της αξίας των μισθών κατά τα επόμενα χρόνια. Αναφορικά με το μέλλον του στην κυβέρνηση και τη σχέση του με τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη, δηλώνει ότι εισπράττει την εμπιστοσύνη του προέδρου της Δημοκρατίας και ότι παραμένει προσηλωμένος στα καθήκοντά του.

—Έχουν περάσει πέραν των 10 χρόνων από την οικονομική κρίση του 2013. Οι εργαζόμενοι τότε έκαναν αρκετές παραχωρήσεις για να μπορέσει η χώρα να ορθοποδήσει και να ανακάμψει. Το τελευταίο διάστημα παρατηρείται μια αναταραχή στα εργασιακά. Έφτασε η ώρα να ικανοποιηθούν αιτήματα των εργαζομένων;

—Η βασικότερη προϋπόθεση της εργασιακής ειρήνης είναι η κοινωνική δικαιοσύνη. Εφαρμόζουμε ανθρώπινο κέντρο πολιτική για την ενίσχυση της επάρκειας των μισθών και την καλύτερη ρύθμιση της εργασίας σύμφωνα με τις ανάγκες της κοινωνίας και τις δυνατότητες της οικονομίας. Η δικαιότερη κατανομή του αναπτυξιακού μερίσματος της οικονομίας είναι απαραίτητη για την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής. Και για τη συντριπτική πλειοψηφία των πολιτών που στηρίζονται βιοποριστικά στις μισθολογικές τους απολαβές, αυτό σημαίνει αύξηση των μισθών.

—Η οικονομία καταγράφει θετική πορεία, όμως ένα σημαντικό ποσοστό εργαζομένων και συνταξιούχων βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας. Είναι η κατάλληλη στιγμή για να βελτιωθούν οι μισθοί;

—Η κυβερνητική πολιτική για τη βελτίωση των μισθών που εφαρμόστηκε κατά το πρώτο διάστημα της διακυβέρνησής, έχει ήδη ξεκινήσει να επιφέρει θετικά αποτελέσματα τα οποία θα συνεχιστούν. Αφενός μέσα από αποφάσεις της εκτελεστικής εξουσίας όπως π.χ. η αύξηση του εθνικού κατωτάτου μισθού και η αφετέρου μέσα από συμφωνίες μεταξύ των κοινωνικών εταίρων όπως

π.χ. η συμπερίληψη ετήσιων μισθολογικών αυξήσεων στις ανανεώσεις των συλλογικών συμβάσεων. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Ταμείου Κοινωνικών Ασφαλίσεων για το 2023, οι πραγματικές απολαβές των εργαζομένων βάσει των ασφαλιστικών εισφορών αυξήθηκαν κατά 7,1%. Αυτή η τάση επιβεβαιώνεται από τη Στατιστική Υπηρεσία που διαπιστώνει ότι ο μέσος μισθός το 2023 αυξήθηκε κατά 7,3%, ενώ ο διάμεσος μισθός στη χώρα μας ανέρχεται πλέον στα €1.792.

—Μπορείτε ως υπουργός Εργασίας να απευθυνθείτε στον μέσο εργαζόμενο και να του πείτε ότι οι μισθοί είναι καλοί;

—Εάν οι μισθοί των εργαζομένων ήταν ικανοποιητικοί δεν θα αποτελούσε κυβερνητική προτεραιότητα η ενίσχυση της επάρκειάς τους. Τα αποτελέσματα του πρώτου έτους της εφαρμογής του κυβερνητικού σχεδιασμού για τη σταδιακή βελ-

Η διασφάλιση του θεσμού της ΑΤΑ είναι σημαντική για την προστασία της αξίας των μισθών κατά τα επόμενα χρόνια.

τίωση των μισθών είναι ενθαρρυντική και θα συνεχιστούν παράλληλα με τη θετική πορεία της κυπριακής οικονομίας.

—Προς αυτή την κατεύθυνση μπορεί να αξιοποιηθεί και η ευρωπαϊκή οδηγία για επέκταση των συλλογικών συμβάσεων; Πού βρισκόμαστε σχετικά με αυτό το θέμα;

—Η ευρωπαϊκή οδηγία για την ενίσχυση της επάρκειας των μισθών είναι ενδεικτική της σημασίας που αποδίδει η Ε.Ε. στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και αποτυπώνει την προστιθέμενη αξία της περαιτέρω αξιοποίησης σημαντικών εργαλείων όπως είναι ο κοινωνικός διάλογος, οι συλλογικές διαπραγματεύσεις, οι συλλογικές συμβάσεις, ο καθορισμός κατώτατων μισθών και η αξιοποίηση μηχανισμών για την αναπροσαρμογή των μισθών. Σημαντικές πτυχές της οδηγίας

έχουν ήδη εφαρμοστεί και η διαδικασία διαβούλευσης και της νομοτεχνικής επεξεργασίας για την εναρμόνιση της εθνικής νομοθεσίας βρίσκεται σε προχωρημένο στάδιο. —Πιστεύετε ότι υπήρχαν σκοπιμότητες πίσω από τις πρόσφατες απεργίες;

—Δεν μπορώ να γνωρίζω και δεν θέλω να πιστεύω ότι υπήρχε οποιαδήποτε υποκίνηση, είτε πολιτική, είτε επιχειρηματική, είτε προσωπική. Όμως εκ του αποτελέσματος, ακόμα και αν υπήρχε σκοπιμότητα για την πρόκληση αποσταθεροποίησης, η απόπειρα απέτυχε και η ομαλότητα επικράτησε.

—Σε προηγούμενες τοποθετήσεις σας πάντως είχατε αφήσει αιχμές. Δεχθήκατε και κριτική από την αντιπολίτευση.

—Θεωρώ ότι δεν χρειάζεται να επεκταθώ και θα περιοριστώ επι-

σημαίνοντας ότι όποιοι ποντάρουν στην αποτυχία της χώρας ματαιοπονούν. Αντιμετωπίζουμε τα προβλήματα, διαχειριζόμαστε τις δυσκολίες και ο τόπος προχωρά μπροστά με αυτοπεποίθηση και αισιοδοξία.

—Έχουν πληγεί οι σχέσεις σας με την εργοδοτική πλευρά και με τις συντεχνίες μετά τις πρόσφατες εξελίξεις; Δημιουργήθηκε η εντύπωση ότι υπάρχει πλέον μεταξύ σας καχυποψία και έλλειψη εμπιστοσύνης.

—Αντιθέτως, μέσα από τις πρόσφατες εξελίξεις ενδυναμώθηκε περισσότερο η κοινωνική συνεργασία μεταξύ των εργαζομένων, των εργοδοτών και της πολιτείας, αφού καταφέραμε μαζί να διασφαλίσουμε την ομαλότητα και τη σταθερότητα, παρά τα προβλήματα και τις δυσκολίες. Καταφέραμε να ανανεώσουμε

τις μεγάλες συλλογικές συμβάσεις της οικοδομικής και της ξενοδοχειακής βιομηχανίας με ορίζοντα μακράς πνοής μέχρι το τέλος αυτής της κυβερνητικής θητείας. Διαχειριστήκαμε μία από τις πιο σκληρές απεργίες καταλήγοντας στην υπογραφή συμφωνίας για την εφαρμογή συλλογικής σύμβασης από τη συντριπτική πλειοψηφία των εργοδοτών του κλάδου. Προστατεύσαμε την αγορά εργασίας και την ευρύτερη οικονομία από τις επιπτώσεις της αντιπαράθεσης στον κλάδο του σκυροδέματος και επιβεβαιώσαμε την αξία του κοινωνικού διαλόγου για την επίλυση των εργασιακών διαφορών και τη συνομιλότητα συμβιβαστικών συμφωνιών. Οι εργοδοτικές οργανώσεις εκπροσωπούν τους εργοδότες και οι συνδικαλιστικές οργανώσεις εκπροσωπούν τους εργαζόμενους, όμως ως υπουργός Εργασίας εκπροσωπώ αρμοδίως

Εάν οι μισθοί των εργαζομένων ήταν ικανοποιητικοί δεν θα αποτελούσε κυβερνητική προτεραιότητα η ενίσχυση της επάρκειάς τους.

το δημόσιο συμφέρον. Είμαι αισιόδοξος για τις επικείμενες εξελίξεις στα εργασιακά ζητήματα και εκτιμώ ότι με την απαραίτητη συλλογική ευθύνη, η αισιοδοξία θα επιβεβαιωθεί.

—Η κυβέρνηση επικρίνεται ότι ευνοεί τους δημόσιους υπαλλήλους. Δίνει ΑΤΑ, ορίζοντιες αυξήσεις κ.λπ. Είναι ωσάν να αποτελούν την ελίτ των εργαζομένων για την κυβέρνηση.

—Θεωρώ ότι σε αρκετές περιπτώσεις η πρόκληση της αντιπαράθεσης και της αντιπαράθεσης μεταξύ των εργαζομένων του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, αποσκοπεί στη στρογγυλοποίηση προς τα κάτω, παρά προς την αναβάθμιση των όρων εργασίας των εργαζομένων που δεν απολαμβάνουν ορισμένα εργασιακά ωφελήματα. Ωστόσο, είναι χαρακτηριστική η ευνοϊκή σύγ-

κριση των αυξήσεων που προνοούνται μέσα από τις συμφωνίες για την ανανέωση των συλλογικών συμβάσεων στην οικοδομική και στην ξενοδοχειακή βιομηχανία, που οι σωρευτικές ετήσιες αυξήσεις μέχρι το τέλος του 2027 υπερβαίνουν το 7%, ενώ οι αντίστοιχες αυξήσεις στη δημόσια υπηρεσία περιορίζονται στο 1,5%. Η πολιτική της κυβέρνησης είναι δίκαιη και ισορροπημένη για την καλύτερη ρύθμιση της αγοράς εργασίας και τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου για το σύνολο των εργαζομένων.

—Θα αρχίσει το επόμενο διάστημα ξανά η συζήτηση για την ΑΤΑ. Πιστεύετε ότι πρέπει να λαμβάνουν ΑΤΑ και οι υπηλόμενοι ή πρέπει να βρεθεί ένας άλλος τρόπος απόδοσής της;

—Η ενδιάμεση συμφωνία για την ΑΤΑ που συνομολογήθηκε μεταξύ των κοινωνικών εταίρων προνοεί ως χρονικό ορόσημο τον Ιούνιο του 2025 για την κατάληξη σε ολοκληρωμένη συμφωνία. Η διασφάλιση του θεσμού της ΑΤΑ είναι σημαντική για την προστασία της αξίας των μισθών κατά τα επόμενα χρόνια και εκτιμώ ότι η συζήτηση που θα αναπτυχθεί κατά το επόμενο διάστημα με τους κοινωνικούς εταίρους σχετικά με το μέλλον του θεσμού, θα είναι ουσιαστική, εποικοδομητική και αποτελεσματική.

—Υπάρχουν εισηγήσεις για κλιμακωτή και όχι οριζόντια απόδοσή της, ώστε να βοηθηθούν περισσότερο οι χαμηλόμισθοι. Συμφωνείτε με αυτή την προσέγγιση;

—Θα αποφύγω να εισέλθω στην ουσία της συζήτησης στην παρούσα φάση, επειδή δεν θεωρώ ότι αυτό θα είναι επωφελές για την επίτευξη του στόχου αναφορικά με την ανανέωση της συμφωνίας για την ΑΤΑ, αφού αυτή η δυνατότητα θα αξιοποιηθεί στο πλαίσιο του κοινωνικού διαλόγου.

—Ο υπουργός Οικονομικών δήλωσε ότι πρέπει να βρεθεί ένας άλλος τρόπος απόδοσής της και να υπάρχει διασύνδεση με τον ρυθμό ανάπτυξης και την παραγωγικότητα, ώστε να κατανέμεται δικαιότερα ο παραγόμενος πλούτος.

—Βρισκόμαστε σε τακτική επικοινωνία με τον υπουργό Οικονομικών και είναι κατανοητό το σκεπτικό της συγκεκριμένης τοποθέτησης. Είμαι αισιόδοξος για τη θετική εξέλιξη αυτής της προσπάθειας.

—Πώς είναι οι σχέσεις σας με τον κ. Κεραυνά; Ακούγεται ότι δοκίμασκαν όταν ανακοινώσατε την ενδιάμεση συμφωνία για την ΑΤΑ.

—Τα θετικά αποτελέσματα της συνεργασίας του υπ. Οικονομικών και του υπουργείου Εργασίας αποτελούν την καλύτερη απάντηση σε αυτή την ερώτηση, αφού μέσα από την εφαρμογή της κυβερνητικής πολιτικής αφενός επιτυγχάνονται οι δημοσιονομικοί στόχοι και αναβαθμίζεται η κυπριακή οικονομία και αφετέρου αυξάνονται οι μισθοί των εργαζομένων και διαμορφώνονται συνθήκες πλήρους απασχόλησης στην αγορά εργασίας.

Εισπράττω την εμπιστοσύνη του Προέδρου

—Πώς βλέπετε το μέλλον σας στην κυβέρνηση και ποια είναι η σχέση σας με τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη;

—Ο διορισμός των μελών του Υπουργικού Συμβουλίου αποτελεί συνταγματική αρμοδιότητα του προέδρου της Δημοκρατίας. Εισπράττω την εμπιστοσύνη του προέδρου Χριστοδουλίδη και είμαι επικεντρωμένος στα καθήκοντά μου, του υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

—Το όνομά σας εμπλέκεται σε σενάρια ανασχηματισμού. Είναι κάτι που σας απασχολεί; Το συζητάσατε με τον πρόεδρο της Δημοκρατίας;

—Με τον πρόεδρο της Δημοκρατίας δεν συζητάμε για σενάρια ανασχηματισμού, αλλά για την αποτελεσματική υλοποίηση του προγράμματος διακυβέρνησής.

—Πολιτικά είστε κοντά και στο ΔΗΚΟ και στη ΔΗΠΑ. Στις ευρωεκλογές και τα δύο κόμματα είχαν σοβαρές απώλειες. Και αυτή η

φθίνουσα πορεία καταγράφεται και σε σειρά δημοσκοπήσεων. Τι πιστεύετε ότι μπορούν να πράξουν ενόψει βουλευτικών εκλογών; Να αναζητήσουν κοινή πορεία;

—Η συμπίεση του κεντρώου χώρου με το πλειοψηφικό ρεύμα του κυπριακού λαού κατά τις πρόσφατες προεδρικές εκλογές και η εποικοδομητική συμβολή για την υλοποίηση του προγράμματος διακυβέρνησής του προέδρου Χριστοδουλίδη δημιουργεί θετικές προ-

οπτικές για την περαιτέρω ενίσχυση της συνεργασίας. Ωστόσο, είμαι σίγουρος ότι οι κοιμματικές ηγεσίες και τα συλλογικά όργανα αναλύουν και αξιολογούν αυτά τα δεδομένα και λαμβάνουν τις ανάλογες αποφάσεις για το μέλλον.

—Με αφορμή την πρόσφατη απεργία των κυβερνητικών ιατρών επανήλθε το θέμα της νομοθετικής ρύθμισης των απεργιών σε ουσιαστικές υπηρεσίες έτσι ώστε να καλύπτονται και τα δημόσια νο-

σπλευτήρια. Είναι κάτι που θα προωθήσατε;

—Οι εργασιακές σχέσεις διαχρονικά λειτουργούν τόσο στη βάση των προνοιών της νομοθεσίας όσο και στη βάση του περιεχομένου των συμφωνιών που συνομολογούνται μεταξύ των δύο πλευρών. Ο βαθμός της εκατέρωθεν τήρησης των συμφωνηθέντων είναι ενδεικτικός για την αξιολόγηση της αναγκαιότητας για την όποια επιπρόσθετη νομοθετική ρύθμιση. Εξάλλου, το υψηλό

επίπεδο του σεβασμού που οι κοινωνικοί εταίροι επιδεικνύουν διαχρονικά προς τον Κώδικα Βιομηχανικών Σχέσεων για τη διαχείριση των εργασιακών διαφορών είναι χαρακτηριστικό. Αναμένουμε ότι θα επιδειχθεί από όλους η απαραίτητη εποικοδομητική στάση για αναβαθμισμένη συνεργασία σχετικά με αυτά τα θέματα. Αν όμως το επόμενο διάστημα δεν επιδειχθεί η απαραίτητη υπευθυνότητα τότε θα εξεταστούν κι άλλες επιλογές.

MTC MEDOCHEMIE

Ξέχνα τον πόνο γρήγορα

με το ULTIMAX ALTER

ΑΝΑΛΓΗΤΙΚΟ - ΑΝΤΙΦΛΕΓΜΟΝΩΔΕΣ

STREET
FEST

SUPPORTED BY

• The Garrison Bar & Grill • Burger Shop • Por Favor • Pasta Strada • Smokey Dee's
 • Gems By Giannos Motis • CrepaLand • Charity Steak Sandwiches • Charity Chicken Gyros
 • Rabbit Hop - Beer Shop • The Mobile Bar • To Vanaki • Lost + Found Drinkery
 • Seven Monkeys The Bar

Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Στις προεγγίσεις της νέας ύπατης εκπροσώπου και των επιτρόπων Μεσογείου και Διεύθυνσης για θέματα Κυπριακού εστίασαν τις απαντήσεις τους στην «Κ» Κύπριοι ευρωβουλευτές, που κλήθηκαν να «βαθμολογήσουν» τις ακρόασεις των μελών της νέας Επιτροπής και τις προσδοκίες τους για την επόμενη πενταετία. Οι ευρωβουλευτές κλήθηκαν να απαντήσουν πώς αξιολογούν τη σύνθεση της νέας Επιτροπής, σε ποια θέματα / πρόσωπα εστιάζουν ως σημαντικά για την Κύπρο, καθώς και με ποια μέλη της Επιτροπής αναμένουν ή θέλουν να συνεργαστούν για προτεραιότητες και θέματα που τους ενδιαφέρουν. Στο ερώτημα της «Κ» απάντησαν γραπτώς πέντε από τους έξι ευρωβουλευτές. Ζητήθηκε και από τον ανεξάρτητο ευρωβουλευτή Φειδία Παναγιώτου να συμβάλει, ωστόσο δεν απάντησε εγκαίρως.

ΛΟΥΚΑΣ ΦΟΥΡΛΑΣ
(ΕΛΚ, ΔΗΣΥ)

Μετανάστευση και Κυπριακό

«Για εμάς το σημαντικότερο ζήτημα παραμένει η ενεργή εμπλοκή της στο Κυπριακό», το οποίο έχει σχέση και με τη νέα θέση του επιτρόπου για την Άμυνα «και τον φίλο από την πολιτική μου ομάδα, το ΕΛΚ, Άντριους Κουμπιλίους» ανέφερε ο Λ. Φουρλάς, επισημαίνοντας πως η θέση «δημιουργήθηκε μέσα από ένα έντονο πολιτικό παρασκήνιο». Υπέδειξε ως σημαντικότερες προκλήσεις τη μετανάστευση και την ασφάλεια καθώς χωρίς λύσεις σε αυτά τα ζητήματα, «η οποία ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα», όπου η Ε.Ε. υστερεί έναντι των ΗΠΑ, της Κίνας και άλλων χωρών, «δεν μπορεί να είναι στέρεη και μακροπρόθεσμη». Γι' αυτό, συνέχισε, στην ακρόαση της επιτρόπου για τη Μεσόγειο, Ντουμπράβκα Σούτσα, υπογράμμισε πως η Μεσόγειος αποτελεί πύλη παράτυπης μετανάστευσης, με την Κύπρο «στην πρώτη γραμμή».

Η νέα Επιτροπή θα πρέπει να προωθήσει πολιτικές «που όχι μόνο θα στηρίζουν τα κράτη πρώτης υποδοχής, αλλά και θα διασφαλίζουν τη δίκαιη κατανομή» πρόσθεσε, χαίρετιζοντας την πρόθεση του επιτρόπου για τη Μετανάστευση, Μάγκνους Μπρούνερ, για επίσπευση της εφαρμογής του συμφώνου για τη μετανάστευση. Ο κ. Φουρλάς σημείωσε πως στις ακρόασεις δεν αναμένονται πολλά, «καθώς οι περισσότεροι ακολουθούν την πεπατημένη και είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί». Κάποιοι ήταν «πολύ καλοί και άλλοι μέτριοι» πρόσθεσε, εκτιμώντας πως ο Κώστας Καδής «άφησε πολύ καλές εντυπώσεις». «Γενικότερα, όμως, στην πολιτική πρέπει να αποφεύγεις να εντυπωσιάζεσαι ή να απογοητεύεσαι» αλλά να δείχνεις ρεαλισμό «μακριά από συναισθηματισμούς» συνέχισε, προσθέτοντας «ομολογώ ότι σε προσωπικό επίπεδο δεν το καταφέρνω πάντα». Σημειώνοντας πως «συμφέροντα υπάρχουν και υπήρχαν πάντα», εκτίμησε πως για αυτό «ορισμένες φορές δεν έχουμε τη δέουσα στήριξη» στο Κυπριακό, κάτι που δεν πρέπει να στενοχωρεί ή να απογοητεύει αλλά «να μας πεισώσει». «Η Τουρκία δεν αλ-

λάζει και αυτό είναι δεδομένο. Εμείς είναι που πρέπει να αλλάξουμε» τόνισε, καθώς πρέπει να αναδειχθούμε εντός της Ε.Ε. «ως ένας κρίσιμος και πολύτιμος για τα συμφέροντά της εταίρος».

ΜΙΧΑΗΛΗΣ Χ΄'ΠΑΝΤΕΛΑ
(ΕΛΚ, ΔΗΣΥ)

Takata και οικονομία

Κατά τον Μ. Χατζηπαντέλα η σύνθεση της νέας Επιτροπής «θα μπορούσε να είναι πιο τολμηρή, ιδιαίτερα σε μια εποχή που η Ευρώπη αντιμετωπίζει κρίσιμες προκλήσεις», ωστόσο εκτίμησε πως παρ' όλα αυτά «είναι επαρκώς ισχυρή, αλλά και ισορροπημένη» και για αυτό τη στηρίξε. Ο κ. Χατζηπαντέλα ανέφερε πως μίλησε ήδη ειδικά για το σκάνδαλο των αερόσκακων Takata με τον επιτρόπο για τις Μεταφορές, Απόστολο Τζιτζικώστα, ο οποίος διαβεβαίωσε «ότι θα διαμορφώσει μια ευρωπαϊκή αντίδραση για την ασφάλεια των Ευρωπαίων πολιτών που επηρεάζονται». Ως σημαντικούς για την Κύπρο ξεχώρισε τον επιτρόπο Γεωργίας, Κριστόφ Χάνσεν, «δεδομένων των προκλήσεων που αντιμετωπίζει ο αγροτικός τομέας μας», τον επιτρόπο Προϋπολογισμών, Πιοτρ Σεραφίν, καθώς «θα παίξει καθοριστικό ρόλο στις διαπραγματεύσεις για τον προϋπολογισμό της περιόδου 2028-2034» και στις επενδύσεις της Ε.Ε. τα επόμενα χρόνια, καθώς και τον επιτρόπο Βόπκε Χούκστρα, υπεύθυνο «για την πρόσνη μετάβαση ως μέσο οικονομικής ανάπτυξης». Εστίασε στην επιτρόπο Μαρία Λουίζ Αλμπουκέρκε, η οποία «φάνηκε έτοιμη να δώσει έμφαση

στη σταθερότητα και την ανάπτυξη του ευρωπαϊκού χρηματοοικονομικού συστήματος», με την οποία μίλησε πρόσφατα. Όπως είπε, η νέα επιτρόπος «επανεπιβεβαίωσε την ετοιμότητά της να διασφαλίσει τα συμφέροντα μικρότερων οικονομικών, όπως της Κύπρου, όσον αφορά τις αυξημένες απαιτήσεις συμμόρφωσης σε ευρωπαϊκούς κανονισμούς, και τα κόστη τα οποία επιφέρουν». Χαρακτήρισε τις ακρόασεις «αποκαλυπτικές» με υποψηφίους «να ξεχωρίζουν για τις γνώσεις και τις δεσμεύσεις τους». Παρά τις «επί μέρους αδυναμίες», όπως είπε, θεωρεί ότι η Επιτροπή «έχει την απαραίτητη δυναμική» για να ανταποκριθεί στις προσδοκίες. Τέλος, ευχήθηκε επιτυχία στον Κ. Καδή «για το καλό της Ε.Ε. και της Κύπρου», τον οποίο όπως είπε γνωρίζει από τη θητεία τους στην κυβέρνηση Αναστασιάδη.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ
(Αριστερά, ΑΚΕΛ)

Στροφή δεξιά

Ο **Γ. Γεωργίου** χαρακτήρισε τη νέα Επιτροπή ως το τελευταίο κομμάτι του παζλ της νέας εικόνας της Ε.Ε., κάνοντας λόγο για «μια εικόνα σκληρή και ως υπόσχεται η νέα Επιτροπή της Ούρουλα Φον Ντερ Λάιν εν ότι δεν εξωραϊζει», αναφερόμενος στον νέο συσχετισμό δυνάμεων στους θεσμούς. Όπως επισήμανε, την πλειοψηφία «εξασφάλισε η συνεργασία των δεξιών, των συντηρητικών και των ακροδεξιών δυνάμεων» που καθορίζουν τις πολιτικές της Ε.Ε. «Τα αποτελέσματα, δυστυχώς είναι γνωστά» σημείωσε,

παραπέμποντας στην στρατιωτικοποίηση, την ανεργία, τις εκποιήσεις, τη διαφθορά καθώς και την ξενοφοβία, την υπόσκαψη της ισοτιμίας των φύλων και την «παράνομη χρήση spyware από ορισμένα κράτη μέλη της Ε.Ε.», λίστα που «θα συνεχίσει να μεγαλώνει». Ο κ. Γεωργίου σημείωσε πως η προηγούμενη αλλά και η νέα Κομισιόν, συμπεριλαμβανομένου του «ακροδεξιού Φίτο που αναλαμβάνει το στρατηγικό χαρτοφυλάκιο της Πολιτικής Συνοχής», αρνείται να αντιμετωπίσει «μακροχρόνιες εκκρεμότητες» και υπόσχεται «από τη μια, αδράνεια» όσον αφορά την πράσινη συμφωνία, τα εργασιακά και το χάσμα «μεταξύ πλούσιων και όλων των άλλων», και από την άλλη «εγγύηση στα θέματα στρατιωτικοποίησης». Οι ακρόασεις ανέδειξαν όπως είπε αυτές τις αντιφάσεις, μαζί με «αρκετά ελλείμματα, προβλήματα και ζητήματα είτε ανεπάρκειας είτε πολιτικής ασυνέπειας». Πρόσθεσε πως η διαδικασία της αξιολόγησης, «μια αυστηρή δημοκρατική άσκηση», αποδείχτηκε «κακόγουστη φάρσα», παραπέμποντας στο ότι η αξιολόγηση ανακοινώθηκε εσπευσμένα και «ακόμη και το επίσημο προσωπικό των Επιτροπών ενημερώθηκε μόνο μία ώρα πριν», και έκανε λόγο για «σκόπιμη τακτική, ανάγεια αποσιωδότησε πολιτικού θεσμού».

Ο κ. Γεωργίου σημείωσε πως μόνο η Αριστερά διαφώνησε με την «ακύρωση του θεσμικού ρόλου» των Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και στα παζάρια Δεξιάς και Ακροδεξιάς και επέκρινε «δριμύτατα αυτή την επαίσχυντη διαδικασία», αλλά αντιμετωπίστηκε με «εκκωφαντική σιωπή από όλες τις άλλες ομάδες» κάτι που «λέει πολλά για το τι έπεται».

ΓΕΩΡΓΗΣ ΓΕΩΔΗ

(ΕΚΡ, ΕΑΑΜ)

Εστίασε σε Τουρκία

Ο **Γ. Γεώδης** σημείωσε πως ψήφισε αρνητικά για τη νέα Επιτροπή, αν και πιστεύει στο δικαίωμα κάθε κράτους μέλους να επιλέξει επιτρόπους. Πρόσθεσε ότι εντόπισε «θετικά στοιχεία» καθώς και επιτρόπους, οι οποίοι στις ακρόασεις τον ικανοποίησαν με την ετοιμότητά τους. Μεταξύ αυτών που ξεχώρισε, πρόσθεσε, ο Κ. Καδής, ο οποίος «ομολογούμενος είχε ένα δύσκολο χαρτοφυλάκιο».

Σημείωσε ακόμα πως ξεχώρισε τον επιτρόπο Συνοχής και Μεταρρυθμίσεων, Ραφαέλε Φίτο, καθώς και την επιτρόπο για τη Διεύθυνση, Μάρτα Κος, η οποία «παρά το δριμύ κατηγορώ που δέχθηκε στάθηκε σθεναρά στη θέση της, ενώ δεν παρέλειψε να στηρίξει και την Κυπριακή Δημοκρατία, έναντι της Τουρκίας» κάτι που όπως είπε τον άφησε απόλυτα ικανοποιημένο. Εκτίμησε ακόμα ως θετική τη δημιουργία νέων θέσεων επιτρόπων, ιδιαίτερα για θέματα στέγασης και άμυνας, ωστόσο περιέλαβε στα αρνητικά το ότι ως Κύπρος «περιμέναμε να αναλάβουμε κάποιο χαρτοφυλάκιο που θα επηρέαζε πιο άμεσα τα εθνικά μας συμφέροντα». Ιδιαίτερα για την επιτρόπο για τη Μεσόγειο, Ντουμπράβκα Σούτσα, σημείωσε πως καθ' όλη τη διάρκεια της ακρόασης «επέμενε προκλητικά να στηρίζει την Τουρκία, προκαλώντας την έντονη αντίδρασή μου, αναγκάζοντάς την να αναδιπλωθεί». Ως αρνητική κατέγραψε και την παρουσία της ύπατης εκπροσώπου

Κ. Κάλας, η οποία «παρά τις συστάσεις μου, τις κατ' ιδίαν συνομιλίες που είχαμε, εν τούτοις επέμενε να κρατεί μια θετική προς την Τουρκία στάση, κρατώντας τις εσφαλμένες ίσες αποστάσεις», χωρίς να υπερασπίζεται ένα κράτος μέλος «που τελεί υπό κατοχή και κατ' ουσία την ίδια την ευρωπαϊκή επικράτεια».

Ο κ. Γεώδης θεώρησε αρνητική και τη στάση της αντιπροέδρου για την Καθολή Μετάβαση και την Ανταγωνιστικότητα, Τερέζα Ριμπέρα, η οποία γεννά προβληματισμούς για τη θητεία της, την προσέγγισή της όσον αφορά την πράσινη μετάβαση. Σημείωσε πάντως πως οι νέοι επιτροπείς «έχουν όλο τον χρόνο να μας αποδείξουν ότι μπορούν να παράγουν σωστό έργο για όλους τους πολίτες της Ε.Ε.».

ΚΩΣΤΑΣ ΜΑΥΡΙΔΗΣ
(Σ&Δ, ΔΗΚΟ)

Κυπριακό και κοινωνία

Ο **Κ. Μαυρίδης** αναφέρθηκε στα νέα στοιχεία στη δομή της Κομισιόν γι' αυτή τη θητεία, με την επιλογή έξι εκτελεστικών αντιπροέδρων, σημειώνοντας όμως πως η ομάδα των Σοσιαλιστών και Δημοκρατών στην οποία συμμετέχει έχει πλέον μόνο τέσσερις επιτρόπους από οκτώ την προηγούμενη πενταετία, κάτι που «επηρεάζει την πολιτική ισορροπία δυνάμεων».

Υπογράμμισε ακόμα πως δύο επιτροπείς (Φίτο, Βαρχέλι) «συνδέονται με ακροδεξιές πολιτικές ομάδες» κάτι που «προκάλεσε μεγάλη παρασκηνιακή διαμάχη για την επικύρωσή τους». Επισήμανε τέλος τη δημιουργία νέων χαρτοφυλακίων για την άμυνα, τη Μεσόγειο και τη στέγαση. Αναφερόμενος στο ότι πλέον οι αρμοδιότητες «απορροούν διάφορους επιτρόπους οριζόντια και όχι ένα μόνο», μοιράστηκε την εκτίμησή του υπάρχει ότι «θα εκκύψουν έντονα πολιτικές διαμάχες τα επόμενα πέντε χρόνια», αλλά και την προσδοκία του «σε περισσότερη σύγκλιση με στόχο τον κοινό παρονομαστή» καθώς κάθε επιτροπός «οφείλει να προάγει τους σκοπούς της Επιτροπής ως σύνολο».

Ως σημαντικότερους επιτρόπους για την Κύπρο ξεχώρισε τις Κάλας και Σούτσα καθώς τα χαρτοφυλάκιά τους αφορούν τις σχέσεις Ε.Ε.-Τουρκίας και την Ανατολική Μεσόγειο, και επισήμανε πως «οι απαντήσεις τους είχαν διαφορούμενα σημεία ακολουθώντας την επικρατούσα ρητορική της Φον ντερ Λάιν».

Εκτίμησε μάλλον θετικά τους Αλμπουκέρκε και Γιόργκενσεν, επιτρόπους για χρηματοοικονομικές υπηρεσίες και στέγαση, «τομείς που αφορούν ιδιαίτερα την κυπριακή οικονομία και κοινωνία». Στα αρνητικά της διαδικασίας επισήμανε και τη «μεταφορά της εσωτερικής κομματικής αντιπαλότητας, ειδικά από την Ισπανία, στο επίπεδο των ακρόασεων».

Τέλος, ο κ. Μαυρίδης χαρακτήρισε την υποψηφιότητα Καδή «για το σημαντικό χαρτοφυλάκιο Αλιείας και Ωκεανών» ως πρόσθετο λόγο για υπερψήφιση της Επιτροπής, όπως ήταν και η στάση του Σ&Δ. Σημείωσε ότι θεωρεί ότι ως Κύπρος «αζίζαμε κάτι πιο κοντά στις προτεραιότητές μας, όπως το χαρτοφυλάκιο για τη Μεσόγειο».

ΑΡΘΡΟ / Του ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΙΑΚΩΒΙΑΗ

Συμφωνώ με τον Αβέρωφ: Η χώρα δεν κυβερνάται

Προσερχόμενος την περασμένη Πέμπτη στο δείπνο κορυφής του ΔΗΣΥ, ο τέως πρόεδρος της παράταξης, Αβέρωφ Νεοφύτου, δήλωσε ότι το 2023 «η λαϊκή ετυμολογία ανέθεσε την ευθύνη και τον ρόλο της αντιπολίτευσης στον Δημοκρατικό Συναγερμό», σημειώνοντας πως «δυστυχώς μετά ο κόσμος και η κοινωνία βοά και δεν ανέχεται ούτε τις επικοινωνιακές φωτοβολίδες της κυβέρνησης Χριστοδουλίδου, αλλά πρωτίστως δεν ανέχεται ότι η χώρα δεν κυβερνάται». Υποστήριξε επίσης ότι μέσα σε αυτό το κλίμα οι πολίτες αναζητούν ένα πολιτικό αποκορύφωμα και αυτό δεν μπορεί να είναι άλλο από τον ΔΗΣΥ.

Συμφωνώ σε όλα με τον τέως πρόεδρο της παράταξης και σύμ-

μαχο του ΑΚΕΛ στις τελευταίες προεδρικές εκλογές. Αν όντως κυβερνάτο η χώρα, θα πραγματοποιούσε επίσημη επίσκεψη κάποιος ξένος αξιωματούχος στην Κύπρο, όπως για παράδειγμα ο Βρετανός πρωθυπουργός. Ποιον θα έβλεπε όμως αν ερχόταν σε μια χώρα που δεν κυβερνάται; Από την άλλη, αν κυβερνάτο η χώρα, κάποιος αξιωματούχος της θα προσκαλείτο κάπου, στον Λευκό Οίκο, ας πούμε. Ποιον να καλέσουν όμως οι Αμερικανοί, όταν η χώρα δεν κυβερνάται;

Αν η χώρα κυβερνάνοιθα είχε μια αξιοπρεπή παρουσία στη διεθνή σκηνή, καθώς και στα τεκτονόμενα στην περιοχή μας, ενώ ταυτόχρονα θα ήταν αξιοπιστος εταίρος των ΗΠΑ και της Ε.Ε.

Αν κυβερνάτο η χώρα και είχε

αξιοπιστία και σεβασμό στη διεθνή σκηνή, θα διεκδικούσε την προεδρία του ΟΑΣΕ και θα εξασφάλιζε αμέσως τη στήριξη χωρών όπως οι ΗΠΑ, η Βρετανία, η Φινλανδία, η Νορβηγία (με υπουργό Εξωτερικών τον Άιντε), η Αυστρία, η Ισπανία, η Ολλανδία, το Βέλγιο, η Σλοβακία, η Αρμενία, η Βουλγαρία, η Λιχτενστάιν, η Ανδόρρα και φυσικά η Ελλάδα.

Αν όντως κυβερνάνοι η χώρα, η κυβέρνηση, κάποιος τέλος πάντων, θα προσπαθούσε να βγάλει το Κυπριακό από το τέλμα στο οποίο βρίσκεται εδώ και επτά χρόνια και σε κάθε ευκαιρία θα ζητούσε την επανάληψη των συνομιλιών από το σημείο στο οποίο διακόπηκαν.

Αν η χώρα κυβερνάτο, θα είχε καλή οικονομία, η οποία θα αναβαθμιζόταν στην επενδυτική βαθ-

μίδα και να μην βρίσκεται στην κατηγορία σκουπίδια. Αν κυβερνάτο η χώρα και εφαρμόζε συνετή οικονομική πολιτική, θα είχε και ένα κομπόδεμα να παραχωρήσει έκτακτο χριστουγεννιάτικο πακέτο ύψους 23 εκ. ευρώ, σε πολίτες που έχουν οικονομική ανάγκη. Βεβαίως, χρειάζεται προσοχή στο πώς θα διαχειριστεί κάποιος την οικονομία γιατί δεν γίνεται να την παίξεις στο καζίνο. Υπάρχει κίνδυνος να τα χάσεις όλα και να μην έχεις χρήματα να γυρίσεις σπίτι. Αν κυβερνάνοι η χώρα, θα επέστρεφαν στις χώρες τους πέραν των 9.000 παράτυπων μεταναστών μέσα σε ένα χρόνο, ενώ παράλληλα θα σταματούσαν οι ροές παράτυπων μεταναστών, όπως συνέβη μετά την ιστορική και απόλυτα επιτυχημένη επίσκεψη του κ. Νεοφύτου στο Κόγγ-

κο, όπου συναντήθηκε με την αντίστοιχη ηγεσία της χώρας και όλους τους φυλάρχους, πείθοντάς τους να λάβουν μέτρα κατά της παράνομης μετανάστευσης στον τόπο μας.

Αν κυβερνάτο η χώρα, θα καταφιζόνταν οι επικίνδυνες προσφυγικές πολυκατοικίες και θα άρχιζε η ανέγερση καινούργιων.

Αν κυβερνάτο η χώρα, θα επίλυτο το πρόβλημα των τετραμήνων, το οποίο ταλαιπωρεί μαθητές, καθηγητές και γονείς.

Αυτά είναι μόνο μερικά παραδείγματα που αποδεικνύουν ότι η χώρα δεν κυβερνάται.

Συμφωνώ επίσης με τον Αβέρωφ Νεοφύτου ότι μέσα σε αυτό το κλίμα οι πολίτες αναζητούν ένα πολιτικό αποκορύφωμα και αυτό δεν μπορεί να είναι άλλο από τον ΔΗΣΥ. Βεβαίως,

για το γεγονός ότι κατά τη δεκαετή παρουσία του στο πηδάλιο του ΔΗΣΥ το κόμμα έχασε 40.000 ψηφοφόρους, δεν ευθύνεται ο κ. Νεοφύτου, αλλά η πολύ υψηλή επιπέδου πολιτική που εφάρμοζε και την οποία δεν κατανοούσαν οι πολίτες.

Είναι τόσο υψηλό επιπέδου η πολιτική του Αβέρωφ Νεοφύτου που, αφού τερματίσει τρίτος και καταδιωγμένος στις προεδρικές εκλογές και έμεινε εκτός νυμφώνος, για να μην μείνει ακυβέρνητη η χώρα, έκανε εκστρατεία υπέρ του υποψηφίου του ΑΚΕΛ, του κόμματος που ανατίναξε μεταφορικά και κυριολεκτικά την Κύπρο στον αέρα, το κόμμα που έσπρωξε χιλιάδες πολίτες στα κοινωνικά παντοπωλεία, το κόμμα που οδήγησε τη χώρα στην οικονομική καταστροφή.

Κάθε ΕΟΑ έχει τις δικές του ιδιαιτερότητες, από κενά οργανωτικής φύσεως μέχρι απουσία κρατικών έργων, ώστε στο τέλος την ημέρα ο πολίτης να αισθανθεί τα οφέλη της μεταρρύθμισης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην παροχή του αγαθού του νερού.

Αγώνας δρόμου για το νερό στην τοπική μεταρρύθμιση

Οι πονοκέφαλοι των ΕΟΑ για την ύδρευση και η εξάρτησή τους από τα αντανακλαστικά του κράτους

Τον **ΠΑΥΛΟΥ ΝΕΟΦΥΤΟΥ**

Η αδρανοποίηση της Μονάδας Αφαλάτωσης Πάφου μετά την καταστροφική πυρκαγιά της περασμένης εβδομάδας, έφερε στο προσκήνιο αδυναμίες και κενά στην ύδρευση, καθώς η μονάδα συνεισέφερε περίπου το 1/3 του νερού που έχει ανάγκη ο ΕΟΑ Πάφου για παροχή νερού στους πολίτες. Σύμφωνα με τον οργανισμό, λόγω της μη δημιουργίας έργων ύδρευσης από το υπουργείο Γεωργίας τα προηγούμενα χρόνια, οι γεωτρήσεις δεν μπορούν να αποτελέσουν σήμερα εφεδρική λύση, καθώς χρησιμοποιούνται ως μόνιμος τρόπος υδροδότησης και όχι για περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης. Την ίδια ώρα η εξέλιξη αυτή έρχεται να περιπλέξει ακόμη περισσότερο τα συσσωρευμένα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο συγκεκριμένος ΕΟΑ σε αυτή την πτυχή της αποστολής του. Με αφορμή την κατάσταση στην Πάφο η «Κ» απευθύνθηκε σε όλους του ΕΟΑ της Κύπρου για να καταγράψει τις ανησυχίες και τους προβληματισμούς τους στο θέμα της ύδρευσης, στον 6ο μήνα που διανύουν μετά την εφαρμογή της μεταρρύθμισης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και σε περίοδο όπου η κλιματική αλλαγή «τρίζει τα δόντια». Όπως προκύπτει, κάθε επαρχία έχει τις δικές της ιδιαιτερότητες, σε σχέση με τα δεδομένα που την ανησυχούν και το «μίλι» που καλείται να διανύσει ο αντίστοιχος νεοσύστατος οργανισμός, ώστε στο τέλος της ημέρας ο πολίτης να αισθανθεί τα οφέλη της μεταρρύθμισης στο κομμάτι της παροχής του αγαθού του νερού.

Από το μηδέν

Τόσο για την επαρχία Πάφου όσο και για την ελεύθερη επαρχία

Αμμοχώστου το κύριο πρόβλημα είναι ότι, σε αντίθεση με τις υπόλοιπες επαρχίες, τα προηγούμενα χρόνια δεν λειτουργούσαν Συμβούλια Υδατοπρομήθειας, καθώς κάθε τοπική αρχή ήταν και αρχή ύδρευσης, με αποτέλεσμα να ξεκινούν σήμερα την προσπάθειά τους από μηδενική βάση. «Ο ΕΟΑ Πάφου ανέλαβε εν μια νυκτί 4 δήμους και 23 κοινότητες. Καμία άλλη επαρχία δεν ανέλαβε τόσο μεγάλη έκταση, δηλαδή 450 τετραγωνικά χιλιόμετρα, εκ του μηδενός. Υπάρχει κάποια βοήθεια από τους δήμους προς τον παρόν, αλλά αυτοί δεν εφαρμόζαν τον τρόπο λειτουργίας ενός Συμβουλίου Υδατοπρομήθειας, όπως σε άλλες επαρχίες που υπήρχαν επί δεκαετίες», δήλωσε στην «Κ» ο γενικός διευθυντής του ΕΟΑ Πάφου, Νικόλας Πάπαλος.

Από την πλευρά του, ο πρόεδρος του ΕΟΑ Αμμοχώστου, Γιάννης Καρούσος, επιρρίπτει ευθύνες σε όσους ανέλαβαν τις προετοιμασίες για την εφαρμογή της μεταρρύθμισης. «Αγνόησαν πλήρως το γεγονός ότι η Αμμόχωστος και η Πάφος δεν είχαν Συμβούλια Υδατοπρομήθειας. Σήμερα οι δύο επαρχίες είναι πιο πίσω από τις άλλες, δεδομένου ότι τα μεγάλα Συμβούλια Υδατοπρομήθειας συνεπλάγανταν πολλά έσοδα, απαραίτητα προσωπικό, οργάνωση, ακόμη και διευθυντές – στον ΕΟΑ Αμμοχώστου ούτε καν διευθυντή δεν έχουμε», είπε.

Υποδομές και χρεώσεις

Σήμερα και οι δύο ΕΟΑ βρίσκονται στο στάδιο των μελετών για το πώς θα στήσουν «Συμβούλια Υδατοπρομήθειας» και ποιες υποδομές και συντηρήσεις θα δρομολογηθούν, καθώς και σε αυτό το κομμάτι υστερούν σε σύγκριση με τους άλλους.

«Σε άλλες επαρχίες για χρόνια τα έσοδα της υδατοπρομήθειας επανεπενδύνονταν σε υποδομές, ενώ στην επαρχία Πάφου, όπου κάθε δήμος και κοινότητα ήταν ξεχωριστή αρχή υδατοπρομήθειας, δεν γίνονταν επενδύσεις. Συνεπώς υπάρχει ένας σοβαρός όγκος εργασίας που αφορά επεκτάσεις υποδομών και συντηρήσεις», σύμφωνα με τον κ. Πάπαλο. «Υπάρχουν δίκτυα με αμιαντοσωλήνες που πρέπει να αλλάξθούν και χρειάζονται πολλά εκατομμύρια ευρώ», ανέφερε για την επαρχία Αμμοχώστου ο κ. Καρούσος.

Για την ώρα οι δύο επαρχίες συνεχίζουν να λειτουργούν με το καθεστώς των προηγούμενων αρχών υδροδότησης. Αυτό όμως συνεπάγεται και διαφορετικές χρεώσεις για τους πολίτες. Όπως εξήγησε ο κ. Καρούσος, εννέα δημοτικά διαμερίσματα έχουν εννέα διαφορετικές χρεώσεις του νερού, διαβεβαιώνοντας ότι η ενιαία χρέωση σε κάποια στιγμή θα εφαρμοστεί. Συγχρόνως υπάρχουν ελλείψεις σε προσωπικό, το οποίο να είναι εκπαιδευμένο, για να μπορεί να ανταποκριθεί σε αυτές τις ανάγκες. Μέχρι να εγκριθούν οι προϋπολογισμοί που θα σταλούν αυτές τις μέρες στο υπουργείο Εσωτερικών, ώστε να καλυφθούν οι μόνιμες θέσεις, και οι δύο ΕΟΑ θα καλύψουν ανάγκες προσλαμβάνοντας προσωρινό προσωπικό.

Νέα έργα και απώλειες

Για σκοπούς επάρκειας σε αποθέματα νερού, ο ΕΟΑ Πάφου ζητάει από το υπουργείο Γεωργίας να επαναφέρει στις προτεραιότητές του τη δημιουργία του εμπλουτιστικού φράγματος στη Σουσκίου στον ποταμό Διαρίζο και του αποθηκευτικού φράγματος στον ποταμό της Έζου-

σας παρά την Επισκοπή. Επίσης, εκεί που προγραμματίζεται μία κινητή μονάδα αφαλάτωσης στον δέμο Ακάμα στην Πέγεια, θεωρούν ότι επιβάλλεται και μία δεύτερη μονάδα στο διαμέρισμα Πόλης Χρυσοχούς.

Ένα ζήτημα που απασχολεί έντονα τον ΕΟΑ Αμμοχώστου είναι το οικονομικό κόστος για την εγκατάσταση «έξυπνων μετρητών νερού», προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα απώλειας νερού. Σύμφωνα με τον κ. Καρούσο, σε αντίθεση με τις υπόλοιπες επαρχίες, για τους δήμους της ελεύθερης επαρχίας Αμμοχώστου η κυβέρνηση δεν ενέκρινε χρηματοδοτήσεις για έξυπνους μετρητές, με αποτέλεσμα σήμερα να είναι υποχρεωμένοι να κάνουν αύξηση στα τέλη, για να καλύψουν τις επενδύσεις που πρέπει να γίνουν στο δίκτυο. Σημείωσε ότι ο ΕΟΑ Αμμοχώστου ήδη προχώρησε σε σημαντικές συντηρήσεις και επιδιορθώσεις του συστήματος, με αποτέλεσμα να αντιμετωπιστεί η απώλεια νερού, με μείωση στο 55%, εξοικονομώντας 200 χιλιάδες ευρώ τον χρόνο.

Ανησυχία στη Λεμεσό

Από την άλλη, ο ΕΟΑ Λεμεσού μπορεί σε μεγάλο βαθμό να έχει λυμένα προβλήματα οργανωτικής

Για την ώρα η Πάφος και η Αμμόχωστος συνεχίζουν να λειτουργούν με το καθεστώς των προηγούμενων αρχών υδροδότησης, αυτό όμως συνεπάγεται και διαφορετικές χρεώσεις για τους πολίτες.

φύσεως που απασχολούν την Πάφο και την Αμμόχωστο, όμως ανησυχεί για τα αποθέματα νερού, λαμβάνοντας υπόψη τις περιόδους ανομβρίας που κατά καιρούς πλήττουν την Κύπρο, σε συνάρτηση με τις τεράστιες ανάγκες της επαρχίας, που είναι συνδεδεμένες με τον τουριστικό και βιομηχανικό της χαρακτήρα. Ο προβληματισμός στον ΕΟΑ εντείνεται, όταν βλέπουν το φράγμα του Κούρη, από το οποίο η επαρχία έχει υψηλό βαθμό εξάρτησης για ύδρευση, να τροφοδοτεί με νερό τον νότιο αγωγό για σκοπούς υδροδότησης και άρδευσης άλλων επαρχιών (Λάρνακα, Λευκωσία, Αμμόχωστος), την ίδια ώρα που οι ανάγκες της Λεμεσού για ύδρευση, λόγω της ανομβρίας, βρίσκονται στο «κόκκινο». Ζητούν από το υπουργείο Γεωργίας επιπλέον μονάδες αφαλάτωσης μέχρι το καλοκαίρι, με τον πρόεδρο του ΕΟΑ Λεμεσού, Γιάννη Τσουλόφτα, να εκφράζει στην «Κ» ανησυχία για τους ρυθμούς με τους οποίους κινείται το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων.

«Μπορεί τα πολλά και μεγάλα φράγματα της Κύπρου να βρίσκονται στην επαρχία Λεμεσού, αλλά λόγω του νότιου αγωγού το νερό διοχετεύεται για υδροδότηση και άρδευση άλλων περιοχών, με αποτέλεσμα, αν δεν υπάρξουν ικανοποιητικά αποθέματα στα φράγματα, τότε ίσως η Λεμεσός να είναι η πρώτη επαρχία που θα βρεθεί σε δύσκολη θέση», είπε στην «Κ» ο γενικός διευθυντής του ΕΟΑ Λεμεσού, Σωκράτης Μεταξάς. Την ίδια ώρα ανέφερε ότι η μονάδα αφαλάτωσης στην Επισκοπή, με δυναμικότητα παραγωγής 40 χιλιάδων κ.μ. νερού ημερησίως, δεν καλύπτει τις ανάγκες σε περίοδο αυξημένης ζήτησης. «Η μέγιστη

Προκλήσεις στη Λευκωσία

Στην επαρχία Λευκωσίας ο αντίστοιχος ΕΟΑ αντιμετωπίζει σήμερα τις εξής κυριότερες προκλήσεις:

- Παλαιωμένα δίκτυα κοινότητων με μέση ποσότητα διαρροών κοντά στο 50%.
- Υψηλό κόστος αλλαγής παλαιωμένων δικτύων στις κοινότητες, όπως και συντήρησης υδατοδεξαμενών, αλλαγής εισαγωγών και εξαγωγών και υδρομέτρων.
- Η επέκταση των διοικητικών ορίων σε όλη την επαρχία σε ό,τι αφορά τη διαχείριση της λειτουργίας των δικτύων ύδρευσης.
- Σε μεμονωμένες περιπτώσεις υπάρχει κακή ποιότητα νερού. Πρόσφατα ο ΕΟΑ Λευκωσίας εντόπισε μια τέτοια περίπτωση σε νερό από διατρήσεις στην κοινότητα της Δένειας και αμέσως προχώρησε σε διορθωτικές κινήσεις. Έκτοτε παρέχεται νερό στην κοινότητα μέσω εναλλακτικής υδροδότησης.
- Όπως μάς αναφέρθηκε από τον ΕΟΑ Λευκωσίας, οι γενικότεροι στόχοι όσον αφορά την ύδρευση είναι η διασφάλιση απρόσκοπτης ύδρευσης, αλλά και της ποιότητας του νερού σε όλες τις εξυπηρετούμενες περιοχές με:
- Ανέγερση σύγχρονων υδατοδεξαμενών τρίτης γενιάς (GLS) για λύση των προβλημάτων αποθήκευσης νερού σε περιπτώσεις αποκοπής της ύδρευσης σε κάθε περιοχή της επαρχίας. Ήδη ο ΕΟΑ Λευκωσίας έχει ανεγείρει δύο τέτοιες υδατοδεξαμενές και προχωρεί με την κατασκευή τρίτης.
- Χρήση τεχνολογίας αφαλάτωσης σε υπαίθριες διατρήσεις για να καταστεί το νερό τους πόσιμο και να διατεθεί στους πολίτες.
- Ανακατανομή των ωρών εργασίας των συνεργείων σε βάρδιες, ούτως ώστε να βρίσκονται στο πεδίο δράσης περισσότερες ώρες της ημέρας (24ωρη παρουσία μέσω συνεργείων επιφυλακής) για επίλυση όλων των προβλημάτων.
- Αλλαγή τρόπου διαχείρισης της λειτουργίας των δικτύων ύδρευσης στην ύπαιθρο, με προτεραιότητα την εγκατάσταση σταθμών στέγασης συνεργείων άμεσης δράσης. Ένας άλλος στόχος είναι η μείωση των διαρροών αξιοποιώντας «έξυπνα συστήματα» και με τη συνεχή συντήρηση των υδρευτικών δικτύων. Ο ΕΟΑ Λευκωσίας ήδη προχώρησε σε σημαντικές συντηρήσεις και επιδιορθώσεις του συστήματος, με αποτέλεσμα η απώλεια νερού στο σύστημα να κυμαίνεται στο 15%.

ποσότητα νερού που χρειαζόμαστε τον Ιούλιο και τον Αύγουστο είναι περίπου 90 χιλιάδες κ.μ. ημερησίως, συνεπώς υπάρχει έλλειμμα της τάξης των 50 χιλιάδων κ.μ. ημερησίως, σε περίπτωση που δεν υπάρξει ικανοποιητική βροχόπτωση», πρόσθεσε. Ένα άλλο σημείο αφορά τις τελευταίες ποσότητες νερού που έχουν απομείνει στα φράγματα της επαρχίας. Όπως ανέφερε, θα πρέπει να διαφυλαχθούν, για να μην τεθεί σε κίνδυνο η ομαλή υδροδότηση υποστατικών, τουρισμού, βιομηχανίας κ.τ.λ. Όπως τόνισε ο κ. Τσουλόφτας, καλώς εκδόντων των πραγμάτων η Λεμεσός είναι σε καλύτερη μοίρα από τη Λάρνακα και τη Λευκωσία, όμως σε περιόδους ανομβρίας που τα αποθέματα στα φράγματα του Κούρη και της Γερμασόγειας μειώνονται, τότε οι άλλες δύο είναι σε καλύτερη μοίρα, διότι διαθέτουν μεγάλες μονάδες αφαλάτωσης. «Στο χειρότερο σενάριο, που το επόμενο καλοκαίρι εξαντληθούν τα αποθέματα νερού στα δύο αυτά φράγματα, τότε στηριζόμενοι στη μονάδα αφαλάτωσης στην Επισκοπή, τη μόνη που τροφοδοτεί την περιοχή του ΕΟΑ Λεμεσού και διασφαλίζει όμως πολύ μικρή επάρκεια, δεν θα μπορούσαμε ούτε τον τουρισμό να στηρίξουμε, διότι η Λεμεσός διαθέτει πολλές

Οι τελευταίες ποσότητες νερού στον Κούρη θα πρέπει να διαφυλαχθούν, για να μην τεθεί σε κίνδυνο η ομαλή υδροδότηση υποστατικών, τουρισμού και βιομηχανίας, αναφέρει ο ΕΟΑ Λεμεσού.

ξενοδοχειακές μονάδες, αλλά ούτε και τον τοπικό πληθυσμό», προειδοποιεί. Συγχρόνως εξέφρασε ανησυχία ότι με τους ρυθμούς που κινείται το υπουργείο Γεωργίας, δεν θα μπορεί να έχει έτοιμες τις νέες μονάδες αφαλάτωσης μέχρι το καλοκαίρι, καθώς στην καλύτερη περίπτωση, οι μονάδες στη Λεμεσό αναμένεται να είναι έτοιμες την περίοδο Οκτωβρίου - Νοεμβρίου, όταν θα είναι αργά.

Οι ανάγκες στη Λάρνακα

Με βάση τα στοιχεία που έδωσε ο ΕΟΑ Λάρνακας, πονοκέφαλο αποτελούν οι υψηλές απώλειες νερού στα δίκτυα ύδρευσης των περιοχών οι οποίες πρόσφατα έχουν ενταχθεί, που στις πλείστες περιπτώσεις ξεπερνά το 50%. Αποτέλεσμα αυτού, τονίζεται, είναι να χάνεται ένας πολύτιμος πόρος για την Κύπρο, το νερό, επιφέροντας ταυτόχρονα τεράστια οικονομικά κόστη.

Άλλα προβλήματα είναι τα εξής:

- Πεπαλαιωμένα δίκτυα ύδρευσης, ανεπαρκώς συντηρημένα, με επακόλουθα λειτουργικά προβλήματα.
- Ανεπάρκεια αποθηκευτικών χώρων νερού, δηλαδή δεξαμενών και δικτύου σωληνώσεων για ικανοποιητική κάλυψη των αναγκών των καταναλωτών.
- Απουσία αυτοματοποιημένων συστημάτων παρακολούθησης και ελέγχου των δικτύων για έγκαιρο εντοπισμό των απωλειών νερού.
- Πεπαλαιωμένοι οικιακοί υδρομετρητές.

Όπως αναφέρει ο ΕΟΑ Λάρνακας, υπάρχει μεγάλη ανάγκη για εξασφάλιση οικονομικών πόρων για αντιμετώπιση των πιο πάνω προβλημάτων, όπως μέσω νέων τεχνολογιών.

SMART FORWARD.

ΕΠΙΣΗΜΟΣ ΔΙΑΝΟΜΕΑΣ

ΧΡ. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ & ΥΙΟΙ ΑΤΑ
Καντάρας 54, Καϊμακλί, 1037 Λευκωσία - Κύπρος
sales@chrkapodistrias.com, **T. 22348600**

Πρώτες Βοήθειες (μέρος β')

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Διάβασε τη στήλη μου για το βάσανο που πρέπει να υποστεί όποιος έχει την ατυχία να επισκεφθεί τα ΤΑΕΠ μας και με πήρε τηλεφώνω για να μοιραστεί τη δική της πρόσφατη εμπειρία. Σε αυτό το τηλεφώνημα προσπάθησε να συμπτυκνώσει όλη την αδιανότη ταλαιπωρία που κλήθηκε να περάσει η μητέρα της, 90 χρονών γυναίκα, προκειμένου να τύχει διάγνωσης και περαιτέρω περίθαλψης και να μου αφηγηθεί όσο πιο ψυχραιμα μπορούσε αυτή την εξευτελιστική –για την αξιοπρέπεια κάθε ανθρώπου– διαδικασία. Η ιστορία έχει ως εξής: Η ηλικιωμένη μητέρα της ξύπνησε με έναν οξύ πόνο στο στήθος στο μέσο της νύκτας και εκείνη τη μετέφερε άρον-άρον στις Πρώτες Βοήθειες. Ήταν 4:30 το πρωί όταν έφτασαν στο ΤΑΕΠ και μέχρι να βγει το αποτέλεσμα όλων των απαιτούμενων εξετάσεων η ώρα πήγε 8:00 π.μ.

Στη διάρκεια αυτών των ωρών η 90χρονη ήταν ξαπλωμένη σε ένα από τα κρεβάτια του ΤΑΕΠ και η κόρη της όρθια δίπλα της, αφού δεν υπήρχε καρέκλα να καθίσει. «Έκανα ό,τι μπορούσα για να της δίνω κουράγιο και την ίδια ώρα σκεφτόμουν πως ακόμα και ο' αυτή την ηλικία καλείται να υπομένει τον ανικανότητα του κράτους να προσφέρει αξιοπρείεις συνθήκες δημόσιας υγείας», μου είπε η κόρη με έμφαση. Το αποτέλεσμα των εξετάσεων έλεγε πως η γυναίκα έπρεπε να εισαχθεί στο καρδιολογικό τμήμα του νοσοκομείου και γι' αυτή την εισαγωγή, υπέθεσαν αμφότερες πως ο χρόνος αναμονής θα ήταν σαφώς λιγότερος από εκείνον που υπέμεναν ήδη.

Διαψεύστηκαν ωστόσο οικτρά. Η εισαγωγή της 90χρονης στο καρδιολογικό έγινε στις 6:30 το απόγευμα και μετά από ένα ξέσπασμα θυμού της κόρης της, η οποία άρχισε να κλωτσάει πράγματα και να φωνάζει. Η γυναίκα αυτή –το κάνω πιο λιανά– έφτασε στις Πρώτες Βοήθειες στις 4:30 το πρωί και εισήχθη στο νοσοκομείο 14 ώρες μετά. Και στο ενδιάμεσο βρισκόταν σε ένα χώρο που δεν της παρείχε την ελάχιστη συνθήκη διευκόλυνσης ώστε να αντέξει την ανήκουστη αναμονή. Αντ' αυτού έπρεπε η κόρη της να παραμένει όρθια πλάι της και να τη φροντίζει, να την πηγαίνει στην τουαλέτα κάθε τόσο με τους ορούς, ή να της δίνει νερό, μέχρι κάποιος να ευαρεστεί και να τους ενημερώσει πότε θα τελειωνε το μαρτύριό τους και ποιος ήταν ο λόγος αυτού του μαρτυρίου.

Αυτή ήταν η ιστορία που μου αφηγήθηκε στο τηλέφωνο η αναγνώστριά και δυστυχώς δεν αποτελεί εξαίρεση στον κανόνα αλλά το αντίθετο. Έρχεται να προστεθεί στα τόσα άλλα παρόμοια περιστατικά που κυκλοφορούν στα ΤΑΕΠ, προκαλώντας σωρεία ερωτηματικών τα οποία οφείλουν κάποια στιγμή να απαντήσουν όλοι οι αρμόδιοι (βλέπε υπουργός Υγείας, ΟΚΥπΥ, ΟΑΥ, συντεχνίες γιατρών κτλ.). Τι ακριβώς ευθύνεται για την υπολειπομότητα του ΤΑΕΠ και την απαράδεκτη μεταχείριση του ασθενή, ο οποίος ήλπιζε ότι επιτέλους με το ΓεΣΥ θα τύχανε σεβασμού της αξιοπρέπειάς του, δεν είναι της δικής μου αρμοδιότητας να απαντήσω. Εκείνο, ωστόσο, που οφείλω να θέσω σαν ερώτημα είναι το γιατί ανέκονται αυτές τις συνθήκες οι ίδιοι οι εργαζόμενοι στα ΤΑΕΠ (βλέπε γιατροί και νοσοκόμοι) οι οποίοι τάχθηκαν να προσφέρουν φροντίδα και περίθαλψη στον συνάνθρωπό τους.

Γιατί τέτοια περιστατικά δεν αποτελούν για αυτούς λόγο κινησιοποίησης ώστε να προβούν σε διεδικητικές διαμαρτυρίες προς όφελος των ασθενών, παρόμοιες με εκείνες που προβαίνουν, όταν θίγονται τα δικά τους δικαιώματα ή συμφέροντα; Ποιος από αυτούς θα δεχόταν διαμαρτυρία να περιμένει και μάλιστα όντας ηλικιωμένος, 14 ώρες για να τύχει περίθαλψης και δη σε συνθήκες που δεν ευνοούν κανένα χρόνο παραμονής; Αντιλαμβάνονται ότι έτσι και ένας άνθρωπος να πρέπει να υποστεί τέτοιο βάσανο σημαίνει πως κάτι πολύ λάθος κάνουν όλοι τους; Και πως γι' αυτό το πολύ λάθος έχουν καθήκον να λογοδοτήσουν; Υπάρχει κάποιος να δώσει μian απάντηση ή έτσι να ντραπεί αρκετά ώστε να διεκδικήσει άμεσα τον σεβασμό του ασθενή ή ρίχνουμε αβγά σε τοίχους;

elenixenou11@gmail.com

Διακοσμημένα τρακτέρ παρελαύνουν στο Lasne-Chapelle-Saint-Lambert, στο Βέλγιο. Για πρώτη φορά, η Ένωση Εμπόρων Lasne και αγρότες της Lasne ενώνουν τις δυνάμεις τους και τη δημιουργικότητά τους για να οργανώσουν το φωτισμένο παραθαλάσσιο χριστουγεννιάτικο traktor -Saint-Lambert.

Ανοίγοντας την κουρτίνα

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Την προηγούμενη Πέμπτη οι πολίτες παρακολουθούσαν το ξέσπασμα της πρόεδρου της Βουλής Αννίτας Δημητρίου σε ζωντανή μετάδοση. Μιλούσε για εξευτελισμό του σώματος και καλούσε τους παρόντες βουλευτές να ψηφίσουν συγκεκριμένο νόμο για να τελειώνουν «με τα λίγα αποθέματα υπομονής» που τους είχαν εναπομείνει. Η κα Δημητρίου είχε προφανώς δίκαιο να δυσφορεί για το ότι βουλευτές απουσίαζαν χωρίς λόγο από την Ολομέλεια. Όμως αυτό που η πρόεδρος της Βουλής παραγνώριζε επιμελώς ήταν πως η ίδια αποτελούσε σημαντικό μέρος του προβλήματος. Όχι μόνο γιατί δεν ήξερε το Σύνταγμα. Ούτε γιατί η ίδια επέμεινε και οδήγησε τελικώς –παρά τις εκκλήσεις άλλων βουλευτών για διακοπή ή αναβολή– το σώμα σε μία συνταγματική εκτροπή, γιατί όπως είπε «έγινε και στο παρελθόν». Αλλά και γιατί σύροντας το όλο θέμα για ώρα, κατασδιάζοντας τους παρόντες βουλευτές μέσω συναισθηματικών εξάρσεων δεν αντιλαμβανόταν πως η ίδια με τη συμπεριφορά της ενίσχυε τον εξευτελισμό του θεσμού που ηγείται.

Είδαμε πολλά τα τελευταία χρόνια που οδήγησαν στην απαξίωση και τον εξευτελισμό του θεσμού. Είχαμε καταψηφίζουν νομοσχέδια και να τα υπερψηφίζουν μετά τα μεσάνυχτα εμπλουτίζοντας τα με γελοίες τροπολογίες. Να διαβάζουν ως τη σελίδα 63 και μετά να καταγγέλλουν ότι παραπλανήθηκαν. Είδαμε λοιπόν και το να οδηγούνται σε συνταγματική εκτροπή, γιατί «τι πειράζει να είναι 37 οι βουλευτές, έγινε και στο παρελθόν». Τους είχαμε όμως και προχτές, μετά το καστούκι που έφαγαν από την κοινωνία να κατακεραυνώνουν τις τράπεζες και τελικά βολικά να απέχουν από την ψηφοφορία για τη φορολογία των υπερκερδών των τραπεζών. Χωρίς να έχουν το θάρρος της γνώμης τους να στηρίξουν τη θέση τους. Είτε καταψηφίζοντας, είτε υπερψηφίζοντας την εν λόγω πρόταση. Και με ανέξοδο λαϊκισμό να εμπαιζουν εκ του ασφαλούς τους πολίτες. Είδαμε να καταψηφίζουν την αύξηση του επιδόματος τοκετού. Για να μην το λαμβάνουν οι μετανάστες που ζουν στην Κύπρο!

Η ανάκτηση της εμπιστοσύνης των πολιτών στο πολιτικό σύστημα είναι δύσκολο άθλημα. Δεν θα γίνει μέσω θυμωμένων βίντεο, μιας χλιοποιαιγμένης και κακής παράστασης για να γίνουν κάποιοι viral. Γίνεται όταν το πολιτικό σύστημα αποδείξει πως δεν είναι φαιδρό. Πως οι πολιτικές του θέσεις και αποφάσεις έχουν ως στόχο τη διασφάλιση του δημοσίου συμφέροντος. Και όχι μιας ελίτ που

μένει αδιάβροχη και ασύδοτη. Την ευκαιρία να αποδείξουν ότι λειτουργούν με γνώμονα το δημόσιο συμφέρον, ότι σκέφτονται αξιοκρατικά, ότι μελετούν τι ψηφίζουν την είχαν στην τελευταία Ολομέλεια. Αντ' αυτού, ενώ ο πρόεδρος του ΑΠΟΕΛ Πρόδρομος Πετρίδης αναχωρούσε από την Κύπρο με αυτάρεσκη πολυτέλεια, οι πολίτες έβλεπαν τη Βουλή να βάζει πλάτη σε ομάδες, περιλαμβανομένης και της δικής του, που χρωστούν στο κράτος και δεν πληρώνουν. Έχοντας μάλιστα στο πλευρό του τον τέως πρόεδρο του ΔΗΣΥ, ο οποίος, ενώ υποστηρίζει πως διέσωσε την οικονομία, απουσίαζε από μία κρίσιμη για την οικονομία –όπως έλεγε ο ΔΗΣΥ– συνεδρία.

Η Βουλή ψήφισε νόμο που αυξάνει τον φόρο του στοιχήματος από 3% σε 4,5%, με στόχο τα έσοδα να καταλήγουν στις ορειλές των ποδοσφαιρικών ομάδων προς το Τμήμα Φορολογίας. Η Βουλή επισφράγισε με την ψήφο της την αουδουσία αυτών των επιχειρηματιών και εμπέδωνε στην κοινωνία πως επικρατούν δύο παράλληλοι κόσμοι. Ο ένας των απλών πολιτών που πληρώνουν κάθε μήνα να χρέη τους, των μικρομεσαίων επιχειρήσεων που απαιτείται να πληρώνουν τις κοινωνικές τους ασφαλίσεις. Και μιας ελίτ που ολόένα και αποθρασύνεται. Με την ανοχή του ίδιου του πολιτικού συστήματος.

Οι ομάδες αυτές είναι πλέον εταιρείες. Συγκεκριμένες εταιρείες ξελάσπωσε η Βουλή. Εταιρείες που ενώ το κράτος έκανε σχέδια εξόφλησης των χρεών τους όλο αυτό το διάστημα, κάποιοι εξ αυτών δεν πλήρωσαν ούτε μία δόση. Αυξάνοντας τα χρέη τους και προχωρώντας μάλιστα σε πολυδάπανες μεταγραφές. Γιατί αποθρασύνθηκαν; Γιατί γνωρίζουν πως το πολιτικό σύστημα, φοβούμενο την αντίδραση των φιλάθλων δεν θα τους αγγίξει. Γιατί θεωρούν πως το πολιτικό σύστημα είναι εκεί για να τους υπηρετεί, τροφοδοτώντας την αλαζονεία και αμετροπέδια τους.

Δεν είναι όλοι οι βουλευτές λαϊκιστές. Δεν είναι όλοι οι βουλευτές ανεπαρκείς. Ούτε όλοι είναι σοβαροί. Όμως αυτοί όφειλαν να δώσουν ένα τέρμα σε αυτή την κατάντια. Υπάρχουν βουλευτές, υπάρχουν πολιτικές δυνάμεις που όχι μόνο δεν κάνουν σωστά τη δουλειά τους αλλά ο λαϊκισμός τους αποτελεί το καύσιμο στην οργή της κοινωνίας. Συμπαρασύροντας μαζί τους όλο το πολιτικό σύστημα και τους θεσμούς. Και προετοιμάζοντάς μας ότι αυτό που ζούμε σήμερα δεν είναι η τελευταία πράξη του φιάσκο. Αλλά ότι δυστυχώς υπάρχει και πιο κάτω από αυτό.

economidoum@kathimerini.com.cy

Ο εν δυνάμει υποψήφιος Οδυσσέας

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Αν αυτό το κείμενο δημοσιευόταν την περασμένη Κυριακή, ο Οδυσσέας Μιχαηλίδης θα αναφερόταν ως «τέως γενικός ελεγκτής». Μετά από την ομιλία του όμως στην εκδήλωση των Οικολόγων, αλλά και μετά τη συνέντευξή του στον Ανδρέα Κημήτρη, ο Οδυσσέας είναι πλέον ο «εν δυνάμει υποψήφιος των επόμενων προεδρικών εκλογών». Το γεγονός έχει τη σημασία του κυρίως γι' αυτούς που μπαίνουν αυτόβουλα δίπλα του στο κάδρο μετά την πρόσφατη καρατόμησή του. Εάν ανήκουν στους υποστηρικτές του, η εκδήλωση των αισθημάτων οργής και συμπαράστασης είναι μάλλον φυσιολογική. Εάν όμως υπάρχει η πιθανότητα να βρεθούν απέναντί του, μια αυτοσυγκράτηση δεν θα έβλαπτε, ως στοιχειώδες μέτρο αυτοπροστασίας τουλάχιστον.

Η αλήθεια είναι πως μόνο ένας πολιτικά αφελής δεν ανέμενε την εκδήλωση της υποψηφιότητας του Οδυσσέα για το 2028. Όχι μόνο γιατί οι πολιτικές του φιλοδοξίες ήταν το χειρότερα κρυμμένο μυστικό, αλλά και γιατί οι φανατικοί υποστηρικτές του φρόντιζαν να διαλαλούν σε όλους τους τόνους την ανάγκη αξιοποίησης του στη δημόσια σφαίρα. Η έκπληξη, ή το καινούργιο στοιχείο –αν θέλετε– στην παραφιλολογία για την ενδεχόμενη πολιτική του δραστηριότητα, αφορά στον τόνο και το περιεχόμενο της εξαγγελίας. Γιατί η μακροσκελής ομιλία του στην εκδήλωση των Οικολόγων ήταν ένα ξεκάθαρο πολιτικό μανιφέστο ενάντια στη διαφθορά και τη φτωχοποίηση. Ένα κάλεσμα συστειρώσεως κάτω από την ομπρέλα «Φωνή Δικαίου» των αυτοαποκαλούμενων αντισυστημικών και δυσारेστημένων από τα παραδοσιακά κόμματα.

Η εξαγγελία του Οδυσσέα έχει διακριτά χαρακτηριστικά, με ειδικό πολιτικό βάρος. Κατ' αρχάς έχει αριστερή αφετηρία, με μια ρητορική μάλιστα που απευθύνεται στο θυμικό των πολιτών. Αν ο Φειδίας κατάφερε να κεφαλαιοποιήσει την απαξίωση στο σύστημα, ο Οδυσσέας μπαίνει δυναμικά στην αρένα για να κανονικοποιήσει τη λαϊκή οργή. Αιλεύει ψήφους από τη δεξαμενή των δυσारेστημένων και ρίχνει δίχτυα στον χώρο της Κεντροαριστεράς. Δεν χρειάζεται βεβαίως να μαντέψουμε ποιους θα έχει βοηθούς σε αυτή την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως Αρχηγός των Ανηρμόστων, ανεβάζει τους τόνους και διακηρύσσει: «Σας καλώ να συστρατευτούμε όλοι σε έναν ανένδοτο αγώνα για μian άλλη Κύπρο. Να γίνουμε όλοι μαζί Φωνή Δικαίου, για την Κύπρο που αξίζει την ευγενή προσπάθεια. Το κομματικό παρασκήνιο βόδα και είναι θέμα χρόνου (μετά τις εκλογές του 2026) για να μάθουμε πώς συμπληρώνεται η ομάδα της Φωνής Δικαίου. Στο παρόν στάδιο, ως

Οι προσβάσεις είναι το μόνο που μετράει

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Πολλά γράφτηκαν για την επιλογή του Ντόναλντ Τραμπ ως προς το ποιος θα τον εκπροσωπήσει ως πρέσβης των ΗΠΑ στην Ελλάδα. Η επιλογή λέει πολλά για το πού βαδίζει η Αμερική, ποια είναι πλέον τα στάνταρντ της και πώς επιλέγονται άνθρωποι για κρίσιμα πόστα. Στην προηγούμενη φάση μπορούσε να κοπείς μόνο και μόνο επειδή ήσουν άνδρας και λευκός, στην τωρινή, επιλέγεσαι αν είσαι κολλήτος, τελέια και παύλα. Αυτή είναι, όμως, η Αμερική του 2024 και καλό είναι να το πάρουμε απόφαση. Τέλειωσαν οι Στερνς, Μπερνς, Σμιθ, Πάιατ κ.ά. Τέλειωσαν, γιατί επί Τραμπ δεν θα παίξουν κανέναν απολύτως ρόλο, αλλά και γιατί, επίσης, σπανίζουν πλέον ως είδος. Ακόμη όμως και αν υπήρχαν διάδοχοί τους, δεν θα έθουν ποτέ στην Αθήνα. Το πόστο τής εδώ πρεσβείας έφυγε από την ομάδα πρεσβείων στις οποίες διορίζεται διπλωμάτης καριέρας και πέρασε στις πρεσβείες όπου πλέον θα γίνονται πολιτικοί διορισμοί από τον Λευκό Οίκο.

Ας είμαστε πάντως ψυχραιμοί και ας δούμε τι μας συμφέρει. Ποιο είναι το βασικό που ζητάμε από έναν Αμερικανό πρέσβη στην Αθήνα; Να μπορεί να σκώσει το τηλέφωνο και να μιλήσει είτε με τον ίδιο τον πρόεδρο είτε με κάποιον πολύ κοντινό του άνθρωπο εάν βρεθούμε αντιμέτωποι με μια κρίση στο Αιγαίο. Αυτό, για παράδειγμα, μπορούσε να γίνει από τον σημερινό Ελληνοαμερικανό πρέσβη γιατί, πολύ απλά και πρακτικά, είχε το κινητό της αδελφής του Μπάντεν και μπορούσε να ανάψει μέσω αυτής όλα τα «κόκκινα φωτάκια» στην Ουάσινγκτον.

Παλαιότερα, ήταν σημαντικό να έχεις στην Ελλάδα διπλωμάτες καριέρας υψηλού επιπέδου, οι οποίοι μπορούσαν να μιλήσουν απευθείας με ανώτερα στελέχη των αμερικανικών υπουργείων και υπηρεσιών. Όσο πιο πολύ εκπροσωπούσαν το λεγόμενο «βαθύ κρά-

τος», τόσο πιο εύκολα μπορούσαν να το κιντοποιήσουν σε μια στιγμή έντασης στην περιοχή. Τώρα, όμως, απλώς δεν ισχύει αυτό. Ένας διπλωμάτης καριέρας αποκλείεται να βρει τον τρόπο να επικοινωνήσει με τον Τραμπ ή την οικογένειά του. Πιο πιθανό είναι να το κάνει εάν έχει συνεισφέρει χρήματα στην καμπάνια του ή εάν έχει διαμέρισμα στο Μαρ-α-Λάγκο. Ο Τραμπ απεχθάνεται τη γραφειοκρατία και το βαθύ κράτος, το οποίο θέλει να ξεδοντιάσει.

Συνεπώς, από μια άποψη, και αν σκεφτούμε πρακτικά, καλύτερα που έρχεται μια Αμερικανίδα που τον ξέρει προσωπικά και έχει άνεση με το στενό του περιβάλλον. Σε περίπτωση κρίσης, θα ξέρουμε ότι τον τηλεφώνω. Τώρα, το τι θα ακούσει ή το τι θα καταφέρει είναι άλλη υπόθεση. Στην Αγκυρα πηγαίνει ένα βαρύ όνομα, προσωπικός φίλος και χρηματοδότης του Τραμπ. Ο εκλεγμένος πρόεδρος μιλούσε με τον Ερντογάν πριν από τις αμερικανικές εκλογές και έχουν κάνει τα δικά τους σημαντικά deals. Η Τουρκία έχει αποκτήσει τεράστια γεωπολιτική σημασία και παίζει σε άλλο επίπεδο.

Ο μόνος παράγοντας που μπορεί να ανατρέψει τα δεδομένα είναι το Ισραήλ, που και αυτό όμως δεν πρόκειται να ξοδέψει πολιτικό κεφάλαιο για λογαριασμό άλλου, όσο φίλος του και αν είναι. Μενέντεζ δεν υπάρχει πια και, δυστυχώς, έχουμε αποτύχει πλήρως να μιμηθούμε το Ισραήλ, που κατάφερε να αιχμαλωτίσει το αμερικανικό πολιτικό κατεστημένο. Εδώ είμαστε όμως, οι εποχές έχουν αλλάξει και μαζί πρέπει να αλλάξουν οι προσδοκίες μας για το ποια είναι η Αμερική και τι ρόλο παίζει. Με τα σημερινά δεδομένα, ίσως η επιλογή Τραμπ για την πρεσβεία της Αθήνας να είναι πιο συμφέρουσα από ό, τι υπαγόρευαν οι πρώτες μας, προβλέψιμες αντιδράσεις. Πιθανώς σε συνδυασμό με ένα Trump Tower στην Αθήνα να συνιστούν μια νέα συνταγή άσκησης επιρροής.

Νέα εποχή

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Η διοίκηση του απερχόμενου προέδρου Μπάντεν επέτυχε ό,τι εθεωρείτο έως τώρα περίπου ακατόρθωτο. Να θέσει εν ολίγοις υπό αμφισβήτηση την αποτελεσματικότητα της εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ, όπως αυτή διαμορφώθηκε με αρχικό πυρήνα από τον «ιδεαλιστή» πρόεδρο Ουίλσον, που είχε ως στόχο «να καταστήσει τον κόσμο ασφαλή για τη Δημοκρατία».

Το απεχθές κληροδότημα που καταλείπει στον διάδοχό του, Ντόναλντ Τραμπ, είναι αψ' ενός η ατελέσφορη και αποσταθεροποιητική –για την Ευρώπη, αλλά όχι για τη Ρωσία– επιχείρηση διασώσεως της Ουκρανίας από την επιθετικότητα της Μόσχας. Και αψ' ετέρου, η αδυναμία της Ουάσινγκτον επί Μπάντεν να ελέγξει τις υπερβολές του Ισραήλ στον πόλεμο εναντίον της Χαμάς αρχικώς, με ό,τι ακολούθησε στη συνέχεια έως την κατάληψη της εξουσίας στη Συρία από τζιχαντιστές και άλλες αντάρτικες ομάδες. Οι ανουσιές οριζμένων στην παρούσα συγκυρία αφορούν στο ενδεχόμενο πλήρους «αποδομίσσεως» της εξωτερικής πολιτικής των νεοσυντηρητικών των ΗΠΑ που υποστηρίχουν προώθηση της δημοκρατίας σε επίπεδο παγκόσμιο στη βάση μιας милитарιστικής αντιλήψεως «Ειρήνη διά της ισχύος». Δεν έχουν πλέον τόση σημασία οι απαρχές του νεοσυντηρητισμού, που αφού πέρασε από διάφορα στάδια μετασχηματισμών εισπλάσσε στο Δημοκρατικό Κόμμα ως μία δυναμική, βαθύτατα αντικομμουνιστική ομάδα, αλλά το γεγονός ότι στη διάρκεια του '70 αντιτάχθηκε πεισματικά στην εξωτερική πολιτική του Νίξον. Ήταν η εποχή

που ο Νίξον με τον Κίσινγκερ εγκαίνιασαν την πολιτική υφέσεως στις σχέσεις των ΗΠΑ με την ΕΣΣΔ. Τότε που ο Νίξον επισκέφθηκε τη Μόσχα τον Μάιο 1972 και υπέγραψε με τον Μπρέζνιεφ τις συμφωνίες περιορισμού των εξοπλισμών SALT 1 και ABM. Είχε προηγηθεί τον Φεβρουάριο 1972 επίσκεψη του Νίξον στο Πεκίνο, συνάντηση με τον Μάο και η αποκατάσταση διπλωματικών σχέσεων με την Ερυθρά Κίνα.

Το 1973 στη διάρκεια του πολέμου του Γιομ Κιπούρ, ο Κίσινγκερ απέτρεψε τη συντριβή της περικλωθείσας από τους Ισραηλινούς 3ης Αιγυπτιακής Στρατιάς στη Χερσόνησο του Σινά. Οι διαπραγματεύσεις με τον πρόεδρο της Συρίας Χαφέζ αλ Ασαντ για τον καθορισμό της συνοριακής γραμμής με το Ισραήλ υπήρξε διπλωματικός άθλος. Από τις 3 έως τις 19 Μαΐου πηγαίνοντρε έξι φορές από τη Δαμσκόκ στο Τελ Αβίβ για την επίτευξη της συμφωνίας. Και δεν είναι τυχαίο ότι στα απομνημονεύματά του χαρακτηρίσε τον Ασαντ τον πλέον ενδιαφέροντα Αραβι ηγέτη.

Ήταν η εποχή της διπλωματίας, της δημιουργίας λειτουργικών ισορροπιών. Ακολούθησε μία εξωτερική πολιτική ιεραποστολικών προδιαγραφών, από Ρεπουμπλικανούς και Δημοκρατικούς. Η συντριβή των αντιπάλων επετεύχθη σε ορισμένες περιπτώσεις, αλλά απέληξε σε χάος. Είναι μάλλον σαφές ότι κ. Τραμπ δεν έχει πρόθεση να ακολουθήσει την πεπατημένη της νεοσυντηρητικής πολιτικής και αυτό είναι λόγος βαθύτατης ανησυχίας ορισμένων. Πιστεύει προφανώς ότι «καινά ποιήσει πάντα». Μία νέα εποχή γεννιέται ενδεχομένως και συνεπάγονται εξορισμού οδύνες.

Μπουαλέμ Σανσάλ: όμπρος του Ισλαμισμού

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Ο Μπουαλέμ Σανσάλ είναι Αλγερινός συγγραφέας. Γράφει στα γαλλικά. Έχει βραβευθεί με το μεγάλο βραβείο της Γαλλικής Ακαδημίας για τη Γαλλοφωνία το 2013 και το μεγάλο βραβείο μυθιστορήματος του ίδιου ιδρύματος για το βιβλίο του «2084, το τέλος του κόσμου» το 2015. Πρόκειται για μια μεταφορά του 1984 του Οργουελ στον Μεγάλο Αδελφό του ισλαμικού περιβάλλοντος. Στα ελληνικά κυκλοφορεί από τις εκδόσεις «Διάμετρος» σε μετάφραση Ανθής Ξενάκη.

Ο Μπουαλέμ Σανσάλ έχει συληφθεί από τις Αλγερινές αρχές με την κατηγορία της «τρομοκρατίας και της εξέγερσης, με στόχο την ασφάλεια του κράτους, την ακεραιότητα της επικράτειας, τη σταθερότητα και την κανονική λειτουργία των θεσμών». Στα 75 του χρόνια δεν είναι ούτε βομβιστής ούτε τρομοκράτης. Οι κατηγορίες που του απευθύνονται αφορούν σε γνώμες και απόψεις που εκφράζει εδώ και χρόνια, είτε με τα μυθιστορήματά του, είτε με τα δοκίμιά του. Η ποινή του αν καταδικασθεί μπορεί να είναι ο θάνατος –στην Αλγερία όπως και σε άλλες πολιτισμένες χώρες του κόσμου ισχύει ακόμη– όμως σιωπηρά μετά το 1993 η ποινή του θανάτου

έχει μετατραπεί σε ισόβια. Έχει γαλλική υπηκοότητα, όμως η Αλγερία δεν έδωσε βίζα στον Γάλλο δικηγόρο του που τον όρισε ο εκδοτικός του οίκος Γκαλιμάρ για να τον υπερασπιστεί στην Αλγερία.

Στη Γαλλία, με πρωτοβουλία της Κατρίν Καμυ, της κόρης του Καμυ, έχει οργανωθεί ένα κίνημα συμπαράστασης όπου συμμετέχουν οι σοσιαλιστές Μανουέλ Βαλς και Φρανσουά Ολάντ, και διεθνείς προσωπικότητες όπως ο Σάλμαν Ρούσντι. Απέχει το Νέο Λαϊκό Μέτωπο της αριστεράς του Μελανσόν. Και όπως είπε κάποιος πολιτικός επιστήμων: «Ο Μπουαλέμ Σανσάλ τροφοδοτεί τα επιχειρήματα εναντίον των μεταναστών και των Μουσουλμάνων».

Παραθέτω μερικές από τις αματωλές θέσεις του:

«Στην επικράτεια του Ισλάμ υπάρχει η Ουμμά, δεν αποδέχεται απόψεις».

«Και μετά (στην Αλγερία) έγινε αυτό που συμβαίνει σήμερα στη Γαλλία: η ισλαμοποίηση της γειτονιάς. Ήταν μια αποικιοποίηση που μας ανάγκασε εμάς τους γαλλόφωνους να οχυρωθούμε στα καταφύγιά μας. Πολεμήσαμε για να εμποδίσουμε την αποικιοποίηση όμως ήταν επικίνδυνο: εμείς παλεύαμε με τις λέξεις, αυτοί όμως

είχαν μαχαίρια. Η ισλαμική τρομοκρατία ξεκίνησε να εξαπλώνεται στα πανεπιστήμια. Κι αυτό που έγινε στην Αλγερία, τώρα εξαπλώνεται και στη Γαλλία».

«Κουρασμένος από τον πόλεμο ο πληθυσμός υποχώρησε σε όλα. Και δεν διεκδικεί τίποτε. Όπως λέει η Χάνα Αρεντ, η απομόνωση γεννάει τον φασισμό».

Και τώρα για τη Δύση:

«Το όνομα του αντιρατσισμού και της ανοχής, της πάλης εναντίον της ξενοφοβίας και της ισλαμοφοβίας, οργανώνουν τον αφοπλισμό της αντίπαλης μερίδας».

«Το πολιτικώς ορθό είναι η στείρωση των δυτικών ελίτ».

«Είναι μια αποικιοκρατία που δεν γίνεται με τα όπλα, αλλά με τον πολιτισμό».

«Ο γουοκισμός είναι απαράιτητος λευκός. Απαρνείται όλα τα δικαιώματα των λευκών για να τα δώσει στους μαύρους οι οποίοι μπορούν να κατακρατούν τους λευκούς για να τους ανταποδώσουν ό,τι υπέστησαν».

Το εντυπωσιακό με τον Μπουαλέμ Σανσάλ είναι ότι, παρ' όλα αυτά, ζούσε με την οικογένειά του στην πατρίδα του την Αλγερία. Όπως λέει ο ίδιος την αγαπάει, αυτή είναι η πατρίδα του και κανείς δεν έχει το δικαίωμα να του την

στερήσει. Αν μη τι άλλο οφείλουμε να υποκλιθούμε στο θάρρος του. Σ' έναν κόσμο όπου ο χαρακτηρισμός «συγγραφέας» έχει ταυτισθεί με την εμπορική επιτυχία υπάρχουν ακόμη συγγραφείς οι οποίοι διακινδυνεύουν τη ζωή τους με τη δύναμη της λέξης τους.

Τον είχα γνωρίσει πριν από πολλά χρόνια στο Αλγέρι ή στη Μασσαλία, δεν θυμάμαι πια. Είναι ένας άνθρωπος μελίχιος. Τελευταία φορά τον είχα συναντήσει στο Γαλλικό Ινστιτούτο της Αθήνας όπου κάναμε μια συζήτηση για το 2084. Οι επίσημοι Γάλλοι μάλλον μετάνιωσαν.

Ήταν η πρώτη εκδήλωση για τη γαλλοφωνία και είχαν δύο συνυμλητές που καταφέρονταν κατά του Ισλάμ. Διόλου πολιτικώς ορθό για μια Γαλλία που τότε τουλάχιστον απολάμβανε τον έναστρο ουρανό της πολυπολιτισμικότητας. Οι επίσημοι παρόντες αισθάνονταν λίγο άβολα. Είχε και τα καλά του βέβαια. Ένας Αλγερινός συγγραφέας και ένας Έλληνας θυμίζαν στους Γάλλους ότι η Γαλλοφωνία διδάξε στον σύγχρονο κόσμο την ελευθερία του λόγου και της σκέψης. Αν μη τι άλλο μιλούσαμε γαλλικά μεταξύ μας.

ttheodoropoulos@kathimerini.gr

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗΣ. imakris@kathimerini.gr

Ποιο το μέλλον για τη Συρία;

Του **ΣΤΑΘΗ Ν. ΚΑΛΥΒΑ**

Πριν από έντεκα χρόνια, στις 26 Μαΐου 2013, έγραφα σ' αυτές εδώ τις σελίδες για τη Συρία πως οι περισσότεροι «συγκλίνουν στο ότι μάλλον αποκλείεται επικράτηση του καθεστώτος και επιστροφή στην προηγούμενη κατάσταση».

Η εκτίμηση αυτή αποδείχθηκε μεν ορθή, αλλά με τεράστια χρονική καθυστέρηση. Για πολλά χρόνια είχε δημιουργηθεί η αίσθηση πως ο πόλεμος είχε υφασοστατικά λήξει υπέρ του καθεστώτος Ασαντ. Η ανθεκτικότητά του όμως αποδείχθηκε επιφανειακή και οφειλόταν σε έναν και μόνο παράγοντα: στην άμεση και τεράστια ενίσχυση που παρείχαν η Ρωσία και το Ιράν. Αντίστοιχα, η πτώση του εγγράφεται στις μεσοπρόθεσμες και απρόβλεπτες συνέπειες της επίθεσης της Χαμάς εναντίον του Ισραήλ, στις 7 Οκτωβρίου 2023.

Αναπόφευκτα, οι εκτιμήσεις για τις μελλοντικές εξελίξεις στη Συρία είναι εξίσου επισφαλείς όσο αυτές του παρελθόντος. Η βασική διχογνωμία είναι πλέον μεταξύ όσων πιστεύουν πως θα αναδυθεί μια ισλαμικού τύπου δικτατορία, όπως έγινε στο Ιράν το 1979, και όσων θεωρούν πως ξεκινά μια νέα φάση συγκρούσεων και κατακερματισμού της χώρας. Η Συρία είναι χώρα με μεγάλες εθντικές και

θρησκευτικές διαιρέσεις, τοποθετημένη στην πιο δύσκολη ίσως περιοχή του κόσμου. Ελάχιστοι πιστεύουν πως η νέα τάξη πραγμάτων θα είναι δημοκρατική, όσο και αν οι πρώτες κινήσεις των νικητών είναι προσηκτικές. Και αυτό γιατί ούτε η πολιτική παράδοση της περιοχής (όχι των μουσουλμανικών χωρών γενικά), ούτε οι

Η βασική διχογνωμία είναι πλέον μεταξύ όσων πιστεύουν πως θα αναδυθεί μια ισλαμικού τύπου δικτατορία και όσων θεωρούν πως ξεκινά μια νέα φάση συγκρούσεων και κατακερματισμού της χώρας.

γεωπολιτικές συνθήκες ευνοούν μια τέτοια εξέλιξη. Αυτό όμως δεν σημαίνει πως δεν μπορούμε να επικαίρουμε για την πτώση ενός από τα αυταρχικότερα καθεστώτα της Μέσης Ανατολής. Όπως μου έλεγε Σύρια φοιτητριά μου, «όσο και αν μας ανησυχεί το μέλλον, δεν παύουμε να αισθανόμαστε τε-

ράστια καρά που ένα απαίσιο καθεστώς που βάραινε τόσο πολύ πάνω στις ζωές μας τελικά έπεσε». Είναι, θεωρώ, ανάρμοστος κυνισμός να υποτιμούμε τα αισθήματα των ανθρώπων που υπέφεραν ζώντας σε μια δικτατορία με το πρόσχημα πως το μέλλον παραμένει αβέβαιο. Καθώς οι οποιοσδήποτε προβλέψεις κινδυνεύουν να εκφυλιστούν σε κοινοτοπίες, θα ήθελα να κάνω δύο παρατηρήσεις.

Από τη μία, αυτό που υπονομεύει τη δυνατότητά μας να προβλέψουμε την εξέλιξη των πραγμάτων είναι η χασοτική δυναμική τους. Είναι πολύ πιθανό να αναδύονται αυτή τη στιγμή στη Συρία νέα πολιτικά υποκείμενα που δεν υποψιαζόμαστε καν και που ενδεχομένως θα κυριαρχήσουν στο μέλλον – όπως ακριβώς ο ηγέτης των Ισλαμιστών αντάρτων Αμπού Μοχάμεντ αλ Τζολάνι αποτελεί ένα μη προβλέψιμο δημιούργημα δύο προηγούμενων κρίσεων: ριζοσπαστικοποιήθηκε το 2000 με τη δεύτερη νιτφάντα των Παλαιστινίων και πήγε να πολεμήσει τους Αμερικανούς στο Ιράκ το 2003. Εκεί πάστικε ακηλάρωτος και πέρασε πέντε χρόνια στις αμερικανικές φυλακές όπου έστησε το δίκτυο που του επέτρεψε να πολεμήσει και τελικά να επικρατήσει στη Συρία. Όταν

όμως οι πολιτικές εξελίξεις γεννούν νέα υποκείμενα με τέτοια ταχύτητα, πώς είναι δυνατό να αντιληφθούμε πώς θα είναι τα πράγματα σε βάθος μερικών μόνο χρόνων;

Από την άλλη, η αναδρομή στο παλαιότερό μου κείμενο για τη Συρία μου θύμισε την τεράστια απόσταση που χωρίζει την Ελλάδα του 2024 από αυτήν του 2013. Εγγραφο τότε πως «το τεράστιο ανθρώπινο και υλικό κόστος του πολέμου υπογραμμίζει για μια ακόμη φορά την απίστευτη επιπολαιότητα εκείνων που με περισσή ευκολία και άνεση προβλέπουν εδώ και τρία χρόνια εμφύλιες συρράξεις στην Ελλάδα ή και καλλιεργούν μια τέτοια προοπτική» και πρόσθετα πως η Συρία «μας υπενθυμίζει το πραγματικό νόημα της βίας. Η απόσταση ανάμεσα στη λεκτική βία που περισσεύει στη χώρα μας και την πραγματική και απτή βία που κυριαρχεί στη Συρία είναι τεράστια, αντίστοιχη με την απόσταση ανάμεσα σε μια οικονομική κρίση και έναν πόλεμο». Έχει, πιστεύω, σημασία να θυμόμαστε πού και πού το πόσο χαμηλά είχαμε πέσει.

Ο κ. Στάθης Ν. Καλύβας είναι καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης, κάτοχος της έδρας Gladstone στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης.

Η επόμενη μέρα στη Συρία

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Η επόμενη μέρα στη Συρία δεν θα είναι εύκολη. Ένα καθεστώς πέντε δεκαετιών έπεσε αλλά στο πεδίο του Συριακού είδαμε τα πάντα: Σεκταριστική βία, χρήση χημικών όπλων, μαζικούς βομβαρδισμούς και εκτοπίσεις, εθνοκαθάρσεις, τη βαρβαρική βία του Ισλαμικού Κράτους, τεράστια κύματα προσφύγων και ξένες παρεμβάσεις.

Χωρίς υπερβολή η κόκκινη γραμμή του Ομπάμα, του 2013, που ανέτρεψε τελικά παραβιάζοντάς την το καθεστώς Άσαντ γέννησε πολλά δεινά για το διεθνές σύστημα. Το Συριακό γέννησε σχεδόν το Ουκρανικό και τα γεγονότα της Κριμαίας το 2014, το Brexit, την άνοδο της Ακροδεξιάς σε ολόκληρη την Ευρώπη και το πώς το προσφυγικό τριγκάρει αυτή τη συζήτηση με τα χειρότερα, πολιτικά, ένστικτα στην Ευρώπη. Η άνοδος του αλ Τζολάνι και των Ισλαμιστών που ανέτρεψαν τελικά το καθεστώς Άσαντ φυσικά και δημιουργεί ανησυχίες. Ο ηγέτης της οργάνωσης HTS είναι λογικό να προκαλεί δυσπιστία λόγω του τζικαντιστικού του παρελθόντος και της ιδεολογικής σχέσης με την αλ Κάιντα. Ωστόσο, σε Κύπρο και Ελλάδα απουσιάζει πέραν της εύλογης ανησυχίας μια ειλικρινής στάση για τους ίδιους τους Σύρους. Που στην τελική είναι το υποκείμενο της Ιστορίας στις κοσμοϊστορικές εξελίξεις του Συριακού και θα ορίσουν οι ίδιοι τη μοίρα της πατρίδας τους. Ο ετεροπροσδιορισμός, σε Κύπρο και Ελλάδα, του Συριακού και η ανάλυση στη δημόσια σφαίρα είναι αρκετά προβληματικές – ιδίως όταν περιστρέφονται γύρω από την Τουρκία. Και είναι σε κάθε πρόσληψη των εξελίξεων διεθνώς –πόσο μάλλον σε ένα ιδιαίτερα πολύπλοκο και πολύ κατακερματισμένο σκηνικό σαν αυτό της Συρίας– που αυτή η δυναμική κυριαρχεί.

Το πώς θα εξελιχθεί η μετάβαση στη Συρία σε πολιτικό επίπεδο είναι τεράστιες σημασίες για ολόκληρη τη Μέση Ανατολή, το διεθνές και περιφερειακό σύστημα ασφάλειας, ιδίως μετά την 7η Οκτωβρίου του 2023. Επιπλέον, λόγω εγγύτητας το τι θα καταστεί η Συρία σε έξι μήνες, σε ένα χρόνο ή σε πέντε χρόνια αποκτά, ιδίως για τη Λευκωσία, εξαιρετική σημασία για σειρά λόγων. Το Συριακό κρύβει

παγίδες αλλά προσφέρει και θαύμασιες ευκαιρίες για την κυπριακή διπλωματία. Επιπλέον, είναι η τέλεια περιπτώσιολογία για να εξεταστεί –σε κάθε επίπεδο– η εξωτερική πολιτική κρατών που είναι πλέον απαραίτητα για την κυπριακή εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφάλειας. Επιπλέον, η έκβαση του Συριακού κρίνει σε πολύ μεγάλο βαθμό πτυχές του Προσφυγικού, το οποίο αποτεσχόλησε ιδιαίτερος την κυπριακή κοινωνία να τελευταία χρόνια. Το Συριακό, ωστόσο, εμπεριέχει μέσα του και όλα τα ποιοτικά εκείνα στοιχεία που συναπαρτίζουν το Κυπριακό. Πολιτική μετάβαση, κρατικογέννηση και εθνογέννηση, μεταβατική δικαιοσύνη, συμπεριληπτικότητα και ζητήματα σεβασμού της εθνικής κυριαρχίας. Οι παραλληλισμοί σε αυτό το επίπεδο είναι και προφανείς και δύσκολοι –όχι για να γίνουν αλλά για να καταστούν αντιληπτοί σε πλήρη ισχύ. Και σε αυτό το επίπεδο η ανάλυση πρέπει να γίνει πολύ περισσότερο από ερωτήματα τύπου «τι θα κάνει ο Πούτιν» και «τι θα κάνει η Τουρκία» που κατακλύζουν τη δημόσια σφαίρα και τη δημοσιογραφική κάλυψη των γεγονότων της Συρίας. Μισό αιώνα και πλέον από την εποχή που η οικογένεια Άσαντ κυβέρνισε με σιδηρά χείρα τη Συρία, η χώρα αλλάζει παράδειγμα και έχει μια χρυσή ευκαιρία να ανοικοδομηθεί σε μια δικαιότερη βάση ή να βυθιστεί, για πολλές δεκαετίες, στο χάος. Ας μην προκατάλαβουμε το αποτέλεσμα. Και ας παρακολουθήσουμε τις εξελίξεις, ιδίως στη Λευκωσία, με ανοικτό πνεύμα, σοβαρότητα και... σοβαρότητα. Το χρειαζόμαστε στους καιρούς που ζούμε.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

Παιδιά στο κατεστραμμένο σπίτι της οικογένειάς τους μετά από ισραηλινές αεροπορικές επιδρομές στον προσφυγικό καταυλισμό Al Nuseirat, στην κεντρική Λωρίδα της Γάζας στις 13 Δεκεμβρίου.

Στη ζώνη με τα ηφαιστεια

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Βρέξει χιονίσει, με Άσαντ ή άνευ, μια χώρα ζει «ανέμελα» δίπλα από τα ηφαιστεια. Μια χώρα με τα δικά της χαρακτηριστικά θα έχει ένα απόλυτο καθήκον: να φύγει από τη ζώνη της αστάθειας και να γίνει μέρος της ζώνης της σταθερότητας. Αυτό κατακτιέται μόνο με την επίλυση του Κυπριακού, ώστε ολόκληρη η Κύπρος να κατακτήσει σύστημα ασφαλείας κάτω από τον ομπρέλα Η.Ε.-Ε.Ε. Το πλαίσιο του γ.γ. Α. Γκουτέρες (30 Ιουνίου 2017) παρέχει μία εξαιρετικά σημαντική βάση για να αλλάξουμε ζώνη.

Η ε/κ ηγεσία παριστάνει ότι είναι πυλώνας σταθερότητας, ενώ δίπλα μας είναι η Γάζα, ο Λίβανος, η Συρία. Η ε/κ ηγεσία παριστάνει τον πυλώνα σταθερότητας με στρατιωτική κατοχή του 37% του εδάφους της. Η ε/κ ηγεσία παριστάνει τον πυλώνα σταθερότητας, ενώ γνωρίζει ότι εξαιτίας της μη λύσης του Κυπριακού αποκλείεται από τη συμμετοχή της στη «Συνθήκη Σένγκεν», κατάργηση συνοριακών ελέγχων, ελεύθερη κυκλοφορία, Ε.Ε., 1995.

Αφού η νήσος παριστάνει κάτι που δεν είναι, ο Ν. Χριστοδουλίδης μας ενημερώνει ότι αγοράζει περισσότερα όπλα για την Ε.Φ., ανακοινώνει νέα εξοπλιστικά προγράμματα. Οι αποφάσεις αυτές ως γεωπολιτική αξία είναι μηδαμινής σημασίας. Ουδείς λαμβάνει υπόψη τις αγορές αυτές, ουδείς θεωρεί ότι η Κύπρος μπορεί να μετρήσει σε οποιοσδήποτε συσχετισμούς ισχύος στην περιοχή. Η αξία της νήσου αφορά άλλες διαστάσεις της πολιτικής: το εκτόπισμα μεγαλώνει, γιατί είναι το μόνο μέλος της Ε.Ε. στην Ανατολική Μεσόγειο. Γιατί η γεωγραφία της της δίνει αξία στις ήπιες αποστολές έρευνας και διάσωσης. Γιατί ο χώρος της αξιοποιείται από άλλα κράτη για να μεταφέρουν υπηκόους τους πίσω στη χώρα τους. Γιατί ο χώρος της, λόγω γεωτάσης

με τα ηφαιστεια, μπορεί να υποστηρίξει τη μεταφορά ανθρωπιστικής βοήθειας.

Βλέπουμε δίπλα μας τον ορισμό της πολιτικής με την πιο σκληρή της διάσταση. Όλα για να μαθαίνουμε και να βγάζουμε χρήσιμα συμπεράσματα. Τελυταίο παράδειγμα ο υιός Άσαντ. Γυρτός πάνω στις «δάφνες» που του προσέφεραν Ρωσία, Ιράν, Χεζμπολάχ, αρνιόταν να συνομιλήσει με τους αντιπάλους του. Δεν ήθελε να προτείνει διεξόδους όταν ήταν ισχυρός, καθώς θερότητας». Αρνιόταν να μαλακώσει το δοξάρι, και τώρα ήρθε το ίδιο και τον πέταξε στο περιθώριο μέσα σε 10 μέρες. Κανείς δεν είναι σε θέση να προβλέψει τι θα γίνει την επόμενη μέρα στη γειτονική μας χώρα, η περιοχή μας έχει συνηθίσει σε χαοτικές περιπλοκές και σε ελάχιστες θετικές εξελίξεις. Δεν είναι εύκολο να συνυπάρχουν φυλές, δόγματα, πατριές σε χώρες χωρίς προηγούμενο παράδειγμα σε συνέργειες. Είναι η πολυφωνία, οι εκλογές, οι συνθέσεις, οι μόνες βιώσιμες λύσεις. Αλλά ποιος, ποιοι θα ηγηθούν

αυτής της μετάβασης όταν ο ρεβανσισμός και οι διαιρέσεις κυβερνούν τμήματα μιας χώρας χωρίς παράδοση στις συμβιβαστικές συμπεριφορές, άρα στο μοίρασμα της εξουσίας σε πλείονες του ενός παίκτες;

Η γεωπολιτική της περιοχής δείχνει τα προφανή, ότι η Κύπρος μπορεί να ελπίζει μόνο εφόσον επενδύσει στη διπλωματία και μόνο εφόσον επενδύσει στη διασύνδεση συμφερόντων. Το παιχνίδι με νέα εξοπλιστικά προγράμματα δείχνει ότι η ε/κ ηγεσία δεν είναι σε θέση να αξιολογήσει τις κύριες προτεραιότητες μιας συγκυρίας με γιγαντιαίες διαστάσεις για το μέλλον της περιοχής. Αρνείται να κάνει τις αξιολογήσεις, γιατί αυτές απαιτούν μεγάλες αποφάσεις. Η προσπάθεια Χριστοδουλίδη στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο να διασυνδέσει τα ευρωτουρκικά με το Κυπριακό είναι από τη φύση της αδιέξοδη.

1) Δύο χρόνια στην εξουσία και κανένας δεν γνωρίζει τι ακριβώς επιδιώκει στο Κυπριακό. Άρα, οι κύριοι παίκτες στην Ε.Ε. ερμηνεύουν το αίτημα Χριστοδουλίδη για διασύνδεση Κυπρια-

κού-ευρωτουρκικών ως ένα ακόμα λευκωσιότικο τέχνασμα για να παρεμβάλει προσκόμματα στην ευρωτουρκική σχέση, χωρίς πραγματικά να ενδιαφέρεται για την επίλυση.

2) Οι Γκουτέρες, Ολγκίν, Νάβα και Στιούαρτ διαρκώς και δημόσια ωθούν/ωθούν τους δύο ηγέτες να επιδείξουν πολιτική βούληση, κατά συνέπεια αμφισβητούν την ειλικρίνεια των προθέσεων (και) του Ν. Χριστοδουλίδη. Όταν η κα Ολγκίν «ζητάει από όλους τους Κύπριους να πείσουν τους ηγέτες τους να εργαστούν για ένα καλύτερο και ασφαλές μέλλον», ολοφάνερα δείχνει τι αντιληψή σχημάτισε η ίδια (και) για τον Ε/κ ηγέτη.

3) Οι αναπομεινάντες παίκτες στο Κυπριακό έμαθαν καλά την κυπριακή «διάλεκτο». Για παράδειγμα, η από εκπροσώπους κομμάτων σχηματισθείσα «ομάδα κυπριακού», αποτελείται πλειοψηφικά από πρόσωπα που αντιτίθενται στην ομοσπονδιακή λύση, που απορρίπτουν πλήρως τη βάση για επίτευξη λύσης, όπως τη σχημάτισε ο γ.γ. Α. Γκουτέρες το 2017 και, βέβαια, δεν συμφωνούν και με αυτό ακόμα το σλόγκαν «συνομιλίες από εκεί που μείναμε στο Κραν Μοντάνα». Έτσι τι μήνυμα δίνει και ποιος θα σε πάρει στα σοβαρά, όταν παριστάνεις το ένα και οργανώνεις το άλλο;

Επιλογικά: οι πολιτικές επιλογές τόσο του πρώην όσο και του νυν προέδρου επέφεραν το ακριβώς αντίθετο από τον (λεκτικό) επιδιωκόμενο στόχο (διασύνδεση Κυπριακού με ευρωτουρκικές σχέσεις). Κανένας στην Ε.Ε. δεν θα κάνει το ίδιο λάθος δύο φορές. Κανένας δεν θα δεχθεί να εγκλωβίσει ξανά την εξαιρετικά σημαντική γεωπολιτική σχέση Ε.Ε.-Τουρκίας στα τέχνασματα μιας ηγεσίας στη Λευκωσία που δεν πείθει για την ειλικρίνεια των επιδιώξεών της.

www.larkoslarkou.org.cy

Εμείς, οι Συρία και οι υπόλοιποι

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Η πτώση του καθεστώτος Άσαντ στη Συρία μάς αφορά, και όχι μόνο επειδή το πολιτικό μας προσωπικό ελπίζει πως επιτέλους θα μπορεί να πουλήσει στους ψηφοφόρους ότι «έλυσε» το μεταναστευτικό. Η κατάσταση στο μεταναστευτικό δεν βελτιώθηκε απλώς επειδή ανεστάλη η επεξεργασία αιτήσεων ασύλου από Σύρους (όπως θυμίσαμε τους εταίρους στην Ε.Ε. που έλαβαν ανάλογες αποφάσεις, περνηφανεύμενοι πως το κάναμε... πρώτοι όταν ο Άσαντ ακόμα φυλάκιζε κόσμο στα υπογάια). Βελτιώθηκε κυρίως επειδή έγινε επένδυση και σχεδιασμός για να τύχουν επεξεργασίας οι αιτήσεις που εκκρεμούν.

Η πτώση του καθεστώτος μάς αφορά, όχι μόνο επειδή η κακία

Τουρκία ασκεί επιρροή στη βόρεια Συρία για τα δικά της συμφέροντα, κάτι που καταδικάζουμε εμμέσως μιλώντας για την ανάγκη σεβασμού της εδαφικής ακεραιότητας της χώρας και της ανάγκης να επέλθει σταθερότητα, χωρίς να διευκρινίζουμε αν επικρίνουμε και τις ευκαιριακές κινήσεις της κυβέρνησης Νετανιάχου.

Η επικράτηση των ισλαμιστών ανταρτών της HTS έπασε εξ απορόπου όχι μόνο την Κύπρο αλλά και την Ε.Ε. στο σύνολό της, και τους πλείστους από εμάς στον δημόσιο διάλογο, πέρα από τα όποια σχήματα μπορούσαν να δουν ειδικοί που παρακολουθούν τις δυναμικές στη χώρα εδώ και χρόνια.

Η κατάσταση στη Συρία μάς αφορά γιατί είναι μια ευκαιρία να δούμε προληπτικά την κατάσταση στη γειτονική μας χώρα, τόσο γει-

τονική που ναρκωτικά που παρήγαγε το καθεστώς κατέληγαν να ξεβράζονται στις κυπριακές ακτές. Και τόσο γειτονική που σε περίπτωση που η νέα κατάσταση πραγμάτων οδηγήσει σε νέες συγκρούσεις ή σε μια νέα ισλαμική αυτή τη φορά δικτατορία στην περιοχή μας, θα φέρει νέα κύματα προσφύγων.

Μας αφορά επίσης και για έναν ακόμα πιο πραγματιστικό λόγο: η Κύπρος έχει τη δυνατότητα να παίξει ρόλο ως κράτος-μέλος της Ε.Ε. και, ταυτόχρονα, μεσανατολική χώρα. Σε αυτό το πλαίσιο η Ε.Ε. πρέπει να δει την Κύπρο, όχι μόνο ως μια χώρα που αντιτίθεται στα συμφέροντα της Τουρκίας, αλλά και ως χώρα που μπορεί να μιλά με όλους στην περιοχή, κυρίως με το Ισραήλ τον Λίβανο και την Ιορδανία.

Εκείνο που χρειάζεται αυτή τη στιγμή η Ε.Ε. είναι συμφωνία και συντονισμός μεταξύ των κρατών-μελών για τη στάση της απέναντι στην HTS και σε σχέση με τη νέα κατάσταση πραγμάτων που διαμορφώνεται, ώστε αυτή να κινηθεί προς την επανασύσταση των θεσμών της χώρας.

Η συμφωνία των κρατών-μελών, την οποία χαρακτήρισε προτεραιότητα κοινοτικών αξιωματούχους σε ενημέρωση του Τύπου ενόψει της συνάντησης των ΥΠΕΞ της Ε.Ε. τη Δευτέρα, είναι σημαντική κυρίως ώστε η Ε.Ε. να μπορέσει αυτή τη φορά να κινηθεί γρήγορα και αποτελεσματικά, σε αντίθεση με την ασυμφωνία και την ασυνεννοησία που έφερε στις Βρυξέλλες ο πόλεμος Χαμάς - Ισραήλ.

Η διαμόρφωση της θέσης της Ε.Ε. πρέπει να γίνει σε συντονισμό

με τις χώρες της περιοχής, τους νότιους γείτονες της Ευρώπης γενικότερα και της Κύπρου ειδικότερα, είτε πρόκειται για προβληματικές δημοκρατίες όπως το Ισραήλ και τον Λίβανο, είτε για συγκεντρωτικά ή αυταρχικά κράτη όπως την Ιορδανία και την Αίγυπτο.

Ο ρόλος της Κύπρου μπορεί να είναι αρκετά σημαντικός σε αυτό το πλαίσιο, και σε αυτή τη θετική διάσταση του ρόλου μας θα πρέπει να εστιάσουμε αντί στον ανταγωνισμό με την Τουρκία. Αν υπάρξει ανταγωνισμός με την Τουρκία, αυτός θα πρέπει να προκύπτει έμμεσα λόγω της δικής μας υπεύθυνης στάσης – εφόσον η Τουρκία δεν επιδείξει υπευθυνότητα.

Η φιλοσοφία αυτή θα πρέπει να διέπει την ευρύτερη στάση μας, ως κράτους που δημιουργεί λύσεις

παρά ως κράτους που διαλέγει «ομάδες» σε έναν γεωπολιτικό φούρπο ανάλογα με το ποια πλευρά έχει επιλέξει η Τουρκία. Στο Μεσανατολικό ζήτημα για παράδειγμα, η στενόμυαλη στήριξη Ερντογάν στη Χαμάς δεν σημαίνει πως υποχρεωνόμαστε να στηρίζουμε χωρίς όρους και προϋποθέσεις το Ισραήλ.

Αν θέλουμε –σύντομα– να είμαστε το κράτος Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων με καλές σχέσεις με όλους τους γείτονες, καλό είναι να αρχίσουμε να συμπεριφερόμαστε ως τέτοιο από τώρα. Η ύπαρξη του Κυπριακού, η πεισματική στάση του σημερινού Τ/κ ηγέτη και η προσέγγιση της Τουρκίας δεν πρέπει να αποτελούν δικαιολογία. Η θέλουμε να είμαστε υπεύθυνοι, ή δεν θέλουμε.

ykakouris@gmail.com

Ευκάλυπτοι και Βουλή

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

Ο άνεμος βούιζε δαιμονισμένα και τα μποφόρ έσπαζαν το ένα ρεκόρ μετά το άλλο, κατά το πρόσφατο φοβερό άνοιγμα του «ασκού του Αιόλου». Τα δέντρα λυγίζουν, οι κλώνοι κόβονταν ακαριαία, ενώ πολλά δέντρα δεν κρατήθηκαν στη γη. Στις τάρτσες των σπιτιών οι άνεμοι έστισαν χορό, αρπάζοντας πλιακά πλάσια και φωτοβολταϊκά συστήματα, προκαλώντας τρόμο στους νοικοκυραίους. Στον δρόμο, αναμένοντας το λεωφορείο της γραμμής, φοβισμένη νεαρή μελαμψή κοπέλιτσα, μιλούσε στο τηλέφωνο. Ξαφνικά ένα δυνατό κρακ και ένας τεράστιος κλώνος, ενός γηραλέου ευκαλύπτου, έπεσε λίγα μέτρα δίπλα της. Τρομαγμένη άρχισε να τρέχει για να γλιτώσει. Μπήκε σε μια καφετέρια, δοξάζοντας τον δικό της θεό. Η νεαρούλα φυσικά δεν γνώριζε την παραγγελιά των σοφών με τα λευκά μαλλιά: να μην περπατάς ποτέ κάτω από ευκάλυπτο και να μη σταθμεύεις ποτέ το αυτοκίνητό σου κάτω από τα «ξενικά» δέντρα.

Η παράδοση και οι ιστορικές μαρτυρίες αναφέρουν ότι το 1878, όταν η Βρετανία αγόρασε την Κύπρο από την Οθωμανική Αυτοκρατορία, έστειλε πολυάριθμο στράτευμα στο νησί, το οποίο αποδεδειγμένα κατίστηκε όχι από την αντίδραση των πεινασμένων Κυπρίων, αλλά από αναρίθμητα σμήνη κουλουπιών. Έζησαν μερικές δεκάδες στρατιώτες, οι οποίοι έτρεξαν στα βουνά και σώθηκαν. Η Κύπρος τότε ήταν γεμάτη από έλη, ενώ και σήμερα πολλοί λένε, ότι υπάρχουν τεράστιες ποσότητες νερού στο υπέδαφος. Οι Βρετανοί για να αντιμετωπίσουν τον «εχθρό», μετέφεραν χιλιάδες ευκαλύπτους από την Αυστραλία, οι οποίοι απορροφούν τεράστιες ποσότητες νερού και έτσι αποξήραναν πολλά έλη και καταπολέμησαν τις ορδές των κουλουπιών. Οι φτωχοί Κύπριοι, οι οποίοι ήταν γέροντες από τα 40 τους, είχαν ανοσία και έτσι ζούσαν παρέα με τα θανατηφόρα ζωύφια. Στη Βουλή των Αντιπροσώπων, λίγες μέρες μετά το φοβερό πέραςμα των ανέμων, προκάλεσαν πολιτικό σεισμό προτάσεις νόμου του ΑΚΕΛ και των Οικολόγων, για τροποποίηση του Συντάγματος, ώστε να προστατεύεται το περιβάλλον. Αποκόρυφομα το «παρεξηγημένο» μέλημα των ψήφων και οι διαφωνίες αν μπορούσε να τροποποιηθεί το Σύνταγμα και με 37 ψήφους. Ο καβγάς για τους πολίτες ήταν περί «όνου σκιάς», αφού κανείς δεν κατάλαβε γιατί απαιτείται η τροποποίηση του Συντάγματος, για να εφαρμοστούν τα απλά και αυτονόητα.

Ο καβγάς στη Βουλή έβαλε σε σκέψεις πολλούς πολίτες, ότι τελικά κάτι πολύ σοβαρό, ίσως και ύποπτο,

υπήρχε πίσω από την τροποποίηση του Συντάγματος. Οι υποψίες επιτάθηκαν και από το γεγονός ότι η Αννίτα Δημητρίου, στη διαδικασία ψηφοφορίας, άφηνε τον χρόνο να περνά, αναμένοντας την επιστροφή βουλευτών, οι οποίοι δεν επέστρεψαν ποτέ στα έδρανά τους. Ίσως αυτοί ήξεραν πολύ περισσότερα. Η σκέψη πολλών, μοιραία στράφηκε στον ανεξάρτητο βουλευτή Αντρέα Θεμιστοκλέους, στον Αμερικανό Ντόναλντ Τραμπ και στους Κινέζους, οι οποίοι αμφισβητούν τα δικαιώματα μέτρα τα οποία λαμβάνονται σε όλη την Ευρώπη για το περιβάλλον, από τα καλαμάκια μέχρι και τα ηλεκτρικά αυτοκίνητα. Άσε το «χαράτσι» εκατοντάδων εκατομμυρίων ευρώ, το οποίο πληρώνει η Κύπρος, στο λεγόμενο χρηματιστήριο ρύπων.

Στους κυριλέ καφενέδες της Λευκωσίας, πρώτο θέμα συζήτησης ήταν η οργή της Αννίτας Δημητρίου, η οποία έδειξε ακόμη μια φορά ότι έχει τα κότσια να βάλει σε τάξη «πολυλογάδες» βουλευτές. Πολλοί θαμώνες του καφενέ απαιτούσαν, μεταξύ καφέ και ταخينόπιτας, να ψηφιστεί νόμος, ο οποίος να υποχρεώνει τις Αρχές να αποκόψουν όλους τους ευκαλύπτους και να τους αντικαταστήσουν με κυπριακά δέντρα, τα οποία αντέχουν στην ξηρασία και κυρίως δεν είναι επικίνδυνα. Οι θαμώνες του καφενέ δεν έκρυβαν και την οργή τους, από τις κουτοπονηρίες με τις δαπάνες πολλών εκατομμυρίων ευρώ, φορολογούμενων πολιτών, για να προστατεύσουν δήθεν τους ευκαλύπτους. Εξωφρενική είναι η κατάσταση έξω από το υπουργείο Οικονομικών, τοποθετήθηκαν δεκάδες φώτα τροχαίας, για να σωθούν τάχα μερικοί γερασμένοι και άκρως επικίνδυνοι ευκαλύπτοι. Για την ταλαιπωρία των οδηγών, το σπάσιμο των νεύρων και τη μόλυνση της περιοχής από τα καυσάερια, κανείς δεν λέει λέξη.

Στην κουβέντα του καφενέ και η «παράξενη» εγκύκλιος της υπουργού Γεωργίας Μαρίας Παναγιώτου, να απαγορεύσει με άγαρμπο τρόπο στους λειτουργούς του Υπουργείου να προβαίνουν σε δηλώσεις στα Μέσα Ενημέρωσης, λες και έχουν να κρύψουν κάτι. Ξέχασε ότι υπάρχει και το «άναρχο» διαδίκτυο, όπου γίνεται το έλα να δεις. Η καλή υπουργός, με πολλές εμπειρίες ως εκπρόσωπος Τύπου της ΕΔΕΚ, την πάτησε και γι' αυτό την άδειασε και το Προεδρικό. Τελικά, ο δυνατός άνεμος των τελευταίων ημερών άρπαξε με «μαγικό» τρόπο πολλούς τάχα υπέρμαχους του περιβάλλοντος. Πάντως, το μόνο σίγουρο είναι ότι στο τέλος της ημέρας, «όλοι δύο μέτρα παίρνουν γη», όπως τραγουδά και η σπουδαία Ελένη Βιτάλη, στον μόνο άκρως οικολογικό χώρο.

kaparispan@yahoo.gr

Remote Cyprus: Λύση για το Στεγαστικό και Γέφυρα προς τις Διεθνείς Αγορές

Του ΔΗΜΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ

Η Κύπρος αντιμετωπίζει μια αυξανόμενη στεγαστική κρίση στα αστικά της κέντρα, με τις τιμές των ακινήτων να εκτοξεύονται και τη διαθεσιμότητα προστών κατοικιών να μειώνεται δραματικά. Η κατάσταση αυτή επιβαρύνει ιδιαίτερα τους νέους επαγγελματίες, που δυσκολεύονται να βρουν οικονομικά προσιτά στέγη κοντά στους χώρους εργασίας τους. Ωστόσο, η ραγδαία ανάπτυξη της τηλεργασίας δημιουργεί μια νέα οικονομική ευκαιρία για τη χώρα, η οποία μπορεί να επανακαθορίσει το επιχειρηματικό περιβάλλον και τις κοινωνικές δομές. Η πανδημία και η τεχνολογική πρόοδος επιτάχυναν την τηλεργασία παγκοσμίως. Σύμφωνα με το Forbes, έως το 2025, το 22% του εργατικού δυναμικού στις Η.Π.Α. θα εργάζεται εξ αποστάσεως. Παρόλ'αυτα, οι ψηφιακές θέσεις εργασίας που μπορούν να εκτελούνται εξ αποστάσεως θα αυξηθούν κατά 30%, φτάνοντας το 10% των επαγγελματιών παγκοσμίως έως το 2030. Αυτές οι τάσεις αποτελούν ευκαιρία για την Κύπρο να αναδειχθεί σε κέντρο τηλεργασίας, αξιοποιώντας το ανθρώπινο δυναμικό της και τα οικονομικά οφέλη από διεθνείς αγορές.

Η δυνατότητα εργασίας για ξένες εταιρείες από το σπίτι μας δεν είναι πλέον μια θεωρητική προοπτική, αλλά μια ρεαλιστική επιλογή με υψηλή ζήτηση. Εταιρείες-ηγέτες στον τομέα της τεχνολογίας, της χρηματοδότησης, των

δημιουργικών βιομηχανιών ακόμα και της ιατρικής προσφέρουν ανταγωνιστικά πακέτα αποδοχών για εξ αποστάσεως εργάζομενους. Ένας Κύπριος επαγγελματίας, για παράδειγμα, μπορεί να εργοδοτηθεί για παράδειγμα από μια εταιρεία στο Λονδίνο ή στη Νέα Υόρκη, απολαμβάνοντας υψηλότερες απολαβές ενώ παραμένει στο τοπικό του περιβάλλον.

Αυτή η πρακτική αυξάνει το εισόδημα του εργαζομένου και ενισχύει την τοπική οικονομία, διοχετεύοντας ξένα κεφάλαια στην εγχώρια αγορά. Με ένα από τα υψηλότερα ποσοστά πανεπιστημιακά μορφωμένων πολιτών παγκοσμίως, η Κύπρος μπορεί να γίνει κόμβος επιχειρηματικής δραστηριότητας, αξιοποιώντας την τυποληργασία για να ενισχύσει την τοπική ανάπτυξη και την εξωστρέφεια της οικονομίας της. Για να αξιοποιηθεί πλήρως αυτή η προοπτική, απαιτείται μια στρατηγική προσέγγιση από την κυβέρνηση. Συγκεκριμένα προτείνω:

1) Δημιουργία Κέντρων Συνεργασίας (Co-Working Spaces): Επενδύσεις σε κοινούς χώρους που παρέχουν τεχνολογικές υποδομές και επαγγελματικές ευκαιρίες δικτύωσης σε αγροτικές περιοχές. Αυτές οι δομές μπορούν να προσελκύσουν και να υποστηρίξουν τόσο ντόπιους όσο και διεθνείς εργαζομένους.

2) Ψηφιακή Κατάρτιση: Ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων που εξοπλίζουν τους πολίτες

με εξειδικευμένες δεξιότητες στις τεχνολογίες αιχμής και στα επαγγελματικά που προσφέρονται για εξ αποστάσεως εργασία, καθιστώντας τους ανταγωνιστικούς σε παγκόσμιο επίπεδο.

3) Οικονομικά Κίνητρα: Η παροχή επιχορηγήσεων, φορολογικών ελαφρύνσεων και άλλων κινήτρων μπορεί να αποτελέσει καλώς ταυτισμένο παράγοντα για την προώθηση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων που υποστηρίζουν την τηλεργασία. Να δοθούν επιπλέον κίνητρα σε εργαζομένους που διαμένουν εκτός αστικών κέντρων.

4) Ευνοϊκή Νομοθεσία: Προσαρμογή του νομικού πλαισίου για την ενθάρρυνση της ευελιξίας στην εργασία και την προσέλκυση επαγγελματιών από όλο τον κόσμο, μετατρέποντας την Κύπρο σε έναν στρατηγικό προορισμό για ψηφιακούς νομάδες.

Η εφαρμογή αυτών των μέτρων μπορεί να φέρει σημαντικά οικονομικά και κοινωνικά οφέλη. Οι εργαζόμενοι θα αποκτήσουν πρόσβαση σε υψηλότερα εισοδήματα, ενώ η ποιότητα ζωής τους θα βελτιωθεί και το κόστος διαβίωσης θα μειωθεί. Παρόλ'αυτα, οι αγροτικές κοινότητες θα ενισχυθούν, καθώς οι νέοι δεν θα χρειάζεται να εγκαταλείπουν την ύπαιθρο για να αναζητήσουν εργασία στα αστικά κέντρα. Παράλληλα, το κέντρο θα αποσυμφορηθεί από τη ζήτηση στέγης και το κυκλοφοριακό, σταθεροποιώντας τις τιμές ακινήτων και βελτιώνοντας

τη ζωή όλων. Αξίζει να αναφερθούμε σε επιτυχημένα παραδείγματα από άλλες χώρες. Η Ιρλανδία, με την πολιτική «Our Rural Future», επιδεικνύει πώς η στρατηγική επένδυση σε υποδομές τηλεργασίας μπορεί να μεταμορφώσει τις αγροτικές περιοχές. Η δημιουργία κέντρων συνεργασίας και η ανακατασκευή εγκαταλελειμμένων κτιρίων σε σύγχρονους χώρους εργασίας όχι μόνο αναζωογονεί τις τοπικές κοινωνίες αλλά και παρέχει στους επαγγελματίες τη δυνατότητα να εργάζονται αποδοτικά για εταιρείες διεθνώς, χωρίς να εγκαταλείπουν την περιοχή τους. Αυτή η πολιτική αποδεικνύει πως η τεχνολογία μπορεί να γεφυρώσει το χάσμα ανάμεσα στις αγροτικές και αστικές περιοχές. Παρόμοια, η Ισπανία, με το πρόγραμμα «Live in Ambroz», προσελκύει εργαζομένους με επιχορηγήσεις ύψους 15.000 ευρώ. Η Κύπρος πρέπει να δει αυτές τις πρωτοβουλίες ως μοντέλα επιτυχίας και να προσαρμόσει τα αντίστοιχα μέτρα στις δικές της ιδιαιτερότητες. Η τηλεργασία δεν είναι απλώς μια νέα μορφή εργασίας, είναι η βάση μιας νέας επιχειρηματικής στρατηγικής που μπορεί να μεταμορφώσει την οικονομία μας. Είναι η στιγμή να δράσουμε αποφασιστικά και να μετατρέψουμε αυτή την ευκαιρία σε κινητήριο δύναμη για την πρόοδο.

Ο κ. Δήμος Γεωργιάδης είναι πρόεδρος ΝΕΔΗΣΥ.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

Ο τέλειος πόλεμος

Σύμφωνα με τον Σουν Τζου, ο ιδανικός πόλεμος είναι εκείνος που κερδίζεται χωρίς καν να διεξαχθεί. Ο καλύτερος στρατηγός είναι εκείνος που κερδίζει τους πολέμους χωρίς να πολεμήσει. Όλοι το σκέφτονται, λίγοι το γράφουν δημόσια και πάντα με επιφύλαξη: η τουρκική στρατιωτική και πολιτική ηγεσία κέρδισε τον τέλειο πόλεμο κατά τον ορκισμένο εχθρό της, του Σύρου τυράννου Μπασάρ Αλ Άσαντ. Ρώσοι και Ιρανοί υποστήριζαν με νύχια και με δόντια ένα αιμοσταγές και διεφθαρμένο καθεστώς, για διαφορετικούς βέβαια λόγους. Οι Ρώσοι ήθελαν μια έξοδο στη Μεσόγειο για τον στόλο τους και μια μόνιμη και ασφαλή πολιτική και στρατιωτική παρουσία στη Μέση Ανατολή, οι δε Ιρανοί χρειάζονταν τον συριακό διάδρομο για να υποστηρίξουν τη στρατιωτική παρουσία της Χεζμπολάχ στον Λίβανο και να συντηρούν έτσι τη στρατιωτική πίεση προς το Ισραήλ από τον βορρά. Η ήττα του Άσαντ οδήγησε σε φυγή των Ρώσων και εγκατάλειψη των ναυτικών και στρα-

τιωτικών τους βάσεων στη Συρία και σε σημαντική περαιτέρω αποδυνάμωση των δυνάμεων της Χεζμπολάχ στον Λίβανο και τη Συρία. Πρόκειται στην ουσία για την πρώτη μεγάλη νίκη των δυτικών δυνάμεων και του ΝΑΤΟ από την αρχή της ρωσικής «αντεπίθεσης» με την προσάρτηση της Κριμαίας στη Ρωσική Ομοσπονδία το 2014.

Σαφώς η νίκη αυτή εντάσσεται στους νεο-οθωμανικούς σχεδιασμούς και την τουρκική «μεγάλη ιδέα» του Τούρκου προέδρου. Αυτό όμως δεν εμποδίζει τους πανηγυρισμούς ούτε στην Ευρώπη, ούτε στις ΗΠΑ, ούτε καν στο Ισραήλ. Οι Ευρωπαίοι βλέπουν με τα ιδεολογικά τους πλεονεκτήματα το τέλος μιας ακόμη συνηθισμένης τυραννίας και με τη μικροπολιτικά τους γυαλιά την ευκαιρία να απομακρύνουν από τις ευρωπαϊκές χώρες μερικά εκατομμύρια Σύρους πολιτικούς πρόσφυγες. Οι ΗΠΑ είναι απόλυτα ικανοποιημένες με τη νίκη της συμμαχικής τους χώρας, κάτι που σημαίνει ότι, πρώτον, πέτυχαν περήφανη νίκη κατά των Ρώσων, δεύτερον, το πέτυχαν χωρίς να χρειαστεί να πολεμήσουν και, τρίτο

Οι ΗΠΑ είναι απόλυτα ικανοποιημένες με τη νίκη της συμμαχικής τους χώρας, κάτι που σημαίνει ότι πέτυχαν περήφανη νίκη κατά των Ρώσων.

και σημαντικότερο, δεν θα χρειαστεί να παραμείνουν στρατιωτικά στην περιοχή, κάτι που αποτελεί δώρο στον εκλεγμένο Πρόεδρο Trump. Όσο για τη διαχείριση της ειρήνης, αυτή ανήκει οριστικά και αποκλειστικά στους νικητές. Το Ισραήλ, τέλος, αν και πάντα φοβάται τζιχαντιστικές επιθέσεις εκ Συρίας, βλέπει την αρχή του τέλους της επιρροής του Ιράν στην περίμετρο ασφαλείας του. Μια συντηκτική Συρία αποτελεί το τέλειο τέικος κατά του σιιτικού Ιράν. Μόνοι χαμένοι από τη στρατιωτική αυτή επιτυχία είναι οι Κούρδοι, οι οποίοι, αν και ικανοποιημένοι από την πτώση του καθεστώτος Assad, βλέπουν πλέον να απομακρύνεται το όνειρο ενός αυτόνομου κουρδικού κράτους σε

μια νεο-οθωμανική Μέση Ανατολή.

Το ουσιαστικό πλέον ερώτημα είναι το τι θα ακολουθήσει. Ποιο θα είναι άραγε το μέλλον μιας διακυβέρνησης τζιχαντιστών; Θα είναι σε θέση να διαχειριστεί συνετά την ειρήνη, επιβάλλοντας μια τουρκικού τύπου «δημοκρατία» υπό το άγρυπνο βλέμμα του Μεγάλου Αδελφού Erdogan; Τι θα γίνει, για παράδειγμα, σε περίπτωση που θελήσουν να επιβάλουν ένα θεοκρατικό καθεστώς τύπου Αφγανιστάν, ακυρώνοντας στην ουσία τη νίκη τους με μια επιστροφή σε έναν γενικευμένο εμφύλιο; Σε αυτή την περίπτωση, το τέλος τους το έχει ήδη προδιαγράψει ο Μακιαβέλλι, αν δεν έχει ήδη περιγράψει όλο το σενάριο του τέλους του Άσαντ και του μέλλοντος της Συρίας: «Η Ρωμανία, την οποία είχε αποκτήσει ο Δούκας του Μιλάνου, είχε για πολλά χρόνια κυβερνηθεί από αδύναμους άνδρες που λήστευαν αντί να κυβερνούν, διαιρούσαν αντί να ενώσουν τους υπηκόους τους, με αποτέλεσμα ολόκληρη η χώρα να έχει παραδοθεί σε κλοπές, ληστείες και κάθε είδους βίας. Ο Δούκας αποφάσισε ότι για να αποκατασταθεί η ειρήνη και η

υπακοή στον πρίγκιπα, ήταν απαραίτητο να σχηματιστεί μια καλή κυβέρνηση. Για τον λόγο αυτό διόρισε κυβερνήτη τον Sire Ramiro d'Orco, έναν σκληρό και αδίστακτο άνθρωπο, στον οποίο παραχώρησε ενυστάτες εξουσίες. Σύντομα μάλιστα η νέα διακυβέρνηση έφερε τάξη και ηρεμία στην περιοχή, κερδίζοντας πολύ μεγάλη φήμη. Στη συνέχεια, όμως, ο Δούκας, επειδή έκρινε ότι η εξουσία αυτή δεν ήταν πλέον απαραίτητη και ότι θα ζημίωνε την εικόνα του, έστρεψε ένα πολιτικό δικαστήριο στο κέντρο της επαρχίας, ορίζοντας έναν ικανό πρόεδρο. Επιπλέον, κάθε κοινότητα είχε τον δικό της συνήγορο. Έκανε και πολύ περισσότερα. Γνωρίζοντας ότι η αυστηρότητα που είχε αρχικά επιδείξει ο Ramiro είχε γείρει μίσος στις καρδιές των ανθρώπων της επαρχίας του και επιθυμώντας να σβήσει αυτό το συναίσθημα από τις καρδιές τους και να κερδίσει την εμπιστοσύνη τους, επικείμενος να δείξει ότι οι όποιες αδικίες είχαν διαπραχθεί στο παρελθόν, αυτές δεν προέρχονταν από τον ίδιο αλλά από την κακία του εντεταλμένου του Ramiro. Έχοντας αυτό κατά

του και αρπάζοντας την ευκαιρία, ένα πρωί εξέθεσε το πτώμα του στη δημόσια πλατεία της Καισάρειας, τεμαχισμένο στα τέσσερα, την κεφαλή του επί πινάκι και ένα ματωμένο μαχαίρι δίπλα του. Αυτό το φρικτό θέαμα άφησε τους κατοίκους της Ρωμανίας την ίδια στιγμή ικανοποιημένους και αποσβολωμένους (satisfatti e stupidi)» («Ο Πρίγκιπας», κεφ. VII).

Μετά από αυτό, οι κάτοικοι της Ρωμανίας παρέμειναν πιστοί στον Δούκα και η περιοχή τους γνώρισε μια νέα άνθηση υπό την εξουσία του Μιλάνου. Έχει άραγε ήδη η τουρκική πολιτική και στρατιωτική ηγεσία αποφασίσει ποια κεφάλια τζιχαντιστών θα πέσουν και πότε, ώστε οι Σύροι να παραμείνουν ήσυχοι και πιστοί υπήκοοι του νεο-οθωμανικού μορφώματος του προέδρου Ερντογάν; Ο ευκολότερος τρόπος βέβαια να απομακρυνθούν από τη Δαμασκό τα αιμοδιψή στοιχεία των τζιχαντιστών θα ήταν ένας πόλεμος κατά των Κούρδων.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Ο δρόμος των ανταρτών προς τη Δαμασκό

30 Νοεμβρίου
- 3 Δεκεμβρίου

Αντάρτες της HTS «σαρώνουν» το Χαλέπι εξαναγκάζοντας τον στρατό να μετακινηθεί. Η πόλη ελεγχόταν από την κυβέρνηση ύστερα από τη νικηφόρο πολιορκία που εξαπέλυσε με τη βοήθεια της Ρωσίας εναντίον των ανταρτών το 2006.

5 Δεκεμβρίου

Οι αντάρτες καταλαμβάνουν για πρώτη φορά τη Χάμα, στρατηγική πόλη στα κεντρικά της χώρας, και ετοιμάζονται να βαδίσουν προς τη Χομς. «Ηρθε η ώρα σας», λένε προς τους κατοίκους της Χομς, καλώντας τους να λάβουν μέρος στην εξέγερση.

7 Δεκεμβρίου

Οι αντάρτες προελαύνουν στη Χομς, πόλη-σταυροδρόμι που ενώνει τη Δαμασκό με τον Βορρά. Πηγές του συριακού στρατού αναφέρουν πως οι αντάρτες ήρθαν αντιμέτωποι με δυνάμεις της Χεζμπολάχ που υποστήριζαν την κυβέρνηση.

8 Δεκεμβρίου

Αντικυβερνητικές δυνάμεις μπαίνουν στη Δαμασκό χωρίς να βρουν αντίσταση. Ο Ασαντ εγκαταλείπει τη χώρα και τερματίζεται η πολυετής εξουσία του. Ένα από τα πιο βάρβαρα καθεστώτα της Μέσης Ανατολής καταρρέει μέσα σε μία ημέρα.

Προσευχή με συνθήματα από μέλη της τζιχαντιστικής συριακής αντιπολίτευσης που κατέκλυσαν το ιστορικό τέμενος Ουμαγιάντ, στη Δαμασκό. Μετά την πτώση του καθεστώτος Ασαντ, η χώρα πλέει σε αχαρτογράφητα νερά, όσο και αν ο ηγέτης των ανταρτών, Αμπού Μοχάμεντ αλ Γκολάνι, με παρελθόν στο Ισλαμικό Κράτος και στην Αλ Κάιντα, προσπαθεί να καθουσακεί τη διεθνή κοινότητα.

Μαύρη τρύπα στη Μ. Ανατολή

Ντόμινο μετά την πτώση του Ασαντ – Ο «γκρίζος» αρχηγός των τζιχαντιστών και οι φόβοι για νέα Λιβύη

ΤΟ «ΣΚΑΚΙ» ΣΤΗ ΣΥΡΙΑ

Του ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

«Οι Αραβες δεν μπορούν να κάνουν πόλεμο χωρίς την Αίγυπτο, ούτε ειρήνη χωρίς τη Συρία», έλεγε ο Χένρι Κίσινγκερ, αναγνωρίζοντας τον κομβικό ρόλο της Δαμασκού στα δρώμενα της Μέσης Ανατολής. Στην καρδιά του Λεβάντε, έχοντας σύνορα με την Τουρκία, το Ισραήλ, τον Λίβανο, το Ιράκ και την Ιορδανία, η χώρα όπου αναπαύεται ο μυθικός νικητής των Σταυροφορών Σαλαντίν είχε πάντα πολύ μεγαλύτερο γεωπολιτικό βάρος από ό,τι θα υπονοούσαν η έκταση, ο πληθυσμός και η οικονομία της. Υπό αυτό το πρίσμα, η κατάρρευση του καθεστώτος Ασαντ, που κυβερνούσε τη χώρα επί 54 χρόνια, κλείνει μια ολόκληρη εποχή για τον αραβικό κόσμο και εγκυμονεί τεκτονικές ανατροπές σε ολόκληρη τη Μέση Ανατολή.

Ο εφιάλτης του 2011

Στις πρώτες δηλώσεις του, ο Τζο Μπάιντεν χαρακτήρισε την ανατροπή του τυραννικού καθεστώτος «πράξη δικαιοσύνης» και «ιστορική ευκαιρία», σπεύδοντας όμως να προσθέσει ότι ζούμε μια «στιγμή κινδύνων και αβεβαιότητας». Προφανώς, το φάντασμα της Λιβύης επέβαλε επιφυλακτικούς τόνους. Τον Οκτώβριο του 2011, ο προκάτοχος του Μπαράκ Ομπάμα είχε χαιρετήσει κι εκείνος ως ιστορική ευκαιρία την ανατροπή ενός άλλου απολυταρχικού Αραβιού ηγέτη, του Μουαμάρ Καντάφι. Ωστόσο, 11 μήνες αργότερα, ο πρεσβευτής των ΗΠΑ Κρίστοφερ Στίβενς έβρισκε φρικτό θάνατο στη Βεγγάζη από τζιχαντιστές που είχαν πολεμήσει τον Καντάφι, ενώ η Λιβύη είχε μετατραπεί σε μωσαϊκό από φέουδα πολεμάρχων που αλλελοσφάζονταν. Ούτε θα μπορούσε να προσπεράσει ο Τζο Μπάιντεν την ενοχλητική αλήθεια ότι ο νέος ισχυρός άνδρας της Συρίας, Αμπού Μοχάμεντ αλ Γκολάνι (κατά κόσμον Αχμεντ αλ Σάρα), ήταν κρατούμενος των Αμερικανών στο Ιράκ και είχε επικυρωθεί αντί 10 εκατ. δολαρίων, ενώ η τζιχαντιστική οργάνωσή του Χαγιάτ Ταχρίρ αλ Σαμ (HTS)

χαρακτηρίστηκε τρομοκρατική από Δύση και ΟΗΕ.

Η εδραίωση του νέου καθεστώτος σε μια χώρα με πολλές εθνοτικές και θρησκευτικές ομάδες που χωρίζονται από ποτάμια νωπού αίματος θα αποτελούσε πράκλειο έργου για οποιονδήποτε ηγέτη και πολύ περισσότερο για έναν σουνίτη τζιχαντιστή, που ξεκίνησε από το Ισλαμικό Κράτος και στράφηκε στην Αλ Κάιντα, προτού εγκαταλείψει την παγκόσμια τζιχάντ για να περιοριστεί στη Συρία. Στις πρώτες δημόσιες τοποθετήσεις του μετά την ανατροπή του Ασαντ εμφανίστηκε καθουσακτικός αλεάντη στις μειονότητες των Αλκουϊτών, των χριστιανών και των Δρούζων. Ωστόσο το Συριακό Παρατηρητήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και το International Crisis Group του Τζορτζ Σόρος ανέφεραν δολοφονίες, απαγωγές και πλιάτσικο εις βάρος υποστηρικτών του παλιού καθεστώτος στη Χάμα και στη Λαττάκεια, αν και δεν είναι σαφές αν ευθύνονταν οι δυνάμεις της HTS.

Για το αξίωμα του προσωρινού πρωθυπουργού, μέχρι τον Μάρτιο, ο Γκολάνι επέλεξε τον έμπιστο του Μοχάμεντ αλ Μπασίρ, ο οποίος είχε προπονηθεί γι' αυτόν τον ρόλο επί κάμποσα χρόνια στο Ιντλίμπ, τον μεγαλύτερο θύλακο της ισλαμικής

αντιπολίτευσης, που προστατεύονταν από τον τουρκικό στρατό, στη βορειοδυτική Συρία. Χάρη σε χρήματα από το Κατάρ και μεγιστάνες του Κόλπου, η HTS κατάφερε να κυβερνήσει τέσσερα εκατομμύρια ανθρώπους, να εισπράττει φόρους, να φτιάξει καινούργια δίκτυα κινητής τηλεφωνίας και να τροφοδοτήσει την αγορά, με νόμισμα την τουρκική λίρα. Αλλά η μεταφορά αυτού του μοντέλου από το μικρό σουνιτικό Ιντλίμπ στην επικράτεια της πολυεθνικής Συρίας δεν θα είναι καθόλου απλή υπόθεση.

Την εσωτερική σταθεροποίηση δυσκολεύουν ακόμη περισσότερο οι επιρροές των δύο μεγάλων ωφελημένων από την ανατροπή του Ασαντ, του Ισραήλ και της Τουρκίας, που σπεύδουν να προωθήσουν τις θέσεις τους, θέτοντας ανησυχητικά ερωτήματα για την εδαφική ακεραιότητα του συριακού κράτους. Σάββατο βράδυ, προτού καν απογειωθεί το αεροπλάνο του Ασαντ για τη Μόσχα, ο ισραηλινός στρατός κινήθηκε από τα κατεχόμενα Υψώματα του Γκολάν, κατέλαβε το στρατηγικής σημασίας όρος Ερμών, διέσχισε την ουδέτερη ζώνη, στα σύνορα με τη Συρία, και έφτασε σε απόσταση 30 χιλιομέτρων από τη Δαμασκό. «Προσωρινά, για λόγους ασφαλείας», είπε ο

Μπέντζαμιν Νετανιάχου, αλλά η προηγούμενη πείρα μάλλον δεν είναι καθουσακτική.

Το Ισραήλ παράλληλα βομβάρδισε πάνω από 500 στόχους μέσα στη Συρία, καταστρέφοντας το 80% των στρατιωτικών της εγκαταστάσεων, το σύνολο του πολεμικού στόλου της και της αεράμυνας, μετατρέποντάς τη σε παντελώς ανοχύρωτο κράτος. Ο Νετανιάχου δικαιολογημένα πανηγυρίζει ότι η ανατροπή του Ασαντ, μετά και τα ολέθρια πλήγματα στη Χεζμπολάχ, σημαίνει ότι ο ιρανικός «άξονας της αντίστασης» έχει πλέον διαλυθεί στα εξώς συνετέθη και οι αγιατολάδες της Τεχεράνης θα φοβούνται μήπως έρθει γρήγορα η δική τους σειρά. Ωστόσο οι Ισραηλινοί δεν μπορούν να αισθάνονται ήσυχτοι με την ανάληψη της εξουσίας στη Δαμασκό από έναν άνθρωπο που γαλουχήθηκε στην τζιχάντ και επέλεξε για πολεμικό ψευδώνυμο κάτι που να παραπέμπει στο κατεχόμενο Γκολάν.

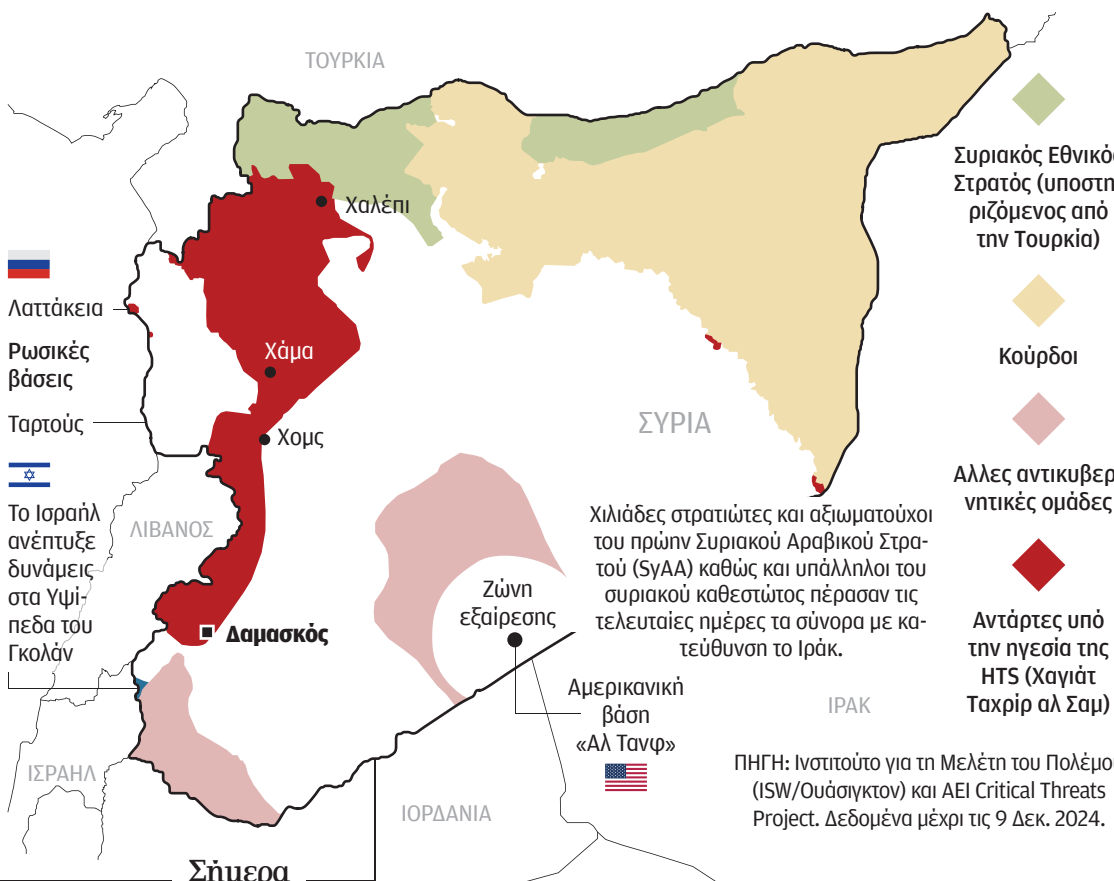
Ακόμη μεγαλύτεροι πρέπει να είναι οι φόβοι των γειτονικών αραβικών καθεστώτων, που είδαν να πανηγυρίζουν για τη νίκη της HTS οι Αδελφοί Μουσουλμάνοι, η Χαμάς, αλλά και οι Ταλιμπάν, οι πρώτοι που αναγνώρισαν το νέο καθεστώς. Οι

αιγυπτιακές ένοπλες δυνάμεις τέθηκαν σε επιφυλακή από τον Σίσι, που πήρε την εξουσία με ένα αιμοσταγές πραξικόπημα εναντίον των εκλεγμένων Αδελφών Μουσουλμάνων. Στην Ιορδανία, το καθεστώς του βασιλιά Αμπντάλα έχει ισχυρούς λόγους να φοβάται το εγχώριο παρακλάδι της Αδελφότητας, που αποτελεί την ισχυρότερη δύναμη στο (διακοσμητικό) κοινοβούλιο μετά τις εκλογές του Σεπτεμβρίου.

Από την πλευρά της, η Τουρκία έβαλε τον κατ' όνομα «Συριακό Εθνικό Στρατό» (στην πραγματικότητα, τους δικούς της μισθοφόρους), που κινείται ανεξάρτητα από την HTS, να εκδιώξει τις υπό κουρδικό έλεγχο Συριακές Δημοκρατικές Δυνάμεις (SDF) από τις πόλεις Ταλ Ριφάατ και Μανμπιτζ, ενώ σειρά φαίνεται να έχει το Κομπάνι, πόλη-σύμβολο της νικηφόρας αντίστασης των Κούρδων κατά του Ισλαμικού Κράτους. Αν ο Ερντογάν καταφέρει να δημιουργήσει «ζώνη ασφαλείας», δηλαδή ντε φάκτο κουρδικής κατοχής, στη βόρεια Συρία, θα τεθεί υπό αίρεση η παραμονή των βάσεων και των 900 Αμερικανών στρατιωτών που βρίσκονται εκεί. Γεγονός είναι ότι για την Ουάσινγκτον οι Κούρδοι της Συρίας είναι απλώς ένα ανταλλάξιμο διαπραγματευτικό χαρτί, ενώ για την Αγκυρα υπαρκτή απειλή. Και ότι η Τουρκία του Ερντογάν, η μόνη χώρα που υποστήριξε σταθερά την αντιπολίτευση ακόμη και όταν ο Ασαντ φαινόταν να συντρίβει τους αντιπάλους του, κρατάει αυτή τη στιγμή στο χέρι τόσο τους Αμερικανούς όσο και τους Ευρωπαίους (τους τελευταίους λόγω μεταναστευτικού).

Η χαμένη

Στους μεγάλους χαμένους συγκαταλέγεται βέβαια η Ρωσία, καθώς η πτώση του Ασαντ απέδειξε ότι η στρατηγική συμμαχία με τη Μόσχα δεν αποτελεί ασφάλεια ζωής για κανένα καθεστώς. Παρά την πρόθεσή της να διαπραγματευθεί με την HTS, δεν είναι καθόλου βέβαιο ότι θα διατηρήσει τη ναυτική βάση στην Ταρτούς, τη μοναδική στη Μεσόγειο, ούτε την αεροπορική της Λαττάκειας. Έτσι κι αλλιώς, η Συρία έχει μπει σε εντελώς αχαρτογράφητα νερά, που δεν επιτρέπουν καμία στοιχειώδως σοβαρή πρόβλεψη.

ΠΗΓΗ: Ινστιτούτο για τη Μελέτη του Πολέμου (ISW/Ουάσινγκτον) και AEI Critical Threats Project. Δεδομένα μέχρι τις 9 Δεκ. 2024.

VOGUE

GREECE

22/12

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

THE CHANGE MAKERS ISSUE

STAR ON THE RISE

DAISY EDGAR-JONES BY TAREK MAWAD

ΤΟ «ΣΚΑΚΙ»
ΣΤΗ ΣΥΡΙΑ

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

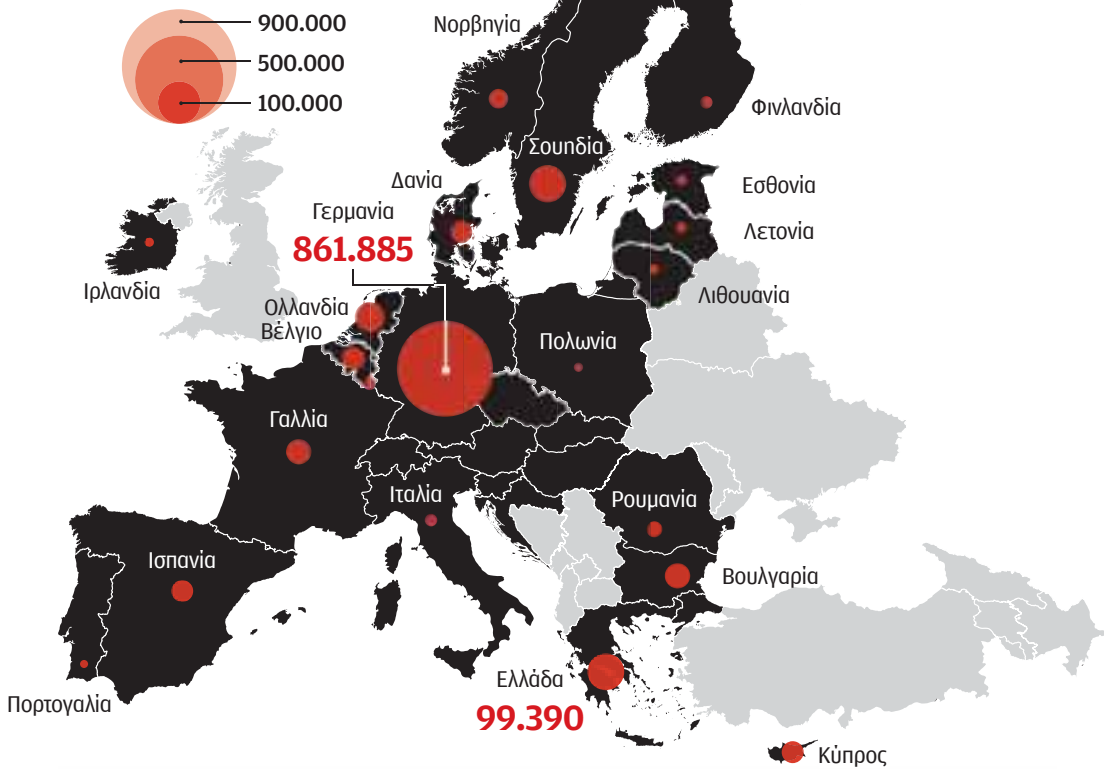
Το 2012, στα πρώτα επεισόδια του εμφυλίου πολέμου στη Συρία, ο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν είχε υποσχεθεί, στην ιστορική διάλεκτο που προτιμά να χρησιμοποιεί, ότι κάποια μέρα θα προσευχνηθεί στο Τέμενος Ουμαγιάντ, ένα από τα παλαιότερα τζαμιά στον κόσμο, που χτίστηκε όταν η Δαμασκό έγινε η πρωτεύουσα του δεύτερου χαλιφάτου, το οποίο έφτανε από τον Ινδοκάκασο έως τα Πυρηνναία. Το στιγμιότυπο της άφιξης του αρχηγού των τουρκικών μυστικών υπηρεσιών (ΜΙΤ), Ιμπραήμ Καλίν, στη Δαμασκό την περασμένη Πέμπτη, εν μέσω ενθουσιώδους υποδοχής από ένοπλους επαναστάτες, οπτικοποιήθηκε σε αρκετές πρωτεύουσες το προφανές: Η Τουρκία έχει βάλει για τα καλά «μπότες στο έδαφος» της Συρίας.

Καχυποψία

Η **Αθήνα** παρακολουθεί αυτή την εδραίωση της Τουρκίας επικειρώντας να σταθμίσει τα δεδομένα με νηφαλιότητα. Μια από τις διαπιστώσεις που ήδη έχει κάνει η ελληνική διπλωματία είναι ότι σε όλες τις σημαντικές πρωτεύουσες αναγνωρίζεται μεν η παρουσία της Αγκυρας ως καθοριστική, βαθαίνει ωστόσο η καχυποψία για το πραγματικό παιχνίδι που παίζει η Τουρκία στη Συρία. Πέρα από τον έκδηλο ενθουσιασμό των στελεχών του κυβερνώντος κόμματος στην Τουρκία, προκύπτουν και ορισμένα ακόμα ενδιαφέροντα στοιχεία. Στις εικόνες που μεταδίδονταν τα πρώτα 24ωρα ήταν ορατό ότι οι άνδρες τής (χαρακτηρισμένοι από τον ΟΗΕ ως τρομοκρατικής οργάνωσης) HTS (Χαγιάτ Ταχρίρ αλ Σαμ) προήλαυναν με αμερικανικά Τεθωρακισμένα Οχήματα Μεταφοράς Προσωπικού (ΤΟΜΠ) τύπου M-113. Στο πεδίο μάχης παρατηρήθηκε ότι χρησιμοποιούσαν τεχνολογίες και μεθόδους που είχαν εμφανιστεί στο μέτωπο της Ουκρανίας, με πλέον χαρακτηριστικό τα drones τύπου FPV (First Person View). Επιπλέον, οι δυνάμεις της HTS αποτελούνταν συνολικά από 30 ταξιαρχίες με ενιαία δομή διοίκησης, με πολλούς από τους αξιωματικούς να είναι εκπαιδευμένοι στην Τουρκία ή στα εδάφη της βόρειας Συρίας από Τούρκους στρατιωτικούς.

Δεδομένης της κατάστασης στο έδαφος, υπάρχουν αρκετές ανησυχίες για τον τρόπο με τον οποίο θα μπορούσε να εξελιχθεί η κατάσταση στη Συρία τους επόμενους μήνες. Ποιο θα είναι το διάδοχο σχήμα εξουσίας και πώς θα αρθρωθεί. Τα από αέρος χτυπήματα των τελευταίων ημερών, που ουσιαστικά καταστρέφουν όλα τα οπλικά συστήματα των συριακών ενόπλων δυνάμεων, θεωρούνται ως ενός είδους διασφάλιση του Ισραήλ έναντι της πιθανότητας να πέσουν στα χέρια των φιλότουρκων ανταρτών. Καταγράφεται επίσης η εκτίμηση ότι οι Ισραηλινοί θα έχουν καταστρέψει τις επόμενες ημέρες όχι μόνο τεθωρακισμένα, πολεμικά πλοία, αεροσκάφη και ελικόπτερα, αλλά και τοποθεσίες όπου υπάρχει υποψία για την αποθήκευση μικρών πυρηνικών όπλων. Η Διεθνής Υπηρεσία Ατομικής Ενέργειας (ΙΑΕΑ) είχε μια συμφωνία με την κυβέρνηση Ασάντ για την αποστολή ελεγκτών, η ανατροπή δημιουργεί κενό, ωστόσο φαίνεται ότι υπάρχουν ήδη επαφές με τους επαναστάτες για το θέμα. Αυτές οι ισραηλινές επιχειρήσεις δημιουργούν σε κάποιους κύκλους την ανησυχία ότι με τον τρόπο αυτό πρακτικά ακυρώνεται η δυνατότητα της οποίας νέας κυβέρνησης να αποκτήσει μέσα ικανά για την επιβολή του μονοπωλίου της βίας. Το προηγούμενο ιστορικό και περιφέρει ακό παράδειγμα, εκείνο της κατάρτισης των Αμερικανών κατά του Ιράκ το 2003 και της διάλυσης των ενόπλων δυνάμεων της χώρας, είχε τα γνωστά αποτελέσματα που οδήγησαν στον εμφύλιο και στην άνοδο του Ισλαμικού Κράτους. Για την Αθήνα, όλη αυτή η τρέχουσα, ρευστή κατάσταση στη Συρία δημιουργεί ερωτήματα για

Σύροι αιτούντες
άσυλο στην Ευρώπη

Εκποτισμένοι επιστρέφουν στη Δαμασκό από τη Βηρυτό. Το αδιαχώρητο παρατηρήθηκε και στους οδικούς άξονες που συνδέουν την Τουρκία με τη Συρία. Η Αθήνα παρακολουθεί τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιεί την επιστροφή των προσφύγων η Αγκυρα, στην προσπάθειά της να εμφανιστεί ότι δίνει λύσεις σε πιεστικά ζητήματα εσωτερικής πολιτικής και ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Τουρκική μπότα
σε κινούμενη άμμο
βλέπει η Αθήνα

Η **ανάλυση της στρατιωτικής εμπλοκής της Αγκυρας, το ρίσκο των ισραηλινών πληγμάτων και οι φόβοι για το προσφυγικό**

την επόμενη ημέρα, παρά τη διπλωματική παρουσία στη Δαμασκό. Η Ελλάδα ήταν ένα από τα επτά κράτη-μέλη της Ε.Ε. που διατηρούσαν ανοικτή πρεσβεία στη Δαμασκό και πριν από την κρίση. Αυτή τη στιγμή, μετά την πτώση Ασάντ, παραμένουν σε λειτουργία τρεις πρεσβείες κρατών-μελών της Ε.Ε., της Ελλάδας, της Ρουμανίας και της Ιταλίας. Η Αθήνα είναι εναρμονισμένη ως προς τη γενικότερη στάση της με την υπόλοιπη διεθνή κοινότητα, τηρεί δηλαδή στάση αναμονής, ζητώντας απτά δείγματα γραφής από την οργάνωση και όλους τους δρώντες στη Συρία. Τα τελευταία εβδομήντα, πάντως, έχει φτάσει από αρμόδιες πηγές η πληροφορία ότι αρκετές ευρωπαϊκές χώρες επιθυμούν να ανοίξουν επίσημους διαύλους επικοινωνίας με την HTS.

Γρίφος για το άσυλο

Οι **πρώτες** πρωτοβουλίες που έλαβε η Αθήνα —σε πλήρη συντονισμό με το Βερολίνο και τις Βρυξέλλες— συνδέονται με το προσφυγικό, όπως φάνηκε από την απόφαση για αναστολή της επεξεργασίας των αιτήσεων άσυλου από άτομα προερχόμενα από τη Συρία. Η Ελλάδα είναι η πρώτη πύλη εισόδου προσφύγων από τη Συρία, ως εκ τούτου είναι εύλογη η ανησυχία για τον βαθμό σταθερότητας του

νέου καθεστώτος, που ακόμα δεν είναι σαφές ούτε πως θα λειτουργεί ούτε και με ποιο τρόπο θα λειτουργεί. Δεν είναι τυχαίο ότι ήδη τόσο στην Αθήνα όσο και στην υπόλοιπη Ευρώπη υπάρχει μια συζήτηση για το αν —για παράδειγμα— θα ήταν σωστή η επιλογή να μην εξεταστεί η αίτηση άσυλου κάποιων γυναικών ή κοριτσιού που μπορεί να ανήκει σε θρησκευτική μειονότητα της Συρίας. Η Αθήνα παρακολουθεί και τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιεί την επιστροφή των προσφύγων η Αγκυρα για εσωτερικούς λόγους. Στις 9 Δεκεμβρίου ξεκίνησε η επιστροφή Σύρων από πέρασμα στην επαρχία του Χατάι, ενώ αντίστοιχη πίεση υπάρχει και σε δύο ακόμα σημεία στην ευρύτερη περιοχή. Αποτελεί, βέβαια, ερώτημα αν η κινητικότητα αυτή στα σύνορα είναι πραγματική ή περιλαμβάνεται και αυτή σε αυτό το πολύ καλά προμελετημένο σενάριο που η Αγκυρα εκτελεί τα τελευταία 24ωρα, με επίκεντρο την παρουσία στην επαρχία του Χατάι, που δίνει λύσεις και απαντήσεις σε πιεστικά ζητήματα εσωτερικής πολιτικής και ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Την ίδια στιγμή, η Αθήνα καλείται να διαδραματίσει και έναν ρόλο έναντι της μικρής αλλά σημαντικής ελληνικής κοινότητας στη Συρία. Πρόεδρος της ιστορικής ελληνικής ομογένειας στη Συρία, η οποία

υπολογίζεται συνολικά σε περίπου 4.500 άτομα, είναι ο Τσαρλς Κατίνης, ενώ, όπως φάνηκε και από την τηλεφωνική επικοινωνία του πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη με τον πατριάρχη Αντιοχείας Ιωάννη Γ', η Ελλάδα επιθυμεί να σταθεί αρωγός των χριστιανών στη Μέση Ανατολή. Μάλιστα η Αθήνα ήδη διαμνύει προς τους βασικούς δρώντες ότι θα κριθούν με βάση τη στάση τους στο ζήτημα του σεβασμού των δικαιωμάτων όλων των κοινοτήτων, συμπεριλαμβανομένων των θρησκευτικών. Στη γενικότερη κινητοποίηση της Αθήνας το επόμενο χρονικό διάστημα θα πρέπει να αναμένεται η —αναβληθείσα— επίσκεψη του κ. Μητσοτάκη στον Λίβανο, ενώ και ο υπουργός Εξωτερικών Γιώργος Γεραπετρίτης κρατάει επαφές με τους ομολόγους του της περιοχής, κυρίως με εκείνους της Ιορδανίας και του Λιβάνου. Αρκετά ενδιαφέρουσες ήταν και οι πρόσφατες επαφές που είχε στην Ιερουσαλήμ η υφυπουργός Εξωτερικών Αλεξάνδρα Παπαδοπούλου, στο πλαίσιο επίσκεψής της στο Ισραήλ και στα παλαιστινιακά εδάφη.

Το προηγούμενο
του Ιράκ

Σε γενικές γραμμές οι ανταλλαγές Ελλάδας και Ισραήλ έχουν πυκνώ-

σει το τελευταίο χρονικό διάστημα και είναι ενδεικτικές των γενικά θετικών διμερών σχέσεων, παρά κάποια σκαμπανεβάσματα που οφείλονται κυρίως στην ερμηνεία που δίνει το Ισραήλ για τη στάση που κρατάει η Ελλάδα σε ορισμένες πιυχές του Παλαιστινιακού. Καλά πληροφορημένες πηγές δηλώνουν στην «Κ» έκπληξη για το γεγονός ότι οι Ισραηλινοί αντιμετωπίζουν την κατάσταση στον Λίβανο και στη Γάζα ως χαμηλότερης προτεραιότητας σε σύγκριση με τη Συρία και, κυρίως, εκείνο που εκλαμβάνουν ως απειλή για τη χώρα τους, δηλαδή τις επεκτατικές βλέψεις της Αγκυρας. Στο Ισραήλ υπάρχει μεγάλη ικανοποίηση για την κατάρρευση του καθεστώτος Ασάντ και την καταρράκωση όλων των ομάδων που διεξήγαν επιχειρήσεις για λογαριασμό του Ιράν (εν προκειμένω κυρίως της Χεζμπολάχ), όμως δεν θα ήθελαν να δουν να αναδύεται μια νέα δύναμη στα συριακά αποκαΐδια, μάλιστα με ατζέντα για την περιοχή. Γι' αυτόν τον λόγο και εμφανίζονται να προσφέρουν χειρά βοήθειες στους Κούρδους, η τύχη των οποίων θα κριθεί σε σημαντικό βαθμό από τον τρόπο που θα κινηθούν οι Αμερικανοί σε περίπου ένα μήνα, όταν ο Ντόναλντ Τραμπ αναλάβει επισήμως τα καθήκοντα του προέδρου των ΗΠΑ. Σε γενικές γραμμές, και στην Αθήνα εκτιμάται ότι οι Τούρκοι αναμένουν αν ο Τραμπ θα αποσύρει πλήρως την αμερικανική παρουσία (και υποστήριξη) προς τους Κούρδους, προτού κατευθύνουν τις δυνάμεις της HTS και του φιλοτουρκικού Ελεύθερου Συριακού Στρατού (FSA) εναντίον των κουρδικών δυνάμεων στα βορειοανατολικά (PYD/YPG). Εως τώρα, πάντως, οι κύριες κουρδικές δυνάμεις (SDF) έχουν κινηθεί με σκοπό την προστασία του άμαχου πληθυσμού των Κούρδων, γι' αυτό και έπειτα από σύντομες μάχες εγκατέλειψαν το αεροδρόμιο του Χαλεπίου, το Ταλ Ριφάτ και το Μανμπιτζ.

Οι θαλάσσιες ζώνες

Ενα ζήτημα που απασχολεί αρκετούς αξιωματούχους στην Αθήνα είναι τι θα γίνει με τις θαλάσσιες ζώνες της Συρίας. Η ανησυχία συνδέεται, βεβαίως, με το προηγούμενο του τουρκοκυβερνητικού μνημονίου που, όπως είναι γνωστό, υπογράφηκε με μια προσωρινή κυβέρνηση η οποία δεν ήλεγχε (ούτε τότε ούτε τώρα) το σύνολο της χώρας. Στην περίπτωση της Συρίας, το ακραίο σενάριο θα ήταν η συμφωνία οριοθέτησης Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ) όχι μόνο με την Τουρκία, αλλά και με το ψευδοκράτος (κατεχόμενη Καραπασία) που βρίσκεται ακριβώς απέναντι από τη συριακή ακτογραμμή. Προφανώς πρόκειται για ένα σενάριο που θα αποδείκνυε ότι η κυβέρνηση της Δαμασκού είναι ένα ανδρείκελο της Αγκυρας και θα δημιουργούσε ευρύτερα προβλήματα σε μια ομάδα μέχρι πρότινος επαναστατών που εμφανίζονται πρόθυμοι να συνομιλήσουν με τον διεθνή παράγοντα. Ωστόσο, η τρέχουσα, ρευστή κατάσταση δεν επιτρέπει να παραλειφθεί η εξέταση ακόμα και του πιο ακραίου σεναρίου. Υπενθυμίζεται ότι η τουρκική πλευρά είχε προτείνει οριοθέτηση ΑΟΖ ακόμα και ανάμεσα σε Τουρκία και... Ισραήλ. Προφανώς, η σύναψη ενός τουρκοσυριακού μνημονίου, στα πρότυπα του τουρκοκυβερνητικού, θα έχει και ενεργειακή διάσταση. Δεν πρέπει να λησμονείται ότι η Συρία διαθέτει σημαντικούς ενεργειακούς πόρους (πετρέλαιο και φυσικό αέριο), μεγάλο μέρος των οποίων βρίσκεται στο βορειοανατολικό, κουρδικό κομμάτι. Μοιραία, δεδομένου του αυτονόητου ελληνικού και κυπριακού ενδιαφέροντος για τη στάση που θα κρατήσει μια μελλοντική συριακή κυβέρνηση, παρακολουθείται και η στάση της Ρωσίας. Οι δύο ρωστικές βάσεις στη Συρία (Λιμάνι Ταρτούς και αεροπορική βάση Χμείμιμ) βρίσκονται στην ακτογραμμή της χώρας. Δεδομένου ότι από εκεί οι Ρώσοι σφυροκοπούσαν επί δώδεκα συναπτά έτη τους τουρκόφιλους αντάρτες, θεωρείται εξαιρετικά δύσκολο οι αναμενόμενες διαπραγματεύσεις να καταλήξουν σε ένα καθεστώς παρόμοιο με αυτό που απολάμβαναν μέχρι πρότινος.

Πού
κατέφυγαν
οι Σύροι
πρόσφυγες

Τουρκία
2.938.261

61%

Λίβανος
768.353

16%

Ιορδανία
619.559

13%

Ιράκ
301.494

6%

Αίγυπτος
148.439

3%

Άλλες περιοχές
(Β. Αφρική)

43.283

1%

ΠΗΓΗ: UNHCR.

Στοιχεία μέχρι

τις 9 Δεκ. 2024.

Συρία και «Γαλάζια Πατρίδα»

Η Αγκυρα θα εκμεταλλευθεί τα ερείσματά της στη Δαμασκό για δημιουργία τετελεσμένων (και) στη θάλασσα

ΤΟ «ΣΚΑΚΙ» ΣΤΗ ΣΥΡΙΑ

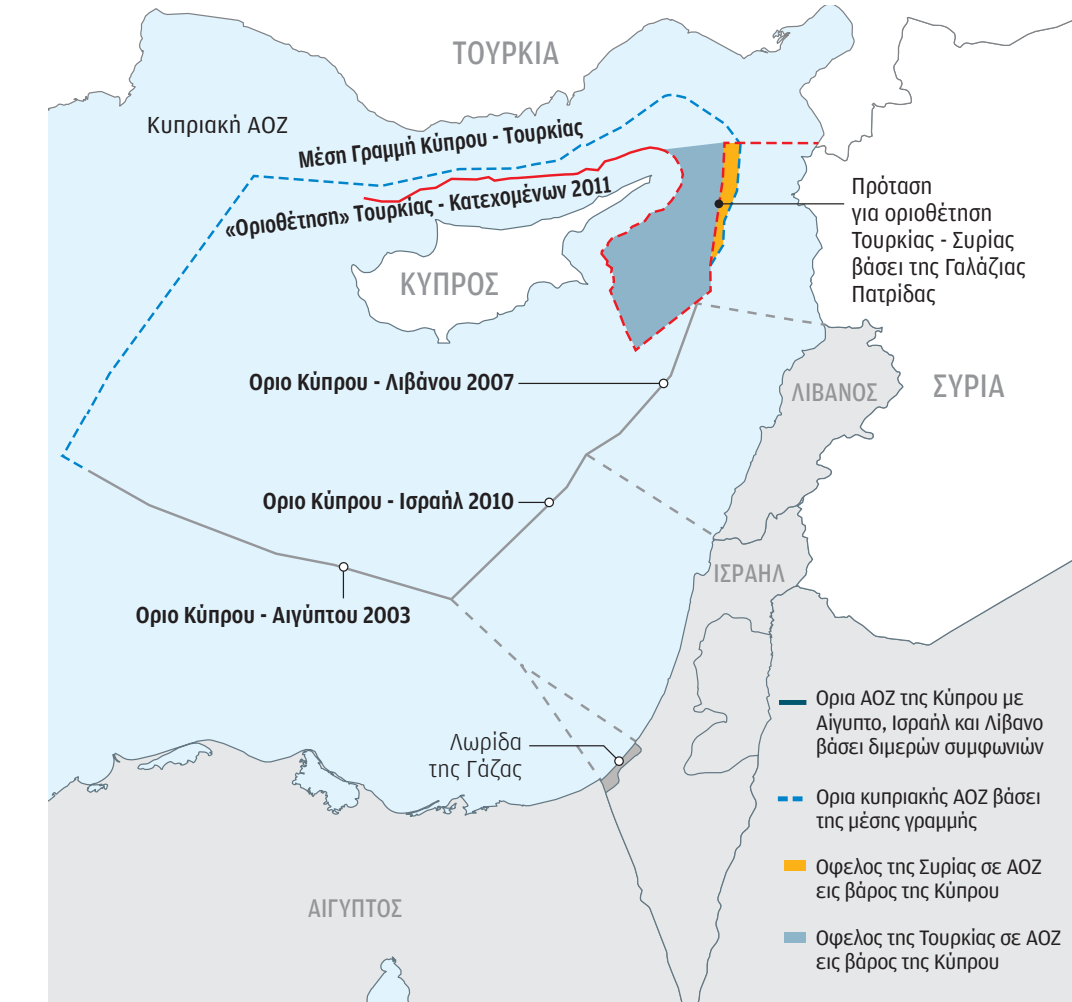
Του ΑΓΓΕΛΟΥ Μ. ΣΥΡΙΓΟΥ

Τον Σεπτέμβριο του 2011, Αμερική και Τουρκία κατέστρωναν από κοινού σχέδια για τη Συρία στη μετά Ασαντ εποχή. Ο Αμερικανός τότε πρόεδρος Μπαράκ Ομπάμα έβλεπε την Τουρκία ως πρότυπο για την περιοχή. Τρία χρόνια μετά, οι τζιχαντιστές του Ισλαμικού Κράτους, μιας εξτρεμιστικής οργανώσεως, είχαν αποκτήσει διά της βίας τον έλεγχο μεγάλων περιοχών της Συρίας και του Ιράκ. Ενώ οι ΗΠΑ ηγούνταν της εκστρατείας για την αντιμετώπιση του Ισλαμικού Κράτους, η Τουρκία διά της μυστικής υπηρεσίας ΜΙΤ υποστήριζε όσους ισλαμιστές ήθελαν να μεταβούν στη Συρία για να πολεμήσουν.

Με εντολή Φιντάν

Κορυφαία αποκάλυψη του ρόλου της Τουρκίας ήταν ο εντοπισμός φορτίου όπλων την 1η Ιανουαρίου 2014 από την τουρκική αστυνομία στην περιοχή της Αλεξανδρέττας, στα σύνορα με τη Συρία. Το φορτίο συνέχισε την πορεία του έπειτα από παρέμβαση του τότε αρχηγού της ΜΙΤ (και νυν υπουργού Εξωτερικών) Χακάν Φιντάν. Εκτοτε η Τουρκία συστηματικά ενίσχυε τις τζιχαντιστικές οργανώσεις στη βόρεια Συρία. Μετά τις τελευταίες εξελίξεις η Τουρκία έχει αναδειχθεί σε προνομιακό συνομιλητή και σημείο επαφής μεταξύ των ισλαμιστών και της Δύσεως.

Το ερώτημα είναι με ποιον τρόπο θα επιδιώξει η Τουρκία να εκμεταλλευθεί την προνομιακή αυτή θέση που έχει σε σχέση με τη Συρία. Τα δύο κύρια ζητήματα που την ενδιαφέρουν είναι οι Κούρδοι της Συρίας και οι Σύροι πρόσφυγες που βρίσκονται στο έδαφός της. Το πρόβλημά της είναι ότι τους Κούρδους υποστηρίζουν οι Ισραηλinoί, ενώ Αμερικανοί στρατιώτες είναι εγκατεστημένοι στις περιοχές τους. Παράλληλα, είναι δύσκολο για τους Σύρους πρόσφυγες να επιστρέψουν στην πατρίδα τους διότι σε γενικές γραμμές τα

Σενάριο τουρκοσυριακού μνημονίου

Κατά το δόγμα της «Γαλάζιας Πατρίδας», τα νησιά που βρίσκονται έως 200 ναυτικά μίλια από τις ηπειρωτικές ακτές δεν έχουν υφαλοκρηπίδα και ΑΟΖ. Η Τουρκία είναι πιθανό να αποτυπώσει τη θεωρία αυτή σε μια συμφωνία με το νέο συριακό καθεστώς, επιδιώκοντας με τη Συρία μια χώρα που θα αγνοεί την Κύπρο – όπως έκανε με τη Λιβύη, «προσπερνώντας» τη Ρόδο, την Κάρπαθο, την Κάσο και την Κρήτη. Στον χάρτη αποτυπώνεται το κομμάτι της κυπριακής ΑΟΖ που θα «καταπατούσε» η Τουρκία με μια τέτοια οριοθέτηση (γαλάζια σκίαση), ενώ και η Συρία θα είχε κάποιο μικρό όφελος (κίτρινη σκίαση).

σπίτια τους είναι κατεστραμμένα λόγω του υπερδεκαετούς πολέμου. Στόχος του Ερντογάν είναι να δημιουργήσει μια ζώνη 30-40 χλμ. εντός της Συρίας κατά μήκος των τουρκοσυριακών συνόρων. Σ' αυτή τη ζώνη τουρκικές κατασκευαστικές εταιρείες θα χτίσουν πόλεις για την εγκατάσταση των προσφύγων. Για την ανοικοδόμηση των κατοικιών ο Ερντογάν θα ζητήσει χρηματοδότηση από την Ε.Ε. και από διεθνείς δωρητές. Με ένα συμπάρο

τρία τρυγόνια: θα εκδιώξει τους Κούρδους από τις πατρογονικές τους εστίες δίπλα στα σύνορα: θα τοποθετήσει εκεί σουνίτες μουσουλμάνους πρόσφυγες που θα φύγουν από την Τουρκία: θα βοηθήσει τις τουρκικές κατασκευαστικές εταιρείες, οι ιδιοκτήτες των οποίων κατά τεκμήριο είναι φίλα προσκείμενοι προς τον Ερντογάν. Παράλληλα, η Τουρκία θα επιδιώξει να αναλάβει την αναδιοργάνωση του συριακού στρατού,

ενώ θα προσπαθεί να μετατρέψει τη Συρία σε παράρτημα της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής. Ένα τέτοιο ενδεχόμενο θα αντιμετωπιστεί εχθρικά από το Ισραήλ. Δεν απαλλάχθηκε από την παρουσία του Ιράν στα σύνορά του για να την αλλάξει με την Τουρκία. Ως προς την Ελλάδα και την Κύπρο, θα πρέπει να μας απασχολήσει ο τρόπος με τον οποίον θα προσπαθήσει η Τουρκία να εκμεταλλευθεί το φιλικό προς αυτήν

νέο καθεστώς. Εχουμε το κακό προηγούμενο του τουρκολιβυκού μνημονίου. Αν και παράνομο και αντίθετο προς τη γεωγραφία και τη λογική, υπεγράφη από τη λιβυκή κυβέρνηση όταν η τελευταία βρέθηκε στην ανάγκη της Τουρκίας. Επειδή η «Γαλάζια Πατρίδα» είναι η καρδιά της τουρκικής στρατηγικής για την ανατολική Μεσόγειο, θα πρέπει να περιμένουμε ότι οι Τούρκοι θα πιέσουν τη νέα συριακή κυβέρνηση να υπογράψει με αυτούς μια αντίστοιχη συμφωνία θαλάσσιας οριοθετήσεως.

Η Τουρκία έχει πράγματι θαλάσσια σύνορα με τη Συρία διότι οι ακτές των δύο χωρών είναι παρακείμενες στην περιοχή της Αλεξανδρέττας. Δεν θα περιορισθεί όμως στη θαλάσσια περιοχή με τις παρακείμενες ακτές βορειοανατολικά της Κύπρου. Από τους χάρτες που έχουν κυκλοφορήσει οι εμπνευστές της «Γαλάζιας Πατρίδας» για πιθανές (και κυρίως απίθανες, εξωπραγματικές) θαλάσσιες οριοθετήσεις της Τουρκίας με τα κράτη της ανατολικής Μεσογείου, προκύπτουν τα εξής. Η Τουρκία ισχυρίζεται ότι τα νησιά δεν έχουν δικαιώματα όταν βρίσκονται έναντι ηπειρωτικών ακτών. Επομένως, η Κύπρος ως νησί πρέπει να αγνοηθεί. Συνεπώς, η Τουρκία εκτός από παρακείμενες έχει και αντικριστές ακτές με τη Συρία. Κατ' αυτόν τον τρόπο θα επιδιώξει να οριοθετήσει και την περιοχή ανάμεσα στη Συρία και την Κύπρο. Μία γλώσσα τουρκικής υφαλοκρηπίδας και ΑΟΖ θα χαραχθεί εντός της κυπριακής ΑΟΖ. Εκτός από τις πιέσεις που θα ασκήσει στη νέα κυβέρνηση, η Τουρκία θα δώσει στη Συρία ως δέλεαρ και μια μικρή περιοχή, που φυσικά η τελευταία δεν θα αποκόψει εάν υπέγραφε συμφωνία οριοθετήσεως με την Κύπρο. Είναι επιτακτική ανάγκη για την κυπριακή και την ελληνική διπλωματία να αποτρέψουν την υπογραφή μιας δεύτερης συμφωνίας στη λογική της «Γαλάζιας Πατρίδας».

Ο κ. Αγγελος Μ. Συρίγος είναι καθηγητής Διεθνούς Δικαίου και Εξωτερικής Πολιτικής - Πάπτιο Πανεπιστήμιο, βουλευτής Ν.Δ. στην Α΄ Αθηνών.

Ο Ερντογάν στα σύνορα του Ισραήλ

Η Τουρκία θα επιδιώξει να μετατρέψει τη Συρία σε παράρτημα της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής. Ένα τέτοιο ενδεχόμενο θα αντιμετωπιστεί εχθρικά από το Ισραήλ. Δεν απαλλάχθηκε από την παρουσία του Ιράν στα σύνορά του για να την αλλάξει με την Τουρκία.

ΑΠΟΨΗ

Η στρατηγική αξία της Ελλάδας στο νέο σκηνικό

Του ΕΝΤΙ ΖΕΜΕΝΙΑΗ

Η **πολιτική** των ΗΠΑ στη Μέση Ανατολή κατά τον 21ο αιώνα συνοψίζεται σε μία λέξη: καταστροφή. Πολεμικές συγκρούσεις, τρομοκρατία, κρατική διάλυση, και μια Αραβική Άνοιξη που μετατράπηκε σε ισλαμικό χειμώνα αποτέλεσαν τις συνέπειες επαναλαμβανόμενων προσπαθειών αναδιαμόρφωσης της περιοχής. Ακόμη και οι πιο ειλικρινείς προσπάθειες για την επίτευξη ειρήνης κατέληξαν σε αποτυχία. Ενδεικτικό παράδειγμα η πυρηνική συμφωνία του προέδρου Ομπάμα με το Ιράν. Με την παράβλεψη των πληρεξουσίων της Τεχεράνης στον «άξονα αντίστασης» –και ουσιαστικά την ενίσχυση της χρηματοδότησής τους– συνέβαλε στην ανάφλεξη εστιών που μετεξελίχθηκαν στους σημερινούς πολέμους της περιοχής.

Μια **απρόσμενη** αλληλουχία γεγονότων γεννάει την πιθανότητα για κάτι που λίγοι –αν όχι κανείς– θα θεωρούσαν εφικτό: ο Ντόναλντ Τραμπ έχει τη δυνατότητα να αναδιαμορφώσει τη Μέση Ανατολή και να θέσει τα θεμέλια μιας νέας ειρηνικής τάξης στην περιοχή.

Αν υπάρχει ένα κράτος που προσδοκά το νέο έτος με την ελπίδα για καλύτερη τύχη, αυτό είναι το Ιράν. Στις αρχές του 2024 η Τεχεράνη πιθανότατα ένιωθε πως βρισκόταν σε θέση επιθέσεως. Η διαμόρφωση της νέας περιφερει-

ακής τάξης πραγμάτων στη Μέση Ανατολή και στην Ανατολική Μεσόγειο είχε «παγώσει» μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις της 7ης Οκτωβρίου 2023 και τους επακόλουθους πολέμους. Οι Συμφωνίες του Αβραάμ, το σχήμα «3+1» και ο Οικονομικός Διάδρομος Ινδίας - Μέσης Ανατολής - Ευρώπης (IMEC) έμοιαζαν να ανήκουν στο μακρινό παρελθόν. Το Ισραήλ βρισκόταν υπό αυξανόμενη διπλωματική πίεση, ενώ οι σύμμαχοι του Ιράν έδειχναν να κερδίζουν έδαφος.

Το **Ιράν** μπορεί να ξεκίνησε τη χρονιά με την αυτοπεποίθηση του Ξέρξη πριν από τη μάχη των Θερμοπυλών, αλλά την ολοκληρώνει με την ίδια αίσθηση φόβου που κατέλαβε τους Πέρσες κατά την υποχώρησή τους μετά τη μάχη των Πλαταιών. Η Χαμάς και η Χεζμπολάχ έχουν, σε μεγάλο βαθμό, εξουδετερωθεί. Ο Ασαντ δεν βρίσκεται πλέον στην εξουσία. Οι ευρωπαϊκές δυνάμεις έχουν δεσμεύσει στρατιωτικές δυνάμεις για την ανάσχεση των Χούθι. Ο πρόεδρος του Ιράν έχασε τη ζωή του σε ατύχημα που κατέδειξε την ανικανότητα του καθεστώτος. Ο νέος «μεταρρυθμιστής» πρόεδρος βρίσκεται αντιμέτωπος με σοβαρές οικονομικές προκλήσεις, ενώ η ασφάλεια και η διαδοχή του 85χρονου ανώτατου ηγέτη αγιατολάχ Αλί Χαμενεΐ προκαλούν ανησυχία στην Ισλαμική Δημοκρατία.

Το **στρατόπεδο** Τραμπ έχει στειλει το μήνυμα ότι ίσως υπάρχει περιθώριο για μια νέα πυρηνική συμφωνία. Έχοντας χαρακτηρίσει τη συμφωνία του Ομπάμα τη «χειρότερη όλων των εποχών», ο Τραμπ θα παρουσιάζε μια νέα συμφωνία ως επίτευγμα αντάξιο ενός βραβείου Νομπέλ Ειρήνης.

Από την άλλη πλευρά υπάρχει το ενδεχόμενο το Ιράν να αποκτήσει πυρηνικά όπλα. Η Τεχεράνη επι-

Αν η Ελλάδα δεν αναλάβει ενεργό ρόλο και η Τουρκία ανακτήσει την προνομιακή σχέση με την Ουάσινγκτον που είχε στις απαρχές της Αραβικής Άνοιξης, η Αγκυρα θα αποκομίσει οφέλη εις βάρος της Αθήνας.

διώκει να ανακτήσει τη χαμένη επιρροή της μέσω μιας πιθανής συμφωνίας, ενώ ο αγιατολάχ παραμένει αμετακίνητος σκληροπυρηνικός. Οι πρόσφατες επιθέσεις του Ισραήλ στο Ιράν προκάλεσαν σημαντικές ζημιές στα συστήματα αεράμυνας και θεωρήθηκαν προάγγελος επιθέσεων σε πυρηνικές εγκαταστάσεις. Η νέα κυβέρνηση των ΗΠΑ, που απαρτίζεται

από ένθερμους υποστηρικτές της σκληρής γραμμής κατά του Ιράν, ενδέχεται να ενθαρρύνει το Ισραήλ να θεωρήσει ότι θα έχει την πλήρη στήριξη των ΗΠΑ σε περίπτωση μιας τέτοιας επίθεσης.

Σε κάθε περίπτωση, οι ηγεμονικές φιλοδοξίες του Ιράν θα περιοριστούν ακόμη περισσότερο. Η Σαουδική Αραβία, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και το Ισραήλ θα είναι σίγουρα μεταξύ των κερδισμένων. Ωστόσο, η κυβέρνηση Τραμπ θα χρειαστεί να διαχειριστεί τις προκλήσεις που θα προκύψουν από έναν άλλον κερδισμένο.

Η **κατάρρευση** του καθεστώτος Ασαντ στη Συρία και η κυρίαρχη επιρροή των συμμάχων της Αγκυρας στην περιοχή θα μπορούσαν να καταστήσουν την Τουρκία το μεγαλύτερο εμπόδιο για τη σταθερότητα και την ειρήνη στη Μέση Ανατολή, παίρνοντας τη θέση του Ιράν. Ο Ερντογάν διατηρεί τον ανεπίσημο ρόλο του ηγέτη των ομάδων που συνδέονται με τη Μουσουλμανική Αδελφότητα, αποτελεί τον κύριο υποστηρικτή και απολογητή της Χαμάς στον συνιτικό κόσμο, στέκεται απέναντι στο Ισραήλ και έχει αποδείξει την προθυμία του να χρησιμοποιήσει στρατιωτική ισχύ σε συγκρούσεις από τη Συρία και το Ιράκ έως τη Λιβύη.

Η **αποδυνάμωση** του ιρανικού «αξο-

να αντίστασης» αποτελεί αναμφίβολα λόγο ικανοποίησης, αλλά είναι άραγε προτιμότερη η εμφάνιση ενός νέου «άξονα» υπό την ηγεσία της Αγκυρας, που θα περιελάμβανε οργανώσεις –όπως η HTS και η SNA της Συρίας, η Χαμάς–, το Κατάρ και το καθεστώς της δυτικής Λιβύης; Θα μπορούσε η άνοδος ενός τέτοιου «άξονα» να ενθαρρύνει τη Μουσουλμανική Αδελφότητα στην Αίγυπτο και σε άλλες περιοχές; Θα μπορούσαν η Αγκυρα και οι σύμμαχοί της να στραφούν στη συνέχεια εναντίον των Κούρδων της Συρίας, και ποια θα ήταν η επίπτωση μιας τέτοιας κίνησης στον συνασπισμό κατά του ISIS;

Ο **πιο** αποτελεσματικός τρόπος αντιμετώπισης και περιορισμού αυτών των παγίδων είναι η αναβίωση των θεσμών που δημιουργήθηκαν κατά τη διάρκεια –και υπό την ηγεσία– της προηγούμενης διακυβέρνησης Τραμπ: το σχήμα «3+1», οι Συμφωνίες του Αβραάμ και το Φόρουμ Φυσικού Αερίου της Ανατολικής Μεσογείου (EMGF). Με την ενεργοποίησή τους πρωτοβουλίας IMEC (Οικονομικός Διάδρομος Ινδίας - Μέσης Ανατολής - Ευρώπης), οι γραμμές της περιφερειακής τάξης που διαμορφώθηκαν μετά τις 7 Οκτωβρίου 2023 γίνονται πιο ξεκάθαρες.

Σε αυτό το νέο σκηνικό αναδύεται μια ευκαιρία για την Ελλάδα. Η χώρα προσφέρει απτά πλεονε-

κτήματα (όπως απέδειξε με την παρουσία της στην Ερυθρά Θάλασσα), διπλωματικό κεφάλαιο ως μέλος του ΝΑΤΟ, της Ε.Ε. και του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, καθώς και ήπια ισχύ, που απορρέει από τις μακροχρόνιες σχέσεις της με χώρες και χριστιανικές κοινότητες της περιοχής. Παράλληλα διαθέτει σημαντικές υποδομές και δυναμική διπλωματία στον τομέα της ενέργειας.

Η **κυβέρνηση** Τραμπ –όπως και οι προηγούμενες αμερικανικές κυβερνήσεις– θα επιδιώξει, αναμφίβολα, να αναδιορφώσει τη Μέση Ανατολή. Η Ελλάδα έχει τη δυνατότητα να διαδραματίσει καίριο ρόλο σε αυτή την προσπάθεια και πρέπει να προβάλει άμεσα και με σαφήνεια τη στρατηγική αξία που μπορεί να προσφέρει. Αν η Ελλάδα δεν αναλάβει ενεργό ρόλο και η Τουρκία ανακτήσει την περιφερειακή επιρροή και την προνομιακή σχέση με την Ουάσινγκτον που είχε στις απαρχές της Αραβικής Άνοιξης, η Αγκυρα θα αποκομίσει οφέλη εις βάρος της Αθήνας.

Μια **νέα** τάξη πραγμάτων διαμορφώνεται στη Μέση Ανατολή, με τον έναν ή τον άλλον τρόπο. Το ερώτημα είναι αν η Ελλάδα είναι έτοιμη να ανταποκριθεί.

Ο κ. Εντι Ζεμενίδης είναι εκτελεστικός διευθυντής του Συμβουλίου Ελληνοαμερικανικής Ηγεσίας (HALC).

ΤΟ «ΣΚΑΚΙ»
ΣΤΗ ΣΥΡΙΑΤου **ΒΑΣΙΛΗ ΚΩΣΤΟΥΛΑ**

Το Κρεμλίνο είχε συνδεθεί με τη δυναστεία των Ασαντ από το 1971, όταν και υπέγραψε συμφωνία μίσθωσης για το λιμάνι της Ταρτούς. Πενήντα χρόνια μετά, η στρατιωτική παρουσία της Ρωσίας στις συριακές ακτές απειλείται ευθέως από την πτώση του καθεστώτος. Η στρατηγικής σημασίας εξέλιξη εγείρει αρχικά το ερώτημα γιατί η Μόσχα δεν αντέδρασε, όπως μάλλον θα περίμενε κανείς, στην επίθεση των ανταρτών που ανέτρεψαν τον προστατευόμενο της Ρωσίας, Μπασάρ αλ Ασαντ.

«Η Ρωσία επιτέθηκε στους αντάρτες από αέρος τις πρώτες ημέρες. Ωστόσο, τα πράγματα στο έδαφος εξελίχθηκαν πολύ γρήγορα και σύντομα έγινε σαφές ότι ο στρατός του Ασαντ απλώς δεν θα πολεμούσε – υποχωρούσαν μαζικά. Το 2015 η Ρωσία βασιζόταν στη Χεζμπολάχ και σε άλλες φιλοϊρανικές πολιτοφυλακές για να πολεμήσει τους αντάρτες και ποτέ δεν έστειλε μεγάλο αριθμό χερσαίων στρατευμάτων στη Συρία. Αυτή τη φορά η Χεζμπολάχ αποδυναμώθηκε καταλυτικά από το Ισραήλ, και το Ιράν δεν έστειλε άλλες πολιτοφυλακές, πιθανότατα επειδή είδε ότι το καθεστώς δεν μπορούσε να διασωθεί. Φαίνεται ότι η Ρωσία συμμεριζόταν αυτή την άποψη και δεν μπορούσε να κάνει πολλά για να βοηθήσει τον πελάτη της», αναφέρει χαρακτηριστικά στην «Κ» η Ξένα Σβετλόβα, πρώην βουλευτής της Κνεσέτ, ανώτερη συνεργάτις στο Atlantic Council.

«Διευκολύνσεις»

Το δεύτερο ερώτημα που προκύπτει αφορά τον αντίκτυπο στις σχέσεις της Μόσχας με την Αγκυρα, η οποία υποστήριξε τους αντάρτες που ανέτρεψαν το φιλικό προσκείμενο στη Ρωσία συριακό καθεστώς. «Για το Κρεμλίνο, η Τουρκία είναι στρατηγικός εταίρος με κάποιο στοιχείο εξάρτησης, αφού λόγω των κυρώσεων η Ρωσία δεν έχει πολλές επιλογές για οικονομική και ενεργειακή συνεργασία. Ήταν γνωστό ότι η Τουρκία επιδιώκει τη δική της ατζέντα στη Συρία. Υπήρχε οπωσδήποτε κάποια μορφή τουρκικής διευκόλυνσης που επέτρεψε στους Ρώσους να αποσύρουν τις δυνάμεις τους συντεταγμένα, χωρίς αιματοχυσία και επιθέσεις εναντίον τους από τους αντάρτες», μας είπε η αναλύτρια του Atlantic Council.

Το τρίτο ερώτημα αυτομάτως οδηγεί στις συνέπειες για τη ρωσική παρουσία στη Μεσόγειο. Αν τη χάσει, θα είναι μια σημαντική οπισθοδρόμηση τόσο για τις επιδιώξεις της Μόσχας στην Ανατολική Μεσόγειο, οι οποίες βρίσκονται

ήδη υπό πίεση από το κλείσιμο της Μαύρης Θάλασσας, όσο και για την προβολή ισχύος στην Αφρική – την οποία η Συρία διευκόλυνε ως σημείο διέλευσης. «Έχουμε ήδη δει πλοία μεταφοράς της Ρωσίας να κινούνται προς πιθανή απομάκρυνση από τη Συρία, αλλά προέρχονται από τον βόρειο στόλο στο μακρινό βόρειο τμήμα της Ρωσίας, γεγονός που παρέχει μια ένδειξη για το πόσο μακρύτερη, περιπλοκή και ακριβή θα είναι η

διατήρηση της παρουσίας της χωρίς την άμεση διαδρομή μέσω της Μαύρης Θάλασσας. Συνολικά, αυτό καθιστά τη Νότια Ευρώπη ουσιαστικά πιο ασφαλή, καθώς καθίσταται πολύ πιο δύσκολο για τη Ρωσία να εξαπολύσει πυραυλικές επιθέσεις εναντίον των νοτιότερων μελών του ΝΑΤΟ», μεταφέρει στην «Κ» ο Κιρ Τζάιλς, ανώτερος συνεργάτης του Ερευνητικού Κέντρου Συγκρούσεων - CSRC και σύμβουλος του Chatham House.

Μέσα σε αυτό το σκηνικό, ορισμένοι παρατηρητές φθάνουν στο σημείο να αναρωτιούνται αν η Ρωσία υποχώρησε στη Μέση Ανατολή ως μέρος κάποιας συμφωνίας για ένα deal στην Ουκρανία. Όμως η Συρία δεν έχει φανεί να είναι τόσο σημαντική στην ατζέντα των ΗΠΑ, και άλλωστε, από τα δεδομένα στο πεδίο, δεν είναι σαφές τι θα μπορούσε να έχει πράξει η Ρωσία πολύ διαφορετικά σε επκειροσιακό επίπεδο. Οι περισσότεροι

Ο εξοβελισμός
της Ρωσίας από
τη Μεσόγειο

Εξασθενημένη από την Ουκρανία, η Μόσχα δυσκολεύεται να διατηρήσει τα ερείσματά της στη Συρία. Τι συνέπειες θα έχει η αναγκαστική της απόσυρση

Αντάρτης φρουρεί την είσοδο του τεμένους Ουμαγιάντ στη Δαμασκό, εκεί όπου χιλιάδες προσευχήθηκαν την Παρασκευή. Ρίχνοντας το καθεστώς Ασαντ οι μαχητές της HTS επέφεραν σφοδρό πλήγμα και στις ναυτικές φιλοδοξίες της Μόσχας, καθώς η απώλεια ενός στρατηγικού λιμανιού της Μεσογείου θα προβληματίσει το Κρεμλίνο για τις δυνατότητες του ρωσικού πολεμικού ναυτικού.

ΑΠΟΨΗ

Ευκαιρίες και κίνδυνοι για Ελλάδα και Τουρκία

Του **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΙΛΗ**

Η ανατροπή Ασαντ τελικά δεν ήταν τόσο αναπάντεχη. Είχε φροντίσει ο ίδιος να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις, πατώντας στις δάφνες της επικράτησής του και της επιστροφής στον Αραβικό Σύνδεσμο, πράξη που θεωρήσε ως παραδοχή του λάθους από όσους υποστήριξαν τους αντιπάλους του αλλά και κολυμβήθρα του Σιζκάμ για τις αμαρτίες του. Πλήρωσε το τίμημα της υποτίμησης των αντικαθεστωτικών, οι οποίοι με τη βοήθεια εξωτερικών δυνάμεων, κυρίως της Τουρκίας, αναδιοργανώθηκαν.

Αυτή τη στιγμή, κερδισμένη είναι η Τουρκία, η οποία έχει προσθέσει ισχυρές δόσεις αυτοπεποίθησης στο ενεργητικό της, αναβιώνοντας το σχέδιο (ήδη από το 2010) δημιουργίας ζωνών ελέγχου και επιρροής από τη βόρεια Αφρική μέχρι τη Μέση Ανατολή. Ορισμένοι σπεύδουν να μιλήσουν για τη σταδιακή εκκλήρωση του νεοοθωμανικού οράματος του Ερντογάν, εντούτοις η Συρία είναι μια πολύ πιο σύνθετη περίπτωση συγκρι-

τικά με τη Λιβύη, ενώ τα άμεσα συμφέροντα εξωτερικών δρώντων σε σχέση με το μέλλον της πολυπαθούς χώρας είναι μεγαλύτερα και διαστράμμενα. Αυτό σημαίνει ότι μαζι με τις δυνατότητες που αποκτά η Αγκυρα να ορίζει σε σημαντικό βαθμό τις εξελίξεις, προκύπτουν και κίνδυνοι τόσο για ενδεχόμενη αντιπαράθεση με τις ΗΠΑ, το Ισραήλ ή τη Σαουδική Αραβία και άλλες γειτονικές χώρες, όσο και γιατί η ταύτιση που επιχειρεί η τουρκική ηγεσία με τον Αλ Γκολάνι σημαίνει πως σε περίπτωση αποτυχίας του δεύτερου, μεγάλο μέρος αυτής θα το κρεωθεί η πρώτη. Επίσης, το κουρδικό ζήτημα θα παραμείνει ανοικτό όσο οι Αμερικανοί δεν αφήνουν εκτεινόμενους τους Κούρδους της Συρίας, ενώ η επιστροφή των προσφύγων δεν είναι μια εύκολη υπόθεση, καθώς πολλοί εξ αυτών θα κληθούν να επανέλθουν όχι στα σπτίτια τους, αλλά σε κατεστραμμένες περιοχές.

Με τη δυναμική πάντως που έχει αναπτύξει η Τουρκία αναβαθμίζει την παρουσία της, υιοθετώντας μια (φαινομενικά τουλάχιστον)

υπεύθυνη στάση, διαμεσολαβώντας πετυχημένα ανάμεσα σε Αιθιοπία και Σομαλία και καθιστάμενη συνομιλήτρια διαφόρων δρώντων και για τη Λωρίδα της Γάζας. Επίσης, μέσω Τουρκίας η Ρωσία προσπαθεί κόντρα στα προγνωστικά

Πρέπει να δώσουμε ακόμη μεγαλύτερη έμφαση στις σχέσεις μας με Ιορδανία, Λίβανο, Σαουδική Αραβία και ΗΑΕ, προκειμένου να αποκτήσουμε σημείο επαφής με τις ομάδες που δραστηριοποιούνται στη Συρία.

να διατηρήσει τις δύο βάσεις της στη Μεσόγειο. Το ιδανικό σενάριο για την Αγκυρα θα ήταν να αποκατασταθεί σχετικά σύντομα η τάξη σε μια ενιαία Συρία που θα συμπεριλαμβάνει και τις κουρδικές περιοχές, ώστε να αποκλειστεί το ενδεχόμενο αυτές να δι-

ατηρήσουν ή και να διευρύνουν την υφιστάμενη αυτονομία τους, και να ξεκινήσει άμεσα η οικονομική ανασυγκρότηση (16,1 εκατομμύρια ζων κάτω από το όριο της φτώχειας). Η HTS και ο ηγέτης της συνομιλούν και συνεργάζονται με την Αγκυρα, όμως δύσκολα θα αναλάβουν πρωτοβουλίες αν αυτές υπονομεύουν τα συμφέροντά τους και εξυπηρετούν αποκλειστικά και μόνο αυτά της Τουρκίας. Σε κάθε περίπτωση η τελευταία, ακόμη και με συμβολικές κινήσεις όπως η επίσκεψη Καλίν στη Δαμασκό, ανεβάζει πολύ τις προσδοκίες σε σχέση με την επιρροή που ασκεί στη νέα κατάσταση στη Συρία, με αποτέλεσμα να διατρέχει το ρίσκο να αποδειχθεί ότι υπερβάλλει, είτε να δυσανεχτεί κάποιους, εφόσον δεν προωθηθεί κατάλληλα η ατζέντα τους.

Για την Ελλάδα προκύπτουν προκλήσεις και κίνδυνοι αλλά και δυνατότητες. Η εγκαθίδρυση ενός τόξου επιρροής της Τουρκίας στην περιοχή θα δικαιώσει τον Ερντογάν, επιβεβαιώνοντας ότι η χώρα του είναι σε θέση να καθορίζει τις τύχες στη γειτονιά της και

να πετυχαίνει τους στόχους της έστω και με καθυστέρηση. Εντονό προβληματισμό προκαλεί η προοπτική οριοθέτησης ΑΟΖ ανάμεσα σε Συρία και Τουρκία, σε μια πιο ακραία εκδοχή ακόμη και με τα κατεχόμενα, ενώ η κανονικοποίηση της ρευστότητας των συνόρων και της επιβολής μέσα από τη χρήση βίας έρχεται σε πλήρη αντίθεση με την ελληνική θέση για την επικράτηση του δικαίου. Η μετεξέλιξη της Συρίας σε μαύρη τρύπα είναι επίσης κακό νέο για την Αθήνα, με 1 εκατομμύριο Σύρους να έχουν εκτοπιστεί από τις εστίες τους τον τελευταίο μήνα.

Από την άλλη, η διεθνής αναγνώριση την οποία θέλει να πετύχει ο Αλ Γκολάνι προσφέρει στην Ελλάδα και στην Ε.Ε. τη δυνατότητα αυτή να πραγματοποιηθεί τμηματικά και με όρους, όπως η ανοικτόδομη θεσμών, η συμπεριληπτικότητα, η προστασία ευαίσθητων ομάδων εντός ενός διεθνούς πλαισίου. Στην παρούσα συγκυρία, η συμμετοχή μας στο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ και οι δύο εκπεριτροπής προεδρίες που πρόκειται να ασκήσουμε διευκολύνουν

την αναζήτηση ευρύτερων συναινέσεων, με γνώμονα την περιφερειακή ασφάλεια. Σε αυτή την κατεύθυνση είναι τώρα η ενδεχόμενη στιγμή να προωθηθούν πρωτοβουλίες με στόχο τη συνεννόηση μεταξύ των παικτών της περιοχής και υπό προϋποθέσεις την απόπειρα διευθέτησης μερικών από τις διαφορές που τους διαχάζουν, κάτι που θα επιδοκίμαζε ο Τραμπ. Παράλληλα πρέπει να δώσουμε ακόμη μεγαλύτερη έμφαση στις σχέσεις μας με Ιορδανία, Λίβανο, Σαουδική Αραβία και ΗΑΕ, προκειμένου να αποκτήσουμε σημείο επαφής με τις ομάδες που δραστηριοποιούνται στη Συρία. Επιβάλλεται και μια διεθνής πρωτοβουλία εκ μέρους μας για τον διάλογο των θρησκειών και την προστασία θρησκειτικών μειονοτήτων και πολιτιστικών μνημείων στα πολεμικά μέτωπα (και όχι μόνο στη Συρία), στα πρότυπα αντίστοιχων που είχε αναληφθεί επί υπουργίας Κοτζιά.

Ο κ. Κωνσταντίνος Φίλης είναι διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Υποθέσεων (IGA) και καθηγητής του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος.

αναλυτές συγκλίνουν στην εκτίμηση ότι η Μόσχα ήρθε αντιμέτωπη με μια στρατηγική έκπληξη που πηγάζει από το γεγονός ότι απλά δεν ήταν σε θέση να διατηρήσει τη στρατιωτική της επικράτηση στη Συρία.

Τόσο μπόρεσε

«Δεν έχω δει τέτοιες ενδείξεις και θα ήμουν πολύ έκπληκτος αν τις έβλεπα, πέρα από τις προσπάθειες των Ρώσων προπαγανδιστών που θα ήθελαν να εμφανίσουν την οπισθοχώρηση στη Συρία ως εθελοντική ενέργεια της Μόσχας, επιχειρώντας να πείσουν τον κόσμο ότι η Μόσχα θα πρέπει να έχει λάβει κάποιο είδος ευνόιας σε αντάλλαγμα, όπως η αυξημένη πίεση στην Ουκρανία να παραδοθεί. Η Ρωσία αντέδρασε εντός των ορίων των δυνατοτήτων της. Με τη Μαύρη Θάλασσα κλειστή για το ρωσικό ναυτικό λόγω της Ουκρανίας και τις χερσαίες δυνάμεις κατοχής στην πρώτη γραμμή, το μόνο που φαίνεται ότι μπόρεσε να συνεισφέρει η Ρωσία είναι ένας περιορισμένος αριθμός αεροπορικών επιδρομών, οι οποίες πραγματοποιήθηκαν σε κλασικό ρωσικό στυλ – κυρίως εναντίον αμάχων» επισημαίνει ο Κιρ Τζάιλς.

Σύμφωνα με δήλωση του υπουργείου Εξωτερικών της Ρωσίας, «μετά τις συνομιλίες του με έναν αριθμό συμμετεχόντων στην ένοπλη σύγκρουση στη Συριακή Αραβική Δημοκρατία, ο Μπασάρ αλ Ασαντ αποφάσισε να παραιτηθεί από τη θέση του Σύρου προέδρου και να εγκαταλείψει τη χώρα, δίνοντας εντολή στην κυβέρνηση να παραδώσει την εξουσία ειρηνικά».

Στρατηγική απώλεια

Με τον έναν ή τον άλλον τρόπο, οι αντάρτες της Συρίας επέφεραν ένα σφοδρό πλήγμα στις ναυτικές φιλοδοξίες της Μόσχας, καθώς η απώλεια ενός στρατηγικού λιμανιού της Μεσογείου είναι σε θέση να προβληματίσει το Κρεμλίνο για τις δυνατότητες του ρωσικού πολεμικού ναυτικού.

«Η Ρωσία θα έχει πολλά προβλήματα με την παρουσία της στην Ανατολική Μεσόγειο. Λογικά θα προσπαθήσουν να διατηρήσουν τη ναυτική βάση τους στην Ταρτούς και μένει να φανεί αν θα μπορούσαν να συνάψουν κάποια συμφωνία με τους αντάρτες, ίσως σε αντάλλαγμα για κάποια όπλα. Όμως, σε κάθε περίπτωση δεν θα είναι τα πράγματα όπως ίσχυαν επί Ασαντ. Τα logistics θα είναι πιο περίπλοκα και η παρουσία θα είναι πιο περιορισμένη. Αν η Ρωσία χάσει τη βάση, θα απολέσει έναν σημαντικό κόμβο που χρησιμοποιούσε επίσης για την προβολή ισχύος στην Αφρική και σε άλλες αραβικές χώρες. Η σύνδεση με την Κριμαία θα διαταραχθεί επίσης», υπογραμμίζει στην «Κ» η Ξένα Σβετλόβα.

Μεγαλώνει
η απόσταση

Πλοία της Ρωσίας που κινούνται προς πιθανή απομάκρυνση από τη Συρία προέρχονται από τον βόρειο στόλο. Αυτό καθιστά τη Νότια Ευρώπη πιο ασφαλή, καθώς είναι πολύ πιο δύσκολο για τη Ρωσία να εξαπολύσει πυραυλικές επιθέσεις εναντίον των νοτιότερων μελών του ΝΑΤΟ.

Κιρ Τζάιλς

Συνέντευξη στον ΣΤΑΥΡΟ ΤΖΙΜΑ

Για όσους μπορεί να αναρωτιούνται τι θα κάνει ο Μαργαρίτης Σχοινιάς μετά το πέρας της θητείας του στις Βρυξέλλες, το μόνο σίγουρο, όπως σπεύδει να μας διαβεβαιώσει, είναι ότι «δεν πρόκειται να κλειστεί σε μοναστήρι».

Για του λόγου το αληθές, κατά τη συζήτησή μας σε παραλιακό καφέ, με θέα στον Θερμαϊκό, εμφανίστηκε ο ηλεκτρολόγος του, στον οποίο έδωσε τα κλειδιά για κάποιες επισκευές στο διαμέρισμά του, στο «κέντρο κέντρο» της πόλης.

Ηταν μια καλή πάσα για εμένα να ξεκινήσουμε την κουβέντα γύρω από τις εμπειρίες κατά την πολυετή παρουσία του στην καρδιά λήψης των αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Ενωσης, τα κορυφαία πρόσωπα με τα οποία συνεργάστηκε, τη διαχείριση της ελληνικής κρίσης και τα μελλοντικά του σχέδια.

«Τέρμα οι Βρυξέλλες; Χτίζετε το νοικοκυριό σας στη Θεσσαλονίκη;» ρωτώ. «Ναι, είμαι πλέον μόνιμος κάτοικος Θεσσαλονίκης. Για εμένα έκλεισε ένας κύκλος τριάντα πέντε χρόνων στις Βρυξέλλες. Είμαι, ξέρετε, ο μόνος που, στα εβδομήντα χρόνια ύπαρξης του οργάνου, διήνυσε όλη την κλίμακα της ιεραρχίας, μπήκα στην Κομισιόν με τον εισαγωγικό βαθμό και έφτασα στο Κολλέγιο των Επιτρόπων, στη θέση του αντιπροέδρου. Τι άλλο να κάνω εκεί; Βρυξέλλες τέλος, λοιπόν».

«Και τι σχεδιάζετε να κάνετε;» συνέχισα. «Δεν θα κλειστώ σε μοναστήρι για να γίνω καλόγερος. Θεωρώ ότι είμαι κομμάτι της δημόσιας ζωής και επειδή έχω αποθησαυρίσει τόσο πολλά πράγματα αυτά τα χρόνια, θα συνεχίσω να εκφράζομαι ελεύθερα, θα συμμετέχω στη δημόσια ζωή, αλλά, επαναλαμβάνω, για εμένα οι τίτλοι, τα αξιώματα, τα λεφτά σε αυτή τη φάση της ζωής μου είναι κάτι δευτερεύον. Έχω ζήσει πολλά και δεν φλέγομαι από καμία ιδιαίτερη φιλοδοξία. Για εμένα το πιο σημαντικό είναι να συνεχίσω να μιλάω γι' αυτά με τα οποία έχω ασχοληθεί, που δεν είναι άλλο παρά αυτή η σύμφυση μεταξύ Ελλάδας και Ευρώπης».

Επιμένω, και τον ρωτώ αν έχει κάτι στο μυαλό του, όπως η συμμετοχή του στην κεντρική πολιτική σκηνή, υπενθυμίζοντάς του ότι είχε κυκλοφορήσει το όνομά του παλαιότερα για το ΥΠΕΕ, τη δημαρχία. Γελάει. «Πολλοί μιλούν για εμένα, αλλά μόνο εγώ μπορώ να μιλήσω για το εαυτό μου. Αρα, όσα έχουν ακουστεί είναι πράγματα που δεν έχουν συζητηθεί με εμένα, δεν εκφράζουν σκέψεις μου. Εξησα μια περιπατητική ζωή, μια ζωή στην ελληνική diaspora, τώρα είναι η ώρα της επιστροφής, του νόστου».

Η αλήθεια είναι ότι εκείνο που με ενδιέφερε περισσότερο να μάθω ήταν γιατί κατά την εκτίμησή του δεν τον πρότεινε ο πρωθυπουργός για μια νέα θητεία στη θέση του επιτρόπου. Ο Μαργαρίτης Σχοινιάς, επί πέντε χρόνια εκπρόσωπος Τύπου του Ζαν-Κλοντ Γιούνκερ, αποδείχθηκε όμως ότι μπορεί να στρογγυλεύει, όπως οι καλοί διπλωμάτες, τα πράγματα. «Νομίζω ότι είναι η απόλυτη προνομία του πρωθυπουργού να αποφασίζει τι είδους πρόσωπο θέλει να στείλει στις Βρυξέλλες. Πριν από πέντε χρόνια, το καλοκαίρι του 2019, ήταν σαφές ότι η πολιτική συγκυρία με ευνοούσε. Πέντε χρόνια μετά προέκυψαν άλλες προτεραιότητες, αυτό είναι απόλυτα σεβαστό και κατανοητό. Και μάλιστα δεν πρέπει να ξεχνάει κανείς ότι στα σαράντα τόσα χρόνια της ένταξης της Ελλάδας στην Ε.Ε. δεν υπήρχε προηγούμενο κανενός Έλληνα επιτρόπου από κανένα κόμμα που να έχει κάνει δεύτερη θητεία. Οπότε είμαστε μέσα στην εθιμική τάξη».

— Το κουβεντιάσατε; Τι σας είπε;

— Μιλήσαμε, αλλά, επαναλαμβάνω, είναι απολύτως σεβαστή η απόφαση του πρωθυπουργού και θα του είμαι πάντα ευγνώμων γιατί το καλοκαίρι του 2019 ήρθε σε εμένα, που δεν ήμουν

Μαργαρίτης Σχοινιάς, τέως επιτροπος της Ελλάδας στην Κομισιόν

Ο Μητσοτάκης, ο Γιούνκερ και τα 10 χρόνια στην κόλαση

Η θητεία του, που δεν ανανεώθηκε, σημαδεύτηκε από πολλές κρίσεις. Ποιες ήταν οι πιο δραματικές στιγμές και γιατί η Μέρκελ αγάπησε τον Τσίπρα

Ο Μαργαρίτης Σχοινιάς, έπειτα από 35 χρόνια σταδιοδρομίας στις Βρυξέλλες και στους ευρωπαϊκούς θεσμούς, επέστρεψε στην Ελλάδα. Τα επόμενα σχέδιά του; «Δεν θα κλειστώ σε μοναστήρι για να γίνω καλόγερος», λέει στην «Κ», ωστόσο διαψεύδει σενάρια του παρελθόντος για το ΥΠΕΕ, τη δημαρχία Θεσσαλονίκης κ.λπ. «Όσα έχουν ακουστεί είναι πράγματα που δεν έχουν συζητηθεί με εμένα», σχολιάζει.

η αυτονόητη επιλογή. Δεν μπορώ λοιπόν να διαμαρτύρομαι το 2024 για μια απόφαση που με ευνόπησε το 2019.

— Με το χέρι στην καρδιά, σας πείραξε λιγάκι;

— Δεν με πείραξε καθόλου. Έχω ζήσει δυο ζωές, έχω αποκτήσει εμπειρίες, έχω αποθησαυρίσει πολλά πράγματα και μια δεύτερη θητεία δεν είναι κάτι που αρχίζει και τελειώνει η ζωή μου. Είναι κάτι μέσα στο πλαίσιο μιας πολιτικής που όλοι την κατανοούμε.

— Αν γράφατε ένα βιβλίο για όσα βιώσατε στις Βρυξέλλες, ποιον τίτλο θα του βάζατε;

— Αυτή η τελευταία δεκαετία, πέντε ως εκπρόσωπος του Γιούνκερ και πέντε ως αντιπρόεδρος στα χρόνια της Ούρσουλα, ήταν συναρπαστική. Νομίζω ότι ο τίτλος θα ήταν «δέκα κολασμένα χρόνια».

— Κολασμένα γιατί;

— Διότι τα πράγματα που ζήσαμε αυτά τα δεκαετία μπορούν να συγκριθούν μόνο με σενάριο επιστημονικής φαντασίας. Στα χρόνια του Γιούνκερ ζήσαμε την έξοδο της Μεγάλης Βρετανίας από το ευρώ, την παρ' όλιγον έξοδο της Ελλάδας από την Ευρωζώνη, την εισβολή της Ρωσίας στην Κριμαία, την ισλαμική τρομοκρατία, το Μπατακλάν, μια σειρά γεγονότων που ο Γιούνκερ τα αποκαλούσε «πολυκρίσεις». Στα χρόνια της Ούρσουλα, την πανδημία, τον πρώτο πόλεμο στην ήπειρό μας μετά το 1945, αυτόν στην Ουκρανία, την εργαλειοποίηση του μεταναστευτικού στα εξωτερικά μας σύνορα, υβριδικές απειλές, έκρηξη

Η γιαγιά με τα μετρητά

Θα σας αφηγηθώ και μια ακόμη σκηνή που βίωσα το 2015. Στις πιο δύσκολες ώρες της διαπραγμάτευσης ταξιδεύω από τις Βρυξέλλες για τη Θεσσαλονίκη με τη σύζυγό μου. Με το που μπήκαμε στο αεροπλάνο με πλησιάζει μια μαυροφορεμένη γιαγιά, της ελληνικής διασποράς, μετανάστρια στο Βέλγιο, με κοιτάζει στα μάτια και μου λέει: «Εσύ είσαι ο δικός μας του Γιούνκερ;». «Ναι, εγώ είμαι», απαντώ. «Αγόρι μου», μου λέει, «έχω μαζί μου 25.000 ευρώ μετρητά, τι να τα κάνω; Πάω να αγοράσω με τα λεφτά επάνω μου, πες μου, τι να τα κάνω;». Τη ρωτώ, «ποιος σε περιμένει στη Θεσσαλονίκη;». «Ο εγγονός μου», απαντάει. Το πρώτο που πρέπει να κάνεις είναι να πας με τον εγγονό σου σε μια τράπεζα και να τα καταθέσεις. Μη φοβάσαι. «Αχ, να σε έχει ο Θεός καλά, κανένας δεν μας λέει τίποτα, θα χάσουμε τα λεφτά μας», απάντησε... «Γυρίζω και λέω στη γυναίκα μου, αν μια γιαγιά πηγαίνει ορκισμένη στην Ελλάδα κουβαλώντας τις οικονομίες της, φαντάσου τι γίνεται με τις επενδύσεις, την οικονομία γενικότερα».

στη Μέση Ανατολή, υψηλές τιμές ενέργειας, πληθωρισμό. Είναι δύσκολο να σκεφθεί κανείς ότι όλα αυτά μαζί θα συνέβαιναν την τελευταία δεκαετία, και όμως συνέβησαν.

— Ηταν προετοιμασμένη για όλα αυτά η Ευρώπη; Πώς τα αντιμετώπισε;

— Εν πολλοίς δεν περίμενε αυτά τα γεγονότα, ήταν αναπάντεχα, υψηλής έντασης και συνέβησαν σε χρόνο πολιτικά απροσδόκητο. Παρ' όλα αυτά, κάνοντας έναν απολογισμό της δεκαετίας μπορεί κάποιος με ασφάλεια να πει ότι η Ευρώπη άντεξε. Για όλα αυτά που συζητάμε, ίσως με εξαίρεση το Brexit, όπου το τελικό κεφάλαιο δεν έχει γραφτεί ακόμα, σε όλα τα άλλα η Ευρώπη τα κατάφερε.

— Τώρα όμως δείχνει να είναι σε vertigo, με τη Γαλλία και τη Γερμανία σε κρίση, την άνοδο της Ακροδεξιότητας...

— Η Ευρώπη απέδειξε ότι απέναντι σε κάθε δυσκολία, σε κάθε απαισιόδοξη πρόβλεψη, έχει πάντα την ικανότητα να παράγει λύσεις. Παρότι έχετε δίκιο, ο ορίζοντας μπροστά είναι βεβαρημένος, αλλά δεν σημαίνει σε καμία περίπτωση ότι αυτός θα έχει ως θύμα την Ευρώπη. Μπορεί η Ευρώπη να είναι και κομμάτι της απάντησης σε αυτά τα προβλήματα. Η κουβέντα για το μεγάλο θέμα της κοινής άμυνας βρίσκεται σε προχωρημένη φάση. Ο γεωπολιτικός μας ρόλος, στη διευθέτηση του Ουκρανικού ή τώρα στο Μεσανατολικό, είναι αυξημένος. Δεν μπορεί να υπάρξουν διευθετήσεις χωρίς την Ευρώπη ως μέρος της λύσης.

— Πώς βιώσατε προσωπικά τις δύσκολες ώρες της ελληνικής κρίσης; Ηρθε στιγμή που είπατε μέσα σας «τελείωσαν όλα»;

— Πρέπει να πω ότι σε όλη τη διάρκεια της ελληνικής κρίσης ζούσα ως εκπρόσωπος της Κομισιόν μ' ένα μόνιμο φόβο, ότι θα έρθει μια μέρα που θα χρειαστεί να ανακοινώσω από το πόντιο την έξοδο της Ελλάδας από την Ε.Ε. Ηταν ο χειρότερος εφιάλτης μου. Θυμάμαι ότι στη χειρότερη στιγμή των διαπραγματεύσεων μου τηλεφώνησε η μακαρίτισσα, πλέον, μάνα μου, η οποία μου είπε μια ανεπανάληπτη φράση: «Παιδί μου, ξέρεις, κάθε φορά που βλέπω στην τηλεόραση να μιλάς εσύ, σου χάζω». Τη ρώτησα: «Γιατί, μάνα;». «Γιατί αν το πράγμα πήγαινε λάθος, θα έβαζες κάποιον άλλον να το πει».

Και έφτασε ένα Σαββατοκύριακο που η έξοδος φάνηκε πολύ κοντά. Ηταν το Σαββατοκύριακο μετά την Παρασκευή, βράδυ του Ιουλίου του 2015, όταν ανακοινώθηκε το δημοψήφισμα.

Περάσαμε με τον Γιούνκερ ώρες αγωνίας όλο το Σαββατοκύριακο στο γραφείο του και τη Δευτέρα το πρωί πήγαμε στην αίθουσα Τύπου, όπου έδωσε, εν μέσω συναισθηματικής έκρηξης, συνέντευξη Τύπου την οποία, όπως θα θυμάστε, έκλεισε λέγοντας πως «η Ελλάδα είναι Ευρώπη και η Ευρώπη είναι Ελλάδα». Ηταν δραματικές στιγμές. Εκείνο το Σαββατοκύριακο φοβήθηκα ότι το πράγμα δεν θα διορθωνόταν.

— Τι σας έλεγε εκείνες τις ώρες;

— Ο Γιούνκερ σίγουρα δεν περιμένα το δημοψήφισμα. Αιφνιδιάστηκε. Πολύ περισσότερο που ο ίδιος είχε επενδύσει πάρα πολύ σε μια συμφωνία. Νομίζω ότι στη διάρκεια της φάσης που προηγήθηκε του δημοψηφίσματος σαφέστατα ο Γιούνκερ είχε ένα χέρι μόνιμο απλωμένο στην Ελλάδα, προσπαθώντας να την κρατήσει για να μην κυλήσει στο χείλος της αβύσσου. Μετά το δημοψήφισμα, οι Γιούνκερ, Ολάντ, Μέρκελ και Ντράγκι ήταν η μαγική τετράδα που έκανε ό,τι έπρεπε.

— Ποιος γύρισε το παιχνίδι τελικά;

— Το γύρισαν όλοι όσοι εκτίμησαν σωστά ότι η έξοδος μιας χώρας από την Ευρωζώνη θα δημιουργούσε μια πληγή που δεν θα μπορούσε να γιατρευτεί ποτέ, θα δημιουργούσε αποσταθεροποίηση και στο κοινό νόμισμα και στην παγκόσμια οικονομία. Κυρίως, όμως, το γύρισε ο ελληνικός λαός.

— Πώς; Σαλπίζοντας με το δημοψήφισμα τον χορό του Ζαλόγγου;

— Πέρα από το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος και όσα ακολούθησαν, πιστεύω ότι ο ελληνικός λαός κράτησε με τις θυσίες του τη χώρα στην Ευρωζώνη. Εχει περάσει στο εθνικό μας συλλογικό υποσυνείδητο η εικόνα του συνταξιούχου που κλαίει στο πεζοδρόμιο μιας τράπεζας. Νομίζω ότι όταν λέω ότι ο λαός θέλησε να κρατήσει την Ελλάδα στην Ευρωζώνη, αυτή η σκηνή ήταν η πιο πειστική.

— Θα διαβάσατε, φαντάζομαι, στο βιβλίο της Μέρκελ τις εκτιμήσεις και τα σχόλιά της για τους τότε πρωθυπουργούς της Ελλάδας. Για τον Τσίπρα, μάλιστα, στάζει μέλι.

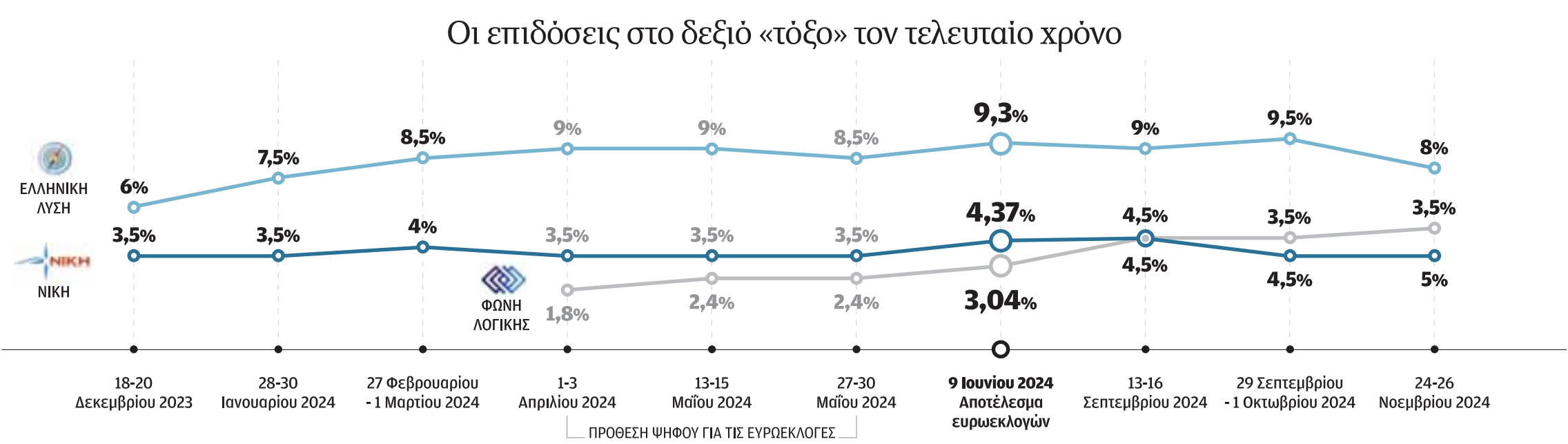
— Τώρα το διαβάζω. Πιστεύω ότι οι κρίσεις για την Ελλάδα είναι χαρακτηριστικές της δικής της ανάγνωσης. Μην ξεχνάτε ότι οι Γερμανοί δεν ήταν κομμάτι της διαπραγμάτευσης, τη διαπραγμάτευση την έκαναν οι Βρυξέλλες, οπότε εκείνη περιγράφει τη δική της εντύπωση. Πιστεύω ότι το έκανε με τρόπο αρκετά στεγανοποιημένο, αλλά και η ίδια ως άνθρωπος έτσι είναι, γράφει όπως μιλάει. Δεν θέλω να μιλήσω για πρόσωπα, αλλά ο Αλέξης Τσίπρας στη διάρκεια αυτής της φάσης, αλλά και μετά, πολύ συχνά μετέδιδε μια εικόνα στους συνομιλητές του η οποία όμως ανατρεπόταν από όλους τους άλλους που εκφράζονταν στο όνομά του.

Ο μόνιμος φόβος μου

Σε όλη τη διάρκεια της ελληνικής κρίσης ζούσα ως εκπρόσωπος της Κομισιόν μ' ένα μόνιμο φόβο, ότι θα έρθει μια μέρα που θα ανακοινώσω την έξοδο της Ελλάδας από την Ε.Ε. Μετά το δημοψήφισμα, οι Γιούνκερ, Ολάντ, Μέρκελ και Ντράγκι ήταν η μαγική τετράδα που έκανε ό,τι έπρεπε.

Η κοινή άμυνα

Η κουβέντα για το μεγάλο θέμα της κοινής άμυνας βρίσκεται σε προχωρημένη φάση. Ο γεωπολιτικός μας ρόλος, στη διευθέτηση του Ουκρανικού ή τώρα στο Μεσανατολικό, είναι αυξημένος. Δεν μπορεί να υπάρξουν διευθετήσεις χωρίς την Ευρώπη ως μέρος της λύσης.

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Στα δεξιά της Ν.Δ. υπάρχει ένας πολιτικός αστερισμός που πλησιάζει σχεδόν το 20%. Μόνο που οι τροχιές των «άστρων» διασταυρώνονται, με εκπληκτικά, ενίοτε, αποτελέσματα. Η Ελληνική Λύση, η Φωνή Λογικής και η Νίκη αποτελούν τρεις σκηματισμούς που ταξινομούνται στον ίδιο χώρο, στα «δεξιά της Δεξιάς». Αν πέσει όμως πάνω τους ο μεγεθυντικός φακός, αναδεικνύονται οι πολλές και βαθιές διαφορές. Διαφορές στην ιδεολογική φυσιογνωμία, αλλά κυρίως προσωπικές. Βεντέτες στο παρασκήνιο για ένα μεγαλύτερο κομμάτι στην εκλογική πίτα που φαίνεται ότι φουσκώνει διαρκώς στα δεξιά, όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά διεθνώς.

Γνώστης του χώρου λέει πως ο πρώτος διαχωρισμός μεταξύ των τριών κομμάτων πρέπει να γίνει στη βάση του συστημικού και αντισυστημικού. «Η Αφροδίτη Λατινοπούλου καταφέρνει να κερδίζει κατά κανόνα πολίτες που φεύγουν για διάφορους λόγους από τη Νέα Δημοκρατία και είναι το λιγότερο αντισυστημικό κόμμα από τα τρία». Αντιθέτως, σύμφωνα με αυτή την ερμηνεία, η Ελληνική Λύση όσο και η Νίκη είναι κόμματα με έντονο το αντισυστημικό πρόσημο, που αλιεύουν ψήφους από ακροατήρια τα οποία έχουν απομακρυνθεί πλέον έτη φωτός από τη Νέα Δημοκρατία.

Ο βασικότερος πόλεμος πάντως που διεξάγεται στο δεξί κέρασ του πολιτικού συστήματος είναι μεταξύ Βελόπουλου και Λατινοπούλου. Ο πρόεδρος της Ελληνικής Λύσης αποφεύγει να κατονομάζει την κ. Λατινοπούλου, αλλά τη βάζει με κάθε ευκαιρία στο στόχαστρο ως παράρτημα της Νέας Δημοκρατίας. Μάλιστα η διαμάχη τους έφτασε έως τις δικαστικές αίθουσες με αφορμή μια ανάρτηση του κ. Βελόπουλου που άφηνε υπονοούμενα για «ευρουδάκια» και προκάλεσε την αγωγή της κ. Λατινοπούλου. Η πρόεδρος της Φωνής Λογικής είχε κάνει λόγο για «πόλεμο λάσπης» από «πληρωμένα πιστόλια» που στόχο έχουν τη δολοφονία του χαρακτήρα της, κατηγορώντας τον κ. Βελόπουλο πως «έστειλε sms ότι την ημέρα των ευρωεκλογών η Λατινοπούλου κολυμπούσε με επιχειρηματία στην Αίγινα», κάνοντας λόγο για खुδαιότητα και σεξιστικά υπονοούμενα.

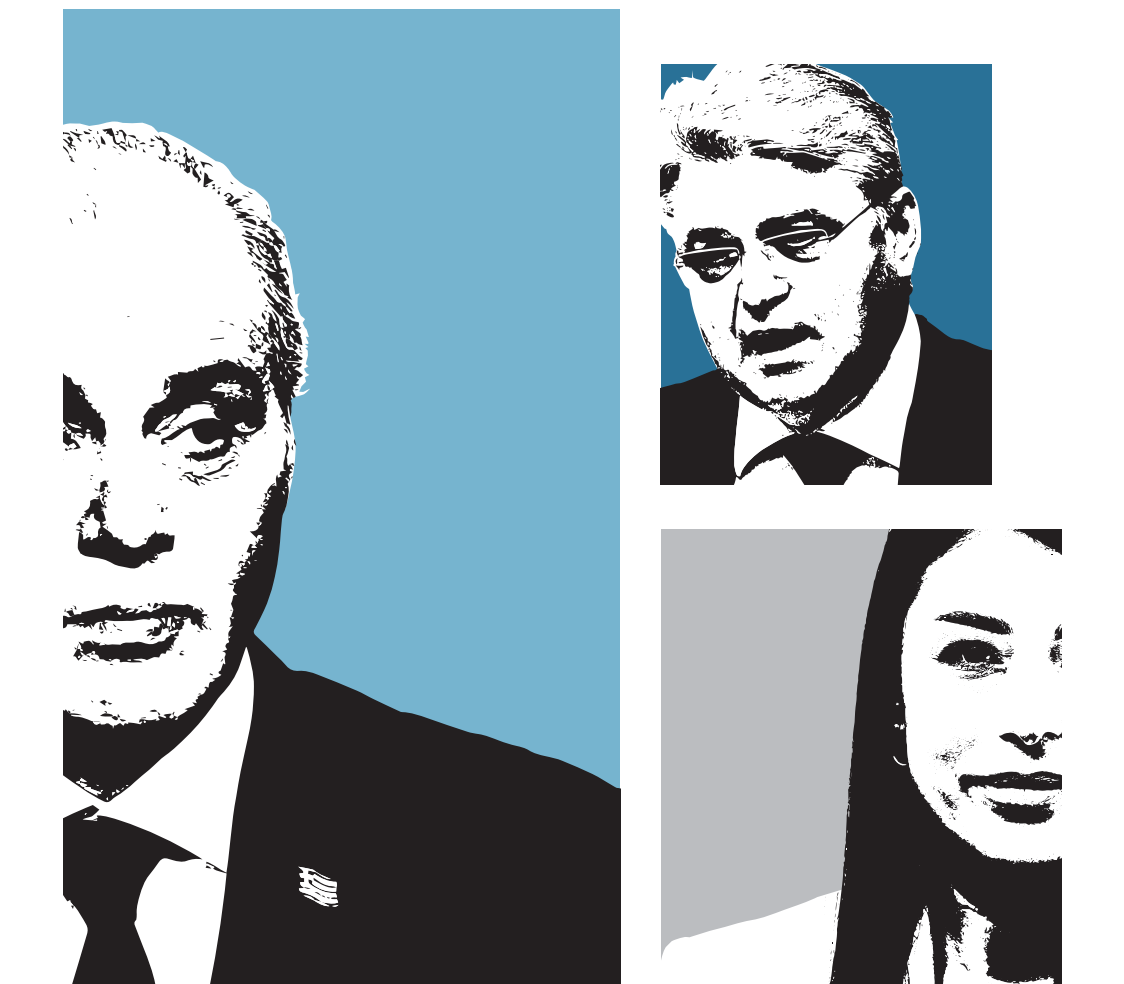
Ο πόλεμος μεταξύ Βελόπουλου και Λατινοπούλου επιβεβαιώνεται και από την τηλεοπτική επανεμφάνιση του Κωνσταντίνου Μπογδάνου. Ο πρώην βουλευτής της Ν.Δ., που εμφανίζεται στο «φιλοβελοπουλικό» κανάλι Alert, έχει δηλώσει δημόσια πως ο πρόεδρος της Ελληνικής Λύσης αποτελεί «την πιο σοβαρή αντιπολίτευση». Την ίδια ώρα, ήταν αυτός που κατήγγειλε για πλαστογραφία στην ιδρυτική διακήρυξη του κόμματός της την Αφροδίτη Λατινοπούλου, καταθέτοντας μάλιστα αναφορά στον Αρειο Πάγο και ζητώντας έρευνα για τη γνησιότητα των υπογραφών.

Χριστιανική αδελφότητα

Αμέτοχη του πολέμου αλλά όχι και ενός εμφυλίου είναι η Νίκη, ένα κόμμα που προσομοιάζει σε παρεκκλησιαστική οργάνωση. Τούτο το κατέστησε

Η δεξιά της Δεξιάς βράζει στις σκηνές και στα δικαστήρια

Η βεντέτα Βελόπουλου - Λατινοπούλου, το εσωκομματικό «σχίσμα» στη Νίκη και οι επαφές με τους «πρώην» της Ν.Δ.

Ο βασικός πόλεμος που διεξάγεται στο δεξί κέρασ του πολιτικού συστήματος είναι μεταξύ Κυριάκου Βελόπουλου και Αφροδίτης Λατινοπούλου. Ο πρόεδρος της Ελληνικής Λύσης βάζει με κάθε ευκαιρία στο στόχαστρο τη Φωνή Λογικής ως παράρτημα της Νέας Δημοκρατίας, ενώ μια ανάρτησή του, που άφηνε υπονοούμενα για «ευρουδάκια», προκάλεσε την αγωγή της κ. Λατινοπούλου. Την ίδια στιγμή, στους βουλευτικούς διαδρόμους της Νίκης ακούγονται ψιθυροί αμφισβήτησης του αρχηγού Δημήτρη Νατσιού.

σαφές και η πρόσφατη παραίτηση του βουλευτή Γιώργου Αποστολάκη, που έσπευσε να αποσαφηνίσει ότι δεν παραιτείται για λόγους υγείας. Σύμφωνα με πληροφορίες, ο κ. Αποστολάκης είχε σοβαρές διαφωνίες εδώ και καιρό για τον τρόπο διοίκησης του κόμματος από μια κλειστή παρέα «στο όνομα Γερόντων που δίνουν τη γραμμή», ζητώντας πιο δημοκρατική και πιο κοσμική λειτουργία, ώστε η Νίκη να σταματήσει να θυμίζει «παράθυρο σκευτικής οργάνωσης», όπως την κατηγορούν οι αντιπαλοί της, και να μετατραπεί «σε πολιτικό κόμμα». Ο κ. Αποστολάκης βρήκε πάντως συμπαραστάτη στο πρόσωπο του υποψήφιου ευρωβουλευτή Δημήτρη Χιωτάκη, ο οποίος μάλιστα δήλωσε ότι θέλει να είναι υποψήφιος για την ηγεσία του κόμματος. Η δήλωση υποψηφιότητας οδήγησε και έναν ακόμα βουλευτή του κόμματος, τον Νίκο Βρετό, να εκδηλώσει παρόμοιο ενδιαφέρον, αναδεικνύοντας πως στους βουλευτικούς διαδρόμους της Νίκης υπάρχει αμφισβήτηση της κεφαλής, δηλαδή του κ. Νατσιού.

Όλο αυτό το σκηνικό δεξιά της Νέας Δημοκρατίας γίνεται ακόμα πιο πολύπλοκο μετά τη διαγραφή του Αντώνη Σαμαρά. Η φήμη πως ο πρώην πρωθυπουργός μπορεί να προχωρήσει σε ίδρυση κόμματος δεν φαίνεται –τουλάχιστον προσωράς– να παίρνει σάρκα και οστά, παρότι τόσο ο ίδιος όσο και οι συνεργάτες του αφήνουν το σενάριο να σέρνεται. Παράλληλα, όμως, η δήλωση της κ. Λατινοπούλου πως δεν πρόκειται να είναι «υπό κανενός, ούτε του Αντώνη Σαμαρά», προκάλεσε ένα μίνι ρήγμα στο εσωτερικό του κόμματος. Δεν είναι μυστικό πως πολλά στελέχη που πρόσκεινται στον Αντώνη Σαμαρά έβλεπαν –ήδη πριν από τη διαγραφή– με θετικό μάτι το κόμμα της κ. Λατινοπούλου. Η αποστροφή της όμως προκάλεσε δυσάρεσκειά και μαζί έφερε τους τριγμούς. Χαρακτηριστικό είναι ότι μετά τη διαγραφή Σαμαρά υπήρξαν, σύμφωνα με πληροφορίες, επαφές μεταξύ της κ. Λατινοπούλου και σαμαρικών στελεχών για να γίνει βολιδοσκόπηση «για περαιτέρω συνεργασία», η οποία όμως μετά τη δήλωση της πρώ-

της έχει μπει στον «πάγο», καθώς τα στελέχη της σαμαρικής πτέρυγας φημίζονται για την αφοσίωσή τους στον πρόεδρο Αντώνη.

Φαίνεται πως η κ. Λατινοπούλου ζύγισε πολύ καλά τα υπέρ και τα κατά μιας πιθανής συνεργασίας με τον κ. Σαμαρά και επέλεξε την «αυτόνομη πορεία». Την ίδια ώρα, και η τακτική του Κυριάκου Βελόπουλου είναι πολύ σκληρή στο θέμα των μεταγραφών. «Έχοντας ζητήσει από πρώτο χέρι την εμπειρία της διάλυσης του κόμματος του Καρατζαφέρη, ο Κυριάκος Βελόπουλος είναι πολύ προσεκτικός απέναντι στις “βεντέτες” και στα προβλεπόμενα πολιτικά στελέχη», σχολιάζει πηγή που ξέρει τον πρόεδρο της Ελληνικής Λύσης πολύ καλά. Αυτό πρακτικά σημαίνει πως ο Βελόπουλος είδε ότι ο Αδωνις Γεωργιάδης, ο Μάκης Βορίδης και ο Θάνος Πλεύρης ως στελέχη «πρώτης γραμμής» έκαναν φύλλο και φτερό τον ΛΑΟΣ και «δεν προτίθεται να την πάθει με τον ίδιο τρόπο». Η Ελληνική Λύση, λέει η ίδια πηγή, είναι ουσιαστικά «ένα δεξιό ΚΚΕ,

πλήρως αρχηγικό, που δεν κοινωνιέται κανείς στον αρχηγό του».

Με βάση τα παραπάνω, η κινητικότητα στον δεξιό χώρο σε επίπεδο στελεχών είναι πολύ περιορισμένη. Το μόνο κόμμα που μπορεί να εντάξει κάποια στελέχη είναι η Φωνή Λογικής, αν και αυτό θα γίνει «με φειδώ», όπως λένε αρμόδιες πηγές. Χαρακτηριστικό είναι πως οι πληροφορίες λένε ότι έχει υπάρξει προσέγγιση με τον Μάριο Σαλμά, η οποία όμως δεν ευοδώθηκε έως τώρα. Υπάρχει όμως μια παράμετρος που η Ν.Δ. πρέπει να προσέξει. Τα πιο χαμηλά ποσοστά του κόμματος σε αρκετούς νομούς μπορεί να οδηγήσουν εκτός Βουλής εκλεγμένους βουλευτές. Αυτό μπορεί, σε μια προεκλογική περίοδο που θα έχει κατασταλάξει δημοσκοπικά, να οδηγήσει βουλευτές που βλέπουν πως η έδρα τους κινδυνεύει σε διαπραγματεύσεις με ένα κόμμα το οποίο θα τους εξασφαλίζει την εκλογή τους. Και αυτό το κόμμα θα είναι πρωτίστως η Φωνή Λογικής. Είναι άλλωστε κοινό μυστικό πως ήδη υπάρχουν στελέχη που ανήκαν στην κυβέρνηση Μητσοτάκη και σήμερα είναι εκτός του συστήματος τα οποία μιλούν με πολύ θετικά λόγια για την κ. Λατινοπούλου.

Καραμανλικό

Με όλα τα παραπάνω η σχέση μπορεί να έχει ο έτερος πρώην πρωθυπουργός Κώστας Καραμανλής; Μια σύνδεση που είναι φανερό είναι πως και τα τρία κόμματα είτε ομνύουν στον πρώην πρωθυπουργό είτε διακρίνεται φιλική προς αυτόν. Μάλιστα η κ. Λατινοπούλου τον πρότεινε και για Πρόεδρο της Δημοκρατίας. «Οποιος βρει δήλωση από τις ηγεσίες των τριών κομμάτων κατά του Κώστα Καραμανλή να έρθει να την πει και σε εμάς», λέει στέλεχος της Κεντροδεξιάς, που θεωρεί πως ο πρώην πρωθυπουργός έχει σαφή απήχηση σε αυτό το 20% που επιλέγει τα τρία αυτά κόμματα.

Η απήχηση Καραμανλή

«Οποιος βρει δήλωση από τις ηγεσίες των τριών κομμάτων κατά του Κώστα Καραμανλή να έρθει να την πει και σε εμάς», λέει στέλεχος της Κεντροδεξιάς, που θεωρεί πως ο πρώην πρωθυπουργός έχει σαφή απήχηση σε αυτό το 20% που επιλέγει τα τρία αυτά κόμματα.

Με τα δικά της λόγια

Για τους Δημοκρατικούς

Μην τους αφήσετε να σκοτώσουν τις μελλοντικές γενιές επειδή σας έκαναν πλύση εγκεφάλου, σας τσίπασαν ψέματα ότι δεν είστε αρκετά καλοί. (24.8.2020).

Στους οπαδούς του Τραμπ που είχαν συγκεντρωθεί στο Καπιτώλιο

Κοιτάξτε μας όλους εδώ, θεοσεβούμενους πατριώτες που αγαπάμε την ελευθερία, δεν θα τους επιτρέψουμε να κλέψουν αυτές τις εκλογές. Δεν θα επιτρέψουμε στους αριστερούς και στους Δημοκρατικούς να κλέψουν τα όνειρά μας ή τις εκλογές. (6.1.2021)

Για την Ελλάδα

Είμαι πραγματικά γοητευμένη κι εντυπωσιασμένη από την ανθεκτικότητα του ελληνικού λαού, την οικονομική του πορεία και την απίστευτη ιστορία του, που είναι τόσο πλούσια. Η Ελλάδα είναι ο γενέθλιος τόπος της Δημοκρατίας! (12.12.2024)

Με τα λόγια των άλλων

Θεράμ συχαρητήρια. Αυτός είναι ένας από τους καλύτερους διορισμούς από τον πρόεδρο. Συχαρητήρια σ' εσένα, σ' εκείνον και στη χώρα.

Ρότζερ Στόουν
Λοιμπίστας, πολιτικός σύμβουλος του Τραμπ, γνωστός για τις σχέσεις του με τη ρωσική απόπειρα επιτρο-ής των εκλογές του 2016 στις ΗΠΑ

Η Κίμπερλι είναι ιδανική για την ενίσχυση των διμερών σχέσεων με την Ελλάδα, την προώθηση των συμφερόντων μας σε ζητήματα που κυμαίνονται από την αμυντική συνεργασία και το εμπόριο έως την καινοτομία.

Ντόναλντ Τραμπ
Εκλεγμένος πρόεδρος των ΗΠΑ

Αν κάποιος ανταμείβεται (με τον διορισμό της) τότε αυτή είναι μάλλον η Γκίλφοϊλ. Υπήρξε πιστός στρατιώτης του Τραμπ για πολύ καιρό και κράτησε τον Ντόναλντ Τραμπ Τζούνιορ μακριά του για έξι χρόνια. Η πρεσβεία στην Αθήνα είναι ένας εξαιρετικός ρόλος – στα μάτια του Τραμπ, η Ελλάδα είναι μια σημαντική χώρα, αλλά και τόπος διακοπών. Η ανάθεση του πόστου στην Γκίλφοϊλ είναι ένας τρόπος να την ευχαριστήσει για τις υπηρεσίες της.

Χέδερ Σβέρμπελ
Αρθρογράφος στο Slate

Η Κίμπερλι Γκίλφοϊλ με τον Ντόναλντ Τραμπ Τζούνιορ στο χριστουγεννιάτικο πάρτι που έγινε στο Μαρ-α-Λάγκο το 2019 για την οικονομική ενίσχυση της καμπάνιας του τότε προέδρου, ενόψει των εκλογών του 2020. Από το επόμενο έτος, το ζευγάρι ήταν το βαρύ πυροβολικό στην εκστρατεία προσέλκυσης δωρεών για την επιστροφή Τραμπ στον Λευκό Οίκο.

της ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ

Ο δημοφιλής Αμερικανός κωμικός Τζίμι Κίμελ σχολιάζει τον διορισμό της νέας πρεσβευτή των ΗΠΑ στην Αθήνα. Η έπαυλη στις παρυφές του Κολωνακίου στην οποία θα διαμείνει απασχολεί την ταμπλόιντ εφημερίδα New York Post. Οι New York Times αλλά και η βρετανική Daily Mail επιδίδονται σε σενarioλογία για τα κριτήρια επιλογής της. Ουδέποτε στο παρελθόν έχει απασχολήσει τα διεθνή ΜΜΕ Αμερικανός πρέσβης στη χώρα μας τόσο όσο η 55χρονη Κίμπερλι Γκίλφοϊλ. Ο λόγος δεν είναι, φυσικά, οι προσβλητικές δηλώσεις της για την Ελλάδα το 2015, όταν εργαζόταν στο Fox News: «Σε κανέναν δεν αρέσουν οι χαραιοφάνες. Δεν με νοιάζει αν φτιάχνουν ωραίο γιαούρτι. Αδιαφορώ. Χωνέψτε το. Συνηθίστε το πρωί. Πηγαίνετε στη δουλειά. Εσείς, παιδιά, συνταξιοδοτείστε πολύ νωρίς. Ξέρω ότι έχετε ωραίο καιρό, αλλά δεν έχει σημασία. Και αυτό είναι μέρος του προβλήματος. Έχετε πολιτικούς που δίνουν ανεξέλεγκτες υποσχέσεις και προσπαθούν να εξαγοράσουν ψήφους με pronόμια που δεν μπορούν να υποστηρίξουν». Ουδείς τιμωρεί τους Έλληνες, «όπως όταν ένα κατοικίδιο κατουράει το χαλί», κατέληξε.

Πρώην του Τζούνιορ

Ο λόγος που η ανακοίνωση του ονόματός της συγκέντρωσε τόσο μεγάλο ενδιαφέρον είναι η σχέση της με τον γιο του Ντόναλντ Τραμπ, τον 46χρονο Ντόναλντ Τραμπ Τζούνιορ, ή μάλλον το τέλος της σχέσής της μαζί του. Παρόλο που ο μελλοντικός πρώτος γιος των ΗΠΑ χαιρέτισε την τοποθέτησή της στο πόστο εξαιρώντας την αφοσίωσή της στον προεκλογικό αγώνα του πατέρα του, οι φήμες τον θέλουν να διατηρεί σχέση με την 38χρονη Μπετίνα Αντερσον, «it girl» και γόνο πλούσιας οικογένειας του Παλμ Μπιτς. Επισήμως δεν έχει επιβεβαιωθεί η λήξη του τετραετούς αρραβώνα του ζεύγους, ο γιος του Τραμπ όμως έχει απαθανατιστεί σε τρυφερό στιγμιό-

τυπο με την Αντερσον ήδη από τον Αύγουστο κι εκείνη με τη σειρά της πόσταρε πρόσφατα μια κάρτα για τα γενέθλιά της, «επισημαίνοντας» στη φωτογραφία τον Τζούνιορ. «Την έκανε πρέσβη σε μία από τις πιο μακρινές χώρες», αστεϊάστηκε ο Κίμελ, υπονοώντας ότι ο εκλεγμένος πρόεδρος των ΗΠΑ προσπαθεί έτσι να διευκολύνει το νέο ειδύλλιο του γιου του. «Η προσέγγιση αυτή είναι ιδιαίτερα σεξιστική», σχολίασε εκπρόσωπος του Τραμπ.

Ούτε η ίδια η νέα πρεσβευτής στην Αθήνα –υπό τον όρο ότι θα εγκριθεί η υποψηφιότητά της από τη Γερουσία– φαίνεται να πτοείται ιδιαίτερα από το ερωτικό τρίγωνο. Στη διάρκεια του συνεδρίου των Ρεπουμπλικάνων, τον Ιούλιο, η Αντερσον εθεάθη να κάθεται πίσω από τον Τραμπ Τζούνιορ και τη μνηστή του, η οποία μονοπόλησε τις εργασίες με την ένταση της φωνής της και τους αμετροεπέις ύμνους της. «Ο Θεός έχει φορέσει ένα αλεξίσφαιρο γιλέκο στον Ντόναλντ Τραμπ», είπε ξεκινώντας την ομιλία της,

ΚΙΜΠΕΡΛΙ ΓΚΙΛΦΟΪΛ

Από την αυλή του Μαρ-α-Λάγκο στη Βασ. Σοφίας

Οι φήμες για «βελούδινη εξορία» στην πρεσβεία των ΗΠΑ στην Αθήνα και η τρικυμιώδης ζωή της εισαγγελέως από την Καλιφόρνια που έγινε TV star και «ιέρεια» του τραμπισμού

Ο δισεκατομμυριούχος Τζον Κατσιματίδης με την κόρη του Αντρέα (αριστερά). Ο ομογενής μεγιστάνας πρόσφερε 10.000 δολάρια για το πάρτι γενεθλίων της Κίμπερλι Γκίλφοϊλ το 2020.

«Ο Θεός έχει φορέσει ένα αλεξίσφαιρο γιλέκο στον Ντόναλντ Τραμπ», είχε πει ξεκινώντας την ομιλία της στο συνέδριο των Ρεπουμπλικανών, τον περασμένο Ιούλιο.

να έρθει σε εξωδικαστικό συμβιβασμό με την ενάγουσα. Η γυναίκα είχε προσληφθεί το 2015, ενώ είχε μόλις αποφοιτήσει από το πανεπιστήμιο για να εργαστεί στο πλευρό της Γκίλφοϊλ.

Ως άμεση προϊστάμενή της, όμως, η Γκίλφοϊλ την υπέβαλλε συχνά σε ταπεινωτικές, κακοποιητικές και σεξουαλικά ανάρμοστες συμπεριφορές. Σύμφωνα με το κατηγορητήριο, την υποχρέωνε να εργάζεται στο σπίτι της στη Νέα Υόρκη κι εμφανιζόταν γυμνή μπροστά της. Της έδειχνε

σε μια αναφορά στην πρόσφατη απόπειρα δολοφονίας του, κι έκανε τον σταυρό της. «Βρισκόμαστε μπροστά σε μια επιλογή μεταξύ του οράματος Μπάιντεν για αδυναμία των ΗΠΑ και εκείνου του Τραμπ για το μεγαλείο των ΗΠΑ», συνέχισε λέγοντας ότι η χώρα βρίσκεται εγγύτερα από ποτέ στον τρίτο παγκόσμιο πόλεμο.

Οι δωρεές

Η επιστράτευση της Γκίλφοϊλ από την καμπάνια του Τραμπ δεν είναι τωρινή. Χρονολογείται από την αναμέτρηση του 2020, όταν μαζί με τον αρραβωνιαστικό της θεωρούνταν το βαρύ πυροβολικό για τη συγκέντρωση δωρεών υπέρ της υποψηφιότητας Τραμπ. Τότε είχε μάλιστα γιορτάσει τα 51α γενέθλιά της με ένα πάρτι στο Μαρ-α-Λάγκο, το κλαμπ του Τραμπ στο Παλμ Μπιτς, σε ένα οργανωτικό γλέντι βγαλμένο από τον «Μεγάλο Γκάτσμπι». Ένας από τους μεγάλους χορηγούς του Τραμπ, ο Ελληνοαμερικανός δισεκατομμυριούχος, βασιλιάς των σουπερ μάρκετ Τζον

Το 2003, ο Μπιλ Κλίντον είχε στηρίξει τον τότε υποψήφιο δήμαρχο του Σαν Φρανσίσκο, ενώ το 2005 το «χρυσό ζευγάρι» των Δημοκρατικών είχε υποδεχθεί στη μπρόσολη της δυτικής ακτής τον Κάρολο και την Καμίλα, πριγκιπικό –τότε– ζεύγος του Ηνωμένου Βασιλείου (κάτω).

Κατσιματίδης, φέρεται ότι πλήρωσε 10.000 ευρώ για να βρεθεί εκεί και να κορέψει «τρενάκι» στους ήχους του «Rhythm Is Gonna Get You» της Γκλόρια Εστέφαν. Τον συνόδευε η κόρη του, Αντρέα, στενή φίλη της εορτάζουσας. Μαζί με εκατοντάδες καλεσμένους ο πρόεδρος της χώρας τραγούδνησε «Happy birthday», τη φίλησε στοργικά στο κεφάλι, κι εκείνη αναφώνησε «άλλα τέσσερα χρόνια!» σε μια εκδήλωση που προκάλεσε ερωτήματα για τα όρια μεταξύ ιδιωτικής γιορτής και προεκλογικής συγκέντρωσης δωρητών.

Η αφοσίωσή της στον Τραμπ καθώς και η... εξ αγχιστείας συγγενική σχέση μαζί του είναι τα βασικά προσόντα της Γκίλφοϊλ για τη διπλωματική θέση της. Γεννημένη στο Σαν Φρανσίσκο τον Μάρτιο του 1969, από μητέρα Πορτορικανή εκπαιδευτικό και πατέρα Ιρλανδό επενδυτή ακινήτων, η Κίμπερλι είχε τραυματική παιδική ηλικία. Η μητέρα της πέθανε όταν ήταν μόλις 10 ετών από λευχαιμία με αποτέλεσμα ο χήρος πατέρας της να αναλάβει χρέη και των δύο γονιών. Για να σπουδάσει νομικά υποχρεώθηκε να εργαστεί σκληρά, μεταξύ άλλων και ως μοντέλο εσωρούχων. Αυτές οι φωτογραφίες καθώς και η ενδιαφέρουσα ερωτική ζωή της επισκίασαν τελικά την επαγγελματική και πολιτική της σταδιοδρομία. Ως εισαγγελέας στο Σαν Φρανσίσκο συνεργάστηκε με τη μετέπειτα αντιπρόεδρο και πολιτική της αντίπαλο Κάμαλα Χάρις, αλλά η ταραγμένη σχέση τους είχε από τότε δώσει τροφή για κουτσομπολιά. «Μια-λό, μπρίο, ομορφιά και πληγωμένα αισθήματα» είναι ο τίτλος ρεπορτάζ της εφημερίδας San Francisco Gate, στο οποίο η Γκίλφοϊλ καταγγέλλει τη Χάρις ότι υπονομεύει την καριέρα της. Δεν λείπουν πάντως και οι αμοιβαίες ανταλλαγές φιλοφρονήσεων. «Είναι εξαιρετική δικηγόρος», έλεγε τότε η αντιπρόεδρος των ΗΠΑ για τη μελλοντική πρεσβευτή στην Αθήνα. «Είναι πολύ έξυπνη, καλή ομιλήτρια κι εργατική», απαντούσε η Γκίλφοϊλ για τη Χάρις.

Η Κίμπερλι Γκίλφοϊλ με τον Γάβιν Νιούσομ, όταν ήταν οι «νέοι Κένεντι» της αμερικανικής πολιτικής σκηνής.

Ενα διαζύγιο και ένα σκάνδαλο

Το 2001, η Γκίλφοϊλ παντρεύτηκε τον σημερινό κυβερνήτη της Καλιφόρνιας, Γκάβιν Νιούσομ, από τα πλέον φερέλπιστα στελέχη των Δημοκρατικών, ο οποίος είχε μάλιστα συζητηθεί στους κόλπους του κόμματος και ως υποψήφιος πρόεδρος σε περίπτωση έγκαιρης απόσυρσης του Τζο Μπάιντεν. Αφότου το 2003 ο Νιούσομ εξελέγη δήμαρχος του Σαν Φρανσίσκο, έγιναν το πιο περιζήτητο ζευγάρι στην κοσμική ζωή της πόλης. Ένα χρόνο αργότερα, το περιοδικό Harper's Bazaar τους έχρισε «νέους Κένεντι» φιλοξενώ-

ντας μια δνυπαθή φωτογραφία του αγκαλιασμένου ζευγαριού πάνω σε ένα χρωματιστό χαλί με θέα τον κόλπο του Σαν Φρανσίσκο. «Θεέ μου, πόσο τυχερή είμαι! Πόσοι πολιτικοί κουλουριάζονται στο πάτωμα με τη σύζυγό τους αγκαλιά για το Harper's Bazaar;» αναφώνησε ο φωτογράφος Νάνσι Κόλινς, που τράβηξε το θρυλικό στιγμιότυπο. Η συντηρητική σττροφή της ήρθε το 2006, με τη μετακόμισή της στη Νέα Υόρκη, το διαζυγίο της από τον Νιούσομ και την απασχόλησή της στο Fox News,

όπου μεταξύ άλλων ήταν παρουσιάστρια του μεσημεριανού talk show «Outnumbered». Το συμβόλαιο της έληξε αιφνιδιαστικά το 2018, αφότου το τηλεοπτικό δίκτυο της έθεσε το εξής τελεσίγραφο: «Παραიტήσου έως τα τέλη Ιουλίου ή θα απολυθείς». Επειτα από έρευνα, το περιοδικό New Yorker επαλήθευσε την πληροφορία ότι εξωθήθηκε σε παραιτήση λόγω της καταγγελίας για σεξουαλικά παρενόχληση από πρώην βοηθό της. Το Fox News φέρεται ότι πλήρωσε 4 εκατ. δολάρια για

φωτογραφίες με πέν ανδρών, με τους οποίους διατηρούσε ερωτικές σχέσεις, μιλούσε ακατάπαυστα για τη σεξουαλική της ζωή και σε μία περίπτωση της ζήτησε να της κάνει μασάζ στους γυμνούς μηρούς της. Παράλληλα, την έκανε να νιώθει άβολα ενθαρρύνοντάς τη να συνάψει σχέση με εργαζομένους στο Fox για να εξασφαλίσει ανταλλάγματα, να κάνει σεξ με πλούσιους και ισχυρούς άνδρες και απαιτούσε να μοιράζονται το ίδιο δωμάτιο στα επαγγελματικά ταξίδια τους.

Η ροκ μουσική κυριαρχεί στα κυπριακά γήπεδα, όπως στην Ευρώπη αλλά και σε άλλα αγωνίσματα στις ΗΠΑ ή άλλες ηπείρους.

Ρυθμός, ένταση και... ροκ

Τραγούδια που τους ανεβάζουν την αδρεναλίνη ζιτάνε οι ομάδες από τους dj των σταδίων

Του **ΠΑΝΙΚΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Δεν χωράει αμφιβολία ότι η μουσική έχει εισχωρήσει τόσο πολύ στο ποδόσφαιρο που έγινε αναπόσπαστο κομμάτι του, κάτι σαν μέρος του τελετουργικού του. Μπορεί κάποιος να φανταστεί σήμερα πριν την έναρξη των αγώνων ή στο μίχκρο, να μην ακούγεται τίποτε από τα megάφωνα; Μοιάζει σαν να λείπει ένα κομμάτι από τα παζλ, σαν ένα μυθιστόρημα που του λείπει ο πρόλογος. Το πόσο μπλέκεται η μουσική στο ποδόσφαιρο είναι αποδεδειγμένο από το γεγονός πως τα πλείστα συνθήματα των πετάλων είναι παρμένα από τη μουσική τραγουδιών, αλλάζοντας τους στίχους, κάνοντάς τα πολλές φορές κτήμη τους.

Η μουσική επένδυση στα κυπριακά γήπεδα της Α' κατηγορίας τα τελευταία χρόνια έχει ενσωματωθεί πλήρως. Όπως συμβαίνει στο εξωτερικό, υπάρχουν συγκεκριμένα τραγούδια που επιλέγονται κατά την εμφάνιση πρώτα του τερματοφύλακα, ή στη διάρκεια της προθέρμανσης της ομάδας, ή και την είσοδο πριν από την έναρξη ενός αγώνα, ακόμη και μετά από κάθε γκολ κ.λπ.

Με πανομοιότυπο τρόπο και οι ομάδες μας επιλέγουν συγκεκριμένα τραγούδια να μεταδίδονται από τα megάφωνα τους. Όταν λέμε μουσική εννοούμε κυρίως ροκ. Η ροκ μουσική κυριαρχεί στα κυπριακά γήπεδα, όπως στην Ευρώπη αλλά και σε άλλα αγωνίσματα στις ΗΠΑ ή άλλες ηπείρους. Βέβαια, κάθε ομάδα έχει συγκεκριμένα... γούστα. Συνήθως από τα megάφωνα των κυπριακών γηπέδων ακούγονται ροκ επιλογές, μοιάζει μέρος της ποδοσφαιρικής μυσταγωγίας. Αλλά... ο Κύπριος οπαδός, αναλόγως ομάδας που υποστηρίζει, θα ακούσει αν πάει στο «Αμμόχωστος» Παπακωνσταντίνου, ή Λεξ στην Περιστερώνα, ενώ μέχρι πέρσι άκουγε και Καζαντζίδη στο ημίχρονο στο Άλφαμεγα.

Πάμε να δούμε τι επιλέγει κάθε μία ομάδα, για να κρατάει συντροφιά στους οπαδούς της πριν από την έναρξη των αγώνων, αλλά και επί της ουσίας να ανεβάσει την αδρεναλίνη των ποδοσφαιριστών της. Διότι στο τέλος της ημέρας τι είναι το ποδόσφαιρο; Πάθος, συγκίνηση, δράμα, χαρά και όλο αυτό το ονομάζουμε με μια ευρεία έννοια διασκέδαση!

ΠΑΦΟΣ

Ξεκινώντας από τη δυτικότερη πόλη της Κύπρου, κατευθυνόμαστε στο «Στέλιος Κυριακίδης» όπου η πρωτοπόρος του πρωταθλήματος και περσινή κυπελλούχος Πάφος, εδώ και χρόνια συνεργάζεται με τον Dj Κωνσταντίνο. Στο γήπεδό της θα ακούσεις συνήθως ηλεκτρονική μοντέρνα ξένη μουσική (Pop + House) ενώ δεν λείπει και η ελληνική pop δισκογραφία. Όλα τα τραγούδια έχουν ρυθμό έτσι ώστε να κρατά σε καλά επίπεδα και την εξέδρα. Όταν εισέρχεται η ομάδα στον αγωνιστικό χώρο για προθέρμανση, η μουσική στα-

μάτα για να δώσει... χώρο στους οπαδούς να φωνάζουν τα συνθήματά τους.

ΑΡΗΣ

Αφάνοντας πίσω μας την Πάφο και προχωρώντας παραλιακά προς τα ανατολικά, λίγο πριν μπούμε στην πόλη της Λεμεσού στο νότιο άκρο της Κύπρου, θα συναντήσουμε το καινούργιο στάδιο Άλφαμεγα, το οποίο φιλοξενεί τις τρεις ομάδες της πόλης. Μιλώντας με τον Dj Vinii, ο οποίος έχει την ευθύνη της ψυχαγωγίας των οπαδών του Άρν, για τις επιλογές του μας λέει: «Δίνουμε περισσότερη έμφαση στη δύναμη. Δεν μπορείς για παράδειγμα να βάζεις ελληνικό λαϊκό τραγούδι ή ξένα "slow", διότι ο φίλαθλος θα κοιμηθεί στην εξέδρα. Επίσης, αποφεύγουμε ενοχλητικά τραγούδια που μπορεί να έχουν προσβλητικούς στίχους. Πολλές φορές οι ποδοσφαιριστές μας ζιτάνε δυναμικά τραγούδια κυρίως "Rock dance" όπως π.χ. το "We Will Rock You" των Queen. Θέλουν κάτι δυνατό για να νιώθουν τον ρυθμό. Ακόμη και ο προπονητής μάς ζητάει να ακουστεί κάτι πιο δυνατό από τα megάφωνα, να αισθάνονται οι παίκτες του τη δύναμη της μουσικής».

ΑΠΟΛΛΩΝ

Ο Dj του Απόλλωνα και της ΑΕΛ είναι ο ίδιος. Ο Πάμπος Κυριάκου μάς εξηγεί πως είναι διαμορφωμένο το μουσικό πλαίσιο όταν οι «γαλάζιοι» είναι γηπεδούχοι. «Η ομάδα έχει μια καινοτομία καθώς τα τραγούδια Carnival (Dimitri Vegas & Like Mike Edit) και Enter the sandman (Metallica) ψηφίστηκαν από την πλατφόρμα socios από τους φίλους του Απόλλωνα.

Τα πλείστα τραγούδια που ακούγονται από τα megάφωνα έχουν να κάνουν με ροκ μουσική. Υπάρχει ένας κατάλογος από τον οποίο επιλέγονται για συγκεκριμένο σκοπό, όπως για παράδειγμα το "Believer" των imagine dragons. Όταν εισέρχεται η ομάδα στο γήπεδο, ακούγεται από τα megάφωνα ο ύμνος της και ακολουθούν πάντα το τραγούδι "Enter Sandman" των «Metallica» και το "Sandstorm" του Darude. Όταν ολοκληρώνεται η προθέρμανση η επιλογή είναι το "Thunderstruck" των AC/DC. Και επίσης όταν ο Απόλλωνας σκοράρει έχουμε το "Carnival" των Dimitri Vegas & Like Mike Edit».

ΑΕΛ

Ο προηγούμενος προπονητής (Kris Κόλμαν) ήθελε ροκ, ACDC και Metallica, τραγούδια με ένταση. Η ΑΕΛ εδώ και χρόνια έχει έναν κατάλογο. Κατά την είσοδο της ομάδας ακούγεται το "Enter Sandman" των Metallica. Επίσης επιλέγουν ένα σουπερνότο τραγούδι το "Yellow and blue" (Perkele). Όπως λέει ο Πάμπος Κυριάκου, τα προηγούμενα χρόνια είχε καθιερωθεί να ακούγεται και το τραγούδι του Καζαντζίδη «Στην οδό της τρέλας» και κάποια Αελοτραγουδα, τρα-

γούδια των οπαδών, αλλά πλέον έχουν σταματήσει.

ΓΣΠ

Λίγο πριν την είσοδο στη Λευκωσία βρίσκουμε το μεγαλύτερο στάδιο της Κύπρου στο οποίο εδρεύουν οι δημοφιλέστερες και περισσότερο επιτυχημένες ομάδες του νησιού. Εδώ και χρόνια υπεύθυνος για τις μουσικές επιλογές είναι ο Dj Γιώργος Σιεκερλής, ο οποίος κληθείς να απαντήσει για τις μουσικές προτιμήσεις των δύο ομάδων απάντησε πως είναι πάνω-κάτω πανομοιότυπες. «Οι επιλογές είναι ξεκάθαρες και από τις δύο ομάδες. Ρυθμικά τραγουδιά στην προθέρμανση έτσι ώστε να δίνουν ένταση και στην εξέδρα. Τα πλείστα είναι "house music" με αρκετά τραγούδια άλλων δεκαετιών σε σύγχρονες εκτελέσεις. Πρόκειται ως επί το πλείστον για κάποιες χορευτικές εκτελέσεις σε νέες διασκευές, γνωστές μελωδίες ροκ».

Για κάποιες συγκεκριμένες επιλογές των ομάδων ο κ. Σιεκερλής λέει ότι στον ΑΠΟΕΛ... «ο προηγούμενος προπονητής τερματοφύλακων Γιώργος Σκιαθίτης ήθελε το thunderstruck των ACDC κατά την ώρα προθέρμανσης του Μπέλετς. Από την άλλη, στην Ομόνοια κατά την ανακοίνωση των ενδεκάδων από τα megάφωνα πάντα ακούγεται το "Well come to the jungle" των Guns and Roses».

ΟΜΟΝΟΙΑ 29Μ

Στην επαρχία Λευκωσίας και συγκεκριμένα στην Περιστερώνα εδρεύει η τρίτη ομάδα της πόλης, η Ο29Μ. Είναι από τις ομάδες που έχουν κάποιες διαφορές σε σχέση με ό,τι αναφέραμε. Από τα megάφωνα του γηπέδου πέραν από το δικό της τραγούδι «Για πάντα στο λαό», πριν τους αγώνες και στο ημίχρονο ο θεατής θα μπορούσε να ακούσει κυρίως μουσική rap (Λεξ, Τζαμάλ, Social Waste, Κοινή Θνητοί κ.λπ). Αυτό που είναι ομολογουμένως ξεχωριστό είναι πως θα ακούσει και κάποια τραγούδια (Αντάρτικα) της Μαρίας Δημητριάδης.

ΑΕΚ

Επιστρέφοντας παραλιακά, το πρώτο γήπεδο που συναντάμε στη Λάρνακα είναι το ΑΕΚ Αρένα με τον Dj Πέτρο να επιλέγει ξένα τραγούδια με ρυθμό και ένταση. Θα μεταδοθούν από εμπορικά σύγχρονα ξένα τραγούδια μέχρι ροκ όπως π.χ. «Thunderstruck» των AC/DC. Πέροι κατά τη διάρκεια της εικοσάλεπτης προθέρμανσης οι επιλογές ήταν των ποδοσφαιριστών.

ΣΑΛΑΜΙΝΑ

Όχι πολύ μακριά από το ΑΕΚ Αρένα είναι το γραφικό στάδιο «Αμμόχωστος Επιστροφή», έδρα της Νέας Σαλαμίνας που φιλοξενεί και την Καρμιώτισσα. Αυτό που ξεχωρίζει μουσικά σε σχέση με τα υπόλοιπα γήπεδα είναι πως θα

ακούσεις και Βασίλη Παπακωνσταντίνου. Συνήθως η μουσική επένδυση είναι... Thunderstruck και Highway to Hell (AC/DC), Well come to the jangle (Guns and Roses) κ.λπ. Στην είσοδο της ομάδας πριν την έναρξη του αγώνα ακούγεται η φωνή του Νταλάρα με το τραγούδι «Αμμόχωστος», και στο μίχκρο, εμπορικά ξένα και ελληνικά τραγούδια.

Στους αγώνες της Καρμιώτισσας δεν υπάρχει κάτι το ιδιαίτερο. Μεταδίδονται όλων των ειδών τραγούδια της εποχής ελληνικά και αγγλικά.

ΑΝΟΡΘΩΣΗ

Ο Φράγκης Χαπέπης είναι ο άνθρωπος που συντροφεύει τους φιλάθλους της Ανόρθωσης εδώ και 18 χρόνια. Στο πρώτο διάστημα από τα megάφωνα ακούγονταν ξένα εμπορικά τραγούδια. Οι εμπειρίες από το Τσάμπιονς Λιγκ έχουν αλλάξει και το ρεπερτόριο, ανέφερε στην «Κ». «Οι επιλογές είναι κλασικό και εναλλακτικό ροκ με καινούργιο ήχο και αρκετές διασκευές και σε pop. Σχεδόν σε κάθε αγώνα ακούγονται τραγούδια των Queen, Life is life (Opus), Eye of the tiger (Survivor), Human (The Killers) κ.λπ. Μετά τις 11άδες των ομάδων, οι φίλαθλοι θα ακούσουν το «Χώμα που περπάτησα» και ακολούθως το Years (Alesso). Στο ημίχρονο μεταδίδονται τραγούδια που έχουν σχέση με την Ανόρθωση, την Αμμόχωστο και το ποδόσφαιρο.

Όταν ήταν ο Γκαγέχο προπονητής, ο βοηθός του ζητούσε κατά την είσοδο της ομάδας το Uprising (Muse). Παλαιότερα, λέει ο Φράγκης, κάθε παίκτης που έβαζε γκολ διάλεγε το δικό του τραγούδι αλλά δημιουργήθηκε μπερδεμα με τα γούστα τους και σταμάτησαν. Αν υπάρχουν όμως αρκετοί ισπανόφωνοι στην ομάδα βάζουν Latin.

Όσον αφορά την Ομόνοια Αραδίππου, που εδρεύει επίσης στο «Αντώνης Παπαδόπουλος», οι επιλογές είναι γνωστά «rock» και «pop» τραγούδια. Κατά την είσοδο της ομάδας, όμως, η επιλογή είναι συγκεκριμένη: Το Freed from desire (Gala).

ΕΘΝΙΚΟΣ-ΕΝΩΣΗ

Πριν φτάσουμε στην επαρχία Αμμοχώστου, περνάμε από το Δασάκι Άκκας όπου είναι η έδρα του Εθνικού Άκκας. Δεν υπάρχουν συγκεκριμένα τραγούδια στη διάρκεια της προθέρμανσης ή στο ημίχρονο. Μοναδική εξαίρεση κατά την είσοδο της ομάδας, μετά τον ύμνο ακούγεται αμέσως το «Believer» των Imagine Dragons.

Τέλος, στο Τάσος Μάρκου στο Παραλίμνι, κάποιος γυμναστής ζιτάνε στη διάρκεια του ζεστάματος από τα megάφωνα να ακούγονται ρυθμικά disco και pop τραγούδια για ψυχολογική τόνωση των ποδοσφαιριστών. Επίσης, άλλα μια ιδιαίτερότητα είναι πως στις ελληνικές μουσικές επιλογές συχνά ακούγεται το τραγούδι «Δυνατά» της Αρβαντιάκν.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Κυρίαρχοι και υποταγμένοι...

Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

Επισφραγίστηκε για μια ακόμη φορά, η βαθιά διαχρονική πεποίθηση ανάμεσα στους πολίτες, που φέρει τις ομάδες-σωματεία να είναι πανίσχυρες στο ισοζύγιο δυνάμεων της κοινωνίας. Όπως παλιά, ως σωματεία, έτσι και τώρα, υπό τη μορφή ιδιωτικών εταιρειών, οι ομάδες αποδεικνύεται ότι διατηρούν την ισχύ τους και ανά πάσα στιγμή μπορεί να κατευθύνουν πρόσωπα και καταστάσεις, για να βρουν διέξοδο από τα προβλήματα τους. Η έγκριση του νομοσχεδίου για την αύξηση του ποσοστού από τα έσοδα του φόρου στοιχήματος, αποτελεί τη θεμελίωση της κυριαρχίας των ομάδων-εταιρειών έναντι των πολιτικών δυνάμεων αλλά και συγκεκριμένων θεσμών του κράτους.

Τι και αν έχουν παραβεί νόμους, τι και αν αποδείχθηκαν επανειλημμένα κακοκληρωτές, τι και αν οι οφειλές τους προς το Δημόσιο και Highway to Hell (AC/DC), Well come to the jangle (Guns and Roses) κ.λπ. Στην είσοδο της ομάδας πριν την έναρξη του αγώνα ακούγεται η φωνή του Νταλάρα με το τραγούδι «Αμμόχωστος», και στο μίχκρο, εμπορικά ξένα και ελληνικά τραγούδια. Στους αγώνες της Καρμιώτισσας δεν υπάρχει κάτι το ιδιαίτερο. Μεταδίδονται όλων των ειδών τραγούδια της εποχής ελληνικά και αγγλικά.

Μάλιστα, η ανατροπή των δεδομένων ήταν τέτοια που δεν μας παρέχει άλλες επιλογές, από το να συμπεράνουμε ότι κάποιος εκ των βουλευτών ή και κόμματα γενικότερα, λειτούργησαν ωσάν και είχαν αποκλειστικά την πρόθεση να σώσουν τις ομάδες και όχι σώνει και καλά να προστατεύσουν το κοινό συμφέρον.

Ομολογουμένως η ψήφιση του νομοσχεδίου λειτουργεί λυτρωτικά για κάποιες ποδοσφαιρικές εταιρείες, καθότι το κράτος διά του υπουργείου Οικονομίας, έδειχνε αποφασισμένο να βάλει ένα τέλος στο καθεστώς ατιμωρησίας που βίωναν οι ομάδες.

Λίγες εβδομάδες πριν, ο έφορος Φορολογίας ζήτησε από τις ομάδες να συμμορφωθούν άμεσα με τις πρόνοιες της συμφωνίας που έγινε τον Μάιο του 2023, για εξόφληση των χρεών, προειδοποιώντας ταυτόχρονα ότι θα προβεί σε δικαστικές διαδικασίες για την λήψη μέτρων εναντίον τους.

Επιπλέον, έγινε γνωστό ότι προκύπτουν και ποινικές ευθύνες για στελέχη ομάδων, αφού προχώρησαν στην αποκοπή του φόρου από παίκτες και εργαζόμενους και δεν κατέβαλαν τα αντίστοιχα ποσά προς το κράτος.

Όλα αυτά και άλλα πολλά, όπως η επισήμανση της εφόρου Ελέγχου Κρατικών Εσόδων που έκανε λόγο ότι το νομοσχέδιο ενέχει κρατικές ενισχύσεις άρα θα πρέπει να απορριφθεί, δεν λήφθηκαν υπόψη από την πλειοψηφία των μελών της Επιτροπής Οικονομικών, που ξεκάθαρα επικείμενες να στηρίξουν τις εταιρείες στις δύσκολες στιγμές που πέραγαν. Με αυτά και με αυτά, αναδεικνύεται για μια ακόμη φορά, ότι η σχέση πάρε-δώσε που δεκαετίες έχει τώρα αναπτυχθεί ανάμεσα σε ομάδες και κόμματα, δεν έχει ακόμη αλλοιωθεί, αντιθέτως διατηρείται στο καλύτερο δυνατό επίπεδο.

Η επιρροή των ομάδων στους ψηφοφόρους και ο ρόλος τους ως εκλογικά μαντριά, δεν αφήνει αδιάφορο το κάθε κόμμα ή βουλευτή, που επιδιώκει να έχει το λιγότερο δυνατό πολιτικό κόστος.

Επί τούτου, δεν υπάρχει κανένας ενδοιασμός να υποταχθούν στα θέλω των πόλων εξουσίας, όπως είναι οι ομάδες και να τεθούν στις υπηρεσίες τους, αγνοώντας τα πραγματικά προβλήματα της κοινωνίας, τα οποία τάχατες είναι ταγμένοι να διορθώσουν.

Η σχέση κυριαρχίας θεμελιώθηκε και οι υποταγμένοι χαριεντίζονται, με τη σκέψη ότι θα λάβουν τα δώρα τους στις επόμενες εκλογικές διαδικασίες. Όσο για τους υπόλοιπους... γελούν και κλαίνε μαζί για την κατάντια.

Στο σύγχρονο ποδόσφαιρο του 1980...

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΔΗ**

Οι καιροί δεν αλλάζουν, οι καιροί άλλαξαν εδώ και χρόνια! Ζούμε στην εποχή που το κάθε βήμα ενός ποδοσφαιριστή, εντός ή εκτός γηπέδου, καταγράφεται και αξιολογείται από εξειδικευμένο προσωπικό. Στην εποχή κατά την οποία η παρακολούθηση και αξιολόγηση ποδοσφαιριστών ή προπονητών αποτελεί αντικείμενο εκπαίδευσης και εξειδίκευσης. Ζούμε στην εποχή των αθλητικών ή τεχνικών διευθυντών, των αναλυτών, των σκάουτερς των αθλητικών ψυχολόγων και όχι μόνο. Και όμως, σε αυτή την εποχή αρκετές ομάδες στη χώρα μας εξακολουθούν να ακολουθούν το παραδοσιακό μοντέλο του απόλυτου κυρίαρχου παράγοντα! Παράγοντες που δεν έπαιξαν ποτέ ποδόσφαιρο, κρίνουν και αποφασίζουν για μεταγραφές και κυρίως για προπονητές! Εξακολουθεί σε μεγάλο βαθμό στη χώρα μας να ισχύει το... εγώ βάζω ή προσπάθω να βρίσκω τα λεφτά, άρα εγώ αποφασίζω. Εξακολουθεί ακόμη στο κυπριακό ποδόσφαιρο η πλειονότητα των ομάδων να λειτουργεί στο μοντέλο της διοίκησης, ως απόλυτο κυρίαρχο των σημαντικών αποφάσεων.

Και στην κατηγορία αυτή των ομάδων συμπεριλαμβάνονται και κάποιες οι οποίες εργοδοτούν μεν τεχνικούς ή αθλητικούς διευθυντές, περισσότερο όμως για τα μάτια του κόσμου... Δεν εξηγείται διαφορετικά, ομάδες μεγάλου ποδοσφαιρικού εκτοπίσματος να πληρώνουν τεράστια ποσά σε συμβόλαια παικτών ή και προπονητών,

ομάδες με διψήφιο αριθμό σε εκατομμύρια, συνολικού προϋπολογισμού και την ίδια ώρα να μην αναθέτουν τη διαχείριση του τμήματος και την ευθύνη των σημαντικών αποφάσεων στους πιο ειδικούς. Ποια η (ποδοσφαιρική) λογική να προσφέρω συμβόλαιο των τρακοσίων ή και περισσότερων χιλιάδων ευρώ, σε ποδοσφαιριστές και την ίδια ώρα να μην ξοδεύω ένα ανάλογο ψηλό συμβόλαιο σε εγνωσμένης αξίας αθλητικό ή τεχνικό διευθυντή, του οποίου το πλάνο για τον σχεδιασμό και τη λειτουργία του ποδοσφαιρικού τμήματος θα μελετηθεί, θα αξιολογηθεί και στο τέλος θα εγκριθεί από μια διαδικασία γενικότερης αξιολόγησης υποψηφίων για τη θέση; Στο ποδόσφαιρο η αποτυχία αποτελεί μέρος του παιχνιδιού, γιατί σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν κάποτε και αστάθμητοι παράγοντες. Αθλητικός διευθυντής δεν σημαίνει και απόλυτη επιτυχία στις όποιες σημαντικές αποφάσεις. Η σωστή επιλογή, ωστόσο, του ατόμου για τη θέση αυτή, μειώνει το ρίσκο και τις πιθανότητες αποτυχίας. Μια απλή ανάλυση αριθμών και δεδομένων, ως προς τις πολλές αλλαγές προπονητών, κάθε χρόνο, τα αλλεπάλληλα ρεκόρ σε μεταγραφές ποδοσφαιριστών, στις διακοπές συμβολαίων πριν την ολοκλήρωσή τους, γενικότερα στις πολλές αλλαγές στα ρόστερ κάποιων ομάδων, από τη μία περίοδο στην άλλη και σε σχέση με τον τρόπο/μοντέλο λειτουργίας των περισσότερων από τις ομάδες που βρίσκονται σε αυτή την κατηγορία, δίνει ξεκάθαρα την απάντηση, για όσους θέλουν να βλέπουν ξεκάθαρα τη νέα τάξη πραγμάτων στο σύγχρονο ποδόσφαιρο...

Μεταβολές εβδομάδας		Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	 ΠΕΚΙΝΟ Σχέδιο για υποτίμηση του γουάν λόγγ Τραμπ Σελ. 11	Πετρέλαιο	€/ \$
	Χ.Α.Κ. 0,70%								
		-1,63%	0,53%	0,97%	0,33%	0,45%		4,27%	-0,97%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΠΟΛΕΜΟΣ ΜΕ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

Τερματισμό τηλεργασίας επιβάλλουν οι εταιρείες

«**Πόλεμος**» ανάμεσα στους εργαζομένους που προκρίνουν το υβριδικό μοντέλο εργασίας και στις εταιρείες που επιμένουν στην επιστροφή στο γραφείο στη μετά την πανδημία εποχή, προβλέπουν οι ειδικοί μέσα στο 2025. Οι εταιρείες μάλιστα απειλούν με απολύσεις σε περίπτωση μη συμμόρφωσης. **Σελ. 9**

ΑΠΟ ΔΙΕΘΝΗ ΟΙΚΟ

Καμπάνια για προβολή της εικόνας της Κύπρου

Η **σουηδική** Kreab επιλέχθηκε για να χτίσει την επικοινωνιακή καμπάνια της Κύπρου στο εξωτερικό, με στόχο την αναβάθμιση της εικόνας της στη διεθνή επιχειρηματική και επενδυτική κοινότητα. Το συμβόλαιο €1,5 εκατ. θα είναι διάρκειας 3 ετών και αναμένονται σημαντικά οφέλη. **Σελ. 5**

ΚΤΗΜΑΤΑΓΟΡΑ

Επαύλεις σε πεντάστερα ξενοδοχεία στην Ελλάδα

Εκατοντάδες πολυτελείς βίλες που θα λειτουργούν στην περίμετρο τουριστικών συγκροτημάτων, θα προστεθούν τα επόμενα χρόνια στο στοκ των προς πώληση ακινήτων στην Ελλάδα. Εκατοντάδες έχουν οικοδομηθεί και πολλές πουληθεί, και σε τιμές που ξεπερνούν τις 20.000 ευρώ το τ.μ. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	2,74%	0,07%
Γερμανία	2,20%	0,09%
Γαλλία	3,01%	0,13%
Ιταλία	3,35%	0,15%
Ισπανία	2,87%	0,11%
Ιρλανδία	2,51%	0,12%
Ελλάδα	3,03%	0,13%
Ην. Βασίλειο	4,36%	0,08%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο Χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	BBB (High)	Θετική
Fitch	A-	Σταθερή
Moody's	A3	Σταθερή
S&P	BBB+	Θετική
Scope Ratings	A-	Σταθερή

Με το δεξί το 2025 για δανειολήπτες

Προς επιστροφή στην κανονικότητα του 2022 τα δάνεια – Θα ενισχυθούν και οι επιχειρήσεις

Το **2025** μπαίνει με το «δεξί» για τους δανειολήπτες, καθώς οι μειώσεις θα έχουν θετικό πρόσημο στις τσέπες τους. Τα επιτόκια της διευκόλυνσης αποδοχής καταθέσεων, των πράξεων κύριας αναχρηματοδότησης και

της διευκόλυνσης οριακής χρηματοδότησης θα μειωθούν σε 3,00%, 3,15% και 3,40% αντίστοιχα, με ισχύ από τις 18 Δεκεμβρίου 2024, γεγονός που φέρνει «χαμόγελα» σε δανειολήπτες που είδαν τις δόσεις τους να

ανεβαίνουν από το καλοκαίρι του 2022 μέχρι και το καλοκαίρι του 2024 που άρχισαν οι μειώσεις της ΕΚΤ. Επιπλέον, όπως υπέδειξε ο οικονομολόγος της KPMG, Τάσος Γιασεμίδης, δίνεται η δυνατότητα παραχώρησης

νέων χρηματοδοτήσεων με χαμηλότερο κόστος για ενίσχυση των επιχειρήσεων και των πολιτών. Μπορεί η πρόταση ΑΚΕΛ, με την οποία θα επιβαλλόταν για τα φορολογικά έτη 2024 και 2025 επιπρόσθετος φόρος 5%

επί των κερδών των τραπεζών να μην εγκρίθηκε από τη Βουλή. Ωστόσο, άσκησε πίεση στις τράπεζες, οι οποίες έσπευσαν να ανακοινώσουν νέα στεγαστικά δάνεια με σταθερό, χαμηλό επιτόκιο. **Σελ. 3**

Ενεργειακό deal 13 δισ. δολ. Ρωσίας - Ινδίας

Ο **ρωσικός** πετρελαιοκός κολοσσός Rosneft και η ινδική ιδιωτική εταιρεία διυλιστηρίων Reliance έκλεισαν τη μεγαλύτερη ενεργειακή συμφωνία που έχουν συνάψει ποτέ η Ρωσία με την Ινδία και βάσει των σημερινών τιμών του ρωσικού αργού έχει αξία περίπου 13 δισ. δολ. Η συμφωνία προβλέπει ότι η ρωσική εταιρεία θα προμηθεύει επί 10 χρόνια με 500.000 βαρέλια πετρελαίου την ημέρα το ινδικό διυλιστήριο, ενώ υπάρχει οψιόν για 10ετή παράταση. **Σελ. 10**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των **ΑΝΙΡΜΠΑΝ ΣΕΝ** και **ΕΚΟ ΓΟΥΑΝΓΚ** / REUTERS

Το 2025 φέρνει μεγάλες εξαγορές και συγχωνεύσεις

Οι **κορυφαιοί** διευθύνοντες σύμβουλοι των χρηματοπιστωτικών ομίλων της Γουόλ Στρίτ και τα αρμόδια για τις επιχειρηματικές συμφωνίες στελέχη αναμένουν ότι οι μεγάλες συγχωνεύσεις και εξαγορές θα πληθύνουν υπό την προεδρία του εκλεγμένου προέδρου των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ. Το 2024, τέτοιας κλίμακας κινήσεις δεν πραγματοποιήθηκαν λόγω του σκληρότερου ρυθμιστικού περιβάλλοντος. Την Τρίτη ο Τραμπ όρισε τον Αντριου Φέργκιουσον ως αντικαταστάτη της Λίνα Καν στη θέση του προέδρου της Ομοσπονδιακής Επιτροπής Εμπορίου, δηλαδή της υπηρεσίας που έχει υποσχεθεί να χαλαρώσει τους κανόνες ελέγχου των μεγάλων συμφωνιών. «Δεν έχει

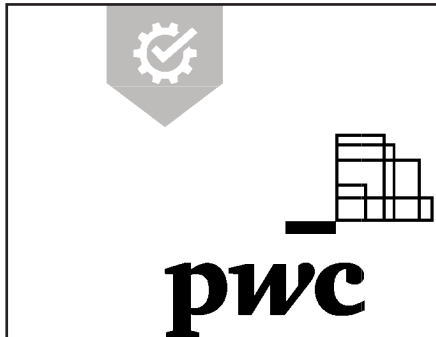
γίνει ούτε μία συμφωνία άνω των 40 δισ. δολαρίων φέτος και αν πάτε πίσω στον χρόνο, ήταν συννηθισμένο να βλέπετε ορισμένες που ξεπερνούσαν τα 40 δισ. δολάρια. Η εποχή των μεγάλων εξαγορών και συγχωνεύσεων μετά βεβαιότητας δεν έχει παρέλθει και θα περιμέναμε αυτές οι συναλλαγές να επιστρέψουν το 2025», δήλωσε ο Τομ Μάιλς, συνδιευθυντής του τμήματος παγκόσμιων συγχωνεύσεων και εξαγορών της Morgan Stanley. Πάντως, τα στελέχη των επενδυτικών τραπεζών έχουν μέχρι στιγμής χαιρετίσει την προοπτική θέσης κανονισμών φιλικών προς τις επιχειρήσεις και αναμένουν μια έκρηξη συμφωνιών το 2025. Η επιστροφή Τραμπ στον Λευκό

Η περαιτέρω απορρύθμιση που υπόσχεται ο Τραμπ θα καταστήσει ευκολότερη τη σύναψη μεγάλων συμφωνιών.

Οίκο είναι πιθανό να μειώσει σημαντικά ορισμένες ρυθμιστικές πιέσεις που αντιμετώπιζαν όσοι αναλάμβαναν τη διεκπεραίωση εξαγορών και συγχωνεύσεων υπό την κυβέρνηση Μπάιντεν. Ο διευθύνων σύμβουλος της Goldman Sachs, Ντέιβιντ Σάλο-

μον, δήλωσε ότι οι συναλλαγές σε μετοχές και οι συγχωνεύσεις και οι εξαγορές θα μπορούσαν να υπερβούν τους μέσους όρους 10ετίας το επόμενο έτος. Ως μια πρώιμη ένδειξη αυξημένης αισιοδοξίας, ανακοινώθηκαν στις ΗΠΑ στις αρχές της εβδομάδας συναλλαγές για συγχωνεύσεις/εξαγορές άνω των 40 δισ. δολαρίων, συμπεριλαμβανομένης της συνένωσης ύψους 13 δισ. δολαρίων των διαφημιστικών κολοσσών Madison Avenue Omnicom και InterPublic Group. «Υπάρχει η προσδοκία ότι ο Τραμπ πιθανώς να ακολουθήσει το παράδειγμα του Ρέιγκαν στη δεκαετία του 1980, οπότε θα προχωρήσει πρώτα στη μείωση των φόρων, ενισχύοντας τα εταιρικά κέρδη. Το

επόμενο βήμα θα αφορά τους δασμούς και τα επόμενα τη μεταναστευτική πολιτική και την απορρύθμιση, άρα ο συνδυασμός όλων θα είναι ο ούριος άνεμος σε μια οικονομία ήδη πολύ ισχυρή», δήλωσε ο Μικάλ Κατζ, διευθυντής επενδυτικής και εταιρικής τραπεζικής B. και N. Αμερικής στη Mizuho. Ωστόσο, τα αρμόδια για επιχειρηματικές συμφωνίες τραπεζικά στελέχη προειδοποιούν για τον αντίκτυπο από την πολιτική αβεβαιότητα, τον προστατευτισμό και τις πληθωριστικές πιέσεις επί προεδρίας Τραμπ, που μπορεί να λειτουργήσουν ως τροχοπέδη. Τέλος, οι περαιτέρω μειώσεις των επιτοκίων από τη Fed θα ευνοήσουν τη χρηματοδότηση των εξαγορών.

Cyprus enacts the
Global Minimum
Tax law
- Pillar Two

Scan here
for more info

PwC is ready to help you achieve readiness

ΑΝΑΛΥΣΗ

Της ΣΠΙΤΑΜΑ ΜΠΟΖΙ / REUTERS BREAKINGVIEWS

Η εξάρτηση της Ινδίας από ένα κουνιτέτο μεγιστάνων

Η συγμή του απολογισμού φθάνει για τους μεγιστάνες στην Ινδία. Οι κατηγορίες των ΗΠΑ εναντίον του Γκαουτάμ Αντάνι για φερόμενες παραβιάσεις σε συναλλαγές αξιολογίων αποκάλυπτουν τη μεγάλη εξάρτηση της χώρας του από μια χούφτα βιομηχάνων για την επίτευξη των στρατηγικών στόχων της. Ο μεγιστάνας των έργων υποδομής αρνείται οποιαδήποτε αδικοπραγία, ωστόσο, η εν λόγω υπόθεση πιθανώς να υποχρεώσει την Ινδία, την πέμπτη μεγαλύτερη οικονομία του κόσμου, να μοιραστεί τα λάφυρά της με μια μεγαλύτερη ομάδα εκλεκτών. Οι οικογενειακοί κολοσσοί οίκοι, καθώς και οι κρατικές επιχειρήσεις, πρωτοστατούν στο επιχειρείν από την ανεξάρτησία της Ινδίας, το 1947. Πολλοί πίστευαν ότι η επιρροή τους στη χώρα και η τεράστια ικανότητα τους να πλουτίζουν εις βάρος άλλων θα αμβλύνονταν μετά τη συναλλαγματική κρίση του 1991, η οποία λειτούργησε ως παρότρυνση στην κυβέρνηση να ανοίξει την οικονομία. Τουναντίον, μερικές οικογένειες άντλησαν μεγάλα οφέλη από τη γενικότερη αναδιάρθρωση, υιοθέτησαν νέες συμπεριφορές, αναμένοντας ανταλλάγματα και σώρευαν τεράστιο πλούτο και δύναμη. Σήμερα, η κεφαλαιοποίηση των πέντε κορυφαίων ομίλων της Ινδίας –Reliance Industries, Tata Sons, Aditya Birla, Bharti Enterprises και όμιλος Adani– αντιπροσωπεύει περισσότερο από το 25% των δισεκατομμυρίων χρηματιστηριακό δείκτη Nifty 50.

Τα αθροιστικά έσοδά τους ισοδυναμούν περίπου με το 12% του ΑΕΠ της Ινδίας των σχεδόν 4 τρισ. δολαρίων και οι δραστηριότητές τους συμβάλλουν στο να αιμοδοτηθούν πολύ περισσότερα. Οπερ σημαίνει πως η οικονομική τύχη της Ινδίας συνδέεται με τις επιτυχίες και τις αποτυχίες των μεγιστάνων. Οι κρατικά ελεγχόμενες τράπεζες ίσως τώρα να χρειαστεί να αυξήσουν τις πιστώσεις προς τον όμιλο του Αντάνι, εάν οι ξένοι δανειστές πατήσουν φρένο στην αναχρηματοδότηση των πιστώσεων του ύψους 30 δισ. δολαρίων. Αυτό το χρέος στηρίζει μια αυτο-

κρατορία, που εκτείνεται από λιμένες και την ειδική οικονομική ζώνη, το ήμισυ ενός οίονει διπλού μαζί με το κράτος, έως αεροδρόμια και ζωτικής σημασίας υποδομές ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Η ανάγκη για επιπλέον εγκύρια χρηματοδότηση δεν αποδίδει σε μια χώρα που συνολικά στερείται κεφαλαίου. Ο κίνδυνος εξάρτησης από μερικούς ομίλους πολυοχιδών δραστηριοτήτων γίνεται πολύ μεγάλος ώστε να τον αγνοήσει η Ινδία. Είναι η δεύτερη φορά μέσα σε δύο χρόνια κατά τα οποία τα προβλήματα του Γκαουτάμ Αντάνι διαταράσσουν τις αγορές της χώρας. Οι μετοχές των έντεκα εισηγμένων εταιρειών, που φέρουν ως επί το πλείστον το όνομα του μεγιστάνα, εμφάνισαν άγριες διακυμάνσεις τις τελευταίες εβδομάδες.

Εκτός από αυτά τα προβλήματα, ο Βιράλ Ασάργια, καθηγητής της Σχολής Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου της Ν. Υόρκης και πρώην αναπληρωτής διοικητής στην Τράπεζα της Ινδίας, προειδοποιεί ότι το κουνιτέτο των οικογενειακών επιχειρήσεων αυξάνεται εις βάρος του ανταγωνισμού. Υπολογίζει ότι το μεριδίο τους στο σύνολο των συγχωνεύσεων και εξαγορών υπερδιπλασιάστηκε το 2015-2021 στο 6%, χωρίς τέτοια αύξηση στις επόμενες πέντε ομάδες πλουσίων. Δεν υπάρχει εύκολη λύση για την αντιμετώπιση αυτής της συγκέντρωσης πλούτου και ισχύος. Για αρχή, υπάρχει περιορισμένη όρεξη για ρίσκο στην επόμενη βαθμίδα μεγιστάνων. Ένα τσουνάμι επισφαλών δανείων πριν από μία δεκαετία προκάλεσε μια σειρά από χρεοκοπίες ιδίως στις υποδομές. Οι ινδικοί όμιλοι ετερογενών δραστηριοτήτων αντισταθμίζουν την περιορισμένη ικανότητα του κράτους να δανειζείται και να εκτελεί μεγάλα έργα με αποτελεσματικό τρόπο. Πάντως, σήμερα υπάρχουν ολιγάριθμοι επιχειρηματίες πρόθυμοι να αναλάβουν μακροχρόνια έργα έντασης κεφαλαίου, που απαιτούν επαφές υψηλού επιπέδου με την κυβέρνηση και την ανάλυσή του σχετικού κινδύνου.

ΔΗΚΤΗΣ

Λαβωμένη εμπιστοσύνη

Η νίση προς την κυβέρνηση να μην αποδεχθεί την υποθαλάσσια ηλεκτρική διασύνδεση είναι μεγάλη και προέρχεται από το εσωτερικό της χώρας. Προφανώς τα συμφέροντα που επηρεάζονται είναι μεγάλα και συγκεκριμένες οντότητες του ιδιωτικού τομέα έχουν αναλάβει εργολαβικά δράση με στόχο την ακύρωση, αγνοώντας το γεωπολιτικό σκηνικό. Για ακόμα μια φορά οι πολέμιοι του έργου αναδεικνύουν το κόστος και τρομοκρατούν ότι η χώρα θα μπει σε οικονομικές περιπέτειες με απρόβλεπτη κατάληξη. Αυτή τη φορά αναδεικνύεται η σύμβαση παραχώρησης προς τον ΑΔΜΗΕ η οποία διαφοροποιείται από τους αρχικούς σχεδιασμούς λόγω τροποποιήσεων που έγιναν στους μηχανισμούς ανάκτησης του κόστους. Βέβαια οι πολέμιοι του έργου δεν έχουν και κανένα δύσκολο έργο να επιτελέσουν αφού η προϊστορία ανέδειξε πως οι ενεργειακοί μας σχεδιασμοί πάσχουν και άρα η εμπιστοσύνη του λαού προς την κυβέρνηση για αυτά τα ζητήματα είναι λαβωμένη.

Τέταρτος συνταξιοδοτικός πυλώνας

Η μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού αποτελεί κορυφαία πράξη πολιτικής που θα επικριρθεί από την παρούσα διακυβέρνηση εντός του 2025. Στόχος η βελτίωση της συνταξιοδοτικής επάρκειας των συμπολιτών μας, κυρίως αυτών που βρίσκονται στην κατηγορία των χαμηλοσυνταξιούχων. Για την καλύτερη οργάνωση της μεταρρύθμισης η κυβέρνηση ζήτησε και έλαβε τεχνική βοήθεια από τον διεθνή οργανισμό ΙΛΟ. Σύμφωνα με τους τεχνοκράτες, η κυβέρνηση θα πρέπει να εξεταστεί και έναν τέταρτο πυλώνα συνταξιοδότησης που θα αφορά στην κοινωνική σύνταξη, την επιπρόσθετη συνεισφορά που θα καταβάλει το κράτος στους χαμηλοσυνταξιούχους και στις ευάλωτες ομάδες τους πληθυσμού. Έτσι θα μπόρεσει το κράτος με σχετικά χαμηλό κόστος σήμερα να αντιμετωπίσει ένα τεράστιο ζήτημα που αν αφεθεί στον χρόνο θα απαιτήσει πολλά περισσότερα στο μέλλον, οδηγώντας μέχρι και σε πλήρη αποσταθεροποίηση της οικονομίας συνολικά, λόγω και του δημογραφικού.

Ηταν απροσδόκητα

Η πρόταση του ΑΚΕΛ για φορολόγηση των τραπεζικών κερδών έγινε αφορμή για να έρθουν στο φως χρήσιμα στοιχεία από την Κεντρική Τράπεζα σε σχέση με την πορεία του τραπεζικού συστήματος τα τελευταία είκοσι και πλέον χρόνια. Για την επίμαχη περίοδο, σημειώνουμε ότι τα συνολικά καθαρά κέρδη για το 2023 ήταν 1,26 δισ. ευρώ σε σχέση με 171 εκ. ευρώ την αμέσως προηγούμενη χρονιά, μια ετήσια άνοδος της τάξης του 637% πράγμα που σημαίνει πως τα κέρδη ήταν όντως απροσδόκητα. Για φέτος οι τράπεζες καταγράφουν κερδοφορία στο ενιάμηνο της τάξης των 953 εκ. ευρώ, μια τάση

Η τρίτη διαδοχική μείωση που αποφάσισε η ΕΚΤ, φέρνοντας το επιτόκιο βάσης στο 3%, συνοδεύθηκε και από αναθεώρηση προς τα κάτω των εκτιμήσεων για ανάπτυξη στην Ευρωζώνη.

που αν συνεχιστεί μέχρι το τέλος του έτους θα φέρει την κερδοφορία οριακά πάνω από τα επίπεδα του 2023. Αξιοσημείωτα ήταν και τα στοιχεία που αφορούσαν την καταστροφή του 2013, αφού τις δύο χρονιές που προηγήθηκαν του κορυφώματος, 2011 και 2012, οι τράπεζες συσώρευσαν καθαρές ζημιές ύψους 9,45 δισ. ευρώ.

Ανάσα για πολιτικό κίνδυνο

Μετά τους Αμερικανούς και το FBI, η κυβέρνηση εμπλέκει και τη Μεγάλη Βρετανία στο έργο αποκατάστασης του ονόματος της Κυπριακής Δημοκρατίας. Οι προσπάθειες αφορούν στην αντιμετώπιση περιπτώσεων ξεπλύματος βρώμικου χρήματος και μη ορθολογικής εφαρμογής των κυρώσεων που επιβλήθηκαν στις ρωσικές οντότητες μετά την εισβολή στην Ουκρανία. Η ξεκάθαρη πολιτική κατεύθυνση της κυβέρνησης Χριστοδουλίδης ελαττώνει τον πολιτικό κίνδυνο όταν για χρόνια οι ακροβασίες προηγούμενων κυβερνήσεων συσώρευαν σύννεφα πάνω από την κυπριακή οικονομία.

Περισσότερο κράτος

Η εναρμονιστική ευρωπαϊκή νομοθεσία για ομοιόμορφο φορολογικό συντελεστή 15% στις πολυεθνικές εταιρείες αποτελεί πρόβλημα για την κυπριακή οικονομία και η εφαρμογή του προτίθεται να αναβληθεί για το τέλος του 2025. Σύμφωνα με τα στοιχεία του υπουργείου Οικο-

νομικών, από το μέτρο θα επηρεαστούν 1900 οντότητες που δραστηριοποιούνται στο νησί. Ήδη, οι επαγγελματικοί φορείς ζητούν από την κυβέρνηση αντισταθμιστικά μέτρα όταν θα εφαρμοστεί το μέτρο. Για ακόμα μια φορά επαναλαμβάνεται η νοοτροπία να ζητούμε την κρατικοποίηση κάθε αναποδιάς του ιδιωτικού τομέα για ζητήματα που δεν έχουν να κάνουν με το κράτος μας, αλλά με την υποχρέωση συμμόρφωσης λόγω της ευρωπαϊκή μας ιδιότητας.

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Ομόλογα στο Διπνεκές

Τα ομόλογα στο διπνεκές ή αορίστου χρόνου (perpetual bonds) αποτελούν ένα εξειδικευμένο είδος ομολόγων τα οποία δεν έχουν ημερομηνία λήξης, επομένως είθισται να έχουν υψηλότερο επιτόκιο από άλλα ομόλογα, και για τα οποία δεν απαιτείται αποπληρωμή κεφαλαίου αλλά ο δανειζόμενος έχει την υποχρέωση καταβολής μόνο των τόκων για απροσδιόριστο χρονικό διάστημα.

ΜΑΡΙΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗΣ
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing /
The Cyprus Business School

Αντιμετωπίστε την έλλειψη ύπνου χωρίς χάπια

Της ΕΜΙΛΙΑ ΣΜΟΛ

Για πολλούς ενήλικους στις ΗΠΑ η στέρηση ύπνου αποτελεί διαρκές πρόβλημα που μπορεί να επηρεάσει τόσο τη σωματική όσο και την ψυχική υγεία. Ερευνες δείχνουν ότι ο χρόνιος, ανεπαρκής ύπνος αυξάνει τον κίνδυνο καρδιαγγειακών παθήσεων, υπέρτασης και μεταβολικών διαταραχών, και μπορεί να σας καταστήσει πιο επιρρεπείς σε λοιμώξεις. Ορισμένες μακροχρόνιες μελέτες έχουν επίσης συνδέσει την έλλειψη ύπνου με την κατάθλιψη, το άγχος και άλλες ψυχικές διαταραχές. Ο επαρκής ύπνος, από την άλλη πλευρά, μπορεί να μειώσει το άγχος, να οξύνει την προσοχή και να ενισχύσει ακόμη και το ανοσοποιητικό σύστημα.

Σύμφωνα με τους ειδικούς, ακόμη και η συστηματική έλλειψη 15 λεπτών ύπνου από τον απαραίτητο χρόνο για την ομαλή λειτουργία του οργανισμού μπορεί να θεωρηθεί στέρηση ύπνου.

Ιδανικά, οι ενήλικοι θα πρέπει να στοχεύουν σε επτά έως εννέα ώρες ύπνου κάθε βράδυ, σύμφωνα με τα Κέντρα Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων (CDC). Ωστόσο, περίπου 1 στους 3 ενήλικους στις ΗΠΑ κοιμάται λιγότερο από επτά ώρες την ημέρα. Μελέτες δείχνουν ότι ο ανεπαρκής ύπνος έχει γίνει

πο συχνό φαινόμενο τις τελευταίες δεκαετίες στους Αμερικανούς, εν μέρει λόγω της αύξησης των ωρών εργασίας και της παρατεταμένης χρήσης συσκευών που εκπέμπουν μπλε φως, όπως υπολογιστές και κινητά, κάτι που επηρεάζει την ικανότητα ύπνου. Το μπλε φως, όπως και οι ακτίνες του ηλίου, ενεργοποιεί υποδοχείς του εγκέφαλου που είναι σχεδιασμένοι να μας κρατούν ξύπνιους. «Καθώς είμαστε όλο και περισσότερο συνδεδεμένοι στο Διαδίκτυο, το πρόβλημα αυτό εντείνεται», λέει η δρ Σαρλίν Γκαμάλντο, καθηγήτρια Νευρολογίας στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Τζονς Χόπκινς.

Σε γενικές γραμμές οι ειδικοί θεωρούν ότι κάποιος στερείται ύπνου όταν κοιμάται λιγότερο από όσο χρειάζεται ή δεν έχει ποιοτικό ύπνο για πολλές ημέρες την εβδομάδα επί μήνες, λέει η δρ Γκαμάλντο. Ο ανεπαρκής ύπνος εκτός του ιδανικού ωραρίου για το βιολογικό μας ρολόι –μεταξύ 11 μ.μ. και 7 π.μ. για τους περισσότερους ανθρώπους, αν και μπορεί να διαφέρει– μπορεί να μειώσει την ποιότητα του ύπνου και να προκαλέσει στέρηση ύπνου, εξηγεί. Ορισμένες ιατρικές καταστάσεις, όπως η υπνική άπνοια και η αϋπνία, μπορούν επίσης να προκαλέσουν στέρηση ύπνου. Χωρίς ιατρική γνωμάτευση μπορεί να είναι δύ-

Η συστηματική αϋπνία αποτελεί σύγχρονη μάστιγα. Η αντικατάσταση του μπλε φωτός του κινητού με ένα βιβλίο μπορεί να βοηθήσει τον εγκέφαλο να χαλαρώσει, ενώ διατάσεις και ελαφριά άσκηση πριν από τον ύπνο μπορούν να βελτιώσουν τόσο την ποιότητα όσο και τη διάρκειά του, επιστημονούν ειδικοί παθολόγοι.

Ο χρόνιος ανεπαρκής ύπνος αυξάνει τον κίνδυνο καρδιαγγειακών παθήσεων, υπέρτασης και λοιμώξεων, ενώ συνδέεται με άγχος και κατάθλιψη.

σκολο να διακρίνει κανείς τη στέρηση ύπνου και ορισμένες από τις αιτίες της από την απλή υπνηλία, επιστημονούν οι ειδικοί.

Η έλλειψη επαρκούς ύπνου μπορεί να σας κάνει να νιώθετε την ανάγκη να γείρετε το κεφάλι σας στο γραφείο ή να αποκοιμίστε

ενώ παρακολουθείτε τηλεόραση το βράδυ. Μπορεί επίσης να νιώθετε πιο ευερεθιστοί. Ωστόσο, αυτό συνήθως υποχωρεί μετά από μια νύχτα επαρκούς ύπνου. Μια περιστασιακή νύχτα ανεπαρκούς ύπνου δεν αποτελεί λόγο ανησυχίας, αναφέρει η δρ Γκαμάλντο.

Αν έχετε στέρηση ύπνου, η ανάγκη για ύπνο μπορεί να μοιάζει πιο επιτακτική. Και η παρατεταμένη έλλειψη ύπνου μπορεί να οδηγήσει σε σοβαρότερες συνέπειες. Μπορεί να αντιμετωπίσετε δυσκολίες στη συγκέντρωση και στη βραχυπρόθεσμη μνήμη, οι οποίες επηρεάζουν την απόδοση στην εργασία. Η επίμονη ευερεθιστότητα μπορεί να προκαλέσει προβλήματα στις διαπροσωπικές σχέσεις. Μπορεί επίσης να απο-

κοιμίστε πιο συχνά ή σε επικίνδυνες στιγμές, όπως κατά την οδήγηση.

Ένας τρόπος για να διαπιστώσετε αν έχετε στέρηση ύπνου είναι να παρακολουθήσετε πόσες ώρες κοιμάστε τις ημέρες που δεν έχετε επαγγελματικές ή άλλες υποχρεώσεις, όπως τα Σαββατοκύριακα ή στις διακοπές, λέει ο δρ Ερικ Ολσον, ειδικός στον ύπνο στη Mayo Clinic στο Ρότσεστερ της Μινεσότα (το να κοιμάται κανείς περισσότερο αυτές τις ημέρες μπορεί να μην είναι εφικτό για κάποιους, όπως οι γονείς, επιστήμονες ή οι ειδικοί). Αυτό μπορεί να σας βοηθήσει να καταλάβετε πόσο ύπνο χρειάζεστε πραγματικά και αν το κανονικό σας πρόγραμμα ύπνου είναι επαρκές.

Διάγνωση

Εάν κοιμάστε αρκετά, αλλά παραμένετε διαρκώς κουρασμένοι, ο γιατρός μπορεί να σας συστήσει μια εξέταση ύπνου με τη χρήση ηλεκτροεγκεφαλογραφήματος (EEG), για να εντοπίσει διαταραχές που ενδέχεται να επηρεάζουν την ποιότητα του ύπνου σας. Ανεξάρτητα από την αιτία, οι ειδικοί συνιστούν να αποφεύγετε η χρήση μη συνταγογραφούμενων βοηθημάτων ύπνου, καθώς μπορεί να καλύψουν το πρόβλημα αντί να το επιλύσουν. Τα συνταγογραφούμενα υπνωτικά χάπια μπορεί να βοηθήσουν όσους αντιμετωπίζουν περιστασιακή αϋπνία, αλλά δεν συνιστώνται για καθημερινή χρήση, λέει ο δρ Ολσον.

Η δρ Σάρα Λου Κλέμπερ, παθολόγος στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Τζονς Χόπκινς, προτείνει την εφαρμογή στρατηγικών συμπεριφοράς ως πρώτο βήμα. Η αντικατάσταση του μπλε φωτός του κινητού με ένα βιβλίο μπορεί να βοηθήσει τον εγκέφαλο να χαλαρώσει, αντί να τον διεγείρει την ώρα του ύπνου, σημειώνει. Οι διατάσεις και η ελαφριά άσκηση πριν από τον ύπνο μπορούν να βελτιώσουν τόσο την ποιότητα όσο και τη διάρκεια του ύπνου. Ορισμένες έρευνες δείχνουν ότι ο διαλογισμός μπορεί να μειώσει τα συμπτώματα της αϋπνίας και της κόπωσης.

Η δρ Κλέμπερ συμβουλεύει επίσης τους ασθενείς να εξασφαλίζουν επαρκή χρόνο για ύπνο, αν και αναγνωρίζει ότι ακόμη και η ίδια το βρίσκει δύσκολο. «Ο ύπνος είναι ένα από τα πράγματα που οι άνθρωποι πρέπει να θέτουν σε προτεραιότητα για να τον εξασφαλίσουν», αναφέρει.

THE NEW YORK TIMES

Προς την «κανονικότητα» του 2022 τα δάνεια

Με μείωση επιτοκίων ξεκινά και το νέο έτος, μετά την 4η διαδοχική μείωση της ΕΚΤ – Χαλαρώνουν οι τράπεζες

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Προς την «κανονικότητα» του 2022 οδηγούνται τα δάνεια το 2025, καθώς οι τέσσερις διαδοχικές μειώσεις επιτοκίων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) έχουν φέρει τα επιτόκια των επιτοκίων 1 μονάδα χαμηλότερα από το ανώτερό τους σημείο, του φθινοπώρου του 2022. Το 2025 μπαίνει με το «δεξί» για τους δανειολήπτες, τουλάχιστον για να το πούμε πιο ορθά, καλύτερα από ό, τι μπήκε το 2024, καθώς οι μειώσεις θα έχουν θετικό πρόσημο στις τσέπες τους. Τα επιτόκια της διευκόλυνσης αποδοχής καταθέσεων, των πράξεων κύριας ανα χρηματοδότησης και της διευκόλυνσης οριακής χρηματοδότησης θα μειωθούν σε 3,00%, 3,15% και 3,40% αντίστοιχα, με ισχύ από τις 18 Δεκεμβρίου 2024, γεγονός που φέρνει «καμiónελα» σε δανειολήπτες που είδαν τις δόσεις τους να ανεβαίνουν από το καλοκαίρι του 2022 μέχρι και το καλοκαίρι του 2024 που άρχισαν οι μειώσεις της ΕΚΤ. Η νέα «κανονικότητα» σε τίποτα δεν θα θυμίζει τα επιτόκια της ΕΚΤ που υπήρχαν μέχρι το καλοκαίρι του 2022, όπου και άρχισαν οι αυξήσεις, καθώς ο στόχος της ΕΚΤ είναι να φτάσει τα επιτόκια κοντά στο 2%. Στο 0%, ή σε αρνητικά επίπεδα δεν προβλέπεται να επιστρέψουν με τις παρούσες οικονομικές συνθήκες. Τα καλά νέα θα συνεχίσουν και μέχρι το πρώτο μισό του 2025, καθώς σύμφωνα με τους οικονομολόγους οι μειώσεις επιτοκίων της ΕΚΤ θα συνεχίσουν, σταθμιζόντας πάντα τα οικονομικά δεδομένα που υπάρχουν ενόπion τους. «Η διαδικασία αποκλιμάκωσης του πληθωρισμού βρίσκεται σε καλό δρόμο», έλεξε την Πέμπτη από την ΕΚΤ, στο πλαίσιο ανακρίσεων

της μείωσης των επιτοκίων κατά 0,25%. Οι περισσότεροι δείκτες του πληθωρισμού εξάλλου υποδηλώνουν ότι ο πληθωρισμός θα σταθεροποιηθεί γύρω από τον μεσοπρόθεσμο στόχο του Διοικητικού Συμβουλίου για ρυθμό 2% σε διατηρήσιμη βάση.

Σύμφωνα με τον διοικητικό σύμβουλο και επικεφαλής των Υπηρεσιών Διαχείρισης Παγκόσμιας Συμβόρευσης της KPMG Κύπρου, Τάσος Γασσεμίδης, η μείωση των επιτοκίων από την ΕΚΤ αναμένεται να επηρεάσει δανειολήπτες τους οποίους το επιτόκιο είναι κυμαινόμενο, οπότε οι επόμενες δόσεις τους θα παρουσιαστούν μειωμένες. Επιπλέον, όπως επέδειξε ο οικονομολόγος της KPMG, δίνεται η δυνατότητα παραχώρησης νέων χρηματοδοτήσεων με χαμηλότερο κόστος για ενίσχυση των επιχειρήσεων και των πολιτών. Όπως εξήγησε στη μικρή του δήλωση αναφορικά με τη μείωση των επιτοκίων της ΕΚΤ, αυτός είναι ο ρόλος της χαλάρωσης της νομοματικής πολιτικής, ειδικά σε μια περίοδο που ο πυρήνας της Ευρώζωνς δείχνει να αντιμετωπίζει προβλήματα όσον αφορά την οικονομική ανάπτυξη.

Μοχλός πίεσης

Το τελευταίο διάστημα πρωταγωνίστησε η πρόταση ΑΚΕΛ, με την οποία θα επιβαλλόταν για τα φορολογικά έτη 2024 και 2025 επιπρόσθετος φόρος 5% επί των κερδών που προέκυψαν από τα επιτοκιά έσοδα. Οι τράπεζες την Πέμπτη τη γλίτωσαν «παρά τριχα», αφού δεν πέρασε οριακά από την Ολομέλεια της Βουλής. Το τελευταίο διάστημα ωστόσο οι τράπεζες και η Πολιτεία υπήντησαν τον νομοσχεδίου κινητοποιήθηκαν. Οι μισές τράπεζες παρουσίασαν νέα

Οι τράπεζες την Πέμπτη τη γλίτωσαν «παρά τρίχα» από την πρόταση ΑΚΕΛ, με την οποία θα επιβαλλόταν για τα φορολογικά έτη 2024 και 2025 επιπρόσθετος φόρος 5% επί των κερδών που προέκυψαν από τα επιτοκιακά έσοδα.

Τάσος Γιασεμίδης:
Δίνεται η δυνατότητα
παραχώρησης νέων
χρηματοδοτήσεων με
χαμηλότερο κόστος για
ενίσχυση των επιχειρή-
σεων και των πολιτών

στεγαστικά δάνεια με σταθερό χαμηλό επιτόκιο, ενώ η Πολιτεία την Τετάρτη, μία ημέρα πριν δηλαδή, μπει στο καναβάτσο της Ολομέλειας το επίμαχο νομοσχέδιο, «έτρεξε» να περάσει από το Υπουργικό Συμβούλιο την έναρξη του Σχεδίου Επιδότησης Επικυκλίων για Στεγαστικά

Δάνεια Με Εισοδηματικά Κριτήρια.
Το εν λόγω Σχέδιο είχε ανακωνωθεί πως θα προχωρούσε, αλλά μόνο τυχαία δεν μπορεί να χαρακτηριστεί η χρονική στιγμή που ανακωινώθηκε. Πιγνές που είναι σε θέση να γνωρίζουν, υποστηρίζουν ότι ήταν ένα «παισιόπονο», μία προσπάθεια να καθυστερήσουν την πρόταση νόμου του ΑΚΕΛ, ώστε να προλάβουν τα χειρότερα. Η επιδότωση εξάλλου είναι για δάνεια που έχουν ήδη δοθεί, είναι για φυσικά πρόσωπα που έχουν υπογράψει σύμβαση δανείου από 1/1/2022 μέχρι 31/12/2023.

Συν τοις ἄλλοις, ἡ πίεση εἶχε περαιτέρω ἀποτέλεσμα, καθὼς ὁ Σύνδεσμος Τραπεζῶν Κύπρου προχώρησε τὸ πρῶτὸ τῆς Πέμπτης με ἀνακοίνωση ὅπου τονιζόταν ὅτι πα-

ρακολουθούσε στενά τις συζητήσεις και τις διαβουλεύσεις για επιβολή επιπρόσθετης, έκτακτης φορολόγησης και ότι είναι έτοιμος για συνεργασία, παραγωγική συζήτηση και κυρίως συγκεκριμένα βήματα που θα βοηθούσαν την οικονομία και την κοινωνία. Δεν αποκλείεται λοιπόν να δούμε τις τράπεζες στους επόμενους μήνες να δίνουν προγράμματα με ευνοϊκούς όρους για νέο δανεισμό σε συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού.

Η νέα ισορροπία

Η ΕΚΤ σημειώνει πως οι συνθήκες χρηματοδότησης χαλαρώνουν, καθώς οι πρόσφατες μειώσεις των επιτοκίων από το Διοικητικό Συμβούλιο καθιστούν σταδιακά τη λήψη νέων δανείων λιγότερο

δαπανηρή για τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά. Αλλά κατά τους Ευρωπαίους εσώποτες, εξακολουθούν να είναι αυστηρές, επειδή η νομισματική πολιτική παραμένει σε περιοριστικά επίπεδα και οι προηγούμενες αυξήσεις των επιτοκίων συνεχίζουν να μεταδίδονται στο ανεξόφλητο υπόλοιπο των πιστώσεων.

Από το 2025 θα δούμε ένα νέο σκηνικό στις τράπεζες, διαφορετικό από αυτό που παρατηρείται την τελευταία 2ετία. Οι τράπεζες θα καλεστούν να ισορροπήσουν μεταξύ νέου δανεισμού σε μία προσπάθεια να συνεχίσουν τα επιτοκιακά έσοδα, του «παρκάριασμα» της ρευστότητας τους στις κεντρικές τράπεζες που παράγουν σημαντικά κέρδη, αλλά και της εξεύρεσης νέων πηγών εσόδων, που δεν έχουν σχέση με τα επιτοκιακά έσοδα. Όπως είπε και ο διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου (ΚΤΚ), κ. Χριστόδουλος Πατσάλης, ενώπιον της Επιτροπής Οικονομικών στο πλαίσιο του Προϋπολογισμού του 2025, το κυρίαρχο παραγωγικό σύστημα διατηρεί πλέον οξυγόνο ρευστότητα με τον ετήσιο δείκτη κατά το πρώτο εξάμηνο του 2024 να φτάνει το 328%, υποδεικνύοντας πως το ποσοστό αυτό είναι πέραν του τριπλάσιου του εποπτικού απαιτούμενου (100%) και σχεδόν διπλάσιο του μέσου όρου στην Ευρώπη (163,2%).

«Η κερδοφορία των τραπεζών παρουσιάζει μια αξιοσημείωτη αύξηση, αφού κατά το πρώτο εξάμηνο του 2024, καταγράφηκαν κέρδη ύψους €0,6 δις., με την απόδοση κεφαλαίων να φτάνει το 21,3% σε ετήσια βάση, πολύ πιο πάνω δηλαδή από τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής «Ένωσης που ήταν στο 10,9%», σχολιάζει κατά την ομιλία του.

The
Black Range
Nutrients

Pharma
LEAD[®]
PHARMACY
CARE PRODUCTS

Αντοχή
Ενέργεια - Τόνωση
*Ενίσχυση των
αρθρώσεων*

Pharma
LEAD[®]
PHARMACY
CARE PRODUCTS

OSTEO JOINTS
COMPLEX
PLUS HYALURONIC ACID

♦♦♦ Fresh Freeze-dried

with micronutrients | sustained release

0% Sugar • Salt • GMD
Gluten • Lactose
Additives • Preservatives

Food Supplement
30 capsules

fama
PHARMACEUTICAL LTD
fama Pharmaceutical LTD

VITORGAN[®]
www.pharmalead.gr

Μεταρρυθμίσεις σε δικαστήρια και ψηφιοποίηση θέλει η Κύπρος

Θα ήταν καλό να συνεχιστεί η μείωση του δημόσιου χρέους και να δημιουργηθούν «μαξιλάρια», λένε οι οικονομολόγοι της UBS

Συνέντευξη στον
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Στο βασικό σενάριο της Διεύθυνσης Επενδύσεων της UBS για το 2025, αναμένεται διατηρήσιμη οικονομική ανάπτυξη στις ΗΠΑ, η οποία υποστηρίζεται από την υγιή κατανάλωση, τη χαλαρή δημοσιονομική πολιτική και τα χαμηλότερα επιτόκια. Όπως σημειώνεται στις προβλέψεις της UBS, Year Ahead 2025, οι απειλές δασμών αποτελούν αντίβαρο για την Ασία και την Ευρώπη. Εάν επιβληθούν, θα μπορούσαν να αντισταθμιστούν εν μέρει από αντιδραστικά μέτρα τόνωσης στην Κίνα, ενώ η UBS αναμένει ότι η ανάπτυξη στην Ευρώπη θα βελτιωθεί συγκρατημένα καθώς τα επιτόκια θα μειώνονται.

Στην από κοινού συνέντευξή τους, ο επικεφαλής οικονομολόγος Ευρωζώνης και Ηνωμένου Βασιλείου της UBS, Ντιν Τέρνερ, ο επικεφαλής του EMEA Investment Office Global της UBS, Θέμης Θεμιστοκλέους μιλούν για τις επιπτώσεις πιθανών δασμών που θα επιβληθούν με την προεδρία Ντόναλντ Τραμπ, για τα επιτόκια της ΕΚΤ, για τις μεταρρυθμίσεις που χρειάζεται η Κύπρος, αλλά και για τις πρόσφατες αναβαθμίσεις της από τους Οίκους Αξιολόγησης.

Στην έκθεση καταγράφεται πως, στην Ευρώπη η ανάπτυξη θα είναι πιθανότατα άνηση και υποτονική, αλλά αναμένεται να βελτιωθεί, καθώς η αύξηση των μισθών παραμένει ισχυρή, ενώ τα επιτόκια μειώνονται. Η Ισπανία, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ελβετία αναμένεται να καταγράψουν υπερápδοση με ρυθμούς ανάπτυξης άνω του 1%, σε σύγκριση με μια πιο μέτρια ανάπτυξη της τάξης του 1% στη Γερμανία, τη Γαλλία και την Ιταλία.

- Ποιες είναι οι κύριες γενικές προβλέψεις σας για την παγκόσμια οικονομία, σύμφωνα και με την πρόσφατα δημοσιευμένη έκθεση της UBS Year Ahead 2025;

- Τέρνερ: Όσον αφορά τις προοπτικές της παγκόσμιας οικονομίας, εξακολουθούμε να αναμένουμε επέκταση το επόμενο έτος, αναμένουμε να δούμε κάποια ανθεκτικότητα, αλλά η ανάπτυξη θα είναι πιθανότατα λίγο πιο αργή από ό,τι είχαμε το 2024. Μεγάλο μέρος αυτών της «ιστορίας» θα αφορά τις Ηνωμένες Πολιτείες. Αξίζει να σημειωθεί ότι, η ανάπτυξη στις ΗΠΑ ήταν αρκετά ανθεκτική, ισχυρότερη από ό,τι περιμέναμε φέτος, αλλά αναμένουμε ότι θα μετριαστεί λίγο το επόμενο έτος. Αυτό συμβαίνει επειδή προφανώς οι ΗΠΑ εξακολουθούν να είναι η μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο που θα συμπαρασύρει τους συνολικούς παγκόσμιους αριθμούς ανάπτυξης.

Περνώντας στα της Ευρώπης, η Ευρώπη δεν είχε κακή χρονιά. Η ανάπτυξη θα κυμανθεί πιθανότατα κάπου στο 0,7 - 0,8% για φέτος, λίγο κάτω από το 1%, ενώ πιθανότατα θα δούμε κάτι παρόμοιο στο επόμενο έτος. Θα μπορούσε να είναι λίγο ισχυρότερη, αλλά υπάρχουν ερωτήματα σχετικά με το τι συμβαίνει στη βόρεια Ευρώπη ειδικότερα, τη Γερμανία και σε μικρότερο βαθμό τη Γαλλία, που ανησυχεί η κατανάλωση.

Πρέπει να σκεφτούμε ωστόσο και την Ασία. Πρέπει να έχουμε επίγνωση ότι με την προεδρία Τραμπ το ενδεχόμενο δασμών θα μπορούσε να επιβαρύνει την κι-

Ο επικεφαλής οικονομολόγος Ευρωζώνης και Ηνωμένου Βασιλείου της UBS, Ντιν Τέρνερ.

Ο επικεφαλής του EMEA Investment Office Global της UBS, Θέμης Θεμιστοκλέους.

“

Η ιστορία των πράσινων επενδύσεων είναι μια μετάβαση πολλών δεκαετιών που θα ωφεληθεί την οικονομία με διάφορους τρόπους στο μέλλον.

Στην έκθεση καταγράφεται πως, στην Ευρώπη η ανάπτυξη θα είναι πιθανότατα άνηση και υποτονική, αλλά αναμένεται να βελτιωθεί.

νεζική ανάπτυξη και, για να είμαστε δίκαιοι, θα είναι ένα πιθανό σοκ για την ευρωπαϊκή ανάπτυξη ανάλογα με το πώς θα είναι οι δασμοί. Ο συνδυασμός των ανησυχιών γύρω από τους δασμούς και σε συνδυασμό με την επιβράδυνση της αγοράς ακινήτων που βλέπουμε να παρατηρείται στην Κίνα, η ανάπτυξη θα είναι ενδεχομένως λίγο πιο αδύναμη και εκεί το επόμενο έτος. Δεν θα έλεγα όμως ότι είναι όλα αρνητικά. Διότι, έχουμε ήδη μια σειρά από δημοσιονομικά μέτρα να ανακοινώνονται για την Κίνα και η ανάπτυξη της τάξεως του 4% στο επόμενο έτος φαίνεται απολύτως εφικτή.

-Μιας και αναφερθήκατε για την εκλογή του Ντόναλντ Τραμπ, πώς θα επηρεάσει την ευρωπαϊκή οικονομία η εκλογή του;

- Τέρνερ: Υπάρχουν πολλά πράγματα που πρέπει να σκεφτούμε, αλλά εκεί που πρέπει να εστιάσουμε είναι το εμπόριο. Νομίζω ότι είναι λογικό να υποθέσουμε ότι κάποια στιγμή αργότερα στο επόμενο έτος η Ευρώπη θα βρεθεί στο επίκεντρο της προσοχής της κυβέρνησης Τράμπ. Αυτό σημαίνει ότι έρχονται δασμοί; Είναι πιθανό. Αλλά ως μην ξεκινάμε ότι και η Ευρώπη έχει επιβάλει και τους δικούς της. Κοιτάξτε, νομίζω ότι όπως έχουν τα πράγματα, είναι λογικό

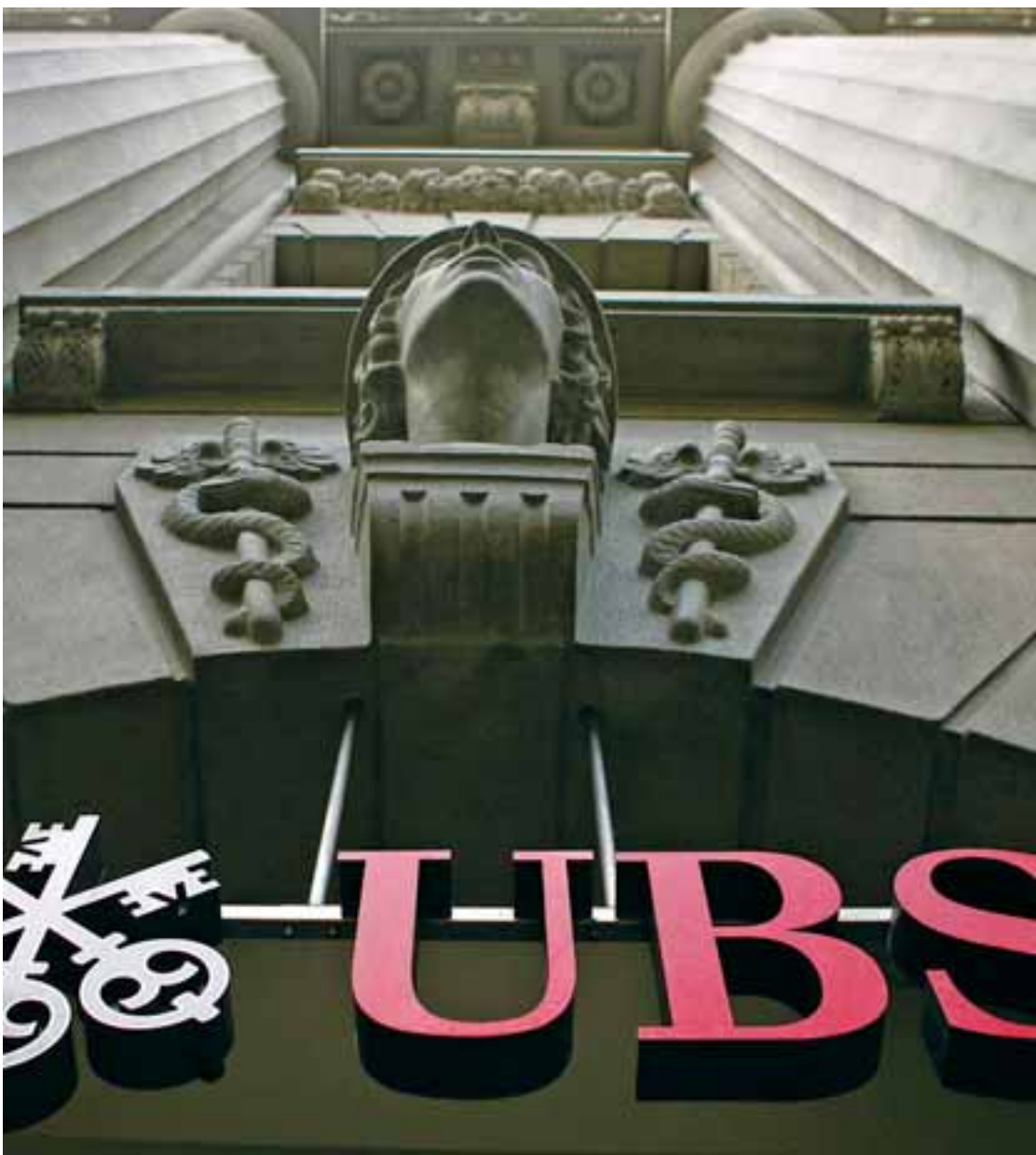
να υποθέσουμε ότι θα υπάρξουν κάποιες εμπορικές προστριβές, αλλά σίγουρα θα υπάρξουν διευθετήσεις και διαπραγματεύσεις.

Θεμιστοκλέους: Πιθανόν θα υπάρξει εξίσωση των δασμών σε διάφορα αγαθά και είναι κάτι που ενδεχομένως θα επιβαρύνει την ευρωπαϊκή ανάπτυξη. Το άλλο ερώτημα με τον πρόεδρο Τραμπ είναι τι θα πράξει με τις διάφορες δαπάνες, διότι είναι πολύ πιθανό ότι θα ζητήσει ακόμη περισσότερες. Και όπως συζητήσαμε με τον κ. Τέρνερ, κατά κάποιο τρόπο οι περισσότερες δαπάνες είναι καλές για την οικονομία. Αλλά τότε δημιουργείται το ερώτημα κατά πόσο παραγωγικές είναι αυτές οι δαπάνες. Νομίζω ότι η άλλη οπτική γωνία που πρέπει να έχουμε κατά νου με την προεδρία Τραμπ είναι ο αντίκτυπος που θα μπορούσαν να έχουν οι δασμοί στην Κίνα και στην Ευρώπη. Είναι πιθανόν οι δασμοί να επιβαρύνουν την ευρωπαϊκή ανάπτυξη καθώς προχωράμε αργότερα στο 2025, αλλά πιθανώς θα γίνει μεγαλύτερο πρόβλημα η ανησυχία για το 2026. Αυτά τα πράγματα θα χρειαστούν χρόνο για να «φιλτραριστούν», αλλά είναι σαφώς κάτι που πρέπει να έχουμε στα ραντάρ μας.

- Ποιες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις θα μπορούσαν να βοηθήσουν οικονομίες όπως η Κύπρος να επιτύχουν ισχυρότερη ανάπτυξη το 2025;

- Θεμιστοκλέους: Καθώς πολλές προκλήσεις περιλαμβάνονται γύρω από αυτό τον τομέα, θα έλεγα ότι χρειάζεται μεταρρύθμιση το δικαστικό σύστημα της Κύπρου, όπως άλλωστε και της Ελλάδας. Η Κύπρος βασίζεται κυρίως στις εξωτερικές επενδύσεις και για τον επενδυτή που σκέφτεται να επενδύσει στην Κύπρο, είναι σημαντικό να είναι βέβαιος πως θα έχει σωστή προστασία από το δικαστήριο. Γνωρίζετε νομίζω τις υποθέσεις με την ενοικίαση σπιτιών που μετά δεν μπορούσε ο κάτοχος του ακινήτου να βγάλει έξω από την οικία του τον ενοικιαστή, ή ότι όταν υπάρχει μια δικαστική υπόθεση, χρειάζονται 10 χρόνια για να τελεωδικάσει. Η Κύπρος έχει δρόμο να διανύσει σε αυτό τον τομέα.

Ένας άλλος τομέας που είναι χρήσιμος και χρειάζεται μεταρρύθμιση - αναβάθμιση, είναι η ψηφιοποίηση. Η Κύπρος βασίζεται στις υπηρεσίες και όπως έχουμε δει, προσελκύει εταιρείες τεχνολογικής παροχής υπηρεσιών, οι οποίες εξ ορισμού θέλουν καλή ψηφιακή υποδομή. Είναι πολύ πιο δύσκολο να προσελκύσεις μεταποιητικές εταιρείες σε ένα μέρος όπως η Κύπρος και η χώρα θα πρέ-

πως σημειώνεται στις προβλέψεις της UBS, Year Ahead 2025, οι απειλές δασμών αποτελούν αντίβαρο για την Ασία και την Ευρώπη. Εάν επιβληθούν, θα μπορούσαν να αντισταθμιστούν εν μέρει από αντιδραστικά μέτρα τόνωσης στην Κίνα.

πει να εστιάσει σε μεταρρυθμίσεις που σχετίζονται με την ψηφιοποίηση. Σε αυτό να προσέξω πως, η Κύπρος έχει επίσης πρόβλημα με το κατάλληλο εργατικό δυναμικό για να δουλέψει σε αυτές τις επιχειρήσεις. Επειδή λοιπόν χρειάζεται σε κάποιο βαθμό διαφορετικών δεξιοτήτων προσωπικό που να γνωρίζει από ψηφιακή οικονομία, πρέπει να αποφασίσει αν θα δημιουργεί εγκώρια ταλέντα, ή θα προχωρά σε εισαγωγή ταλέντων. Σίγουρα πρέπει να ισορροπήσει σε αυτό τον τομέα και ως χώρα έχει δρόμο επίσης να διανύσει.

- Η Ευρώπη επενδύει σε μεγάλο βαθμό σε πράσινες τεχνολογίες και υποδομές. Πώς βλέπετε αυτές τις προσπάθειες να συνδέονται με το δυναμικό οικονομικής ανάπτυξης το 2025;

- Τέρνερ: Νομίζω ότι για το 2025, ο αντίκτυπος δεν θα είναι τόσο μετρήσιμος. Η ιστορία των πράσινων επενδύσεων είναι μια μετάβαση πολλών δεκαετιών που θα ωφελήσει την οικονομία με διάφορους τρόπους στο μέλλον. Αλλά ξέρετε, υπάρχουν βραχυπρόθεσμες επιπτώσεις και ένα μεγάλο μέρος της πράσινης νομοθεσίας ήταν πραγματικά δυνητικά αρνητική για χώρες όπως η Γερμανία, για την αυτοκινητοβιομηχανία της. Οπότε ναι, επενδύουμε σε αιολικά πάρκα, επενδύουμε στην ηλιακή ενέργεια, αλλά υπάρχουν μεταβατικές επιπτώσεις που πλήττουν ιδιαίτερα τη Γερμανία και άλλες βιομηχανικές χώρες βραχυπρόθεσμα. Μακροπρόθεσμα ωστόσο, ναι, είναι μια διαρθρωτική θετική ιστορία, αλλά τουλάχιστον για το 2025 δεν εστιάζω στα θετικά.

Θετική η πορεία της Κύπρου - Τέλος, θέλω να σχολιάσετε την αναβάθμιση της Κύπρου από τους Οίκους Αξιολόγησης τις τελευταίες εβδομάδες.

- Θεμιστοκλέους: Η πορεία της Κύπρου είναι θετική, το δημόσιο χρέος έχει μειωθεί κατά πολύ και νομίζω ότι η πρόβλεψη είναι ότι θα έχουμε πτώση στο 60% μέσα στα επόμενα δύο χρόνια. Αυτό είναι ένα πολύ καλό οικονομικό δεδομένο που σίγουρα συνέβαλε στην αναβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας της Κύπρου. Θα ήταν καλό να συνεχίσει η Κύπρος να μειώνει το δημόσιο χρέος της και όχι μόνο για να επιτευχθούν οι ευρωπαϊκοί στόχοι. Η Κύπρος είναι μια ανοικτή οικονομία και γνωρίζουμε ότι μπορεί να επηρεαστεί πολύ εύκολα από εξωτερικούς κλυδωνισμούς. Επομένως, πρέπει να έχει ένα μικρό «μαξιλάρι» ώστε να μην βρεθεί μελλοντικά σε κίνδυνο.

Μειώσεις επιτοκίων από την ΕΚΤ μέχρι τον Ιούνιο

- Ποια είναι η γνώμη σας για τις μέχρι τώρα μειώσεις επιτοκίων της ΕΚΤ;

- Τέρνερ: Θεωρούμε ότι η ΕΚΤ θα μειώνει τα επιτόκια σε κάθε συνεδρίαση τώρα μέχρι και τον Ιούνιο, μέχρι να φτάσουν στο 2%. Δεν πιστεύουμε ότι η ΕΚΤ είναι σε θέση να επιταχύνει τις μειώσεις, γιατί ξέρετε, αν και υπάρχουν συζητήσεις για μειώσεις 50 μονάδων βάσης, θα φαινόταν απίθανες σε αυτό το σημείο. Υπάρχει μια υπόθεση στις προβλέψεις μας για το επόμενο έτος και αυτή είναι ότι οι καταναλωτές δεν θα συνεχίσουν να αυξάνουν τις αποταμίεύσεις τους. Ωστόσο, αυτό που έχουμε

- Τέρνερ: Αυτό που λέει ο Philip Lane είναι απολύτως σωστό. Η πρόκληση όμως είναι πάντα το πώς ερμηνεύεις αυτά τα δεδομένα, διότι οι κεντρικές τράπεζες -δεν είναι ότι λέω κάτι κακό για την ΕΚΤ συγκεκριμένα- αλλά όλες οι κεντρικές τράπεζες δυσκολεύτηκαν να προβλέψουν με ακρίβεια τον βαθμό στον οποίο οι πληθωριστικές πιέσεις είτε αυξήθηκαν, είτε μειώθηκαν διανύοντας τον κύκλο πληθωρισμού. Ο κεντρικός τράπεζες πρέπει να είναι ευέλικτες, αλλά πρέπει πάντα να είναι προνοητικές. Ξέρετε, το τι συμβαίνει σήμερα είναι άσχετο, ουσιαστικά, όλα αφορούν το μέλλον.

- Πιστεύετε ότι η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα χειρίστηκε καλά το θέμα του πληθωρισμού που ήταν το 2022 στο υψηλότερο σημείο του μέχρι τώρα;

- Τέρνερ: Νομίζω ότι η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, όπως και όλες οι κεντρικές τράπεζες είχαν πολύ μικρό αντίκτυπο στην πορεία του πληθωρισμού. Και αυτό που εννοώ είναι ότι ο πληθωρισμός αυξήθηκε λόγω της πανδημίας και της ενεργειακής κρίσης που έπληξε την Ευρώπη. Καθώς οι τιμές σταθεροποιήθηκαν, έτσι και η αύξηση των τιμών σταθεροποιήθηκε. Εκεί που οι κεντρικές τράπεζες ίσως να βοηθήσαν, είναι ότι, με την αύξηση των επιτοκίων κατάφεραν εν πολλοίς να περιορίσουν τις προσδοκίες για τον πληθωρισμό.

Να θυμηθούμε ότι η ΕΚΤ αύξησε για πρώτη φορά τα επιτόκια αργότερα από άλλες κεντρικές τράπεζες, αλλά τα αύξησε πολύ γρήγορα με ποσοστά 50 και 75 μονάδων βάσης. Μπορώ να θυμηθώ εκείνες τις μέρες καθαρά. Ξέρετε, καθόμασταν όλοι και σκεφτόμασταν αν θα είναι αρκετά γενναία η ΕΚΤ για να αυξήσει τα επιτόκια, ενώ βρισκόμασταν ακόμα στην «ουρά» μιας πανδημίας. Δεν είμαι εδώ για να υπερασπιστώ τους κεντρικούς τραπεζίτες, αλλά νομίζω ότι δέχονταν λίγο υπερβολικά κριτική αναφορικά με το ότι άργησαν να ξεκινήσουν τον κύκλο των αυξήσεων.

- Θέλω τη γνώμη σας για τη δόλωση του επικεφαλής οικονομολόγου της ΕΚΤ, Φίλιπ Λέιν, ότι η ΕΚΤ θα πρέπει να λαμβάνει μελλοντικές αποφάσεις νομισματικής πολιτικής με βάση τον επερχόμενο κίνδυνο και όχι τα τελευταία οικονομικά στοιχεία.

Επενδύουμε στο rebranding για επενδύσεις

Αλλάζει το αφήγημα της Κύπρου – Προβολή των επιτευγμάτων και της προόδου μας σε όλους τους τομείς της οικονομίας

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

ΑΛΛΑΖΕΙ το αφήγημα της Κύπρου ο διεθνής οίκος επικοινωνίας Kreab, ο οποίος επιλέχθηκε μετά από σχετικό διαγωνισμό με στόχο να αναλάβει την εκστρατεία για την ενίσχυση της εικόνας της Κύπρου διεθνώς, γνωστού και ως rebranding. Η διαχείριση της εικόνας της χώρας στο εξωτερικό με στόχο τη σωστή προβολή των επιτευγμάτων της σε διάφορους τομείς της οικονομίας, αποτελούν την κύρια επιδίωξη του διεθνούς οίκου επικοι-

Το συμβόλαιο με τον επικοινωνιακό οίκο Kreab που θα υπογραφεί άμεσα θα έχει διάρκεια τριών ετών και θα στοιχίσει 1,5 εκατ. ευρώ.

Η πρόσληψη επικοινωνιακών συμβούλων αποτελούσε εισήγηση από το 2011.

νωνίας με έδρα τη Σουηδία. Επιπλέον, πολύ σημαντική κρίνεται και η διαχείριση οποιωνδήποτε αρνητικών σχολίων γίνονται για την Κύπρο και αμαυρώνουν την εικόνα της, διοχετεύοντας τις σωστές πληροφορίες στα διεθνή μέσα μαζικής ενημέρωσης.

Ουσιαστικά, αυτή είναι η πρώτη φορά που η Κύπρος αποκτά σύμβουλο επικοινωνίας παρόλο που αποτελούσε εισήγηση των αρμοδίων φορέων από το 2011. Ιδιαίτερα σημαντικό είναι το γεγονός ότι πλέον θα ανταγωνιζόμαστε επί ίσοις όροις ανταγωνιστικούς επενδυτικούς προορισμούς οι οποίοι διατηρούν εδώ και χρόνια επικοινωνιακούς συμβούλους. Μάλιστα οι

ανταγωνιστικοί επενδυτικοί προορισμοί της Κύπρου επωφελούνταν κάθε φορά που η Κύπρος ήταν στο στόχαστρο για οποιονδήποτε λόγο, όπως μας ανέφεραν αρμόδιοι φορείς. Εξάλλου, σύμφωνα με αρμόδιους φορείς η Κύπρος υστερεί όσον αφορά την παρουσία της και τη διαφήμιση της προόδου της στο εξωτερικό, καθώς και σε σχέση με τις προσβάσεις της στα διεθνή ΜΜΕ, γεγονός το οποίο της στοιχίζει σε επενδυτικό επίπεδο.

Συμβόλαιο €1,5 εκατ.

Σύμφωνα με όσα πληροφορείται η «Κ», το συμβόλαιο με τον επικοινωνιακό οίκο Kreab που θα υπογραφεί άμεσα, θα έχει διάρκεια

τριών ετών και θα στοιχίσει €1,5 εκατ. Το κονδύλι έχει προβλεφθεί από τον κρατικό προϋπολογισμό με κύρια επιδίωξη η χώρα μας να χτίσει μια επικοινωνιακή πολιτική η οποία θα λειτουργεί υποστηρικτικά στην ανάπτυξη της και θα στηρίξει το μακροπρόθεσμο όραμα της Κύπρου.

Ο οίκος πάνει δουλειά και αναλαμβάνει να βελτιώσει και να ενισχύσει τη διεθνή φήμη και ελκυστικότητα της Κύπρου, να αναβαθμίσει την εικόνα της στη διεθνή επιχειρηματική και επενδυτική κοινότητα, αλλά και σε άλλες, στοχευμένες κοινότητες, που σχετίζονται με σημαντικούς τομείς της οικονομίας μας. Όπως έγινε γνωστό, η

Kreab θα αναλάβει το πρότζεκτ της Κύπρου κάνοντας αρχή με τη μελέτη αντίληψης, το σχέδιο διαχειρίσις, το σχέδιο εκπαίδευσης και τέλος την επικοινωνιακή εκστρατεία.

Συντονίζει ο Invest Cyprus

Συντονιστικό ρόλο στην πρώτη προσπάθεια της Κύπρου να διαχειριστεί την εικόνα της και οτιδήποτε την αφορά στο εξωτερικό θα έχει ο Invest Cyprus. Ο Κυπριακός Οργανισμός Προώθησης Επενδύσεων ανέλαβε ρόλο συντονιστή της προσπάθειας αυτής στην οποία θα συμμετέχουν ενεργά η Προεδρία, διάφορα υπουργεία και ιδιωτικοί φορείς.

Την έναρξη εκστρατείας για ενί-

σχυση της εικόνας της Κύπρου σε συνεργασία με διεθνή οίκο επικοινωνίας ανακοίνωσε η υφυπουργός Παρά τω Προέδρω, Ειρήνη Πιχά. «Ο Invest Cyprus σε συνεργασία με την Προεδρία της Δημοκρατίας, ξεκινά εκστρατεία με τον διεθνή οίκο επικοινωνίας KREAB, ο οποίος επιλέχθηκε μετά από σχετικό διαγωνισμό», έγραψε σε ανάρτησή της στο «X» η κ. Πιχά.

Πρόσθεσε ότι με σταθερά βήματα, η κυβέρνηση αναβαθμίζει την εικόνα της Κύπρου διεθνώς, για την ενίσχυση της βιωσιμότητας και της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας. «Με στρατηγικό όραμα και σημαντικές μεταρρυθμίσεις, γυρίζουμε σελίδα και προχωράμε μπροστά, ενισχύοντας την αξιοπιστία της χώρας μας», σημειώνει.

Τονίζει επίσης τη σημασία του να επικοινωνούνται αυτές οι αλλαγές στη διεθνή σκηνή, έτσι ώστε λανθασμένες ή απηχαιωμένες αντιλήψεις για την Κύπρο να εξαλειφθούν, επιφέροντας πολλαπλά οφέλη για την οικονομία και την κοινωνία.

Παλιός μας γνώριμος

Η Kreab είναι μια παγκόσμια εταιρεία συμβουλευτική επικοινωνιών, με παρουσία σε 25 χώρες και διαθέτει πέραν των 500 πελατών. Η εταιρεία συμβουλεύει εταιρείες, ιδιώτες, κυβερνήσεις και οργανισμούς για την επίλυση περίπλοκων προκλήσεων επικοινωνίας και ειδικεύεται στη διαχείριση κρίσεων, δημοσίων σχέσεων, φήμης και στην εκτέλεση παγκόσμιων εκστρατειών.

Η ομάδα της Kreab διαθέτει 400 συμβούλους οι οποίοι αξιοποιώντας το διεθνές δίκτυο που διαθέτουν παρέχουν ολοκληρωμένες λύσεις στους πελάτες τους, προσφέροντας το πλεονέκτημα

μιας ενιαίας συνεκτικής ομάδας για διασυννοριακά έργα.

Στο πελατολόγιο της βρίσκονται εταιρείες, ιδιώτες, κυβερνήσεις και οργανισμοί, οι οποίοι αξιοποιούν το καλά δικτυωμένο με επιρροές στα ξένα ΜΜΕ διεθνές δίκτυο της εταιρείας για ολοκληρωμένες λύσεις και επίτευξη των επιχειρησιακών τους στόχων.

Η Κύπρος, εξάλλου, δεν αποτελεί άγνωστη χώρα για την εταιρεία καθώς και άλλοι φορείς επέλεξαν τη σουηδική εταιρεία προκειμένου να αναλάβει την επικοινωνιακή στρατηγική τους. Όπως πληροφορούμαστε, τόσο η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς όσο και ο Invest Cyprus είχαν συνεργαστεί στο παρελθόν με την Kreab.

Στόχοι και επιδιώξεις

Η επικοινωνιακή πολιτική της κυβέρνησης μέσω του διεθνούς επικοινωνιακού οίκου που αναλαμβάνει να χτίσει από την αρχή την εικόνα της χώρας στο εξωτερικό αναμένεται να ενισχύσει τη διαφάνεια, να υποβοηθήσει στη δημιουργία θετικής φήμης της Κύπρου, καθιστώντας την πιο ελκυστική σε επενδυτές και να ενθαρρύνει την επενδυτική δραστηριότητα. Ιδιαίτερη βαρύτητα θα προσδώσει, εξάλλου, ο οίκος και στη σωστή διαχείριση κρίσεων ελαχιστοποιώντας τυχόν αρνητικό αντίκτυπο της χώρας.

Παράλληλα, μέσω μιας στοχευμένης επικοινωνιακής πολιτικής ενδέχεται να ενισχυθεί και η ανταγωνιστικότητα αλλά και η δυναμική της Κύπρου. Ως εκ τούτου, μέσω αυτής της προσπάθειας για ένα rebranding της χώρας, οι αρμόδιοι φορείς εκτιμούν ότι θα επέλθουν πολλαπλά οφέλη για την Κύπρο.

ALAMBRA: 42 χρόνια εμπειρίας στην παραγωγή και εξαγωγή χαλλουμιού

Μιχάλης Πέτρου: Η αφοσίωση, το μεράκι και η ευελιξία αποτελούν τα βασικά μας πλεονεκτήματα
Αναμένουμε αύξηση 20% του τζίρου μας το 2024

Ο εμπορικός διευθυντής της γαλακτοβιομηχανίας Alambra Μιχάλης Πέτρου αναλύει τη στρατηγική και τους στόχους της εταιρείας καθώς και τα στοιχεία που τη διαφοροποιούν από ανταγωνιστικές εταιρείες. Στόχος μας είναι η προώθηση του παραδοσιακού χαλλουμιού Alambra σε όλα τα μήκη και πλάτη του κόσμου, ανέφερε ο κ. Πέτρου, τονίζοντας ότι κύρια επιδίωξη της εταιρείας είναι να συνεχίσει το brand Alambra να παρέχει στον καταναλωτή την αυθεντικότητα και την υψηλή ποιότητα που αναζητεί.

-Σε πόσες χώρες πραγματοποιείτε εξαγωγές σήμερα; Προγραμματίζετε εξαγωγές και σε άλλες χώρες;

-Εδώ και 15 χρόνια κατέχουμε ηγετική θέση στην παραγωγή και εξαγωγή του παραδοσιακού μας χαλλουμιού, με εξαγωγές σε πέραν των 40 χωρών. Το χαλλούμι Alambra κέρδισε την παρουσία του σε Ευρώπη, Αμερική, Αυστραλία, Μέση Ανατολή και πρόσφατα και στην Ασία, γεγονός που μας κάνει περήφανους. Στόχος μας είναι η προώθηση του παραδοσιακού μας τυριού σε όλα τα μήκη και πλάτη του κόσμου. Αυτή είναι η στρατηγική μας, σ' αυτή τη βάση δουλεύουμε.

-Πρόσφατα εμπλουτίσατε την ευρεία γκάμα ροφημάτων σας με ένα νέο προϊόν. Μιλήστε μας γι' αυτό το καινούργιο προϊόν και τις προσδοκίες σας.

-Έχοντας συμπληρώσει ενάμιση χρόνο πετυχημένης παρουσίας στην κατηγορία Φρέσκο Γάλα, προχωρήσαμε στο λανσάρισμα μιας νέας υποκατηγορίας, με το ΓΑΛΑ ΜΟΟ Σοκολάτας να έχει αγαπηθεί από τις πρώτες κιόλας μέρες από το καταναλωτικό κοινό. Και είμαστε ευγνώμονες γι' αυτό. Το γάλα ΜΟΟ παράγεται από φρέσκο κυπριακό γάλα και στόχο έχει να κερδίσει τους μικρούς

μας φίλους και όχι μόνο, με την πλούσια, αυθεντική του γεύση, αλλά και με την ιδιαιτερότητά του συσκευασίας.

-Προγραμματίζετε άλλη επέκταση της εταιρείας στην αγορά φρέσκου γάλακτος;

-Ως το μοναδικό κυπριακό brand που παρέχει τόσο μεγάλη γκάμα προϊόντων, θέλουμε να παραμείνουμε πρωτοπόροι στην αγορά, με συνεχή επέκταση και κάλυψη των ολόενα και πιο απαιτητικών αναγκών του σύγχρονου καταναλωτή. Γι' αυτό, συνεχώς μελετούμε και αφουγκραζόμαστε τις ανάγκες της αγοράς. Σύντομα θα ανακοινωθούν νέα προϊόντα που αφορούν το Alambra ΜΟΟ, ενώ έχουν ήδη λανσαριστεί η κρέμα καραμελέ ως επέκταση της γκάμας επιδορπίων, τα premium cheddar τυριά ως επέκταση της γκάμας τυριών και η φυτική vegan κρέμα ως επέκταση της γκάμας vegan.

-Ποιοι οι στόχοι και οι επιδιώξεις της εταιρείας για την κυπριακή αγορά;

-Δεν πρόκειται για στόχο, ούτε για επιδίωξη, καθώς αποτελεί την πεμπτούσια της ύπαρξής μας, αλλά βεβαίως είναι κάτι που θέλουμε να διατηρούμε: Το brand Alambra να παραμείνει ένα ποιοτικό κυπριακό brand που να παρέχει στον καταναλωτή την αυθεντικότητα και την υψηλή ποιότητα που αναζητεί.

-Πώς κινήθηκε η εταιρεία σας όσον αφορά τον τζίρο φέτος, συγκριτικά με πέρσι;

-Το 2024 η γαλακτοβιομηχανία Alambra αναμένεται να έχει μια αύξηση της τάξης του 20%.

-Ποια είναι τα στοιχεία τα οποία σας

Το χαλλούμι δεν είναι παιχνίδι πολιτικών, αποτελεί την κινητήρια δύναμη της κυπριακής οικονομίας, τονίζει ο κ. Πέτρου.

Η συνεχής αναβάθμιση της παραγωγικής μας διαδικασίας, με επενδύσεις στην πράσινη οικονομία, βοηθάει στη διατήρηση του ανταγωνιστικού μας πλεονεκτήματος.

διαφοροποιούν από ανταγωνιστικές εταιρείες στην Κύπρο;

-Είναι καλά γνωστή η ιστορία της οικογένειάς μας και η άρρηκτη σχέση της με το γάλα. Θεωρώ ότι η αφοσίωση που επιδεικνύουμε στη διατήρηση των παραδοσιακών γεύσεων, το μεράκι για προσφορά ποιοτικών προϊόντων και η ευελιξία στην καινοτομία, παραγωγικά και προϊόντικά, είναι το βασικό μας πλεονέκτημα.

Συνεχής αναβάθμιση

-Ο ανταγωνισμός είναι κάτι που σας προβληματίζει;

-Μιλώντας πάντα για υγιή ανταγωνισμό και όχι για αθέμιτες πρακτικές, για εμάς ανέκαθεν ήταν κίνητρο για περαιτέρω βελτίωση και ανάπτυξη. Ο υγιής, επαναλαμβάνων, ανταγωνισμός μόνο προς τα εμπρός σε πάει. Η συνεχής αναβάθμιση της παραγωγικής μας διαδικασίας, με επενδύσεις ιδιαίτερα στην πράσινη οικονομία, είναι κάτι που βοηθάει και στην ανάπτυξη μας και στη διατήρηση του ανταγωνιστικού μας πλεονεκτήματος.

-Η εταιρεία σας πραγματοποιεί ή προγραμματίζει οποιεσδήποτε δράσεις προκειμένου να υποστηρίξει την πράσινη ενέργεια και τη βιωσιμότητα;

-Η περιβαλλοντική στρατηγική που ακολουθούμε την τελευταία δεκαετία, με καινοτόμες δράσεις και εφαρμόζοντας αειφόρες πρακτικές, μας έχουν καταστήσει πρότυπο βιώσιμης ανάπτυξης. Για παράδειγμα, η κατ'απευθείας και λειτουργία του βιολογικού σταθμού επεξεργασίας λυμάτων για την παραγωγή βιοαερίου αποτελεί καινοτομία για την κυπριακή τυροκομία. Επίσης, η αναβάθμιση του ενεργειακού προφίλ των κατ'οίκον μας, η επέκταση των φωτοβολταϊκών εγ-

καταστάσεων γίνονται στο πλαίσιο αυτής της στρατηγικής. Έχουν εκπονηθεί διάφορα έργα και αναμένονται κι άλλα.

-Πώς κρίνετε την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης να απορρίψει την προσφυγή των αγελαδοτρόφων κατά της καταχώρησης της ονομασίας χαλλούμι ως προϊόντος Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης;

-Διαχρονική επιδίωξη μας είναι η προώθηση του χαλλουμιού ΠΟΠ και η ανάπτυξη των εξαγωγών του, αφού η εγγραφή ΠΟΠ γίνεται για διαφύλαξη του προϊόντος και περαιτέρω προώθησή του. Δεν υπάρχει κράτος που να επιθυμεί την εγγραφή ενός προϊόντος ως ΠΟΠ με στόχο τη συρρίκνωση της αγοράς του και αρνητικό αντίκτυπο στην εθνική οικονομία. Λύσεις υπάρχουν, απ' τις οποίες όλοι οι εμπλεκόμενοι θα κερδίσουν και θα μπορούμε να συνεχίσουμε να νιώθουμε ακόμη πιο περήφανοι για τον λευκό χρυσό της Κύπρου. Οι εσωτερικές διαμάχες και ο εμφύλιος πόλεμος μεταξύ εμπλεκόμενων μόνο αρνητικές επιπτώσεις και παγκόσμιο διασυρμό επιφέρουν. Είμαι αισιόδοξος ότι στο τέλος θα επικρατήσει η λογική και θα βρεθεί η χρυσή τομή με μια τεχνοκρατική μελέτη των δεδομένων και μακριά από πολιτικές σκοπιμότητες. Το χαλλούμι δεν είναι παιχνίδι πολιτικών, αποτελεί την κινητήρια δύναμη της κυπριακής οικονομίας ως το πρώτο εξαγωγίσιμο προϊόν της Κύπρου. Αν ανατρέξουμε στην πορεία του τα τελευταία 50 χρόνια, μόνο υπερηφάνεια μας μπορούμε να νιώθουμε. Και οφείλουμε να σεβαστούμε τις επενδύσεις και τις προσπάθειες που έγιναν για να φτάσει το χαλλούμι σήμερα να είναι μέρος του παγκόσμιου χάρτη τυριών.

Ενδιαφέρον Ισραηλινών για κέντρο καινοτομίας

Μεγάλο πρόβλημα οι υποδομές και η γραφειοκρατία – Αντληση βέλτιστων πρακτικών από το Χονγκ Κονγκ

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Προοπτικές αλλά και προβλήματα διαβλέπουν οι ξένοι επενδυτές στην Κύπρο. Το ασφαλές και συνάμα ευνοϊκό επιχειρηματικό περιβάλλον που έχει δημιουργηθεί στη χώρα, αποτελεί ένα μεγάλο ατού για τους επιδοξους επενδυτές. Οι τομείς της τεχνολογίας και της ναυτιλίας αποτελούν ιδιαίτερα υποσχόμενους κλάδους για επενδύσεις, ενώ την ίδια ώρα, υπάρχουν και άλυτα ζητήματα τα οποία εμποδίζουν την επενδυτική ανάπτυξη της χώρας, όπως για παράδειγμα η γραφειοκρατία αλλά και η έλλειψη των υποδομών. Οι επιχειρηματίες Sunil Karoor και Uzy Zwebner μίλησαν στην «Κ» για τις δυνατότητες και τις ευκαιρίες που εντοπίζουν στην Κύπρο, ενώ καυτηρίασαν και τα ζητήματα στα οποία υστερούμε ως επενδυτικός προορισμός. Οι δυο επιχειρηματίες βρέθηκαν στην Κύπρο στα πλαίσια του 20ού Ετήσιου Συνεδρίου του Economist στη Λευκωσία.

Ο κ. Karoor είναι Ινδός επιχειρηματίας ο οποίος ζει και εργάζεται στην Κύπρο από το 2007, δραστηριοποιείται στον τομέα της ναυτιλίας και είναι εταίρος και ανώτερος επιχειρησιακός διευθυντής στην εταιρεία Oesterreichischer Lloyd (OL) Shipping με έδρα τη Λεμεσό. Διαθέτει πέραν των 40 χρόνων εμπειρίας στη διεθνή ναυτιλιακή βιομηχανία και άρchiσε την καριέρα του από το Χονγκ Κονγκ.

Ο κ. Zwebner με καταγωγή από το Ισραήλ είναι ιδρυτής και CEO της εταιρείας Innovation BaseCamp. Η φιλοσοφία της εταιρείας του βασίζεται στη δημιουργία μιας γέφυρας που συνδέει την κυβέρνηση, την ακαδημαϊκή κοινότητα και την ιδιωτική πρωτοβουλία με έναν ωφέλιμο και βιώσιμο τρόπο. Ασχολείται συγκεκριμένα με τη δημιουργία νέων υψηλής τεχνολογίας

λογίας οικοσυστημάτων και αποτελεί μια ενεργή πλατφόρμα επιχειρηματικότητας.

Το όραμα

Το 2007, έφτασα στην Κύπρο με μια βαλίτσα και ένα όραμα για τις ναυτιλιακές προοπτικές του νησιού αυτού και αυτό μετατράπηκε σε κάτι πραγματικά αξιοσημείωτο, ανέφερε ο κ. Karoor. Ενώ τότε είχα έρθει με κύρια επιδίωξη μου να ανοίξω στην Κύπρο ένα υποκατάστημα της εταιρείας στην οποία εργαζόμουν στο Χονγκ Κονγκ, ωστόσο αυτό δεν κατέστη δυνατόν, όμως αποφάσισα να μείνω στο νησί αυτό, πρόσθεσε. Σήμερα η Κύπρος είναι το σπίτι μου, την ίδια ώρα όμως αποτελεί ορόσημο για την καριέρα μου, είπε ο επιχειρηματίας. Εδώ και 18 χρόνια που είμαι εδώ ασχολούμαι με τη διαχείριση πλοίων στην ευρωπαϊκή αγορά και ειδικότερα στην Ελλάδα, τη Νορβηγία, το Όσλο και τη Δανία, σημείωσε. Ο κ. Karoor ανέφερε ακόμα ότι «σήμερα διαχειριζόμαστε 45 πλοία μέσω της επιχειρήσής μας στην Κύπρο κυρίως λόγω των ευνοϊκών επιχειρηματικών συνθηκών αλλά και τη σύνδεση της χώρας με τις ευρωπαϊκές αγορές», υπογράμμισε.

Το πάθος

«Θετικά είναι τα σχόλια των Ισραηλινών αλλά και άλλων επενδυτών με τους οποίους συνεργάζομαι για το κυπριακό επιχειρείν», ανέφερε ο κ. Zwebner. Ενώ ο ίδιος δεν έχει ακόμα επενδυτική παρουσία στην Κύπρο, εντούτοις πραγματοποιεί διάφορες συναντήσεις με αξιωματικούς και αρμόδιους φορείς με στόχο τις συνεργείες και κοινοπραξίες μεταξύ κυπριακών και ισραηλινών συμφερόντων.

Πιστεύω ότι η Κύπρος προσφέρει

Εντοπίζω πολλές δυνατότητες για επέκταση των επενδυτικών δραστηριοτήτων μου στην Κύπρο κυρίως λόγω των ευνοϊκών επιχειρηματικών συνθηκών, αλλά και της σύνδεσής με τις ευρωπαϊκές αγορές, ανέφερε ο Sunil Karoor.

Σημαντικοί φορείς του Ισραήλ εξετάζουν επενδυτικές ευκαιρίες στην Κύπρο, σε τομείς όπως η καινοτομία και η τεχνολογική ανάπτυξη.

ένα σταθερό περιβάλλον για επενδύσεις με στρατηγική τοποθεσία, καταρτισμένο ανθρώπινο δυναμικό και ποιοτικό τρόπο ζωής για τους εργαζομένους της, υπογράμμισε. Εντυπωσιάστηκα πραγματικά από το πάθος που καταδεικνύεται από την κυβέρνηση αλλά και τους ιδιωτικούς φορείς της χώρας της Κύπρου να προσελκύσουν ξένες επενδύσεις στη χώρα και να προβάλουν τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματά της, είπε χαρακτηριστικά.

Οι υποσχόμενοι τομείς

Αποκάλυψε μάλιστα ότι σημαντικοί επενδυτικοί φορείς του Ισραήλ έχουν την πρόθεση να εξετάσουν επενδυτικές ευκαιρίες στην Κύπρο, εστιάζοντας σε τομείς όπως η καινοτομία και η τεχνολογική ανάπτυξη. Ένα παράδειγμα το οποίο

συζητείται είναι η δυνατότητα ίδρυσης κέντρων καινοτομίας στο νησί, τόνισε ο κ. Zwebner. Αν και υπάρχει η πρόθεση, ωστόσο εκκρεμεί η εξεύρεση υποδομών και χρηματοδότησης η οποία μπορεί να επιτευχθεί μέσω συνεργειών και κοινοπραξιών, διευκρίνισε. Θεωρώ ότι η Κύπρος έχει τη δυνατότητα να γίνει ένα σημαντικό κέντρο καινοτομίας στην ανατολική Μεσόγειο, αλλά αυτό θα απαιτήσει υπομονή και συνεχή προσπάθεια, πρόσθεσε ο Ισραηλινός επιχειρηματίας. Εργαζόμαστε παγκοσμίως, με δύο κέντρα καινοτομίας στο Ισραήλ και αναπτύσσουμε και άλλα στο Σαν Ντιέγκο και στη Βραζιλία, οπότε γιατί όχι και στην Κύπρο, επισήμανε ο Ισραηλινός.

Πολύ υποσχόμενος είναι ο τομέας της κυβερνοασφάλειας, της αγροτεχνολογίας, αλλά και της ναυτιλίας, σημείωσε τονίζοντας ότι η Κύπρος είναι έτοιμη για αυτούς τους τομείς. «Η εταιρεία μου Innovation BaseCamp μπορεί να εξεύρει και να εκπαιδεύσει το ανθρώπινο δυναμικό για τους συγκεκριμένους τομείς με κύρια επιδίωξη η Κύπρος να αποτελέσει παράδειγμα για την περιοχή».

Αξίζει να σημειώσουμε ότι ο

Η Κύπρος προσφέρει ένα σταθερό περιβάλλον για επενδύσεις, διαθέτοντας μια στρατηγική τοποθεσία, καταρτισμένο ανθρώπινο δυναμικό και ποιοτικό τρόπο ζωής για τους εργαζομένους της, σημείωσε ο Uzy Zwebner.

Πολύ υποσχόμενος είναι ο τομέας της κυβερνοασφάλειας, της αγροτεχνολογίας, αλλά και της ναυτιλίας.

Zwebner είναι και ο συνιδρυτής του τεχνολογικού πάρκου της πόλης Μπερσέβα, που απέχει περίπου 100 χιλιόμετρα από το Τελ Αβίβ και ενώ πριν μερικές δεκαετίες ήταν μια έρημος, σήμερα φιλοξενεί τις μεγαλύτερες τεχνολογικές εταιρείες του κόσμου, από την Nvidia και την Oracle μέχρι την IBM, την Intel και τη Microsoft. Σε βάθος 15ετίας το ύψος της ισραηλινής επένδυσης αναμένεται να φτάσει στα €200 εκατ., ενώ εντός του ίδιου χρονοδιαγράμματος οι εργαζόμενοι στο ισραηλινό «πάρκο» μέσα στο πάρκο» υπολογίζεται να ξεπεράσουν τους 3.000.

Προκλήσεις και ευκαιρίες

Το τουρκικό εμπάργκο αποτελεί τη μεγαλύτερη πρόκληση της κυπριακής ναυτιλίας, αφού εππ-

ρεάζει αρνητικά και σε πολύ μεγάλο βαθμό την ανάπτυξη του κυπριακού στόλου και των κυπριακών λιμανιών καθώς και την κυπριακή ναυτιλιακή βιομηχανία, ενώ αποθαρρύνει ακόμη ναυτιλιακές εταιρείες να διατηρούν ή να εγγράφουν τα πλοία τους κάτω από την κυπριακή σημαία, με αποτέλεσμα τη συρρίκνωση της μοναδικής εμπορικής δραστηριότητας της Κύπρου ως ενός από τα μεγαλύτερα ναυτιλιακά κέντρα, υποστήριξε ο κ. Karoor. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη μεταφορά πολλών επιχειρήσεων στο Ντουμπάι και σε άλλες χώρες ενώ υπό άλλες συνθήκες θα έρχονταν στην Κύπρο, πρόσθεσε. Βαρίδι ακόμα αποτελούν οι γραφειοκρατικές διαδικασίες και πρακτικές από τις οποίες η Κύπρος δεν κατάφερε ακόμα να απαλλαγεί και αποτελούν ανασταλτικό επενδυτικό παράγοντα, σημείωσε. Επισήμανε μάλιστα ότι το Χονγκ Κονγκ αποτελεί ένα καλό παράδειγμα από το οποίο η Κύπρος θα μπορούσε να αντλήσει βέλτιστες πρακτικές αναφορικά με την καταπολέμηση της γραφειοκρατίας με στόχο να καταστήσει το επιχειρηματικό της κλίμα ακόμα πιο ευνοϊκό.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΠΑΤΡΙΣ ΚΕΪΝ**

Χωρίς κυβερνοασφάλεια, η τεχνητή νοημοσύνη είναι τεράστιο ρίσκο

Η συζήτηση για την τεχνητή νοημοσύνη βρίσκεται στο απόγειό της, το ίδιο και ο σκεπτικισμός γύρω από αυτήν. Όμως, η τεχνητή νοημοσύνη έχει έρθει για να μείνει. Παρότι κάποια πρωτοσέλιδα επικρίνουν τους τεχνολογικούς γίγαντες για τη χρήση ΑΙ στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ή για τα αμφιλεγόμενα καταναλωτικά εργαλεία, η τεχνητή νοημοσύνη γίνεται αναπαρασώστη. Η αποδοτικότητα της είναι ασυναγώνιστη, υποσχόμενη οφέλη που καμία επιχείρηση ή κυβέρνηση δεν μπορεί να αγνοήσει.

Πολύ σύντομα η τεχνητή νοημοσύνη θα γίνει τόσο αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής μας όσο το ηλεκτρικό ρεύμα – που φορτίζει τα αυτοκίνητά μας, εκπνέει την υγιεινότητα από την πόλη, προστατεύει τις τράπεζές μας και κρατάει τα φώτα ανοιχτά.

Το μεγάλο ερώτημα είναι: Είμαστε έτοιμοι για ό,τι έρχεται;

Η δημόσια συζήτηση γύρω από την ΑΙ περιστρέφεται μέχρι στιγμής κυρίως γύρω από την ηθική, την παραπληροφόρηση και το μέλλον της εργασίας. Αλλά υπάρχει ένα ζωτικής σημασίας ζήτημα που διαφεύγει την προσοχή όλων: η ασφάλεια της ίδιας της τεχνητής νοημοσύνης. Με την ΑΙ ενσωματωμένη

σε σχεδόν σε κάθε πλευρά της κοινωνικής ζωής, δημιουργούμε τεράστια, διασυνδεδεμένα συστήματα που έχουν τη δύναμη να διαμορφώσουν – ή, στα λάθος χέρια, να καταστρέψουν – την καθημερινότητά μας. Είμαστε προετοιμασμένοι για τους πιθανούς κινδύνους;

Καθώς δίνουμε στην ΑΙ περισσότερο έλεγχο σε εργασίες – από τη διάγνωση ασθενειών μέχρι τη διαχείριση πρόσβασης σε υψηλής σημασίας περιοχές – οι πιθανότητες μιας κυβερνοεπίθεσης, μαζί και οι συνέπειές τους, αυξάνονται εκθετικά. Δυστυχώς, όσο και να μη μας αρέσει, σε κάποιες λειτουργίες της, η ΑΙ είναι τόσο εύθραυστη όσο και ισχυρή.

Υπάρχουν δύο κύριοι τρόποι για να επιτεθεί κανείς σε συστήματα ΑΙ. Ο πρώτος είναι η κλοπή δεδομένων, θέτοντας σε κίνδυνο τα πάντα, από προσωπικά ιατρικά αρχεία έως ευαίσθητα εταιρικά μυστικά. Οι χάκερ μπορούν να παραπληρώσουν τα μοντέλα ώστε να εκθέσουν ασφαλείς πληροφορίες, είτε εκμεταλλευόμενοι ιατρικές βάσεις δεδομένων είτε ξεγελώνοντας chatbots προκειμένου να παρακάμψουν τα ίδια τους τα συστήματα ασφαλείας.

Ο δεύτερος είναι να σαμποτά-

Καθώς δίνουμε στην ΑΙ περισσότερο έλεγχο σε εργασίες – από τη διάγνωση ασθενειών μέχρι τη διαχείριση πρόσβασης σε υψηλής σημασίας περιοχές – οι πιθανότητες μιας κυβερνοεπίθεσης αυξάνονται εκθετικά.

Πολύ σύντομα η τεχνητή νοημοσύνη θα γίνει τόσο αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής μας όσο το ηλεκτρικό ρεύμα.

ρουν τα ίδια τα μοντέλα, αλλοιώνοντας τα αποτελέσματα με επικίνδυνους τρόπους. Ένα αυτοκίνητο με τεχνολογία ΑΙ που ξεγελιέται ώστε να διαβάσει μια πινακίδα «STOP» ως «70 κλμ./ώρα» δείχνει πόσο πραγματική μπορεί να είναι η απειλή. Και καθώς η τεχνητή νοημοσύνη επεκτείνεται, η λίστα των πιθανών επιθέσεων θα μεγαλώνει.

Ωστόσο, η απόρριψη της ΑΙ λόγω

αυτών των πιθανών κινδύνων θα ήταν το μεγαλύτερο λάθος απ' όλα. Αν θυσιάσαμε την ανταγωνιστικότητα στον βωμό της ασφάλειας, θα αφήναμε τους οργανισμούς να εξαρτώνται από τρίτους, που στερούνται εμπειρίας και ελέγχου σε μια τεχνολογία που εξελίσσεται ραγδαία σε απaráιτητη. Πώς λοιπόν μπορούμε να αποκομίσουμε τα οφέλη της ΑΙ χωρίς να ρισκάρουμε; Με τρία καθοριστικά βήματα:

Επιλέξτε σοφά τεχνολογίες ΑΙ. Δεν είναι ολόκληρη η τεχνητή νοημοσύνη το ίδιο εύαλωτο σε επιθέσεις. Τα μεγάλα γλωσσικά μοντέλα, για παράδειγμα, είναι ιδιαίτερα ευαίσθητα επειδή βασίζονται σε τεράστια σύνολα δεδομένων και στατιστικές μεθόδους. Άλλοι τύποι ΑΙ, όπως η ψηφιακή υδατογράφηση (watermark), η κρυπτογράφηση και η εξεταστική εκπαίδευση μπορούν να θωρακίσουν τα μοντέλα ΑΙ έναντι αναδυόμενων απειλών. Για παράδειγμα, το «Battle Box» της Thales επιτρέπει στις ομάδες

κυβερνοασφάλειας να δοκιμάζουν τα μοντέλα ΑΙ υπό πίεση, βρίσκοντας και διορθώνοντας αδυναμίες πριν τις εκμεταλλευθούν οι χάκερ.

Αναβαθμίστε την οργανωτική κυβερνοασφάλεια. Η τεχνητή νοημοσύνη δεν λειτουργεί εν κενώ – είναι μέρος ενός ευρύτερου πληροφοριακού οικοσυστήματος. Τα παραδοσιακά μέτρα κυβερνοασφάλειας πρέπει να ενισχυθούν και να προσαρμοστούν στις ανάγκες της ΑΙ εποχής. Αυτό ξεκινά με την εκπαίδευση των εργαζομένων – το ανθρώπινο λάθος, άλλωστε, παραμένει η ακίβητος ιπτάμενη συστημικός κυβερνοασφάλειας.

Κάποιοι μπορεί να θεωρούν ότι η μάχη για την τεχνητή νοημοσύνη είναι απλώς άλλο ένα κεφάλαιο στη συνεχιζόμενη σύγκρουση μεταξύ όσων δρουν υστερόβουλα και των ανυποψίαστων θυμάτων τους. Αυτή τη φορά, όμως, τα διακυβεύματα είναι σημαντικότερα από κάθε άλλη φορά. Αν η ασφάλεια της τεχνητής νοημοσύνης δεν αποτελέσει προτεραιότητα, κινδυνεύουμε να παραχωρήσουμε τον έλεγχο σε εκείνους που θα χρησιμοποιήσουν τη δύναμή της για κακό σκοπό.

* Ο κ. Πατρύς Κέιν είναι διευθυντής σύμβουλος του ομίλου Thales.

Δύο δισ. επιπλέον για μισθούς και συντάξεις

Αυξήσεις δαπανών για συνταξιούχους, εργαζομένους και ανέργους προβλέπει ο νέος κρατικός προϋπολογισμός

Της **ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ**

Περισσότερα από 2 δισ. ευρώ θα «μοιράσει» επιπλέον ο κρατικός προϋπολογισμός το 2025 σε συνταξιούχους, εργαζομένους και ανέργους, καθώς προβλέπονται αυξήσεις δαπανών για συντάξεις, μεγαλύτερη κρατική χρηματοδότηση για την κάλυψη των αναγκών του ΕΟΠΥΥ, λόγω της μείωσης των εισφορών υγείας κατά μία ποσοστιαία μονάδα, καθώς και αύξηση της χρηματοδότησης της ΔΥΠΑ για επιδόματα σε ανέργους.

Αυξημένος θα είναι, σύμφωνα με την υπουργό Εργασίας Νίκη Κεραμέως, και ο προϋπολογισμός του υπουργείου Εργασίας, ο οποίος θα ανέλθει για το επόμενο έτος στα 18,215 δισ. ευρώ, υψηλότερος κατά 168 εκατ. ευρώ συγκριτικά με τις εκτιμήσεις που έχουν γίνει για το 2024. Αν προστεθούν και τα 463 εκατ. ευρώ για τις δημόσιες επενδύσεις (εθνικό - συγχρηματοδοτούμενο σκέλος και Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας), τότε το τελικό ποσό που θα κληθεί να διαχειριστεί το υπουργείο Εργασίας την επόμενη χρονιά ανέρχεται στα 18,678 δισ. ευρώ.

Συνολικά, η δαπάνη για κύριες και επικουρικές συντάξεις, καθώς και για εφάπαξ παροχές θα είναι αυξημένη κατά 644 εκατ. ευρώ. Σημαντική αύξηση προβλέπεται στον προϋπολογισμό που αναμένεται να ψηφιστεί σήμερα και στις έκτακτες οικονομικές ενισχύσεις, καθώς τις επόμενες ημέρες θα υπάρξουν επιπλέον έκτακτες παροχές σε δικαιούχους των επιδομάτων του ΟΠΕΚΑ, καθώς και

σε συνταξιούχους με προσωπική διαφορά.

Η κρατική χρηματοδότηση στο σύνολό της θα είναι αυξημένη κατά 767 εκατ. ευρώ το 2025. Μεγάλο μέρος αυτών των ποσών θα κατευθυνθεί από τον κρατικό προϋπολογισμό στην αναπλήρωση των εσόδων από τη μείωση κατά μία ποσοστιαία μονάδα των ασφαλιστικών εισφορών υγειονομικής περίθαλψης για τον ΕΟΠΥΥ. Από την 1η Ιανουαρίου 2025 οι ασφαλιστικές εισφορές μισθωτών του ΕΦΚΑ θα είναι μειωμένες, με τη νέα ελάφρυνση να προέρχεται από την περικοπή

Η δαπάνη για κύριες και επικουρικές συντάξεις, καθώς και για εφάπαξ παροχές θα είναι αυξημένη κατά 644 εκατ. ευρώ.

μιας ποσοστιαίας μονάδας από τις εισφορές του κλάδου υγείας. Να σημειωθεί ότι τα τελευταία χρόνια οι εισφορές έχουν μειωθεί ήδη κατά 4,4 ποσοστιαίες μονάδες, ενώ αναμένεται και επιπλέον μείωση έως το 2027.

Ειδικότερα, η νέα ελάφρυνση αναλύεται σε μείωση 0,5% στις εισφορές των εργαζομένων και 0,5% στις εργοδοτικές εισφορές, με το ετήσιο καθαρό κόστος για το 2025 να ανέρχεται σε 440 εκατ. ευρώ.

Από την επιπλέον μείωση, εργοδότες και εργαζόμενοι θα μοι-

Από την 1η Ιανουαρίου 2025 οι ασφαλιστικές εισφορές μισθωτών του ΕΦΚΑ θα είναι μειωμένες, με τη νέα ελάφρυνση να προέρχεται από την περικοπή μιας ποσοστιαίας μονάδας από τις εισφορές του κλάδου υγείας. Από την επιπλέον μείωση, εργοδότες και εργαζόμενοι θα μοιραστούν το «κέρδος».

ραστούν το «κέρδος», αφού για τους μεν εργοδότες θα μειωθεί κατά μισή ποσοστιαία μονάδα το μη μισθολογικό κόστος, για τους δε εργαζομένους του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα θα αυξηθούν, επίσης κατά μισή ποσοστιαία μονάδα, οι καθαρές αποδοχές τους.

Οι εισφορές υγείας θα διαμορφωθούν στο 6,10% επί των πάσης φύσεως αποδοχών. Θα κατανέμονται κατά ποσοστό 5,45% για παροχές σε είδος, εκ του οποίου 1,65% βαρύνει τον ασφαλισμένο και 3,80% τον εργο-

δοτή, και κατά ποσοστό 0,65% για παροχές σε χρήμα, εκ του οποίου 0,40% βαρύνει τον ασφαλισμένο και 0,25% τον εργοδότη.

Παράλληλα, βέβαια, θα αυξηθεί και η επιχορήγηση της ΔΥΠΑ από τον τακτικό προϋπολογισμό, προκειμένου να καλυφθούν δαπάνες για τη στήριξη των ανέργων (επιδόματα ανεργίας, προγράμματα απασχόλησης, επέκταση του επιδόματος μητρότητας στους εννέα μήνες για το σύνολο των ασφαλισμένων).

Συνολικά, οι κοινωνικές παροχές θα είναι αυξημένες κατά 1,16

δισ. ευρώ κυρίως λόγω της προβλεπόμενης αύξησης κατά 961 εκατ. ευρώ της συνταξιοδοτικής δαπάνης και κατά κύριο λόγο της δαπάνης για τις κύριες συντάξεις εξαιτίας της αύξησης των συντάξεων, η οποία προβλέπεται να ανέλθει σε 398 εκατ. ευρώ περίπου. Αναλυτικά, οι συντάξεις θα αυξηθούν κατά 2,4% για το σύνολο των συνταξιούχων, όμως από τους περίπου 2,4 εκατομμύρια, σχεδόν 605.000 δεν θα λάβουν αύξηση γιατί έχουν προσωπική διαφορά. Αυτοί, βέβαια, θα λάβουν -εφόσον έχουν σύνταξη

έως 1.600 ευρώ και προσωπική διαφορά πάνω από 10 ευρώ- στις 20 Δεκεμβρίου το επίδομα προσωπικής διαφοράς της τάξης των 100-200 ευρώ. Το ποσό της ενίσχυσης θα δοθεί με βάση το ύψος της σύνταξης ως εξής:

- Συνταξιούχοι με άθροισμα κύριων συντάξεων έως 700 ευρώ θα λάβουν επίδομα 200 ευρώ.
- Για συντάξεις μεταξύ 700,1 ευρώ και 1.100 ευρώ θα δοθεί ενίσχυση 150 ευρώ.
- Για όσους λαμβάνουν από 1.100,1 ευρώ έως 1.600 ευρώ η ενίσχυση θα είναι 100 ευρώ.

Σημειώνεται ότι οι συντάξεις του μηνός Ιανουαρίου 2025 (μαζί με τις ετήσιες αυξήσεις του 2,4% μεικτά) θα πιστωθούν στους λογαριασμούς των συνταξιούχων σε δύο ημερομηνίες, την Παρασκευή 20 (από απόγευμα 19ns Δεκεμβρίου) και τη Δευτέρα 23 Δεκεμβρίου (από απόγευμα 20ns Δεκεμβρίου). Μάλιστα, καθώς για το 2025 οι κλίμακες της ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης (ΕΑΣ) θα αυξηθούν κατά 2,4%, ένα μικρό μέρος συνταξιούχων θα βρεθεί εκτός κρατήσεων ΕΑΣ. Πρόκειται για όσους, μετά και την αύξηση του 2,4%, θα έχουν κύρια σύνταξη έως 1.433,9 ευρώ. Στην πράξη αυτό σημαίνει ότι οι συνταξιούχοι με εισόδημα έως 1.434 ευρώ δεν θα δουν καμία περικοπή, ενώ όσοι λαμβάνουν από 1.434 έως 1.470 ευρώ θα δουν μικρότερη μείωση.

Επίσης υπολογίζεται αύξηση κατά 142 εκατ. ευρώ, σε σχέση με το 2024, των κοινωνικών παροχών σε είδος του ΕΟΠΥΥ και κατά 109 εκατ. ευρώ για τα προγράμματα απασχόλησης που υλοποιεί η ΔΥΠΑ.

'TIS THE SEASON

LARNACA

Christmas

LAND

EUROPE SQUARE LARNACA

Μέγας Χορηγός:

EUROBANK Cyprus

Χορηγοί:

ALAMBRA

TO FARM MOO

PARK PALIATSO

VASSOS Psarolimano

Primo

Fontana

Parex

Pharma LEAD

ION ITA ΠΑΝΤΑ

LUNO COFFEE

GIANTS

Χορηγός Επικοινωνίας:

DEE JAY 93.5

Εχουμε τρελαθεί! Με πιστοποίηση ISO

Του **ΑΝΔΡΕΑ Γ. ΔΡΥΜΙΩΤΗ**

Δεν γνωρίζω πόσοι έχετε δει την εμβληματική ταινία «Οι τρεις μέρες του κόνδονα» του 1976 με τους εξαιρετικούς ηθοποιούς **Robert Redford** και **Faye Dunaway**. Μια ομάδα αναλυτών της **CIA** είναι επιφορτισμένη με τη βαρετή ανάγνωση δημοσιευμάτων προκειμένου να ανακαλύψουν το τι συμβαίνει στον κόσμο. Βρίσκουν κάτι που τους φάνηκε περίεργο, ενημερώνουν τα κεντρικά τους και σε λίγες ώρες εμφανίζεται στον χώρο εκτελεστής της **CIA**, ο οποίος σκοτώνει όλους τους πράκτορες, εκτός από τον **Robert Redford**, ο οποίος συμπτωματικά έλειπε από το γραφείο την ώρα του μακελειού. Η συνέχεια επί της οθόνης...

Θυμήθηκα την ιστορία αυτή, γιατί αν κάποιος εξωγήινος διάβαζε τις εφημερίδες και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης της Ελλάδας την εβδομάδα 10-16 Νοεμβρίου, θα νόμιζε ότι η χώρα έχει πάθει παράκρουση και χρειάζεται θεραπεία από τους τύπους με την άσπρη μπλούζα που συνήθως έχουν μαζί τους και ζουρλομανδύες. Όπως και στο κινηματογραφικό έργο μια ασήμαντη πληροφορία δημιούργησε μια θύελλα με δολοφονίες, ανελήντο κυνηγητό και άλλα πολλά, έτσι και στην Ελλάδα ένα φαινομενικά ασήμαντο θέμα εξελίχθηκε σε καταιγίδα και έχει διχάσει τους Έλληνες.

Εξηγούμαι. Πρόκειται για το διάσημο πλέον λογότυπο για το μετρό της Θεσσαλονίκης. Το τι έγινε, το τι γράφτηκε για το λοξό πεζό «μ» που επιλέχθηκε για να σηματοδοτήσει το μετρό είναι πραγματικά ασύλληπτο. Εδώ που τα λέμε, το γράμμα «μ» δημιουργεί πολλούς συνειρμούς, που δεν μου επιτρέπεται να τους αναφέρω. Απλά αναφέρω μόνο μια παραλλαγή που είδα: «**μαζί τα φάγαμε!**»! Ας ξεκινήσουμε, λοιπόν, από αυτό το πιασά-ρικο θέμα.

Η επιλογή έγινε με απ' ευθείας ανάθεση για 30.000 ευρώ, ύστερα από δύο άγονους διαγωνισμούς. Εγκλημα καθοσιώσεως! Για την ιστορία μάθαμε ότι εκτός από το λογότυπο στο ποσό περιλαμβάνονται και οι σημανσεις στους σταθμούς του μετρό. Άρα το ποσό δεν φαίνεται να είναι υπερβολικό.

Πάμε τώρα στο θέμα του γούστου. Ας ξεκινήσουμε από το αξίωμα ότι «*De gustibus et coloribus non est disputandum*» το οποίο αποδίδεται στα Ελληνικά: «**σε θέμα-τα γεύσης και χρωμάτων δεν μπορεί να υπάρξει αντιδικία**». Πράγματι, σε τέτοια θέματα δεν μπορεί όλοι να συμφωνούμε. Μεταξύ σοβαρού και αστείου όταν συζητάμε τέτοια θέματα με φίλους τούς βάζω το ακόλουθο ερώτημα: «**Τι θα συνέβαινε στον κόσμο, αν όλοι οι άνδρες είχαμε το ίδιο γούστο και ερωτευόμαστε την ίδια γυναίκα;**»

Ξαναγυρίζουμε υποτίθεται στα σοβαρά θέματα. Εκεί στη Θεσσαλονίκη φαίνεται ότι το έχουν συνήθεια να τρώγονται με τα ρούχα τους. Από την «ΜτΚ» (22 και 23/4/2022), αλίευσα ένα δημοσίευμα του **Σάκη Μουμτζή**, με τίτλο «**Η πόλη μας, με αισιόδοξη ματιά**» που

Είναι απολύτως λογικό όλοι να μη συμφωνούν με όλα όσα γίνονται. Κάποιοι θα επιθυμούσαν να έχουν γίνει αλλιώς. Στα δημοκρατικά πολιτεύματα όλοι είναι αδύνατο να συμφωνούν με όλους.

τεκμηριώνει ότι κάτι παρόμοιο συνέβη και στην ανάπλαση της Πλατείας Αριστοτέλους. Αντιγράφω: «[...] **Κυβέρνηση, Περιφέρεια, Δήμος, τοπικοί φορείς και βέβαια οι επιχειρηματίες, έχουν επι συμβολή τους σε αυτό που γίνεται στη Θεσσαλονίκη. Είναι απολύτως λογικό όλοι να μη συμφωνούν με όλα όσα γίνονται. Κάποιοι θα επιθυμούσαν να έχουν γίνει αλλιώς. Ήλλοι να έχουν ακόμα υψηλότερες απαιτήσεις. Στα δημοκρατικά πολιτεύματα όλοι είναι αδύνατο να συμφωνούν με όλους. Ενστάσεις υπάρχουν για το πώς θα αναπλασθεί η πλατεία Αριστοτέλους και πώς η ΔΕΘ. Για μιν την πλατεία Αριστοτέλους έχει διεξαχθεί ο διαγωνισμός και το κύρος της επιτροπής ουδείς ποτέ το αμφισβήτησε. Αν δε μας αρέσει το σχέδιο**

Το τι έγινε, το τι γράφτηκε για το λοξό πεζό «μ» που επιλέχθηκε για να σηματοδοτήσει το μετρό είναι πραγματικά ασύλληπτο. Όμως, «σε θέματα γεύσης και χρωμάτων δεν μπορεί να υπάρξει αντιδικία».

που βραβεύτηκε, *de gustibus et coloribus non est disputandum*. Κάθε πολίτης και μια άποψη και άκρη έτσι δε βγαίνει. Πρέπει να προχωρήσει το έργο με τις θεσμικές διαδικασίες. [...]» Βλέπετε, «τα ίδια Παντελάκη μου, τα ίδια Παντελή μου.

Φυσικά, η ανάπλαση της Πλατείας Αριστοτέλους δεν έχει καμία σχέση με το λογότυπο, αλλά αμφιβάλλω αν για την Πλατεία αναπτύχθηκε τόσο αμφισβήτηση και γράφτηκαν τόσος πολλά κείμενα. Το πλέον παράλογο που διάβασα είναι ότι η κυβέρνηση αντί να εξυμνείται για την ολοκλήρωση του μετρό της Θεσσαλονίκης κατηγορείται για το φιάσκο του λογότυπου! Πραγματικά η ιστορία αυτή είναι χαρακτηριστική της φυλής μας.

Θα κάνω μια παρένθεση για να σας διηγηθώ μια ιστοριούλα που πιστοποιεί αυτή την παθογένεια μας. Πριν από χρόνια, μου έλεγε ένας μεγάλος επιχειρηματίας τα βάσανά του: «**Ξέρεις Ανδρέα, έρχονται εισηγήσεις στο Συμβούλιο για την αλλαγή των ηλεκτρονικών συστημάτων της εταιρείας με προϋπολογισμό εκατομμυρίων ευρώ και δεν αναπτύσσεται καμία εποικοδομητική συζήτηση. Αντίθετα έρχεται μια εισήγηση για να αλλάξουμε τα πλακάκια στο μπάνιο της διοίκησης και γίνονται ατέρμονες συζητήσεις, γιατί όλοι έχουν άποψη!**»! Καλά το έχει πει αυτός ο αειθαλής νέος Clint Eastwood: «**Opinions are like a*holes, everybody has one**». **Έτσι και στην αγαπημένη μου Θεσσαλονίκη!** Πριν από

λίγους μήνες πετάξαμε 85 εκατ. ευρώ για ένα έργο που δεν έγινε ποτέ και δεν άνοιξε μύτη, αλλά τώρα κλαίμε τις 30.000 ευρώ γιατί έγινε απ' ευθείας ανάθεση. Εξηγούμαι και αντιγράφω από παλαιότερο κείμενό μου στη στήλη αυτή: «**Ακριβός στα πιτούρα και φτηνός στ' αλεύρι**» (8/5/2022).

«[...] **Την Παρασκευή 15/4/2022 στην «Κ»**, στις ροζ σελίδες υπήρχε ένα ταπεινό μονόστιχο, με τίτλο: «Αποζημίωση 85 εκατ. στη Θερμαϊκή Οδό», από όπου αντιγράφω: «**Λευκός καπνός**», έπειτα από μια ολόκληρη δεκαετία διαιποθέσεων φαίνεται πως βγαίνει αναφορικά με την αποζημίωση που έχει λαμβάνειν η «Ακτώρ» για την υπόθεση του έργου της υποθαλάσσιας αρτηρίας της Θεσσαλονίκης, που δεν ξεκίνησε ποτέ, παρότι είχε υπογραφεί σχετική σύμβαση παραχώρησης. Το συνολικό ύψος της αποζημίωσης που έχει εγκριθεί από το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, να ανέρχεται σε 85 εκατ. ευρώ [...]». Όπως είναι ευνόητο η είδηση δεν έπαιξε σε κανένα κανάλι και δεν είδα να σχολιάστηκε. [...].

Ελάτε όμως να δούμε πώς δημιουργήθηκε αυτό το πρόστιμο, γιατί πιστεύω ότι η ιστορία έχει γενικότερο ενδιαφέρον για το πώς λειτουργεί η δημόσια διοίκηση στη χώρα μας. Για το θέμα έχω γράψει στο παρελθόν («ΚτΚ» «**Με αφορμή έναν πεζόδρομο**» 28/2/2016), από όπου σας παραθέτω το σχετικό απόσπασμα: «[...] Πάμε τώρα σε μια άλλη πονεμένη ιστορία. Αφορά την περιφημη υποθαλάσσια αρτηρία της Θεσσαλονίκης. Το έργο ξεκίνησε το 2007. Ως συνθήως κατά του έργου προσέφυγαν στη δικαιοσύνη ομάδες πολιτών, ενώ τον Μάρτιο του 2008 το υπουργείο Πολιτισμού υιοθέτησε γνωμοδότηση του **Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου (ΚΑΣ)** για κατασκευή του έργου με μετροπόντικα στα 25 μέτρα κάτω από τον πυθμένα της θάλασσας και όχι στα 15 μέτρα όπως προέβλεπε ο αρχικός σχεδιασμός. Από εδώ αρχίζει ο χορός των εκατομμυρίων ευρώ. Ετσι, έπρεπε να εκπονηθεί νέα μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων και να αναθεωρηθούν πολλές μελέτες του έργου, ενώ το κόστος αυξήθηκε κατά 150 εκατ. ευρώ. Αυτό οδήγησε στον τερματισμό του έργου. **Στις 30 Ιουλίου 2009 η κοι-**

νοπραξία προέβη σε καταγγελία της σύμβασης παραχώρησης λόγω αθέτησης του Δημοσίου. Στις 28 Σεπτεμβρίου 2009 (λίγες ημέρες πριν από τις βουλευτικές εκλογές) το πρώην ΥΠΕΧΩΔΕ αμφισβήτησε την ισχύ της καταγγελίας και προσέφυγε στη διαιτησία. Στις 26 Ιουλίου 2010, δημοσιεύτηκε η απόφαση του διαιτητικού Δικαστηρίου, το οποίο επιδίκασε το ποσό των 43,7 εκατομμυρίων ευρώ υπέρ του παραχωρησιούχου. Το Ελληνικό Δημόσιο προχώρησε σε παύση πληρωμών με αποτέλεσμα η αποζημίωση να τοκίζεται. Αποτέλεσμα; Στις αρχές Ιανουαρίου 2016, τα δικαστήρια αποφάσισαν ότι η τοκιζόμενη αποζημίωση του παραχωρησιούχου ξεπερνά τα 110 εκατομμύρια ευρώ, για ένα έργο που δεν έγινε ποτέ! Τώρα τρέχουν μήπως καταφέρουν να γλιτώσουν τους τόκους. Μια απόφαση για αλλαγή από τα 15 στα 25 μέτρα και μια σειρά από μετέπειτα λανθασμένες αποφάσεις έβαλαν άλλο ένα «φάσι» στον Έλληνα φορολογούμενο, ο οποίος πάντοτε πληρώνει τη νύφη! [...]».

Τι είναι όμως 85 ψωροεκατομμύρια ευρώ; Προσθέστε σε αυτά το κόστος των καθυστερήσεων για τις **ενενήντα (90) προσφυγές** αναφορικά με τα αρχαία του σταθμού Βενιζέλου, και θα καταλάβετε γιατί μας χρειάζονται οι γιατροί με τις άσπρες μπλούζες. Ακόμα και σήμερα που το έργο της αποκατάστασης των αρχαιοτήτων ολοκληρώθηκε, δυστυχώς εξακολουθούμε να δειχνουμε το πείσμα μας. Η **Ελληνική Εταιρεία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού**, η οποία από την αρχή επέμενε με την κατά χώρα διατήρηση των αρχαιοτήτων, με δελτίο Τύπου, που τιτλοφορείται «**Αρχαιότητες στον Σταθμό Βενιζέλου – Αξίζει η θυσία;**» (21/11/2024), εξακολουθεί να επιμένει στις αρχικές θέσεις της. Πείσμα!

ΥΓ.: Υπάρχει πάντως κάποια ελπίδα. Το δικηγорικό γραφείο Πειραιά Γ. Τρανταλίδης και Συνεργάτες, με βάση τα κείμενά μου για την υποθαλάσσια έκανε αναφορά στην Εισαγγελία του Αρείου Πάγου, η οποία διερευνά το θέμα για να ασκήσει δίωξη.

Ο κ. Ανδρέας Γ. Δρυμιώτης είναι σύμβουλος επικριρήσεων.

Εξωτερικό ισοζύγιο ελλειμμάτων και ευκαιριών

Του **ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΠΕΛΑΓΙΔΗ**

Το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (ΙΤΣ), ως αποτέλεσμα διαφοράς μεταξύ του εγχωρίου προϊόντος και της δαπάνης (η κεύνσιανή απορρόφηση), είναι η άλλη πλευρά, ο καθρέπτης του λογαριασμού κινήσεως κεφαλαίων. Ένα έλλειμμα στο ΙΤΣ καθορίζεται κυρίως από τη σχέση του εγχωρίου ισοζυγίου αποταμιεύσεων και επενδύσεων. Στην περίπτωση ενός πλεονάσματος, η πλεονάζουσα ιδιωτική αποταμίευση κατευθύνεται στην αλλοδαπή, στον βαθμό που η δημόσια αποταμίευση δεν απορροφά μέρος ή το σύνολο αυτής με ένα έλλειμμα στον κρατικό προϋπολογισμό. Η διαδικασία αυτή «καθοδηγείται», στους καιρούς της διεθνούς χρηματοοικονομικής ολοκλήρωσης, από τις διεθνείς κινήσεις κεφαλαίων, ένα πλεόνασμα στο ΙΤΣ οδηγεί σε ένα αντίστοιχο έλλειμμα στο ισοζύγιο κινήσεων κεφαλαίων και αντίστροφως, ένα θετικό ισοζύγιο στις κινήσεις κεφαλαίων καθορίζει ένα σχετικό αντίστοιχο έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών.

Φυσικά, υπάρχουν περιπτώσεις που οι σχετικές οικονομικές επιδόσεις επηρεάζονται είτε από τον επιχειρηματικό κύκλο, είτε βεβαίως από την εγχώρια νομισματική και δημοσιονομική πολιτική. Οσον αφορά τον οικονομικό κύκλο, οι επιδόσεις των δύο ανωτέρω λογαριασμών επηρεάζονται αναλόγως. Για παράδειγ-

μα, το ελληνικό ΙΤΣ παρουσίασε έλλειμμα 1,5% του ΑΕΠ το 2019, αλλά το 2022 το έλλειμμα εκτινάχτηκε περίπου στο 10,3%, με ρυθμό οικονομικής μεγέθυνσης περίπου στο 6% –διπλάσιο ή και τριπλάσιο των εμπορικών της εταίρων– καθώς η εισροή των διεθνών κεφαλαίων αυξήθηκε με δεδομένη την ανεπαρκή, φυσικά και φυσιολογικά, εγχώρια αποταμίευση.

Εάν δεν υπήρχε η διεθνής αυτή δυνατότητα, τότε η όποια ελληνική προσωρινή «υπερβο-

Ενα έλλειμμα στο ΙΤΣ καθορίζεται κυρίως από τη σχέση του εγχωρίου ισοζυγίου αποταμιεύσεων και επενδύσεων.

λική» δαπάνη δεν θα μπορούσε να «εκτονωθεί» διεθνώς και να «αντισταθμιστεί» από μια αντίστοιχη εισαγωγή κεφαλαίων, οδηγώντας την ελληνική οικονομία σε επιπρόσθετο υπερβολικό πληθωρισμό και την αλλοδαπή αντιθέτως σε αποπληθωρισμό. Θέλω να τονίσω στο σημείο αυτό ότι ένα έλλειμμα στο ΙΤΣ καθοδηγείται, αντανακλά, το ανάλογο πλεόνασμα στο ισοζύγιο κινήσεως κεφαλαίων και ότι αυ-

Μια αυστηρή νομισματική πολιτική, που οδηγεί σε ισχυρό νόμισμα, μπορεί να διατηρεί επί μακρόν ένα έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, ιδίως αν συνοδεύεται από μια επεκτατική δημοσιονομική πολιτική.

τή η διαδικασία είναι προς όφελος όλων των εμπλεκόμενων χωρών. Εάν κοπεί το δεύτερο για κάποιο λόγο, θα κοπεί αναλόγως και το πρώτο.

Υπάρχει βεβαίως και η περίπτωση μια χώρα να παρουσιάζει ένα (προσωρινό) «έλλειμμα ανταγωνιστικότητας» που να αντανικάται στο ΙΤΣ, το οποίο όμως για να ερμηνεύεται ως τέτοιο πρέπει να συνοδεύεται ήδη από μια σοβαρή υποχώρηση του ΑΕΠ προ-

καλούμενη από ένα αρνητικό σοκ της ζήτησης.

Ακόμη, μια αυστηρή νομισματική πολιτική που οδηγεί σε ισχυρό νόμισμα, μπορεί να διατηρεί επί μακρόν ένα έλλειμμα στο ΙΤΣ, ιδίως αν συνοδεύεται από μια επεκτατική δημοσιονομική πολιτική. Η ανατίμηση τότε του νομίσματος μπορεί να διατηρεί επί μακρόν ένα έλλειμμα στο ΙΤΣ το οποίο όμως ταυτόχρονα, από την άλλη, «τροφοδοτείται» από ένα

αντίστοιχο πλεόνασμα στο ισοζύγιο κεφαλαίων. Αυτή είναι για παράδειγμα η περίπτωση σήμερα της πιο δυναμικής οικονομίας στον κόσμο, αυτής των ΗΠΑ. Σημειώνεται ότι το έλλειμμα του ΙΤΣ εκεί περιφέρεται πλέον σε επίπεδα κοντά στο 4% του ΑΕΠ, με υψηλή ροπή προς κατανάλωση περί του 70% του ΑΕΠ. Αντιθέτως, παραδείγματα όπου οι εγχώριες αποταμιεύσεις υπερβαίνουν τις επενδύσεις αποτελούν χώρες

όπως η Γερμανία, η Ιαπωνία αλλά και η Κίνα, όλες με τα γνωστά σημερινά μακροοικονομικά προβλήματα της ανεπαρκούς δαπάνης λόγω υψηλής ροπής για αποταμίευση, υψηλής «αποστροφής κινδύνου» του εγχωρίου πληθυσμού κ.ά. Τα πλεονάσματα των αποταμιεύσεων τους τροφοδοτούν διεθνείς επενδύσεις όχι μόνο στις ΗΠΑ αλλά και σε μια σειρά ανερχόμενων οικονομιών. Όπως ανέφερε και προσφάτως στο Peterson Institute ο καθηγητής **Larry Summers**, είναι ευκαίριο να είσαι καθαρός λήπτης κεφαλαίων διεθνώς και επίσης εάν θα ήθελες να μειώσεις το έλλειμμα στο ΙΤΣ, π.χ. με διοικητικά μέτρα όπως δασμούς, θα έπαιρνες ως αμοιβή μια ύφεση. Ένα σαφές υπονοούμενο για τον νέο πρόεδρο των ΗΠΑ. Εκτός βεβαίως κι αν κανείς τροφοδοτεί ένα αρνητικό ΙΤΣ μέσα από μια αλόγιστη και μη βιώσιμη ελλειμματική δημοσιονομική πολιτική. Μια τέτοια κακή πολιτική έχει οδηγήσει αναπτυσσόμενες οικονομίες στο παρελθόν στο φαινόμενο του «sudden stop», δηλαδή της απότομης φυγής κεφαλαίων, καθώς αίρεται η ευνοϊκή συνθήκη κερδοφορίας του.

Ο κ. Θεόδωρος Πελαγίδης είναι καθηγητής Οικονομικών στο Πανεπιστήμιο Πειραιώς, υποδιοικητής της ΤτΕ και πρώην υπ.ρ. υπουργός Οικονομικών.

Μεγάλες εταιρείες βάζουν τέλος στην τηλεργασία από τη νέα χρονιά

«Πόλεμο» ανάμεσα σε εργοδότες - υπαλλήλους προβλέπουν οι ειδικοί

«Πόλεμο» ανάμεσα στους εργαζομένους που προκρίνουν το υβριδικό μοντέλο εργασίας και στις εταιρείες που επιμένουν στην επιστροφή στο γραφείο στη μετά την πανδημία εποχή, προβλέπουν οι ειδικοί μέσα στο 2025. Πολλοί εργαζόμενοι μάλιστα που είπαν «όχι» στη φυσική παρουσία στον χώρο εργασίας και δεν συμβιβάστηκαν στην ιδέα πως δεν θα εργαστούν ξανά από το σπίτι, προτίμησαν ακόμη και να χάσουν τη δουλειά τους, σημειώνει σε σχετικό ρεπορτάζ η Wall Street Journal. Επειτα από χρόνια σχετικής χαλαρότητας, οι εταιρείες αυστηροποιούν πλέον τους όρους και απειλούν σε περίπτωση μη συμμόρφωσης.

Η Amazon λόγω χάριν θα απαιτήσει από τους υπαλλήλους να δουλεύουν από το γραφείο όλη την εβδομάδα από τις 2 Ιανουαρίου. Αρκετοί άλλοι μεγάλοι εργοδότες, όπως οι UPS, JPMorgan Chase και Boeing, έχουν επίσης καλέσει ορισμένα από τα στελέχη τους να επιστρέψουν στο γραφείο και τις πέντε εργάσιμες ημέρες. Οι απολύσεις προς το παρόν είναι σπάνιες, αλλά ο κίνδυνος είναι πραγματικός.

Η Publicis Media απέλυσε τον Οκτώβριο δεκάδες υπαλλήλους που απηφούσαν τις εντολές για την επιστροφή στο γραφείο, σύμφωνα με αναφορές. Ενώ η Starbucks έχει προειδοποιήσει τους υπαλλήλους της ότι θα απολυθούν εάν δεν εμφανίζονται τρεις ημέρες την

Συνολικά, μόλις 8% των θέσεων που δημοσιεύονται πλέον στο LinkedIn προσφέρουν τηλεργασία, από 18% στις αρχές του 2022.

Amazon, UPS, JPMorgan Chase και Boeing απαιτούν από τους υπαλλήλους να παρουσιάζονται στα γραφεία πέντε ημέρες την εβδομάδα.

εβδομάδα από τον επόμενο μήνα. Επιχειρήσεις, όπως η Roblox και η Grindr, έχουν προφέρει πακέτα αποζημίωσης σε όσους αρνούνται να εμφα-

νίζονται όσο συχνά απαιτείται.

Δώδεκα και πλέον άνθρωποι που έχασαν τη δουλειά τους ή θεωρούν ότι θα τη χάσουν άμεσα δήλωσαν στη WSJ ότι η απόλυση δεν είναι το χειρότερο που θα μπορούσε να τους συμβεί. Πιο δύσκολο γι' αυτούς θα ήταν να μην καταφέρουν να αποκτήσουν ξανά ένα υβριδικό μοντέλο εργασίας.

Πολλές επιχειρήσεις θεωρούν ότι δεν χρειάζεται πλέον να ανέχονται την εργασία από το σπίτι, λέει ο Νταν Κέιπλαν, συνεργάτης στη συμβουλευτική εταιρεία Korn Ferry. «Πίσω από τις κλειστές πόρτες, οι CEO

κουράστηκαν από την γκρίνια όσων δεν θέλουν να επιστρέψουν στη δουλειά. Έχουμε συμβιβαστεί αρκετά και αν δεν συμμορφωθείτε, τότε θα προχωρήσουμε χωρίς εσάς», λέει.

Αν και πολλοί εργαζόμενοι φαινομενικά δεν έχουν άλλη επιλογή από το να συμμορφωθούν, ο Κέιπλαν εκτιμά ότι πολλοί θα αρνηθούν ούτως ή άλλως και προβλέπει «ότι θα κυθεί αίμα» μέσα στο 2025, καθώς ούτε οι εργοδότες ούτε οι εργαζόμενοι δείχνουν διάθεση υποχώρησης. Πολλοί διαθέτουν αποταμιεύσεις από τη μεταπανδημική έκρηξη και έχουν την πολυτέλεια να μείνουν άνεργοι για λίγο. Άλλοι είναι αισιόδοξοι ότι η αγορά εργασίας θα αναθερμανθεί και θα τους δώσει εκ νέου τη δυνατότητα να διαπραγματευθούν ευέλικτες ρυθμίσεις εργασίας.

Υπάρχουν κάποιες ενδείξεις ότι τα άτομα με τα υψηλότερα εισοδήματα έχουν την πολυτέλεια να διαπραγματευθούν. Το Ladders, μια ιστοσελίδα για θέσεις εργασίας με εξαψήφιες αμοιβές, αναφέρει ότι 10,4% των θέσεων που πληρώνουν 250.000 δολάρια ή περισσότερο διαφημίστηκαν ως εξ αποστάσεως το τρίτο τρίμηνο του τρέχοντος έτους, από 8,8% το δεύτερο τρίμηνο. Συνολικά, μόλις 8% των θέσεων που δημοσιεύονται στο LinkedIn προσφέρουν τηλεργασία, λέει η εταιρεία, από 18% στις αρχές του 2022, ενώ υπάρχουν ενδείξεις ότι οι μισθοί για την εξ αποστάσεως εργασία είναι μικρότεροι.

Η κεντρική τράπεζα της Ελβετίας μείωσε στο 0,5% το επιτόκιο της

Η **κεντρική** τράπεζα της Ελβετίας προχώρησε σε μεγαλύτερη από την αναμενόμενη μείωση των επιτοκίων κατά 50 μονάδες βάσης, σε μια προσπάθεια να αναχαιτίσει την άνοδο του φράγκου. Οι αξιωματούχοι της SNB μείωσαν το επιτόκιο αναφοράς στο 0,5%, κάτι που ανέμενε μόνο μια μικρή μειοψηφία οικονομολόγων, ενώ οι περισσότεροι «έβλεπαν» μια κίνηση κατά 25 μονάδες βάσης.

Το ελβετικό φράγκο υποχώρησε έναντι του ευρώ στο χαμηλότερο επίπεδο του από τις 25 Νοεμβρίου μετά την απόφαση, μακριά από το υψηλό σχεδόν δεκαετίας που σημείωσε έναντι του ευρώ τον περασμένο μήνα.

«Οι μειώσεις των επιτοκίων συνεχίζουν να αποτελούν το κύριο εργαλείο μας σε περίπτωση που η νομισματική πολιτική πρέπει να χαλαρώσει περαιτέρω», δήλωσε ο επικεφαλής της SNB Μάρτιν Σλέγκελ στους δημοσιογράφους στη Βέρνη. «Ταυτόχρονα, παραμένουμε πρόθυμοι να παρέμβουμε στην αγορά συναλλάγματος, εφόσον χρειαστεί». Επιπλέον, η μεγαλύτερη μείωση επιτοκίων στον τρέχοντα κύκλο νομισματικής χαλάρωσης αποτελεί επίδειξη δύναμης στην πρώτη απόφαση του Σλέγκελ ως προέδρου της SNB και έχει ως στόχο να προκαλέσει αναστάτωση στους traders που βλέπουν το φράγκο ως παραδοσιακά ασφαλές καταφύγιο σε περιόδους γεωπολιτικής πίεσης.

Παρότι η κίνηση της «jumbo» μείωσης λειτουργεί αποτρεπτικά για τους κερδοσκόπους, ενέχει και κινδύνους καθώς το κόστος δανεισμού πλησιάζει πλέον το

μηδέν. Εάν φτάσουν σε αυτό το σημείο, οι υπεύθυνοι για τη νομισματική πολιτική θα πρέπει να αποφασίσουν μεταξύ παρεμβάσεων στην αγορά για την αναχαίτιση της ανόδου του φράγκου ή σε αρνητικά επιτόκια – επιλογές που η καθεμιά έχει κόστος.

Ερωτηθείς σχετικά με το εύρος του οπλοστασίου του, ο Σλέγκελ δήλωσε στους δημοσιογράφους ότι «υπάρχουν ακόμη πυρομαχικά». Η SNB βελτίωσε, επίσης, την αναφορά της ανακοίνωσής της σε περαιτέρω κινήσεις. Μετά τις δηλώσεις τον Σεπτέμβριο ότι «περαιτέρω μειώσεις» του επιτοκίου «ενδέχεται να καταστούν αναγκαίες», οι αξιωματούχοι δηλώνουν τώρα αντ' αυτού ότι η κεντρική τράπεζα μπορεί να «προσαρμόσει τη νομισματική της πολιτική, αν χρειαστεί». Παρόμοιες αλλαγές στη διατύπωση δεν είναι ασυνήθιστες σε τέτοιου είδους δηλώσεις. Εχοντας μειώσει το κόστος δανεισμού και στις τέσσερις συνεδριάσεις του 2024 σε ένα από τα χαμηλότερα επίπεδα παγκοσμίως, το επιτόκιο αναφοράς της SNB έχει ήδη επιστρέψει στο σημείο όπου βρισκόταν τον Σεπτέμβριο του 2022, όταν μπήκε τέλος σε σχεδόν οκτώ χρόνια αρνητικών επιτοκίων.

Οι αξιωματούχοι προσπαθούν να εμποδίσουν την πτώση του πληθωρισμού χαμηλότερα από το κατώτατο όριο του εύρους στόχου για 0%-2%. Το φράγκο άγγιξε τον περασμένο μήνα το υψηλότερο επίπεδο έναντι του ευρώ εδώ και σχεδόν μια δεκαετία, αναιρώντας τις πιέσεις στις ελβετικές τιμές καταναλωτή καθώς οι εισαγωγές έγιναν φθηνότερες.

Ο πρόεδρος του Επαρχιακού Οργανισμού Αυτοδιοίκησης Λεμεσού

Γιάννης Τσουλόφτας

ΘΑ ΞΥΡΙΣΕΙ ΤΟ ΜΟΥΣΤΑΚΙ ΤΟΥ

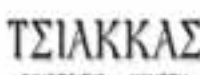
ΜΕ ΒΙΟΛΙΑ, ΛΑΟΥΤΑ, ΤΣΙΑΤΤΙΣΤΑ ΚΑΙ ΧΟΡΟΥΣ ΓΙΑ ΤΑ ΑΠΟΡΑ ΠΑΙΔΙΑ

Κυριακή 15.12.24
11:00 - 13:00
στο Χαρουπόμυλο Λανίτη

Όλα τα έσοδα θα δοθούν στο Ίδρυμα "Ταμείο Ημέρας Αγάπης Παιδιού"

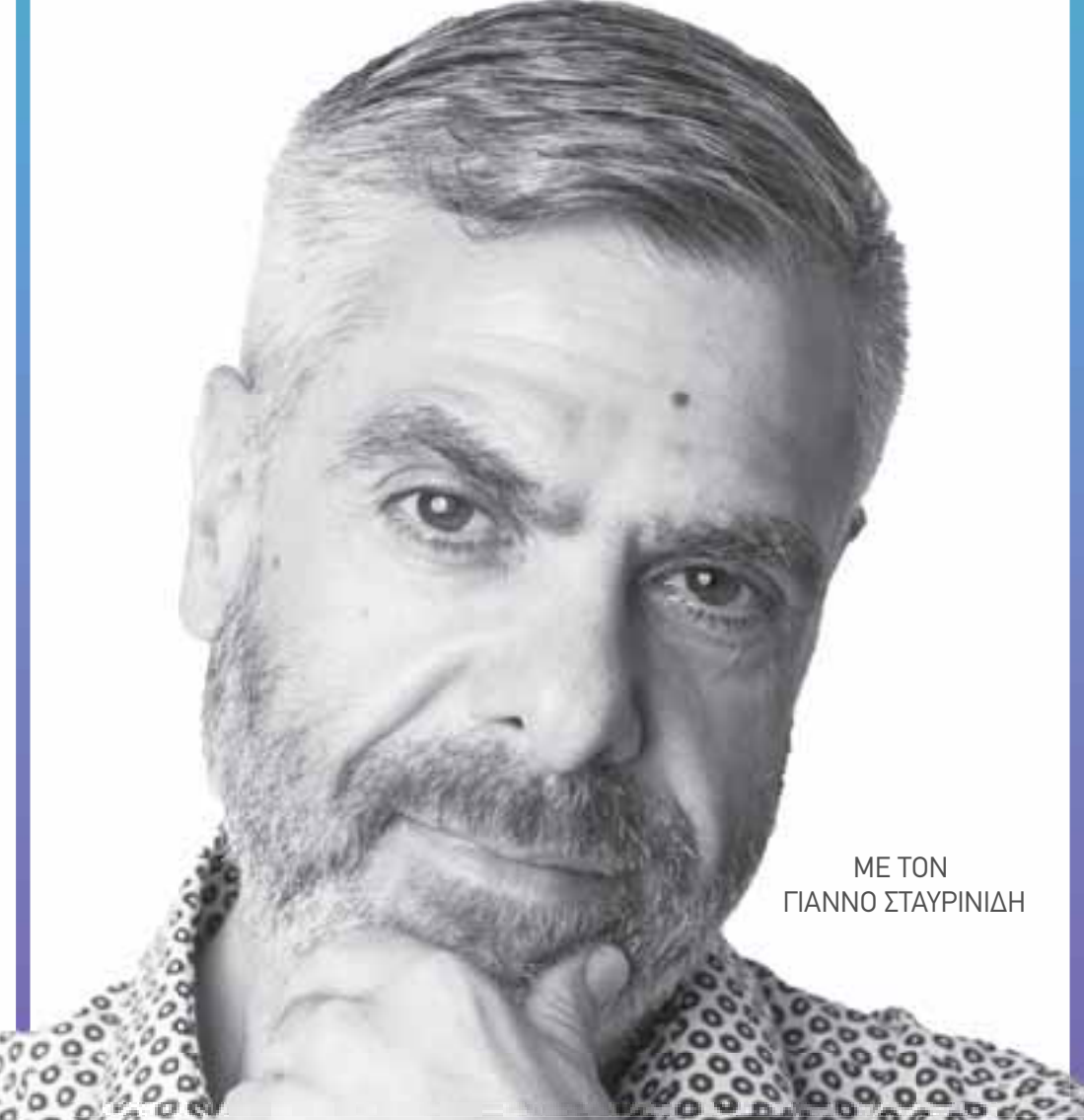
Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

BAILOUT

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ & POWER GAMES

ΜΕ ΤΟΝ
ΓΙΑΝΝΟ ΣΤΑΥΡΙΝΙΔΗ

Deal 13 δισ. δολ. Ρωσίας - Ινδίας για προμήθεια πετρελαίου

Οι παραδόσεις σχεδόν 500.000 βαρελιών την ημέρα θα διαρκέσουν 10 χρόνια

Ο ρωσικός πετρελαϊκός κολοσσός της Rosneft και η ινδική ιδιωτική εταιρεία διυλιστηρίων Reliance έκλεισαν τη μεγαλύτερη ενεργειακή συμφωνία που έχουν συνάψει ποτέ η Ρωσία με την Ινδία και βάσει των σημερινών τιμών του ρωσικού αργού έχει αξία περίπου 13 δισ. δολ. Την είδηση αναφέρει αποκλειστικό ρεπορτάζ του Reuters, επικαλούμενο τρεις πηγές προσκειμένες στις επαφές ανάμεσα στις δύο πλευρές, σύμφωνα με τις οποίες η ρωσική εταιρεία θα προμηθεύει επί 10 χρόνια σχεδόν 500.000 βαρέλια πετρελαίου την ημέρα, έναν όγκο αργού που αντιπροσωπεύει το 0,5% της παγκόσμιας προσφοράς. Οι παραδόσεις πρόκειται να αρχίσουν από τον Ιανουάριο και θα διαρκέσουν επί 10 χρόνια, ενώ η συμφωνία προβλέπει τη δυνατότητα παράτασής της για άλλη μία δεκαετία. Η συμφωνία οδηγεί σαφώς σε σύσφιγξη των σχέσεων ανάμεσα στις δύο χώρες σε μια δύσκολη συγκυρία για τη Ρωσία, που έχει υποστεί αλλεπάλληλα κύματα κυρώσεων και εμπάργκο από την Ουάσινγκτον και την Ε.Ε. εξαιτίας της εισβολής της στην Ουκρανία. Σε αντίθεση με τη Rosneft που απέφυγε να

απαντήσει σε ερωτήσεις δημοσιογράφων, η Reliance δήλωσε πως συνεργάζεται με διεθνείς προμηθευτές, συμπεριλαμβανομένων και ορισμένων από τη Ρωσία, και οι συμφωνίες που συνάπτει βασίζονται στις εκάστοτε συνθήκες της αγοράς. Απέφυγε, ωστόσο, να επεκταθεί σε περαιτέρω εμπορικά θέματα επικαλούμενη τον εμπιστευτικό χαρακτήρα της συμφωνίας και των λεπτομερειών της. Σύμφωνα, πάντως, με τις πηγές που πρόσκεινται στη συμφωνία των Rosneft και Reliance, οι δύο πλευρές θα αναθεωρούν σε ετήσια βάση τις τιμές και τον όγκο του πετρελαίου.

Σε ό,τι αφορά την ποιότητα του πετρελαίου θα είναι στην πλειονότητά του μέτριας περιεκτικότητας σε θείο, όπως επίσης και αργό Ουραλίων, με υψηλή περιεκτικότητα σε ντίζελ, καθώς αυτές τις κατηγορίες προτιμούν τα διυλιστήρια της Ινδίας.

Η συμφωνία συνάπτεται λίγο πριν από την προγραμματισμένη επίσκεψη του Ρώσου προέδρου Βλαντιμίρ Πούτιν στην Ινδία κι ενώ έχει προηγηθεί η δήλωση του επανεκλεγέντος προέδρου των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ ότι

Ο ρωσικός πετρελαϊκός κολοσσός της Rosneft θα ξεκινήσει να προμηθεύει με πετρέλαιο την ινδική ιδιωτική εταιρεία διυλιστηρίων Reliance από τον Ιανουάριο επί 10 χρόνια, ενώ η συμφωνία προβλέπει τη δυνατότητα παράτασής της για άλλη μία δεκαετία.

Οι πετρελαιοπαραγωγοί χώρες της Μέσης Ανατολής, συμπεριλαμβανομένης και της Σαουδικής Αραβίας, χάνουν μερίδιο από την ινδική αγορά.

σκοπεύει να πείσει τη Μόσχα και το Κίεβο να δώσουν τέλος στον μεταξύ τους πόλεμο αμέσως μόλις αναλάβει καθήκοντα μέσα στον Ιανουάριο. Εως τώρα οι ρωσικοί υδρογονάνθρακες αντιπροσωπεύουν περισσότερο από το ένα τρίτο της ενέργειας που εισάγει η Ινδία. Από τη στιγμή που η Ε.Ε., άλλοτε υπ' αριθμόν ένα πελάτης της Ρωσίας, επέβαλε κυρώσεις

στη Μόσχα και περιορισμούς στις εισαγωγές ρωσικού αργού, η Ινδία έχει εξελιχθεί σε πρώτη χώρα στον κόσμο ως προς τις εισαγωγές ρωσικού πετρελαίου. Σε αντίθεση με τις δυτικές οικονομίες, η Ινδία δεν έχει επιβάλει κυρώσεις στον ρωσικό πετρελαϊκό κλάδο, γι' αυτό και τα διυλιστήριά της έχουν ωφεληθεί τα μέγιστα από τις εισαγωγές εξαιρετικά φθηνού πετρελαίου. Σημειωτέον ότι εξαιτίας των κυρώσεων το ρωσικό πετρέλαιο πωλείται πλέον φθηνότερα τουλάχιστον κατά 3 με 4 δολ. το βαρέλι σε σύγκριση με άλλες αντίστοιχες ποικιλίες αργού.

Δεδομένου, όμως, ότι τη συμφέρει να αγοράζει μεγάλες ποσότητες ρωσικού αργού, η Ινδία έχει μειώσει τις εισαγωγές από τις πετρελαιοπαραγωγούς χώρες της Μέσης Ανατολής. Και η συμφωνία ανάμεσα στη Rosneft και τη

Reliance θα πλήξει περαιτέρω τα συμφέροντα αυτών των χωρών που χάνουν μερίδιο από την αγορά της Ινδίας, συμπεριλαμβανομένης και της Σαουδικής Αραβίας. Εχει έτσι κι αλλιώς ενταθεί ο ανταγωνισμός ανάμεσα στις πετρελαιοπαραγωγούς χώρες που προσπαθούν να εξασφαλίσουν όσο μεγαλύτερο μερίδιο μπορούν από την αγορά της Ινδίας. Και ο λόγος είναι ότι πρόκειται για μια ταχύτατα αναπτυσσόμενη αγορά ενέργειας, που γίνεται όλο και πιο σημαντική ως παράγοντας αύξησης της παγκόσμιας ζήτησης για υδρογονάνθρακες, δεδομένου ότι επιβραδύνεται η ενεργοβόρος οικονομία της Κίνας και μαζί της επιβραδύνεται και η ζήτησή της για πετρέλαιο.

Από την αρχή του έτους, πάντως, η Reliance είχε συμφωνία με τη Rosneft που προέβλεπε ότι

η ινδική εταιρεία θα αγοράζει 3 εκατ. βαρέλια ρωσικού αργού τον μήνα και η Rosneft την τροφοδοτούσε όντως συστηματικά μέσω μεσαζόντων. Με τη νέα συμφωνία θα εξάγεται στην Ινδία ρωσικό πετρέλαιο αντίστοιχο περίπου με το 50% των εξαγωγών της Rosneft σε πετρέλαιο που προέρχεται από θαλάσσιες εξορύξεις και έχει μεταφερθεί από τα λιμάνια της Ρωσίας. Αυτό σημαίνει ότι απομένει ελάχιστος όγκος πετρελαίου για άλλους διαπραγματευτές ή μεσάζοντες της αγοράς. Στο διάστημα από τον Ιανουάριο μέχρι τον Οκτώβριο η Reliance εισήγε κατά μέσον όρο 405.000 βαρέλια ρωσικού αργού την ημέρα, σαφώς περισσότερο από τα 388.500 βαρέλια την ημέρα που εισήγε την αντίστοιχη περίοδο του περασμένου έτους.

REUTERS

Συναγερμός στις επιχειρήσεις μετά τη δολοφονία CEO στο Μανχάταν

Η επιχειρηματική Αμερική φοβάται. Η δολοφονία του CEO της United Healthcare Μπράιαν Τόμπσον στο Μανχάταν έχει ταρακουνήσει τα στελέχη των επιχειρήσεων, καθώς η αστυνομία προειδοποιεί ότι ο κίνδυνος σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα είναι αυξημένος. Τα διοικητικά συμβούλια αναθεωρούν τα κονδύλια που αφιερώνουν στην ασφάλεια και οι CEO λαμβάνουν οδηγίες να σβήσουν όλα τα ψηφιακά τους ίχνη.

Ηγέτες επιχειρήσεων αναγκάζονται να κάνουν στους εαυτούς τους άβολες ερωτήσεις σχετικά με το επίπεδο της ετοιμότητάς τους απέναντι σε μια απειλή, που όπως αποδείχθηκε είναι πολύ πιο σοβαρή από ό,τι πολλοί είχαν συνειδητοποιήσει.

«Ο κόσμος βρίσκεται σε συναγερμό», είπε στο CNN ο Κέιθ Βόσιτσεκ, επικεφαλής πληροφοριών της συμβουλευτικής εταιρείας σε θέματα ρίσκου, Kroll. Όλες οι επιχειρήσεις θέλουν να ενισχύσουν τα επίπεδα της ασφάλειάς τους, καθώς μπορεί ο κλάδος της υγείας να αποτελέσει στόχο αυτή τη φορά, αλλά κανείς δεν γνωρίζει ποιος θα είναι ο επόμενος, εξηγεί. Η αστυνομία της Νέας Υόρκης πιστεύει ότι η δολοφονία του Τόμπσον σχεδιάστηκε για να έχει συμβολικό χαρακτήρα και άρα θα μπορούσε να εμπνεύσει και άλλες πράξεις βίας με στόχο προσωπικότητες του επιχειρείν, σύμφωνα με έκθεση πληροφοριών την οποία επικαλείται το CNN.

Ο Βόσιτσεκ, που είναι πρώην αξιωματούχος των αμερικανικών μυστικών υπηρεσιών, λέει ότι το ενδιαφέρον από εταιρείες προς την Kroll εμφανίζει μεγάλη αύξηση μετά τη δολοφονία του Τόμπσον. Η εταιρεία ασφαλείας Global Guardian δέχθηκε 70 αιτήματα από ανήσυχες επιχειρήσεις τις πρώτες 36 ώρες από το γεγονός, σύμφωνα με τον Σεθ Κρούμρικ, πρώην συνταγματάρχη του αμερικανικού στρατού, που είναι τώρα ο αντιπρόεδρος της.

Η αμερικανική αστυνομία, μετά τη δολοφονία του Μπράιαν Τόμπσον, προειδοποιεί ότι ο κίνδυνος σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα είναι αυξημένος.

Αυξήθηκε το ενδιαφέρον για εταιρείες προστασίας, ενώ τα στελέχη λαμβάνουν οδηγίες να σβήσουν όλα τα ψηφιακά τους ίχνη.

«Είναι μια τεράστια αφύπνιση. Το κλίμα άλλαξε δραματικά σε ένα πολύ σύντομο διάστημα», εξηγεί. Η εταιρεία ήδη προστατεύει στελέχη επιχειρήσεων, τις οικογένειές και τα σπίτια τους από απειλές.

Ακόμη και μικρότερες, λιγότερο γνωστές εταιρείες, σκέφτονται να προσλάβουν ασφάλεια.

Ένα στέλεχος μεγάλης τράπεζας ανέφερε στο CNN ότι ο θάνατος του CEO της United Healthcare έκανε σαφές σε όλους το πόσο κινδυνεύουν τα ανώτερα στελέχη των αμερικανικών επιχειρήσεων. Ο Κρούμρικ έχει συμβουλευσει τους μάντζερ να

σβήσουν όσο περισσότερα από τα ψηφιακά τους ίχνη μπορούν, όπως για παράδειγμα στοιχεία που αποκαλύπτουν πού μένουν ή πού παγαίνουν σχολείο τα παιδιά τους.

Πολλές εταιρείες ενισχύουν τις ομάδες φύλαξης σε γραφεία και κατοικίες, ελέγχουν την εισερχόμενη αλληλογραφία και προσέχουν περισσότερο όταν τα στελέχη τους συμμετέχουν σε δημόσιες εκδηλώσεις.

Ειδικοί ασφαλείας μετέφεραν στο CNN την ανησυχία ότι αυτή η δολοφονική επίθεση μπορεί να μην είναι η μοναδική, ειδικά μετά το κύμα συμπάθειας προς τον δράστη από πολλούς στα social media. Το τεράστιο ενδιαφέρον για τον Λουίτζι Μαντζιόνε και τα θετικά σχόλια, κυρίως από γυναίκες, μπορεί να ενθαρρύνουν μιμητές.

Η δολοφονία του Τόμπσον φαίνεται ότι είχε κίνητρο την οργή του δράστη απέναντι στη βιομηχανία της ασφάλισης υγείας και την «απληστία των επιχειρήσεων» συνολικά, αναφέρει η έκθεση της αστυνομίας.

Αύξηση εσόδων και κερδών κατέγραψε η αγγλογερμανική TUI

Η TUI, το μεγαλύτερο τουριστικό πρακτορείο της Ευρώπης, κατέγραψε αύξηση στα κέρδη της και προέβλεψε περαιτέρω ανάπτυξη το 2025, καθώς ενισχύει τα πακέτα διακοπών για να καλύψει την αυξανόμενη ζήτηση. Περισσότεροι από 20 εκατομμύρια πελάτες ταξίδεψαν με την TUI τους 12 μήνες έως τις 30 Σεπτεμβρίου, σημειώνοντας αύξηση 7% σε σχέση με το προηγούμενο έτος, καθώς οι καταναλωτές συνέχισαν να ξεδεύουν μαζί για ταξίδια, έστω και μικρότερα ποσά. Η αγγλογερμανική εταιρεία ταξιδιών και τουρισμού, με έδρα το Αννόβερο της Γερμανίας, αναμένει πως τα βασικά κέρδη προ τόκων και φόρων για το έτος έως τον Σεπτέμβριο του 2025 θα αυξηθούν κατά 7% έως 10%, από το 1,3 δισ. ευρώ του προηγούμενου έτους. Τα έσοδα για το σύνολο του 2024 αυξήθηκαν κατά 12%, στα 23,2 δισ. ευρώ, ενώ προβλέπεται αύξηση 5% έως 10% το επόμενο έτος.

Η TUI είπε ότι η ισχυρή απόδοση των οργανωμένων διακοπών και τις κρουαζιέρας συνέβαλε στην αύξηση των λειτουργικών κερδών, βοηθώντας την να ενισχύσει τα οικονομικά της και να μειώσει τα επίπεδα χρέους της κατά 500 εκατ. ευρώ σε 1,6 δισ. ευρώ, εν μέσω της ανάκαμψης από την πανδημία του κορωνοϊού, όταν σταμάτησαν τα περισσότερα διεθνή ταξίδια. Οι καταναλωτές εξακολουθούν να δίνουν προτεραιότητα στις διαπάνες για διακοπές, επιλέγουν όμως πιο οικονομικούς προορισμούς, όπως η Αίγυπτος, η Βουλγαρία και η Τυνησία, για το ετήσιο διάλειμά τους, σύμφωνα με την TUI. Οι νέοι πελάτες της με μικρότερο προϋπολογισμό, που αδυνατούν να βρουν πακέτα διακοπών σε δημοφιλείς τοποθεσίες όπως η Ισπανία, αναζητούν

Τα έσοδα της εταιρείας ταξιδιών αυξήθηκαν κατά 12%, στα 23,2 δισ. ευρώ το 2024, ενώ προβλέπεται αύξηση 5% έως 10% το επόμενο έτος.

Πάνω από 20 εκατ. άνθρωποι ταξίδεψαν με την εταιρεία έως τον Σεπτέμβριο, πιο οικονομικούς προορισμούς επιλέγουν οι ταξιδιώτες.

εναλλακτικούς προορισμούς. Η μαζική επιστροφή των τουριστών στην Τυνησία και στην Αίγυπτο σηματοδοτεί την επιστροφή τους στον τουριστικό χάρτη, μετά από μια σειρά τρομοκρατικών επιθέσεων του Ισλαμικού Κράτους το 2015 που βύθησαν τον αριθμό των επισκεπτών.

Οι πληθωριστικές πιέσεις επίσης έχουν εκτονωθεί, ανέφερε η ταξιδιωτική εταιρεία, και η μέση τιμή πώλησης των πακέτων της έχει μειωθεί, αν και το κόστος ενός ταξιδιού παραμένει σε «σημαντικά

υψηλότερο επίπεδο» σε σύγκριση με το 2019. Οι τιμές είναι «σε επίπεδο που πιστεύουμε ότι θα παραμείνουν», δήλωσε ο Σεμπάστιαν Εϊμπελ, διευθύνων σύμβουλος του ομίλου. «Βλέπουμε επίσης αρκετά συχνά νέους πελάτες που έχουν μικρότερο εισόδημα, αλλά θέλουν να ταξιδέψουν και έχουν προϋπολογισμό γύρω στα 1.000 ευρώ για τις διακοπές τους, άρα αναζητούν και βρίσκουν εναλλακτικές λύσεις. Η Μαγιόρκα θα έχει πληρότητα το καλοκαίρι, τα Κανάρια Νησιά έχουν πληρότητα τώρα τον χειμώνα. Αλλά υπάρχουν αρκετές άλλες επιλογές».

Επειτα από ένα κύμα διαδηλώσεων κατά του τουρισμού το καλοκαίρι στους πιο δημοφιλείς τουριστικούς προορισμούς της Ισπανίας —από τη Μάλαγα μέχρι τη Βαρκελώνη—, το αφεντικό της TUI είπε ότι «είχε λάβει πολύ σοβαρά υπόψη τις διαμαρτυρίες» για τις τιμές των κατοικιών και την έξωση των ντόπιων.

Σχέδιο από το Πεκίνο για υποτίμηση του γουάν ενόψει των δασμών Τραμπ

Στόχος να γίνουν τα κινεζικά προϊόντα ακόμη πιο ανταγωνιστικά

Ενόψει των δασμών που απειλεί να επιβάλει ο Ντόναλντ Τραμπ στα κινεζικά προϊόντα και της συνεπακόλουθης ζημίας στην κινεζική οικονομία, οι αρχές στο Πεκίνο σχεδιάζουν να αφήσουν το γουάν να υποχωρήσει έναντι του δολαρίου μέσα στο 2025. Στόχος τους να καταστήσουν φθηνότερα και επομένως ακόμη πιο ανταγωνιστικά τα κινεζικά προϊόντα και να αναπληρώσουν τουλάχιστον εν μέρει τις απώλειες από τους δασμούς και την ενδεχόμενη μείωση των εισαγωγών κινεζικών προϊόντων στις ΗΠΑ. Στα σχέδια του Πεκίνου αναφέρεται αποκλειστικό ρεπορτάζ του Reuters επικαλούμενο πηγές προσκείμενες στις συζητήσεις, που προτίμησαν την ανωνυμία λόγω της ευαισθησίας του θέματος. Η αντίδραση της αγοράς ήταν άμεση, με το δολάριο να ενισχύεται έναντι όλων των νομισμάτων και το γουάν να υποχωρεί.

Όπως τονίζουν οι ίδιες πηγές, το συγκεκριμένο σχέδιο καταδεικνύει πως το Πεκίνο αντιλαμβάνεται ότι πρέπει να προσφέρει μεγαλύτερη στήριξη στην οικονομία για να αντιμετωπίσει τις απειλές του Τραμπ για σειρά εκδικητικών μέτρων στο εμπόριο. Ανάμεσά τους η απειλή να επιβάλει οριζόντιους δασμούς 10% σε όλες τις εισαγωγές και 60% σε όσα κινεζικά προϊόντα εισάγονται στις ΗΠΑ. Αν, πάντως, επιτραπεί η υποτίμηση του γουάν θα αποτελέσει παρέκκλιση από τη συνήθη πρακτική που τηρεί εδώ και αρκετά χρόνια το Πεκίνο, διατηρώντας σταθερή τη συναλλαγματική ισοτιμία του κινεζικού νομίσματος. Το γουάν ελέγχεται αυστηρά από το Πεκίνο, που επιτρέπει μια διακύμανση μόνον $\pm 2\%$ σε σχέση με μια τιμή που ορίζει καθημερινά η κεντρική τράπεζα της χώρας.

Μία από τις πηγές που μίλησαν στο Reuters ανέφερε πως η Λαϊκή Τράπεζα της Κίνας, όπως αποκαλείται η κεντρική τράπεζα, δεν πρόκειται να ανακοινώσει ότι διακόπτει τον έλεγχο του νομίσματος αλλά θα υπογραμμίσει πως εφεξής επιτρέπει στις αγορές να καθορίσουν την αξία του κινεζικού νομίσματος. Η Κίνα έχει, άλλωστε, ήδη δώσει δείγματα αλλαγής στη στάση της σε ό,τι αφο-

Η Λαϊκή Τράπεζα της Κίνας δεν πρόκειται να ανακοινώσει ότι διακόπτει τον έλεγχο του νομίσματος, αλλά θα υπογραμμίσει πως εφεξής επιτρέπει στις αγορές να καθορίσουν την αξία του κινεζικού νομίσματος.

Στελέχη της κινεζικής ηγεσίας δεσμεύθηκαν πως θα υιοθετήσουν «όσο χαλαρή νομισματική πολιτική χρειάζεται» μέσα στο επόμενο έτος.

ρά την ισοτιμία του νομίσματος. Σε συνεδρίαση της κινεζικής ηγεσίας που έγινε μέσα στην εβδομάδα, ηγετικά στελέχη δεσμεύθηκαν πως θα υιοθετήσουν «όσο χαλαρή νομισματική πολιτική χρειάζεται» μέσα στο επόμενο έτος. Ήταν η πρώτη απόφαση για χαλάρωση της νομισματικής πολιτικής της Κίνας έπειτα από 14 χρόνια. Στη σχετική ανακοίνωση, όμως, δεν γινόταν καμία αναφορά στην ανάγκη για «ένα βασικά σταθερό γουάν», που υπήρχε συ-

νήθως στις ανακοινώσεις για τη νομισματική πολιτική μέχρι και τον Ιούλιο, αλλά απουσιάζει από τον Σεπτέμβριο και μετά. Η πολιτική της Κίνας γύρω από την ισοτιμία του γουάν έχει απασχολήσει πολλές φορές φέτος αναλυτές, οικονομολόγους και δεξαμενές σκέψης και έχει παρουσιαστεί στις δημοσιεύσεις τους. Σε μελέτη που δημοσίευσε την περασμένη εβδομάδα η δεξαμενή σκέψης China Finance 40 Forum αναλυτές προτείνουν στην Κίνα να εγκαταλείψει προσωρινά τη σύνδεση του γουάν με το δολάριο και να το συνδέσει με ένα καλάθι νομισμάτων εκτός δολαρίου και ιδιαίτερος με το ευρώ. Υποστηρίζουν πως έτσι θα διασφαλίσει μια ευέλικτη ισοτιμία στη διάρκεια μιας περιόδου εμπορικών διενέξεων. Μια άλλη πηγή προσκείμενη στις σχετικές συνομιλίες ανέφερε στο Reuters πως η Λαϊκή Τράπεζα της Κίνας εξετάζει τη

δυνατότητα να αφήσει το γουάν να υποχωρήσει στα 7,5 γουάν προς ένα δολάριο, ώστε να αντισταθμίσει τα πλήγματα από τον εμπορικό πόλεμο. Στην περίπτωση αυτή θα πρόκειται για υποτίμηση περίπου 3,5% από το υφιστάμενο επίπεδο των 7,25 γουάν προς ένα δολάριο.

Στη διάρκεια της πρώτης θητείας του Τραμπ το γουάν υποχώρησε περισσότερο από 12% έναντι του δολαρίου, κυρίως σε περιόδους εκατέρωθεν εκδικητικών κινήσεων και ειδικότερα στο διάστημα από τον Μάρτιο του 2018 μέχρι τον Μάιο του 2020. Όπως τονίζει πάντως ο Φρεντ Νόμαν, οικονομολόγος της HSBC για θέματα ασιατικών οικονομιών, «αν η Κίνα αφήσει το γουάν να υποτιμηθεί σημαντικά, διακινδυνεύει μια ομοβροντία δασμών και μια σειρά αντιποίνων από πλευράς των εμπορικών της εταίρων, κάτι που δεν τη συμφέρει».

REUTERS

«Φρενάρει» η ρωσική οικονομία, υποχωρεί το ρούβλι

Επιβραδύνεται η πολεμική οικονομία της Ρωσίας, προκαλώντας εντάσεις στην οικονομική ελίτ της χώρας, όσο ο πόλεμος με την Ουκρανία πλησιάζει στον τέταρτο χρόνο.

Πολλοί από τους κλάδους που δεν σχετίζονται άμεσα με τον πόλεμο σταμάτησαν να αναπτύσσονται και ορισμένοι συρρικνώθηκαν τον Οκτώβριο, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία. Το ρούβλι πρόσφατα υποχώρησε σε χαμηλό διετίας και οι επιχειρήσεις αναφέρουν ότι δυσκολεύονται να πάρουν νέα δάνεια ή να πληρωθούν από πελάτες. Τον Οκτώβριο η κεντρική τράπεζα ανέβασε κατακόρυφα το επιτόκιο αναφοράς στο 21%, σε μια προσπάθεια αποκλιμάκωσης του πληθωρισμού. Τον περασμένο μήνα η κεντρική τράπεζα μείωσε και τις προβλέψεις της για τη ρωσική ανάπτυξη του χρόνου στο 0,5% έως 1,5%, έναντι 3,5% έως 4% φέτος. Η επιβράδυνση αυτή συμβαίνει παρότι η κυβέρνηση συνεχίζει να δαπανά ποσό-ρεκόρ στην οικονομία για τη χρηματοδότηση του πολέμου.

Ορισμένοι οικονομολόγοι και αξιωματούχοι έχουν προειδοποιήσει ότι η ρωσική οικονομία οδεύει προς στασιμότητα, δηλαδή σε ταχεία άνοδο τιμών χωρίς ανάπτυξη.

Τα κράτη της Δύσης έχουν επιβάλει αυστηρές οικονομικές κυρώσεις για να τιμωρήσουν τον πρόεδρο Πούτιν για την εισβο-

Βιομήχανοι έχουν στρέψει τις διαμαρτυρίες τους στην κεντρική τράπεζα της Ρωσίας και την επικεφαλής της, Ελβίρα Ναμπούλινα, κατηγορώντας την ότι έχει καταπνίξει την οικονομία με τα επιτόκια σε ύψος-ρεκόρ.

Πολλοί από τους κλάδους που δεν σχετίζονται άμεσα με τον πόλεμο σταμάτησαν να αναπτύσσονται και ορισμένοι συρρικνώθηκαν τον Οκτώβριο.

λή στην Ουκρανία. Η επιβράδυνση της ρωσικής ανάπτυξης και η άνοδος του πληθωρισμού, υποστηρίζουν οι οικονομολόγοι, δείχνουν ότι οι κυρώσεις έχουν αντίκτυπο. Η Russian Railways, ο μεγαλύτερος εργοδότης της χώρας, ανακοίνωσε ότι ο όγκος

των εμπορευμάτων υποχώρησε σχεδόν 9% τον Οκτώβριο σε σύγκριση με έναν χρόνο νωρίτερα. Η εταιρεία ανεβάζει τις τιμές τουλάχιστον 10% αυτόν τον μήνα και μειώνει τις προγραμματισμένες επενδύσεις για το 2025 κατά το ένα τρίτο, σύμφωνα με τους New York Times.

Πάντως, τα στοιχεία δείχνουν ότι οι οικονομικές δυσκολίες δεν προκαλούν σε καμία περίπτωση κρίση που θα μπορούσε να αλλάξει τους στόχους του Πούτιν για την Ουκρανία.

Η κεντρική τράπεζα της Ρωσίας θα μπορούσε να γίνει το άμεσο θύμα της πρόσφατης επιβράδυνσης, δεδομένου ότι είναι η τελευταία κρατική οντότητα που λειτουργεί σχετικά ανεξάρ-

τητα από το Κρεμλίνο. Οι εντάσεις μεταξύ των βιομηχάνων της Ρωσίας και της τράπεζας σχετικά με το κόστος δανεισμού κλιμακώνονται. Οι διαφωνίες έχουν αναδειχθεί σε δημόσιες ομιλίες και οικονομικές εκθέσεις και κινούνται διακριτικά γύρω από την αδυναμία να αποδοθεί η ευθύνη για την επιβράδυνση στον πόλεμο, κάτι το οποίο θα μπορούσε να προκαλέσει τον θυμό του Πούτιν.

Αντ' αυτού, οι βιομήχανοι και οι αξιωματούχοι που τους στηρίζουν έχουν στρέψει τις διαμαρτυρίες τους στην επικεφαλής της κεντρικής τράπεζας, Ελβίρα Ναμπούλινα, κατηγορώντας την ότι έχει καταπνίξει την οικονομία με τα επιτόκια σε ύψος-ρεκόρ. Η Ναμπούλινα έχει υποστηρίξει έντονα τη νομισματική «θεραπεία του σοκ», λέγοντας ότι είναι απαραίτητη για να μειώσει τον πληθωρισμό ύψους 9% κατά το ήμισυ του χρόνου και για να διασφαλίσει μακροπρόθεσμη οικονομική σταθερότητα. Ο Αλεξάντερ Κολιάντρ, ειδικός της ρωσικής οικονομίας στο Κέντρο Ανάλυσης Ευρωπαϊκής Πολιτικής (CEPA), δήλωσε: «Είναι σαφές ότι αν είσαι επιχειρηματίας στη Ρωσία που δεν κατασκευάζεις –για παράδειγμα– βαλυστικούς πυραύλους, τότε περνάς δύσκολα. Αλλά επειδή δεν μπορείς να αντιμετωπίσεις το πρόβλημα στη ρίζα του, αντιμετωπίζεις τα συμπτώματα».

ΑΝΑΛΥΣΗ

Το ράλι της Wall Street και το θολό τοπίο για το 2025

Του ΛΙΟΝΙΣ ΚΡΑΟΥΣΚΟΠΦ / REUTERS

Το χρηματιστήριο των ΗΠΑ και-ρέτισε τη νίκη του Ντόναλντ Τραμπ στις προεδρικές εκλογές του 2024, αλλά ενδέχεται να προκληθούν στους κόλπους του αναταράξεις εάν ο ίδιος πραγματοποιήσει τις απειλές για δασμούς. Βέβαια, πολλά πράγματα ακόμη σχετικά με τις πολιτικές της επερχόμενης κυβέρνησης παραμένουν άγνωστα, συμπεριλαμβανομένου του εάν οι νέες απειλές για δασμούς στην Κίνα, στον Καναδά, στο Μεξικό και σε άλλους εμπορικούς εταίρους των ΗΠΑ ανοίγουν τον δρόμο για να τεθούν υπό διαπραγμάτευση άλλα ζητήματα, όπως, λ.χ., η ασφάλεια των συνόρων. Ο χρόνος και η κλίμακα των νέων μέτρων επίσης είναι ασαφείς, αλλά και η σοβαρότητα του αντικτύπου τους στις ΗΠΑ θα μπορούσε να εξαρτηθεί από το κατά πόσον οι χώ-

ρνανεωμένες απειλές Τραμπ προκάλεσαν αναστάτωση στις αγορές ξένου συναλλάγματος, αλλά οι αμερικανικές μετοχές τις αγνόησαν σε μεγάλο βαθμό, εφόσον η αγορά παρέτεινε το φετινό ράλι της τάξεως του 26%, εξασφαλίζοντας στον S&P 500 νέα υψηλά ρεκόρ. Οι αναλυτές στρατηγικής αγορών της Barclays εκτίμησαν ότι οι προτεινόμενοι δασμοί στον Καναδά, στο Μεξικό και στην Κίνα, καθώς και τα τυχόν αντίποινα θα μπορούσαν να ελαττώσουν τα κέρδη του S&P 500 κατά 2,8%.

Οι δε τομείς υλικών και καταναλωτικών αγαθών, που δεν λογίζονται ως πρώτης ανάγκης, θα μπορούσαν να υποστούν διψήφια μείωση κερδών, λόγω του ότι έχουν σημαντική παρουσία στο Μεξικό και στον Καναδά, όπως ανέφερε η Barclays. Ο βραχίονας παγκόσμιων ερευνών της τράπεζας BofA αναμένει πτώση 1% στα κέρδη του S&P 500, εάν οι δασμοί στην Κίνα διπλασιαστούν στο 40% και αυξηθούν σε περίπου 8% για τον υπόλοιπο κόσμο, εξαιρουμένου του Μεξικού και του Καναδά. Αλλά σε περίπτωση αντιποίνων, τα οποία συνήθως πληττούν τις ζένες πωλήσεις, τότε θα δεχθούν πλήγμα στα κέρδη τους της τάξεως του 5%, όπως επισημαίνουν οι αναλυτές στρατηγικής της τράπεζας.

Ο Τραμπ χαρακτήρισε τους δασμούς «την πιο όμορφη λέξη στον κόσμο», υποστηρίζοντας πως τα σχέδιά του θα ανοικοδομήσουν την αμερικανική παραγωγική βάση, θα αυξήσουν τις θέσεις εργασίας και τα εισοδήματα στις ΗΠΑ, και θα αποφέρουν τρις. δολάρια σε έσοδα σε διάστημα 10 ετών. Ορισμένοι επενδυτές εξετάζουν τους δασμούς Τραμπ κατά την πρώτη θητεία του για να διαγνώσουν τις πιθανές επιπτώσεις τους αυτή τη φορά. Τέλος, οι τομείς των υλικών και της βιομηχανίας είχαν τις χειρότερες επιδόσεις της αγοράς κατά τη διάρκεια του εμπορικού πολέμου ΗΠΑ - Κίνας το 2018, οι μετοχές των ομίλων αμυντικού εξοπλισμού, δημοφιλείς σε αβέβαιες περιόδους, σημείωσαν τις ισχυρότερες αποδόσεις, ενώ οι όμιλοι υπηρεσιών κοινής ωφέλειας και τα ακίνητα είχαν βελτιωμένη κατά 10% απόδοση, όπως ανέφερε η τράπεζα.

«Οι δασμοί είναι βασικά κακοί για την οικονομία», δήλωσε ο Ντέιβιντ Κέλι, υψηλόβαθμος αναλυτής παγκόσμιας στρατηγικής της JPMorgan Asset Management. «Μπορεί πραγματικά να έχουμε ως αποτέλεσμα των δασμών τόσο τη διόγκωση των πληθωριστικών πιέσεων όσο και την επιβράδυνση της οικονομικής ανάπτυξης ταυτόχρονα». Οι

ΕΝΟΙΚΙΑΖΕΤΑΙ

Ενοικιάζεται πολυτελές διαμέρισμα:

Διαμέρισμα 3 υπνοδωματίων με κεντρική θέρμανση δαπέδου, VRV A/C, εντοιχισμένες ηλεκτρικές συσκευές, ηλεκτρικά παράθυρα, μεγάλες βεράντες, καλυμμένο πάρκιγκ, αποθήκη.

Βρίσκεται σε ήσυχη περιοχή στην Έγκωμη, απέναντι από τη Ρωσική και Αμερικανική Πρεσβεία στη Λευκωσία.

Για πληροφορίες τηλεφωνο: 99328232

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η Νο1 ενημερωτική εφαρμογή στην Κύπρο

Κατεβάστε την εφαρμογή της Καθημερινής Κύπρου στο κινητό σας

Περιζήτητες οι πεντάστερες βίλες σε ξενοδοχεία

«Βροχή» τα σχέδια για υπερπολυτελείς κατοικίες στην Ελλάδα που κοστίζουν ακόμη και πάνω από 20.000 το τ.μ

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Αρκετές εκατοντάδες πολυτελείς βίλες που θα λειτουργούν στην περίμετρο ολοκληρωμένων τουριστικών συγκροτημάτων, συχνά υπό τη διαχείριση αναγνωρίσιμων πολυεθνικών εταιρειών διαχείρισης ξενοδοχείων, αναμένεται να προστεθούν τα επόμενα χρόνια στο στοκ των προς πώληση ακινήτων στην Ελλάδα. Εκατοντάδες έχουν ήδη οικοδομηθεί και πολλές εξ αυτών πουληθεί, και μάλιστα σε τιμές που ενίοτε ξεπερνούν τις 20.000 ευρώ το τετραγωνικό μέτρο.

Η ισχυρή διεθνής ζήτηση για υψηλών προδιαγραφών παραθεριστικές ή δεύτερες κατοικίες σε εξαιρετικές τοποθεσίες στη Μεσόγειο, ειδικά μετά την πανδημία που ενίσχυσε την τάση της ιδιωτικότητας όσων διαθέτουν τα κεφάλαια για να την εξασφαλίσουν, οδηγεί αυτή την ανάπτυξη τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό. Την ίδια ώρα, αυτές οι πωλήσεις προικίζουν με οικονομικά πλεονεκτήματα τους ιδιοκτήτες ξενοδοχειακών ακινήτων και τις αλυσίδες διαχείρισής τους: ενισχύουν την κερδοφορία και τη σταθερότητα του έργου, παράγοντας ταμειακές ροές από τα πρώτα στάδια της ανάπτυξης, και κατά τη διάρκεια της λειτουργίας τους εξασφαλίζουν πρόσθετα έσοδα για τα ξενοδοχεία, εξηγούν στην «Κ» κτηματομεσιτικές πηγές.

Για τους αγοραστές, εκτός από μια δεύτερη κατοικία, παρέχουν και εισόδημα, καθώς συχνά μπορούν να τα εκμισθώσουν για τα διαστήματα που δεν τα χρησιμοποιούν. Τα συγκεκριμένα projects έχουν αυξηθεί διεθνώς την τελευταία δεκαετία κατά 160%, σύμφω-

να με τη Savills. Στην Four Seasons, η οποία πρόσφατα ανακοίνωσε τη συνεργασία της σε ένα τέτοιο project στην Ελλάδα, ο βραχιονας που ασχολείται με τις επώνυμες κατοικίες παρήγαγε κύκλο εργασιών ύψους 1,2 δισ. δολ. κατά το πρώτο εξάμηνο του 2024.

Στην Ελλάδα, το project που κρατάει τα σκήπτρα των πιο ακριβών πολυτελών κατοικιών που πουλήθηκαν μέσα σε ξενοδοχειακό συγκρότημα είναι στον «Αστέρα Βουλιαγμένης». Εκεί πουλήθηκαν 13 οικόπεδα για την ανέγερση ισάριθμου αριθμού βιλών, με δυνατότητα δόμησης περί των 1.000 τετραγωνικών για κάθε μία από αυτές έναντι συνολικά 450 εκατ. ευρώ. Τέτοιες αναπτύξεις δεν είναι νέες στην Ελλάδα, αφού πριν από περίπου δέκα χρόνια πουλήθηκε η τελευταία από τις 15 βίλες που αναπτύχθηκαν στη Χαλκιδική στο

Τα συγκεκριμένα projects έχουν αυξηθεί διεθνώς την τελευταία δεκαετία κατά 160%.

ξενοδοχείο «Sani». Εκτοτε όμως η αγορά αυτή εκτοξεύθηκε. Σήμερα μεγάλα projects στην Κρήτη, στην Πελοπόννησο αλλά και στην Αττική βρίσκονται στο στάδιο είτε της κατασκευής είτε της αδειοδότησης ωριμάνσης. Επιπλέον, ένας σημαντικός αριθμός αιτήσεων για τέτοια σχέδια έχει κατατεθεί στις υπηρεσίες αξιολόγησης στρατηγικών επενδύσεων.

Πρόσφατα εγκρίθηκαν τα σχέδια για την κατασκευή και τη λειτουργία του «Elounda Hills» στην Ελούντα

Στην Πελοπόννησο η μεγαλύτερη ανάπτυξη πολυτελών παραθεριστικών κατοικιών γίνεται από την TEMES στην Costa Navarino. Βίλες διαφόρων μεγεθών αναπτύσσονται ήδη εδώ και μερικά χρόνια, με μεγάλη εμπορική επιτυχία.

της Κρήτης, ένα από τα μεγαλύτερα οικιστικά και ξενοδοχειακά projects στην Μεσόγειο που θα αναπτυχθεί σε φάσεις έως και το 2032, με συνολικό προϋπολογισμό που θα ξεπεράσει τα 700 εκατ., καθώς εκτός από το ξενοδοχείο περιλαμβάνει εκατοντάδες κατοικίες. Ήδη ο φορέας ανάπτυξης, η Mirum Hellas, έχει εξασφαλίσει συμφωνίες για την πώληση παραθαλάσσιων βιλών έναντι τιμήματος της τάξης των 22.000 ευρώ ανά τετραγωνικό μέτρο. Οι πιο μεγάλες από αυτές τις

βίλες φθάνουν τα 900 τετραγωνικά και το εσωτερικό τους έχει σχεδιάσει η Ralph Lauren Home. Τη διαχείριση του ξενοδοχείου έχει αναλάβει η αμερικανικών συμφερόντων «1 Hotels».

Ιδιωτικές βίλες που θα πουληθούν περιλαμβάνει και το σχέδιο για την ανάπτυξη του τρίτου «Four Seasons» στην Ελλάδα. Πρόκειται για το «Hinitsa Bay» που βρίσκεται στην παραλία της Χινίτσας στο Πόρτο Χέλι και τώρα θα αναπτυχθεί εκεί, όπως και σε γειτονικές

εκτάσεις, συμπεριλαμβανομένου του «Κτήματος Αλεξίου». Το σχέδιο προβλέπει πως το κυρίως resort θα έχει 80 δωμάτια και σουίτες και άλλα 30 μπανγκαλόους, αλλά και ιδιωτικές βίλες οι οποίες σύμφωνα με εκτιμήσεις κτηματομεσιτικών πηγών θα πουληθούν έναντι ποσών της τάξης των 15-20 εκατ. η κάθε μία.

Άλλες 15 βίλες που θα έχουν συνολική δομημένη επιφάνεια 12.000 τετραγωνικών θα αναπτυχθούν στο νέο τουριστικό συγκρό-

τημα, συμπεριλαμβανομένων της βασιλικής οικογένειας των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων, στην Πετροθάλασσα της Ερμιόνης. Πρόκειται για το πρώην ξενοδοχείο «Ermioni Club». Τόσο το resort όσο και οι παραθεριστικές κατοικίες θα φέρουν τα σήματα της Waldorf Astoria Hotels & Resorts.

Ωστόσο, στην Πελοπόννησο η μεγαλύτερη ανάπτυξη πολυτελών παραθεριστικών κατοικιών γίνεται από την TEMES στην Costa Navarino. Βίλες διαφόρων κατηγοριών και μεγεθών αναπτύσσονται ήδη εδώ και μερικά χρόνια με μεγάλη εμπορική επιτυχία, και νέες γειτονιές βρίσκονται ήδη σε τροχιά οικοδόμησης.

Αλλά και στην Αθήνα, μέσω της Ionian Hotel Enterprises, ο όμιλος Κωνσταντακόπουλου και οι συνεταίροι του υλοποιούν ένα φιλόδοξο επενδυτικό πλάνο προϋπολογισμού 340 εκατ. για τον νέο προορισμό «The Ilisian» στο κέντρο της Αθήνας, στον χώρο όπου βρισκόταν το «Hilton». Στο συγκρότημα, στους πάνω ορόφους ξεχωρίζουν οι επώνυμες κατοικίες των Conrad και Waldorf Astoria της Hilton, η συντριπτική πλειονότητα των οποίων έχει ήδη πωληθεί. Νοτιότερα στην Αττική, και συγκεκριμένα στο Ελληνικό, και πάλι η TEMES έχει δρομολογήσει την ανάπτυξη δύο ξενοδοχείων, το ένα εκ των οποίων θα φέρει τα σήματα της Mandarin Oriental. Στην περίμετρό τους θα αναπτυχθούν και πολυτελείς κατοικίες. Οι παραπάνω δεν αποτελούν παρά ενδεικτικές μόνο περιπτώσεις, καθώς ένας πολύ μεγάλος αριθμός άλλων σημαντικών αναπτύξεων βρίσκεται σε διάφορα στάδια ωριμάνσης ή ολοκλήρωσης στην Ελλάδα.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Πώς να αυξήσουμε την αξία της γης μας

Το οικόπεδο είναι το πρώτο στάδιο ανάπτυξης ενός τεμαχίου γης το οποίο τεμάχιο, αν παραμείνει αδρανοποιημένο, ελάχιστα ή τίποτα δεν μπορεί να προσφέρει. Με άλλα λόγια, ένα χωράφι το οποίο εμπίπτει σε όριο ανάπτυξης αποτελεί ένα ακατέργαστο απόθεμα δυνατοτήτων δημιουργίας αξίας αν τύχει της σωστής εκμετάλλευσής. Η αξία με τη σειρά της είναι συνάρτηση πολλών παραμέτρων, αλλά μια από τις πιο σημαντικές είναι η πολεοδομική ζώνη στην οποία εμπίπτει.

Η πολεοδομική ζώνη είναι μια δοτή παράμετρος. Το κράτος, μέσω των υπηρεσιών του και δη του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως, καθορίζει –μέσω της κατάρτισης αφενός των Τοπικών Σχεδίων (σε πόλεις και κάποιες μεγάλες κοινότητες) και αφετέρου της Δήλωσης Πολιτικής για την Ανάπτυξη στην Ύπαιθρο και στα Χωριά– το εύρος, τον όγκο, την ένταση, το είδος και τη χρήση της ανάπτυξης ξεκινώντας μακροσκοπικά (π.χ. σε επίπεδο πόλης και κοινότητας) και καταλήγοντας μικροσκοπικά (π.χ. σε επίπεδο ιδιωτικού τεμαχίου).

Τα κύρια κριτήρια για μετάβαση από το επίπεδο του χωραφιού στο επίπεδο του οικοπέδου είναι δύο: πρώτον, να είναι εντός ορίου ανάπτυξης, δηλαδή να είναι ενταγμένο σε κάποια ή κάποιες από τις δεκάδες ζώνες ανάπτυξης, και δεύτερον να έχει άμεση πρόσβαση σε δημόσιο εγγεγραμμένο δρόμο.

Οι μεν ζώνες ανάπτυξης μεταφράζονται σε πολεοδομικές ζώνες που χωρίζονται σε κατηγορίες όπως: η Εμπορική, η Οικιστική, η Βιομηχανική, η Τουριστική, η Μικτή Γραφειακή και Οικιστική, η Παραδοσιακού Πυρήνα Συνεχούς Δόμησης, η Παραθεριστική κ.λπ. Η κάθε μια από αυτές έχει υποκατηγορίες βάσει των οποίων ρυθμίζονται οι εντάσεις της ανάπτυξης, όπως οι μέγιστοι συντελεστές δό-

Μετά την οικοπεδοποίηση, το επόμενο στάδιο ανάπτυξης είναι η ανάπτυξη του οικοπέδου με κτήριο ή κτήρια. Εδώ είναι όλα τα λεφτά. Θα πρέπει να σχεδιάζουμε ακολουθώντας έναν απλό κανόνα: αυτόν της καλύτερης και βέλτιστης χρήσης (best and optimal use).

Αναντίλεκτο είναι το γεγονός ότι κάνοντας το βήμα από το χωράφι στα οικόπεδα πετυχαίνουμε ουσιαστική αύξηση στην αξία της περιουσίας μας.

μησης και κάλυψης, ο μέγιστος αριθμός των ορόφων και το μέγιστο ύψος σε μέτρα.

Η δε προϋπόθεση για άμεση και ικανοποιητική πρόσβαση σε δημόσιο εγγεγραμμένο οδικό δίκτυο, παρόλο που πρέπει να είναι αυτονόητη, εντούτοις πολλές φορές είναι παρερμηνευμένη από τον απλό κόσμο. Για παράδειγμα, ένα εγγε-

γραμμένο μονοπάτι ή ένας επί γης χαραγμένος αλλά μη εγγεγραμμένος δρόμος δεν μπορούν να δώσουν από μόνα τους δικαιώματα ανάπτυξης. Ένα δικαίωμα διάβασης από την άλλη, μπορεί να δώσει κάτω από κάποιες προϋποθέσεις, περιορισμένο δικαίωμα ανάπτυξης. Ένα περικλειστο (χωρίς εγγεγραμμένο είδος πρόσβασης) χωράφι δεν μπορεί να τύχει ανάπτυξης έστω και αν είναι ενταγμένο σε ζώνη ανάπτυξης. Γι' αυτό μιλάμε για την ανάγκη εφαρμογής μέτρων αστικού αναδόμου, έτσι ώστε τέτοια κτήματα να απεγκλωβίζονται και με την απελευθέρωσή τους να εντάσσονται στην αγορά ως αξιοποιήσιμα κτήματα που ειρήσθω εν παρόδω θα αυξήσουν το απόθεμα μονάδων στέγασης ανθρώπων και επιχειρήσεων.

Μπορεί λοιπόν το οικόπεδο να

αποτελεί το πρώτο στάδιο ανάπτυξης γης, αλλά είναι ουσιαστικό στάδιο. Μέσω της διαδικασίας διαιρέσεως γης σε οικόπεδα δημιουργούνται δρόμοι, πεζοδρόμια, πεζόδρομοι συνδέσεων γειτονιών και οικοδομικών τετραγώνων, δημόσιοι χώροι πρασίνου, φωταγώγηση των αυτών δημόσιων χώρων, παροχή όλων των αναγκαίων υποδομών όπως ηλεκτροδότησης, υδροδότησης, τηλεπικοινωνίες και αποχετευτικό στο «κατώφλι» του κάθε οικοπέδου και ράμπα πρόσβασης οχήματος από τον δημόσιο δρόμο προς αυτό. Μελλοντικά, ίσως ενταχθεί και η παροχή φυσικού αερίου αν καταφέρουμε να έχουμε τέτοιο αγαθό...

Είναι γι' αυτό τον λόγο που η διαίρεση γης σε οικόπεδα έχει ένα σοβαρό κόστος το οποίο δεν είναι και δεδομένο επειδή ρόλο παίζει

η τοπογραφία με το φυσικό της ανάγλυφο, το πόσο κοντά βρίσκονται οι υπηρεσίες υποδομής, το είδος του υπεδάφους που υπάρχει κάτω από το προδιαγραφόμενο οδικό δίκτυο, το μέγεθος του διαχωρισμού που θα κρίνει αν απαιτείται υποσταθμός της ΑΗΚ κ.λπ.

Παρόλα αυτά, αναντίλεκτο είναι το γεγονός ότι κάνοντας το βήμα από το χωράφι στα οικόπεδα πετυχαίνουμε ουσιαστική αύξηση στην αξία της περιουσίας μας. Και όχι μόνο αυτό, αλλά εξίσου σημαντικό είναι το γεγονός ότι σπάζουμε ή υποδιαιρούμε τη συνολική αξία σε μικρότερα μέρη τα οποία είναι πιο διαχειρίσιμα αυξάνοντας την εμπορευσιμότητα της περιουσίας μας και τη σταδιακή αποξένωση ή περαιτέρω ανάπτυξη της ανάλογα με τις ανάγκες μας.

Μετά την οικοπεδοποίηση, το

επόμενο στάδιο ανάπτυξης είναι η ανάπτυξη του οικοπέδου με κτήριο ή κτήρια. Εδώ είναι όλα τα λεφτά. Για να είμαστε στη... σωστή πλευρά της επενδυτικής ιστορίας και να μην έχουμε ανάγκη από Black Friday season στη διάθεση ακινήτων, θα πρέπει να σχεδιάζουμε ακολουθώντας έναν απλό κανόνα: αυτόν της καλύτερης και βέλτιστης χρήσης (best and optimal use).

Ο κανόνας είναι απλός, αλλά η εφαρμογή του πόρρω απέχει από το να είναι απλή. Εδώ είναι που απαιτείται να είσαι κοινωνός του τι συμβαίνει γύρω σου ανά πάσα στιγμή και ποιες είναι οι τάσεις της αγοράς. Ακολούθως, πρέπει να έχεις τη δυνατότητα και την ικανότητα να αξιολογήσεις σωστά αυτή την πληροφόρηση και να μπορείς να κρίνεις τι πραγματικά απαιτείται για να υλοποιήσεις το έργο: από την έρευνα αγοράς, στο business plan, στη σύσταση ομάδας μελετητών (καθώς δεν είναι όλοι οι μελετητές για όλα τα έργα), στην τελειοποίηση και οριστικοποίηση των σχεδίων και των προδιαγραφών, στην αδειοδότηση, στη χρηματοδότηση, στην προσφοροδοσία, στην αξιολόγηση, στην ανάθεση, στην προώθηση, στη διαχείριση έργου, στη διάθεση, στην παράδοση, στο aftersales ή/και στη διαχείριση περιουσίας.

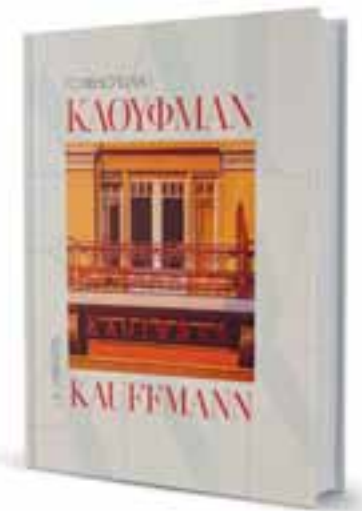
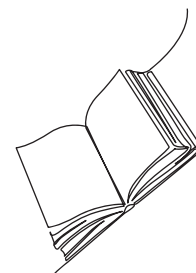
Αν δεν εφαρμοστεί αυτή η ακολουθία της σωστής πρακτικής, τότε οι πιθανότητες αποτυχίας αυξάνονται σε κάθε επόμενο βήμα και μετατρέπεις αυτό το ραφινάρισμένο απόθεμα δυνατοτήτων του οικοπέδου σε έναν απύθμενο λάκκο σπατάλης χρημάτων, αγνοώντας τον εαυτό σου σε «ειδήμονα του αποφυγνί».

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

ΚΥΡΙΑΚΗ 15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2024

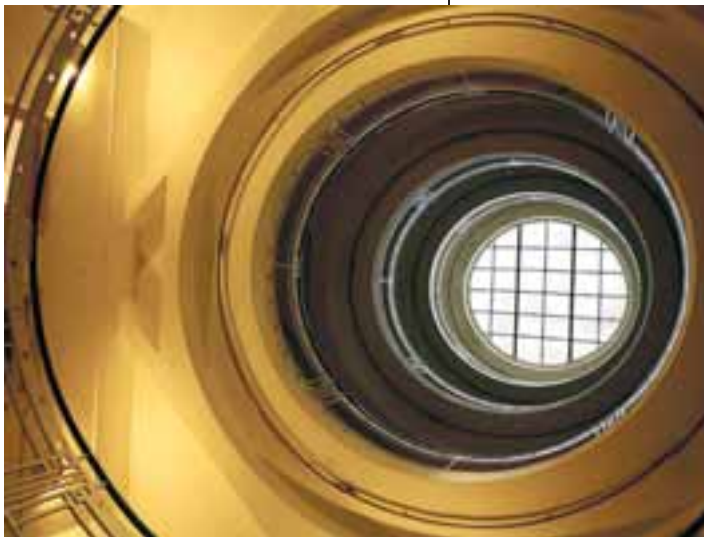
Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΤΕΧΝΕΣ & γράμματα

Το λεύκωμα «Το βιβλιοπωλείο Κάουφμαν» (πάνω) είναι ένας φόρος τιμής όχι μόνο σε ένα ναό του βιβλίου και σε ένα σημείο αναφοράς της αστικής Αθήνας, αλλά και σε ένα κατάλοιπο του παλαιού κόσμου, της ευρωπαϊκής παιδείας του εικοστού αιώνα. Από τα ράφια του και τη στενή σκάλα (δεξιά) που οδηγούσε στον πάνω όροφο πέρασαν γενιές Αθηναίων και αιώνες γνώσης και πολιτισμού.

ΘΟΔΩΡΗΣ ΚΟΥΡΜΟΥΖΑΚΗΣ

ΘΟΔΩΡΗΣ ΚΟΥΡΜΟΥΖΑΚΗΣ

Οι σταθμοί
μιας διαδρομής
90 ετών

Δεκαετία
1920

Ο Χέρμαν Κάουφμαν, Ρώσος εμιγκρές εγκατεστημένος στην Αθήνα, ιδρύει το βιβλιοπωλείο «Κάουφμαν» εγκαινιάζοντας έναν πόλο πνευματικής ζωής και γαλλικής κουλτούρας στην οδό Σταδίου 28.

Του **ΝΙΚΟΥ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΥ**

Εκείνη η στενή σκάλα που οδηγούσε στον πάνω όροφο του «Κάουφμαν» έρχεται ξανά στα όνειρα των βιβλιόφιλων της Αθήνας. Είναι μια κλίμακα επιθυμίας, νοσταλγίας και γνώσης, αλλά σε κάθε περίπτωση είναι ένα κομμάτι μιας αθηναϊκής πραγματικότητας που γεννήθηκε, στέριωσε και ρίζωσε στην καρδιά της Αθήνας.

Κάθε φορά που περνάω από την οδό Σταδίου 28, στο ύψος της Κλαυθμώνος, αντικρίζω το τυλιγμένο σε κυανά σάβανα Μέγαρο Εφρεσίου, αυτό το ατμοσφαιρικό κτίριο του αθηναϊκού Μεσοπολέμου. Σχεδιασμένο από τον πολυπράγμονα Βασίλη Τσαγρή, σε έναν ρυθμό νεωτερικό με τις αντιλήψεις ενός κεντροευρωπαϊκού Jugendstil, ήταν ένα από τα νεότευκτα μέγαλα που μετά το 1920 έδιναν εκείνον τον μπτροπολιτικό αέρα στην οδό Σταδίου. Εκεί στεγάστηκε για δεκαετίες το βιβλιοπωλείο του «Κάουφμαν».

Το τι σήμαινε ο «Κάουφμαν» για γενιές Αθηναίων είναι πλεονασμός αν μιλάμε σε ένα ακροατήριο βιβλιόφιλων, πολύ δε περισσότερο γαλλόφωνων. Όμως ο «Κάουφμαν» φτάνει στις μέρες μας ως σκιά ενός πεσόντος πολέμου, ασχέτως του βαθμού οικειότητας που μπορεί να διατηρούσε κανείς με το ίδιο το βιβλιοπωλείο. Γιατί ο «Κάουφμαν» ήταν ένας κόσμος ολόκληρος, γεννημένος στον απόηχο της Ρωσικής Επανάστασης, από έναν Ρώσο εμιγκρέ, τον Χέρμαν Κάουφμαν, παντρεμένο με Ελληνίδα, τη Μερόπη Βουρνάζου, που σταδιακά εκπαιδευσε γενιές Ελλήνων. Ένας κόσμος που ανέπνεε στο χαρτί για το χαρτί.

Αυτή η ιστορία του «Κάουφμαν», που τυλιχτηκε με έναν επιπλέον μανδύα συμβολισμού, καθώς ο θάνατός του ακούστηκε με υπόκωφο κρότο στη δίνη της οικονομικής κρίσης. Ήταν το 2012, αλλά η καθοδική πορεία είχε αρχίσει νωρίτερα, όταν για μια σειρά από λόγους η επιχείρηση φυλλορροούσε και αδυνατούσε να ανταποκριθεί. Ωστόσο ο «Κά-

ουφμαν», με την κόκκινη επιγραφή του να επιζεί για χρόνια στη μαρκίζα μετά τον θάνατο του βιβλιοπωλείου, υπήρξε η επιτομή της γαλλοφωνίας, της γαλλικής κουλτούρας στους κόλπους της αθηναϊκής κοινωνίας, μια φέτα Ευρώπης σε μια Αθήνα με πολλά πρόσωπα.

Χρέος...

Η νέα έκδοση για την ιστορία του «Κάουφμαν» είναι και η πρώτη απόπειρα βιογραφίας του, που φθάνει σε εμάς χάρη στην πρωτοβουλία μιας σύγχρονης εστίας γαλλοφωνίας και βιβλιοφιλίας, του «Λεξικοπωλείου» στο Παγκράτι. Για την Odile Bréhier, την ιδρύτρια του «Λεξικοπωλείου», η δημιουργία ενός βιβλίου για τον «Κάουφμαν» ήταν ένα χρέος, μια οφειλή από τα παιδικά της, ήδη, χρόνια. Όπως λέει η ίδια, νιώθει μια δόση περηφάνιας «όταν, ενίοτε, κάποιος από τους επισκέπτες αφήνει να εννοηθεί ότι το βιβλιοπωλείο μας του θυμίζει, φυσικά στη δική του κλίμακα, την ατμόσφαιρα του βιβλιοπωλείου Κάουφμαν, ή ακόμη και του Shakespeare and Co...».

Και πράγματι, ένα μεγάλο μέρος της γοντείας του «Κάουφμαν» ήταν αυτό που λέμε «ατμόσφαιρα». Βιβλιοπωλείο μικροσκοπικό, αλλά με ενσωματωμένους και λειτουργικούς όλους τους κώδικες του μυστικού σύμπαντος του βιβλίου, εμποτισμένο με την προ-

σωπικότητα και την αισθητική όχι μόνο των ιδρυτών του αλλά και των εργαζομένων στη διάρκεια του χρόνου. Το λεύκωμα «Το βιβλιοπωλείο Κάουφμαν» είναι ένας φόρος τιμής όχι μόνο σε έναν ναό του βιβλίου και σε ένα σημείο αναφοράς της αστικής Αθήνας, αλλά και σε ένα κατά-

Στον απόηχο της Ρωσικής Επανάστασης, ο Χέρμαν Κάουφμαν, ένας Ρώσος εμιγκρές παντρεμένος με Ελληνίδα, εκπαιδευσε γενιές Ελλήνων στο τι σημαίνει «βιβλίο» πέρα από την ανάγκη και τη λειτουργία της ανάγνωσης.

λοιπο του παλαιού κόσμου, της ευρωπαϊκής παιδείας του εικοστού αιώνα.

Ως θρίαμβος της γαλλοφωνίας και της υπεράσπισης της γαλλικής κουλτούρας από τις παλιότερες γενιές, ο «Κάουφμαν», συνδεδεμένος ατύπως με τη δράση του Γαλλικού Ινστιτούτου, πάσχησε και για τα ελληνικά γράμματα στη διάρκεια του Μεσοπολέμου και εξελίχθηκε σε ένα ελληνογαλλικό κράμα πολιτιστικού αποτυπώματος. Η έκδοση επιχειρεί να

αγκαλιάσει όλες τις πτυχές αυτής της επιχειρηματικής και πνευματικής περιπέτειας, φωτίζοντας την Αθήνα της προπολεμικής και μεταπολεμικής κοινωνίας.

Θαυμάσια εικονογραφημένο με φωτογραφίες αρχείου αλλά και νεότερες φωτογραφίες (του Θοδωρή Χουρμουζιάδη), το βιβλίο έχει ιστορική διαδρομή, συναισθηματική εμπλοκή, πνευματική αποτίμηση, προσωπικές μαρτυρίες. Σταδιακά, σκιαγραφείται η Αθήνα της οδού Σταδίου, η Αθήνα της μεσοαστικής ζωής, η Αθήνα της σκέψης, η Αθήνα της Κατοχής, η Αθήνα της αναδημιουργίας, η Αθήνα του βιβλίου. Τα διαφωτιστικά κείμενα του Δημήτρη Παντελοδήμου, ομ. καθηγητή του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, του Marcel Durand, πρώην διευθυντή του Γαλλικού Ινστιτούτου Πειραιά και διευθυντή των εκδόσεων του Βιβλιοπωλείου Κάουφμαν, και του Philippe Mignion, πρώην υπαλλήλου του βιβλιοπωλείου, ορίζουν ένα σύμπαν πλήρες με πολλές αναγνώσεις. Αποφασιστικής σημασίας ήταν η συμβολή της Άννας Αγγελιδάκη στην καλλιτεχνική επιμέλεια και στον σχεδιασμό του βιβλίου.

Πλανόδιος πωλητής

Ο Χέρμαν Κάουφμαν, με το πείσμα του εμιγκρέ για επιτυχία και ενσωμάτωση σε μια ξένη κοινωνία, ξεκίνησε στην Αθήνα ως

πλανόδιος έμπορος γραμματοσήμων και σταδιακά πέρασε στο εμπόριο παλαιών βιβλίων. Σε μια Ελλάδα στη δίνη μιας μεγάλης κρίσης στη δεκαετία του 1920, ο Κάουφμαν κατορθώνει να υπογράψει συμφωνία με τον εκδοτικό οίκο Hachette για πρακτόρευση των εκδόσεών του. Στη Σταδίου 28, στη γνωστή διεύθυνση, βρίσκει μόνιμη στέγη. Έτσι αρχίζουν λίγο-πολύ όλα. Ο «Κάουφμαν» γίνεται στέκι για τους ανθρώπους του βιβλίου κοντά σε καθιερωμένους εκδοτικούς οίκους στο κέντρο της Αθήνας (Εστία, Δημητράκος, Ελευθερουδάκης, Σιδέρης, Βασιλείου, Σαλιβέρος, Φέξης κ.ά). Το 1930, το βιβλιοπωλείο οργάνωσε δικό του περίπτερο εκδόσεων στις Δελφικές Εορτές του Αγγέλου και της Εύας Σικελιανού. Ο Παλαμιάς αναφέρει τον Κάουφμαν στην αλληλογραφία του.

Το ελληνικό βιβλίο εκείνα τα χρόνια επιχειρεί μια βελτίωση στην ποιότητα. Το 1934 ο Κάουφμαν αποφασίζει να συστήσει ξεχωριστή εκδοτική δραστηριότητα, την «Κασταλία», με σκοπό να αναδείξει Έλληνες λογοτέχνες σε εκδόσεις υψηλής αισθητικής. Εμπειρικός, Σεφέρης, Μυριβήλης, Εοστοκιάς, Βενέζης, Μπεράτης, Μάτσας, Παπατσώνης και πολλοί ακόμη (ο πλήρης κατάλογος υπάρχει στο βιβλίο). Ο «Κάουφμαν» γίνεται φυτώριο, γίνεται και θερμοκήπιο. Ιδρύει σταδιακά και άλλα μικρά βιβλιοπωλεία, στην Ομήρου 8, στη Βουκουρεστίου 11... Το 1965 ο Χέρμαν Κάουφμαν πεθαίνει. Τη διεύθυνση αναλαμβάνουν η γυναίκα του Μερόπη και ο γιος τους, επίσης Χέρμαν. Η Αθήνα αλλάζει. Πολλοί νέοι Έλληνες αρχίζουν να μαθαίνουν ξένες γλώσσες. Το 1985 η επιχείρηση πωλείται στον εκδοτικό όμιλο Hatier και εγκαινιάζεται η κυκλοφορία της ελληνικής σειράς «Confluences» υπό τη διεύθυνση του Marcel Durand. Αργότερα, το «Μεγάλο Διγλωσσο Ελληνογαλλικό και Γαλλοελληνικό Λεξικό», «παραμένει έως σήμερα η απόλυτη και αζεπέραστη αναφορά στον τομέα αυτό».

1930

Το βιβλιοπωλείο «Κάουφμαν» συμμετέχει με δικό του περίπτερο στις Δελφικές Εορτές του Αγγέλου και της Εύας Σικελιανού. Λίγο αργότερα εγκαινιάζει την εκδοτική σειρά «Κασταλία» και εκδίδει σε καλαίσθητους τόμους τα έργα της γενιάς του '30.

1965

Ο Χέρμαν Κάουφμαν (κάτω) πεθαίνει και το βιβλιοπωλείο συνεχίζει με τη γυναίκα του Μερόπη (έως το 1985), οπότε η επιχείρηση πωλείται στον εκδοτικό οίκο Hatier. Η δραστηριότητα διευρύνεται. Κυκλοφορία της σειράς «Confluences».

1995

Εκδίδεται το opus magnum του «Κάουφμαν», το «Μεγάλο Διγλωσσο Ελληνογαλλικό και Γαλλοελληνικό Λεξικό», υπό την αιγίδα των πανεπιστημίων Αθηνών και Λυών (με τη συμβολή του Δημήτρη Παντελοδήμου και της Colette Lust).

2012

Το βιβλιοπωλείο «Κάουφμαν» της οδού Σταδίου 28 κλείνει οριστικά, σφραγίζοντας έναν πολυετή κύκλο πνευματικής ζωής στο κέντρο της Αθήνας.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

15.12 - 20.12.24

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakis@kathimerini.com.cy

ΜΟΥΣΙΚΗ

«Shakespeare iv ρέηβ»

Οι μουσικοί Δημήτρης Σπύρου και Γιάννης Χριστίδης οργανώνουν μια απρόσμενη συνάντηση του Σαίξπηρ με beats, hip-hop ρυθμούς και samples από κλασικά λαϊκά τραγούδια και αναρωτιέται κάποιος τι κοινό έχει ο Σαίξπηρ με το gave και τα λαϊκά; Ο κλασικός λόγος του Ουίλιαμ Σαίξπηρ αποκτά τον παλμό ενός gave party και της αστικής κουλτούρας των 90s με ποίηση, μπίτια και άλλα περίεργα. Ο Σαίξπηρ όπως δεν τον έχετε ξαναδεί. Πολυχώρος Συνεργείο, Ελευθερίας 91, Λεμεσός. Πέμπτη και Παρασκευή 19 και 20 Δεκεμβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. **Πληροφορίες, κρατήσεις τηλεφωνο 99098255, fb βιταμίνη/vitamin.**

REPETITIVE ACTS

Η δύναμη της υφαντικής

Η έκθεση «Repetitive Acts: Η δύναμη της υφαντικής και του υφάσματος στη σύγχρονη τέχνη» στο Δημοτικό Κέντρο Τεχνών Λευκωσίας, συνεργασία: Ίδρυμα Πιερρίδη (NiMAC) διερευνά τη δύναμη της ύφανσης ως μέσο επικοινωνίας, αφήγησης και αντίστασης. Από τα αρχαία περουβιανά υφάσματα μέχρι τα σύγχρονα αφγανικά «πολεμικά» χαλιά, τα υφάσματα λειτουργούν ως σιωπηλοί αλλά εύγλωττοι φορείς νοήματος και μνήμης. Η έκθεση φέρνει την παράδοση της υφαντικής στο παρόν, εξετάζοντας πώς σύγχρονοι καλλιτέχνες/ίδες από την Κύπρο υπερβαίνουν τις παραδοσιακές της συνδέσεις με την οικιακότητα, μετατρέπο-

ντάς την σε χώρο πολιτικής, πολιτισμικής και προσωπικής έκφρασης. Η διαδικασία της ύφανσης, τα επαναλαμβανόμενα μοτίβα και η τελετουργική επανάληψη στη δημιουργία ενός υφαντού παρουσιάζονται ως εξίσου ουσιώδη στοιχεία. Η έκθεση εστιάζει τόσο στις διαδικασίες όσο και στις σημασίες των σύγχρονων επανερμηνειών της υφαντικής, διερευνώντας τις πολιτικές, πολιτισμικές και μνημονικές διαστάσεις μιας τέχνης που έχει ιστορικά συνδεθεί με την υποτιμημένη οικιακή εργασία ή τη λαϊκή τέχνη. NiMAC, Παλιάς Ηλεκτρικής 19, Λευκωσία. **Πληροφορίες τηλεφωνο 22797400, www.nimac.org.cy**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Απόπειρες για τη ζωή της»

Η θεατρική ομάδα A Vendre παρουσιάζει το έργο «Απόπειρες για τη ζωή της» του συγγραφέα Μάρτιν Κρίμπ, σε σκηνοθεσία Μαρίας Βαρνακκίδου. Πως μπορούμε να γνωρίζουμε ποιος είναι πραγματικά ο άλλος; 17 σκηνές, 17 απόπειρες να περιγράψουμε, 17 προσπάθειες να καταλάβουμε, 17 ιστορίες που μας παρουσιάζουν τη διαδικασία κατασκευής μιας ταυτότητας για δημόσια κατανάλωση. Μια γυναίκα με διαφορετικές ταυτότητες είναι ο μόνος συνδετικός κρίκος. Η κάθε ιστορία απεικονίζει τα προβλήματα της σύγχρονης κοινωνίας μέσα από τα μάτια μιας γυναίκας. Παιζουν οι: Γιώργος Κυριάκου, Αριάννα Μαρκουλίδου, Άντονι Παπαμιχαήλ, Πολυξένη Σάββα, Πέννυ Φοινίρη. Παραστάσεις 8, 13, 14, 15, 20, 21, 22 Δεκεμβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. Wherehaus 612, Μιχαήλ Κουσουλίδη 5, Λευκωσία. **Πληροφορίες τηλεφωνο 97617770. Η παράσταση περιέχει σκληρή γλώσσα, συστήνεται για θεατές άνω των 16 ετών.**

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Για τους Εβραίους του Αμστερνταμ

Το παρελθόν είναι το κείμενο, το παρόν, εικόνα. Πάνω σε αυτή τη γραμμή ισορροπεί επί 4 ώρες ο 26 λεπτά ο Βρετανός δημιουργός Στιβ Μακουίν το ντοκιμαντέρ του «Κατεχόμενη πόλη» («Occupied city»), που προβλήθηκε πρόσφατα στην Αθήνα. Το Αμστερνταμ σήμερα, για την ακρίβεια τα χρόνια του κορωνοϊού και της καραντίνας, και κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Κανένα αρχειακό υλικό, φωτογραφίες ή βίντεο από την περίοδο 1940-1945. Μόνο η φωνή της ηθοποιού Μέλανι Χάιλας να μας οδηγεί σε ένα παράξενο οδοιπορικό, βασισμένο στο βιβλίο «Ατλας» (2019), της Ολλανδής συγγραφέως και παραγωγού Μπιάνκα Στίγκερ, συζύγου του Μακουίν. Επί χρόνια συγκεντρώνει διευθύνσεις και περιστατικά από τη μεγάλη εβραϊκή κοινότητα του Αμστερνταμ, που κατά 75% εξολοθρεύθηκε στην πενταετία της γερμανικής κατοχής της πόλης. Η έκδοση περιλαμβάνει 2.000 διευθύνσεις και ιστορίες, η ταβίνα, 130. Δρόμοι, γωνίες, κτίρια που δεν υπάρχουν πια γιατί έχουν «κατεδαφιστεί» (όπως πολύ συχνά επαναλαμβάνεται στο ντοκιμαντέρ), πλατείες, θέατρα, κανάλια. Εκατοντάδες άνθρωποι, ζευγάρια, οικογένειες, παιδιά, εκδότες, γιατροί, επιχειρηματίες, εκποτίστηκαν σε στρατόπεδα συγκέντρωσης, δολοφονήθηκαν, κάποιοι αυτοκτόνησαν. Η αφήγηση, σχεδόν στεγνή. Μόνο τα γεγονότα. Στον 2ο όροφο, στον τάδε αριθμό, ζούσε η κρυβόταν στην καμινάδα ή σε μια καταπακτή η δεινα οικογένεια. Ο φακός επισκέπτεται το σήμερα της γειτονιάς και του συγκεκριμένου σημείου, έξω ή μέσα στο σπίτι. Άλλοι ένοικοι, άλλη ζωή. Όπως και στις πλατείες,

Η Ιστορία είναι επίμονη, εγγεγραμμένη σε κάθε χειμωνιάτικο πάρκο, εστιατόριο, πλιόλουστο δωμάτιο, στην «Κατεχόμενη πόλη» του Στιβ Μακουίν.

άλλοτε τόπους εκτελέσεων, σήμερα γεμάτες από παιδιά που παίζουν ή κατοίκους που αθλούνται· σχολεία, νοσοκομεία, θέατρα, μουσεία, κανάλια (άλλοτε γεμάτα πτώματα, τώρα άνθρωποι λιάζονται στις όχθες τους). Δρόμοι με πορείες διαμαρτυρομένων για το λοκντάουν και συγκρούσεις με την αστυνομία, τελετές για τη μνήμη του χθες. Όλα τα σημεία που αποτυπώνονται, σχηματίζοντας έναν ιδιότυπο «άτλαντα», είναι μια πόλη μέσα στην πόλη. Ένα παλιμψηστο, όχι πολιτισμού, αλλά πολιτιστών. Μαζί με τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, και τα στρατόπεδα για τους Εβραίους, εκτοπίζονται και οι Τσιγγάνοι. Καταγράφεται και η στάση των Ολλανδών στις απορίες τους. Σήμερα τα σπίτια είναι φτωχικά, οι δρόμοι μιας περιζήτητης μεγαλούπολης. Ο «χειμώνας της πείνας» του '44-'45 ανήκει στην Ιστορία.

Είναι όμως έτσι; Ο Στιβ Μακουίν αποφεύγει οποιαδήποτε τουριστική παγίδα, με τις τοποθεσίες - κλισιό του Αμστερνταμ. Όπως διατρέχει, χωρίς να σταθεί, την Άννα Φρανκ. Θέλει να μιλήσει για τους Ολλανδούς που συνεργάστηκαν με τα Es-Es ως κυνηγοί Εβραίων, για το Ολλανδικό Ναζιστικό Κόμμα, για τους 25.000 που προσφέρθηκαν να καταταγούν στο πλευρό των Γερμανών.

Δεν είναι μόνο το υψηλότερο ποσοστό θανάτων Εβραίων στη Δυτική Ευρώπη που καταγράφηκε στη χώρα, ούτε οι φρικαλεότητες. Γεμάτη είναι εκείνη η εποχή από παρόμοια συμβάντα στην Ευρώπη. Γι' αυτό και η φωνή της αφηγήτριας είναι αποχρωματισμένη. Ο χάρτης μνήμης που σχηματίζεται μέσα στο 4ωρο, όμως, πυκνώνει από σκιές και φαντάσματα. Σιγά σιγά, οι απορίες μετατρέπονται σε «παρουσίες».

Η Ιστορία είναι επίμονη, εγγεγραμμένη σε κάθε χειμωνιάτικο πάρκο, αίσθηση συναυλιών, εστιατόριο, πλιόλουστο δωμάτιο. Στην «Κατεχόμενη πόλη» δεν έχει σημασία το εύρημα (παρελθούσες ιστορίες - σύγχρονη πραγματικότητα) αλλά η κινηματογράφηση. Ο τρόπος που ο φακός στέκεται ή προσπερνάει, εστιάζει σε καλάρια με άπλυτα ή σε μικρά παιδιά που γλιστρούν από ένα μικρό κιονισμένο «ύψωμα» με τα έλκυστρα τους.

Η Μπιάνκα Στίγκερ υποστηρίζει ότι συνέταξε έναν «ταξιδιωτικό οδηγό για το παρελθόν του Αμστερνταμ». Ο Στιβ Μακουίν δηλώνει ότι «δεν τον εννοχλεί το γεγονός ότι οι άνθρωποι έχουν μια μορφή αμνησίας για το παρελθόν, γιατί αλλιώς δεν θα μπορούσαν να προχωρήσουν, να σκεφτούν το μέλλον». Τονίζει όμως ότι είναι σημαντικό να κατανοούν τη διαδρομή: πού βρίσκονται τώρα και γιατί. Οι πόλεις δεν ανήκουν μόνο σε όσους τις κατοικούν στο παρόν.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

«Nicosia International Airport»

Η έκθεση φωτογραφίας «Nicosia International Airport» του Άντρου Ευσταθίου μέσα από τις φωτογραφίες του άλλοτε κοσμήματος της Κύπρου, σημάδι της ανάπτυξης της χώρας καταγράφει με τον πιο σύντομο, αφηγηματικό αλλά και αποκαλυπτικό τρόπο, την ιστορία των τελευταίων 50 χρόνων στην Κύπρο. Οι φωτογραφίες του Άντρου Ευσταθίου συνεχίζουν την πορεία τους στον χρόνο και όπως έχει πει ο ίδιος «Αυτή η φωτογράφιση έχει αλήθεια και μόνο», τονίζοντας ότι η δύναμη αυτής της αλήθειας άγγιξε από την πρώτη στιγμή το κοινό τόσο στην Λευκωσία (2012) όσο και στη Θεσσαλονίκη, στο πλαίσιο της Photobiennale

(2014). Παρουσιάστηκε επίσης στην Αθήνα, στο Evripides Art Gallery (2017) και στη Φρανκφούρτη, στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (2017). Ο Άντρος Ευσταθίου με τις φωτογραφίες αυτές, αλλά και με την ιδιαίτερη ματιά του, όσον αφορά την ιστορία του τόπου του, στήνει ένα θεατρικό σκηνικό με αληθινούς πρωταγωνιστές, και μέσα από μια σειρά αντιθέσεων αναδεικνύει την υπεροχή της ανθρωπίνης παρουσίας ανάμεσα στα απομεινάρια του παρελθόντος. Isnotgallery Contemporary, Οδούσεως 11, Λευκωσία. Διάρκεια: 13 Δεκεμβρίου 2024 - 6 Φεβρουαρίου 2025. **Πληροφορίες τηλεφωνο 99569498, art@isnotgallery.com**

ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΚΥΠΡΟΥ

Μουσική Δωματίου 3

Δύο πολύ ξεχωριστά σύνολα μουσικής δωματίου θα παρουσιάσουν ένα πρωτότυπο και ιδιαίτερα συναρπαστικό πρόγραμμα crossover μουσικής, που περιλαμβάνει διάφορα είδη δημοφιλούς μουσική! Το κουαρτέτο κόρνων Cyprus Horn Sound θα μας ταξιδεύσει στον κόσμο του σινεμά, ερμηνεύοντας διασκευές μουσικής από σπουδαίες ταινίες όπως, Star Wars, The Pirates of the Caribbean και Psycho, αλλά και το «Bohemian Rhapsody» του Fred Mercury, καθώς και αγαπημένα κλασικά Χριστουγεννιάτικα τραγούδια, όπως το «White Christmas», «Have Yourself a Merry Little Christmas». Το κουαρτέτο εγχόρδων Parageorgio παθιάζεται με τον συνδυασμό διαχρονικών κομματιών pop και rock μουσικής με γνωστά κλασικά έργα. Στο πρόγραμμά τους θα ακούσετε ανάμεσα σε άλλα, ένα fusion κομματιών όπως «Stairway to Heaven» των Led Zeppelin Vs την Άρια σε Σολ του Johann Sebastian Bach, «Billie Jean» του Michael Jackson Vs «In the Hall of the Mountain King» του Edvard Grieg, «Nothing Else Matters» των Metallica Vs τη «Σονάτα του Σελάνο-φωτος» του Beethoven. Συνυλίες: Πάφος, Μαρκίδειο Δημοτικό Θέατρο, Σάββατο 21 Δεκεμβρίου, ώρα 8:00 μ.μ. Λευκωσία, Θέατρο Παλλάς, Πύλη Πάφου, Κυριακή 22 Δεκεμβρίου, ώρα 8:00 μ.μ. **Πληροφορίες τηλεφωνο 22463144, www.cyso.org.cy**

ΕΚΘΕΣΗ

«Love-Lucky-Hope-Dream»

Η γκαλερί Αποκάλυψη φιλοξενεί τη μεγάλη έκθεση του Ανδρέα Νικολάου, με 2 ενότητες. Προσούμενες σπιτιών με ελπιδοφόρα graffiti... λέξεις που αντιστέκονται και ξεορκίζουν τη θλιψη του καιρού μας. Παιδικά που στέκονται έκπληκτα μπροστά σε ρημαγμένα παράθυρα και νοερά δημιουργούν φανταστικές εικόνες χαράς, ελπίδας, ονείρου και αγάπης. Στον κάτω όροφο της γκαλερί γυμνές φιγούρες απαλλαγμένες από τη βαρύτητα αλλά και από κάθε θλιβερό ανθρώπινο περιορισμό, ταξιδεύουν ελεύθερα σε ουρανό ανάμεσα σε φεγγάρια και φυλλωσιές. Ο Νικολάου ζει στην Αθήνα και έχει πάνω από τριάντα χρόνια μια εξαιρετικά δυναμική πορεία στον ελληνικό αλλά και κυπριακό χώρο της τέχνης. Ο Massimilian Sardina, ιστορικός τέχνης γράφει: «Ο Νικολάου δεν δανείζεται απεικονιστικές ατμόσφαιρες αλλά δημιουργεί μια αυθεντική εικονογραφία. Ένα πολύπλοκο καλ-

λιτεχνικό όραμα δημιουργείται γεμάτα προβληματισμό που ποτέ δεν οδηγείται στα αδιέξοδα της επανάληψης αλλά ξεδιπλώνεται και με δύναμη κινείται ανάμεσα στην ένταση και καθαρότητα». Γκαλερί Αποκάλυψη, Χύτρων 30, Μέγαρο Τοφάρκο, Λευκωσία. **Πληροφορίες τηλεφωνο 22300150, www.apocalypse-gallery.com.cy**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Μία ημερίδα και ένα βραβείο

Τις περασμένες ημέρες και εβδομάδες πραγματοποιήθηκαν δύο εκδηλώσεις που είχαν με τον ένα ή τον άλλο τρόπο με το αρχαίο δράμα. Η μία ήταν η εκδήλωση ονοματοδοσίας της Νέας Σκηνής του Θεατρικού Οργανισμού Κύπρου, σε «Νέα Σκηνή Νίκος Χαραλάμπους», τιμώντας έτσι τον καθόλα σπουδαίο Νίκο Χαραλάμπους. Η άλλη ήταν η ημερίδα προς τιμήν του Κωστή Κολώτα, που διοργάνωσε το Κυπριακό Κέντρο Διεθνούς Ινστιτούτου Θεάτρου με τίτλο «Κωστής Κολώτας: Η μετάφραση του αρχαίου ελληνικού δράματος και η μεταφορά του στη σύγχρονη σκηνή».

Στην πρώτη εκδήλωση ανακοινώθηκε από τον πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου κ. Παντελή Βουτουρή πως θεσπίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο του Οργανισμού «Βραβείο Νίκου Χαραλάμπους» το οποίο θα απονέμεται σε δημιουργό του στη σύγχρονη σκηνή».

Έχουμε λοιπόν δύο ενδιαφέρουσες ειδήσεις, από τις δύο εκδηλώσεις, τη θέσπιση ενός βραβείου και την πρόταση

για την έκδοση της συνολικής μεταφραστικής δουλειάς ενός ομολογουμένως σημαντικού ανθρώπου των Γραμμάτων.

Και προχωρώ σε μία δεύτερη ανάλυση των δύο αυτών ειδήσεων. Πρώτο σκέφτομαι πώς γίνεται οι άνθρωποι του θεάτρου και δη όσοι ενδιαφέρονται για το αρχαίο δράμα να απουσιάζουν σχεδόν εν τω συνόλω τους από την ημερίδα του Κωστή Κολώτα. Δεν είχαν κανένα ενδιαφέρον να ακούσουν για τη μετάφραση του αρχαίου δράματος από έναν Κύπριο; Θα μπορούσα να το καταλάβω αν υπήρχε ήδη εκδεδομένο το έργο του, άρα προσβάσιμο στον καθένα να το μελετήσει, αλλά δεν υπάρχει, και αυτός είναι ένας στόχος του Κέντρου να εκδοθεί το μεταφραστικό έργο του Κολώτα. Συνεπώς αδυνατώ να καταλάβω γιατί απουσίαζαν όλοι όσοι ενδιαφέρονται να ανεβάσουν αρχαίο δράμα στην Κύπρο. Και η απουσία τους ήταν αισθητή. Η παλιά γενιά δημιουργών ήταν εκεί, συζητούσε, ανιστορούσε. Ο κ. Μουαϊμης μίλησε για παράδειγμα για την αξία των μεταφράσεων του Κολώτα σήμερα, πώς μπορούν να αξιοποιηθούν στις σχολές (παρόντες από τη νέα γενιά μερικοί μόνο φοιτητές υποκριτικής). Θα μου πείτε και από την παρακολούθηση μιας ημερίδας θα δείξει κάποιος το ενδιαφέρον του; Ναι, και από αυτό, γιατί

σίγουρα δεν είναι αμελητέα η προσφορά του Κολώτα.

Πώς λοιπόν μπορεί να εκληφθεί η απουσία του θεατρικού κόσμου; Απάντηση ζητώ. Ειρήστωι εν παρόδω για διάφορους λόγους απουσίαζαν και αρκετοί από το Διοικητικό Συμβούλιο του Κέντρου, καταλαβαίνω, Σάββατο πρωί ήταν, ίσως υπήρχαν ανειλημμένες υποχρεώσεις. Όπως και να 'χει μακάρι να επιτύχει το Κέντρο να εκδώσει το έργο του Κωστή Κολώτα, τη συμπτύξει του Κέντρου, του ΘΟΚ και του υφυπουργείου Πολιτισμού. Το χρειάζεται η βιβλιογραφία.

Όσον αφορά τη δεύτερη εκδήλωση, αυτή της ονοματοδοσίας, και της ανακοίνωσης του Βραβείου Νίκου Χαραλάμπους, σκέφτομαι κατ' αρχήν πως αξίζει στον Νίκο Χαραλάμπους να υπάρχει ένα τέτοιο βραβείο. Ως πρωτοβουλία είναι αξιόπαινη. Όμως έχουν μελετηθεί οι παράμετροι γύρω από αυτό; Από πότε θα αρχίσει να δίνεται το βραβείο; Πόσες υποψηφιότητες θα έχουμε; Μία του ΘΟΚ και μία ακόμη του Διεθνούς Φεστιβάλ Αρχαίου Ελληνικού Δράματος; Ή θα μετράνε και τυχόν ανεβασματα από το ελεύθερο θέατρο; Αν ναι, θα πρέπει να περιμένουμε το β' εξάμηνο του Θυμέλη για να δούμε αν θα υπάρχει πρόταση για αρχαίο δράμα. Βέβαια, όλοι γνωρίζουμε

πως το ανέβασμα αρχαίου δράματος σε επίπεδα ΘΟΚ διαφέρει κατά πολύ από ένα ανέβασμα του ελεύθερου θεάτρου (τουλάχιστον σε διαθέσιμα ρευστά). Εκτός και αν αυτό το βραβείο είναι το έναυσμα για να ανεβαίνουν πολλές και καλές παραγωγές αρχαίου ελληνικού δράματος. Βέβαια, αυτό χρειάζεται χρόνο και φυσικά επίλυση και των χρονιζόντων προβλημάτων που ταλανίζουν το κυπριακό θέατρο. Εκτός και αν στον κατάλογο προς βράβευση βάλουν και τις εξ Ελλάδος παραγωγές, αλλά πάλι ποιος θα ήθελε συζητήσεις επί συζητήσεων αλλα Επίδαυρος; Καταλλήγοντας, να δείτε που σε μερικούς μήνες θα έχουμε συζητήσεις για την επιλογή ή μη κυπριακής συμμετοχής στο Φεστιβάλ Αρχαίου Ελληνικού Δράματος, ή για τη συμμετοχή μας ή μη στην Επίδαυρο, διαχρονικό και διακαή πόθο όλων, κυρίως του ΘΟΚ.

Καλά λοιπόν είναι τα βραβεία, αλλά μήπως πρώτα να ενδιαφερόμαστε για το πώς υπηρετείται η υπόθεση αρχαίο δράμα στην Κύπρο και πώς αυτό ανεβαίνει από τα κυπριακά θέατρα; Αλλά και για το αν υπάρχουν τα χρήματα ... γιατί θέλουν είμαι σίγουρος ότι υπάρχει και τέλος-τέλος: «Καλά είν' τα φαρδόμενικα, μα είν' για δεσποτάδες».

kouroupakis@kathimerini.com.cy

Στο μυαλό του Μάνου Χατζιδάκι

Σχόλια του συνθέτη όπως μεταδόθηκαν από το Τρίτο Πρόγραμμα, από τον Απρίλιο του 1979 έως και τον Απρίλιο του 1980

ΜΑΝΟΣ ΧΑΤΖΙΔΑΚΗΣ
Τα σχόλια του τρίτου
εκδ. Ικαρος, 2024, σελ. 224

Της **ΤΕΣΥΣ ΜΠΑΪΛΑ**

Επανάκκυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Ικαρος η emblematicή συλλογή των ιστορικών πεντάδεσπων «σχολίων» του Μάνου Χατζιδάκι, όπως μεταδόθηκαν από το Τρίτο Πρόγραμμα, από τον Απρίλιο του 1979 έως και τον Απρίλιο του 1980, την εποχή, δηλαδή, που ο Μάνος Χατζιδάκις διατελούσε διευθυντής του. Η συλλογή περιέχει συμπυκνωμένη την κριτική σκέψη, τους στοχασμούς και τους προβληματισμούς του μεγάλου δημιουργού, και παρουσιάζει τη μορφή του νεοελληνικού κόσμου της εποχής, τις παθογένειές της, θέματα τέχνης και εξουσίας, μουσικής, προγονολατρίας, χρόνου, ελευθερίας, πολιτισμού. Με έντονη την ποιητική διάσταση στον καιρό, αυστηρό, ενίοτε σκωπτικό αλλά πάντα κεραυνοβόλο λόγο του, ο Χατζιδάκις περιγράφει την απομάγευσή του κόσμου, ανασκαλεύει τον νεοελληνικό τρόπο του βίου, δηλώνει την αγανάκτησή του σε πολιτικές θέσεις, καταγγέλλει, στυλιτεύει την «κίτρινη» δημοσιογραφία, τη βολική εθνοπροσοχή και τη «λίαν πολυτελώς ανθρώπινη και κοινωνική βαρβαρότητα» του νεοέλληνα.

Με μια σπάνια ευφύσια διαύγεια και ευαισθησία, ο Χατζιδάκις εφορμά από την επικαιρότητα και τολμάει να καταδείξει τη βαθιά σήψη της κοινωνίας, που

οδηγεί στην υπόγεια παρακμή του άνθρωπου, την παρακμή που διαπερνά τα πρόσωπα, τις οικογένειες, τις συνθήκες διαβίωσης, τις εργασιακές θέσεις, αλλά και τις συναισθηματικές σχέσεις, για να οδηγήσει τον σύγχρονο άνθρωπο στον αφανισμό και στη θουλοποίηση. Με βάση το παρόν και τη σημειολογία του, ο Χατζιδάκις κοιτάζει μακριά στον βάθος του χρόνου, οραματίζεται το μέλλον και κρούει τον κώδωνα του κινδύνου για το μέλλον που δυσσύνου καταφθάνει. Η βαθιά συ-

«Λοιπόν τι να μιλήσω και τι να πω; Ανήκω στους μελλοντικά απειρόμενους και δεν λυπάμαι πια γι' αυτό. Το θέλω. Αυτοί που δεν το θέλουν είναι ανυποψίαστον».

ναίσθουν της ευθύνης που τον διακρίνει γίνεται η αφορμή για μια εν τω βάθει κοινωνική αυτοψία κατά την οποία ο Χατζιδάκης ομολώνει το ανάστημά του απέναντι στην αποσάθρωση που εντοπίζει. Ωστόσο, η απογοήτευσή του για όσα συμβαίνουν είναι εμφανής.

«Λοιπόν η να μιλήσω και τι να πω; Ανήκω στους μελλοντικά απειρομένους και δεν λυπάμαι για γι' αυτό. Το θέλω. Αυτοί που δεν το θέλουν είναι ανυποψίαστοι», γράφει χαρακτηριστικά σε μια προσπάθεια να τονήσει ότι το

Στα ιστορικά πεντάλεπτά του, ο Μάνος Χατζιδάκις ανασκαλεύει τον νεοελληνικό τρόπο του βίου, δηλώνει την αγανάκτησή του σε πολιτικές θέσεις, καταγγέλλει, σπληνείει την «κίτρινη» δημοσιογραφία, τη βολική εθνοκορροσύνη και τη «λίαν πολυτελώς ανθρώπινη και κοινωνική βαρβαρότητα» του νεοέλληνα.

μέλλον ανήκει στη μελλοντική γενιά και η ευθύνη το συνοδεύει. «Δεν συμπάθη βέβαια τους επερχόμενους, κι όχι γιατί δεν μ'έχουμε μαζί τους. Ίσως γιατί στο πρόσφατο τους αναγνωρίζω μιαν ανειπαθήσθη ασκήμια, που τους χαράζει η άγνοια περί τα κοινά, περί τ' ανθρώπινα και περί τα όσα θα συμβούν μελλοντικώς – που θα 'ναι και οι ίδιοι υπεύθυνοι κι ανεύθυνοι μαζί».

Η θέση του για τη μουσική και τα ωδεία είναι, επίσης, ανάλγντη. Ο νέος που πηγαίνει στα ωδεία να

μάθει μουσική «γρήγορα ανακαλύπτει πως η μουσική είναι μια γαρία πανάσχημη, ξεδοντιασμένη κι ανυστερή, που επιδιώκει τη διάβιου αιχμαλωσία του μαθητή, και με αποκλειστικότητα την ερωτική συζυγική συνύπαρξη μαζί του», γράφει για να τονίσει το σχέδιο ωδείων και μουσικής, αλλά και τον τρόπο που δημιουργείται η τέχνη.

Σε όλα τα σχόλια, ωστόσο, εκείνο που διαφαίνεται με σαφήνεια είναι η αγωνία του Μάνου Χατζιδάκι απέναντι στην υποταγή του ανθρώπου, στον κίνδυ-

νο της αφομοίωσης ή της λήθης, της απάθειας και της αδιαφορίας μπροστά στον εξαθλιωρισμό της ανθρωπότητας που συμβαίνει γαργάλα. Μπροστά στη διατήρηση διδάσκαλου που παίρνει την σύγχρονη κοινωνία ο φόβος να συνθηκολογήσει στη φρίκη να μας «τρομάξει η ομορφιά», να σταματήσουμε να αγωνιζόμαστε για την ποιότητα, την αισθητική, την ευαισθησία. Σημαντικό και το καταληκτικό κείμενο περί νοσταλγίας των χωρών που τονίζει τη «δικτατορία» του τύπου, απόρροια της

Τα κείμενα της συλλογής, σχεδόν 45 χρόνια μετά την πρώτη έκδοσή της, παραμένουν διαχρονικά και ίσως πιο επίκαιρα από ποτέ.

προσωπικής επίθεσης που ο ίδιος
δέχτηκε από μερίδα του Τύπου.

Διαχρονικά τα κείμενα της συλλογής και ίσως πιο επικαιρά από ποτέ. Ο σημερινός αναγνώστης της συγκεκριμένης συλλογής έχει την ευκαιρία να έρθει σε επαφή με τον αιχμηρό, ενίοτε τολμηρό λόγο, ένα λόγο, ωστόσο, αισθητικά ευφάνταστο ενός σπουδαίου ανθρώπου του πνεύματος, που σε όλες τις δράσεις του κατέθετε την αισθητική, μουσική και ποιητική του ευαισθησία. Να κατανοήσει έννοιες όπως αυτής της ουσιαστικής σχέσης πολιτισμού και πολιτιστικού επιπέδου, του κάλλους, της μουσικής, της τέχνης και εντέλει της προσωπικής ωρίμανσης του καθενός μας μέσα από αυτά.

HELLENIC BANK ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ

ΠΑΡΑΜΥΘΟΥΠΟΛΗ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ

15.11.24 - 12.01.25

ΣΤΗ ΤΑΦΡΟ ΝΤ'ΑΒΙΔΑ

Χορηγοί:

ALAMBRA
MOO
ZORPAS
PARK PALIATSO
Vassos Psarolimano
Primo
Fontana
Parex
Pharmo LEAD PHARMACY
ION ΓΙΑ ΠΙΑΝΤΑ
LUNO COFFEE
GIANTS

Χορηγός
Επικοινωνίας:

LOVE
100.7 FM
98.1 & 105.7

Στα εγκαίνια ήμουν ανήσυχη

Ειρήνη Ηλιοπούλου, έργο από τη σειρά «Ερωτικά» (2014-2017). «Όταν τα ζωγράφιζα μου είχε φανεί απλό να τα εκθέσω, αλλά στα εγκαίνια ήμουν ανήσυχη. Στο παρελθόν είχα δυσάρεστες εμπειρίες παρουσιάζοντας πίνακες ανδρικού γυμνού», θυμάται η καλλιτέχνις.

Το «κοινό αίσθημα»

Μαρία Γιαννακάκη, «Χωρίς τίτλο», 2019. Έργο από την έκθεση «Ανοιξη τον Χειμώνα», που παρουσιάστηκε στην γκαλερί Σκουφά, το 2020. «Προσωπικά θα ήθελα να με απασχολεί μόνον καλλιτεχνικά το πώς θα αποδώσω καλύτερα τη σύνθεσή μου όσο απελευθερωμένη κι αν είναι αυτή, παρά το πώς θα αλλάξω ή θα κρύψω επιμέρους κομμάτια για να μην ενοχληθεί το κοινό αίσθημα», λέει η ζωγράφος.

Η γυμνή αλήθεια πίσω από τον καμβά

Η αποτύπωση της ερωτικής επιθυμίας στην ελληνική ζωγραφική πλέον δεν είναι αποκλειστικά ανδρική υπόθεση

Της **ΜΑΡΩΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ**

«**ΟΙ ΛΈΞΕΙΣ** και οι εικόνες πίνουν το ίδιο κρασί. Δεν υπάρχει αγνότητα για προστασία», έχει πει η Νοτιοαφρικανή ζωγράφος Μαρλέν Ντουμάς, και με τον ίδιο τρόπο μιλούν οι πίνακές της. Η ζωγραφική που έδειξε στο βενετσιάνικο Παλάτσο Γκράσι, το 2022, ήταν αποκαλυπτική για δύο θέματα ταιριαστά με την πόλη: τον έρωτα και τον θάνατο. Εξίσου ορμητική ήταν η Ντουμάς φέτος στο Λονδίνο —στη Frith Street Gallery—, όπου παρουσίασε έναν άγριο χορό διαθέσεων, με το χρώμα να κινείται απευθείας στον καμβά σαν αυτός να ήταν δέρμα. Μιλώντας για την ελευθερία του ανθρώπου και τη σκληρότητα των μυθικών θεών, ζωγράφισε τους εντυπωσιακούς «Δύο θεούς» («Two Gods», 2021), την εικόνα ενός ζευγαριού μνημειακών φαλλών.

Λίγοι ζωγράφοι καταπάνονται με ερωτικά θέματα και ακόμη λιγότεροι καταφέρνουν να είναι πραγματικά αισθησιακοί, χωρίς να γίνονται πορνογραφικά περιγραφικοί. Το γυμνό ανθρώπινο σώμα, το γυναικείο κατά κύριο λόγο, άσκηση σε κάθε σχολή ζωγραφικής, έχει απεικονιστεί στις καλές τέχνες επανειλημμένα ως αποκαλύπτοντας την ηδονικότητά του. Η απελευθέρωση του αισθησιασμού στην αποτύπωση του ανδρικού κορμιού «επιτράπηκε» και αυτή πλέον χάρη στη παρουσίαση ομοερωτικών θεμάτων από γκέι άνδρες καλλιτέχνες. Ωστόσο, στον απόηχο της ζωγραφικής της Ντουμάς και με τη σκέψη να επιστρέψει στην τολμή της ριζοσπαστικής Λουίζ Μπουρζουά, αναρωτιέμαι τι συμβαίνει στα καθ' ημάς. Η αναπαράσταση της ερωτικής επιθυμίας, της κλινόπαλνς, της βιαιότητας ή της λατρείας του γυναικείου και ανδρικού κορμιού νομιμοποιείται όταν παρουσιάζεται από γυναίκες ζωγράφους στη χώρα μας;

Μια ομολογουμένως όχι ενδελεχής αναζήτηση στις μόνιμες συλλογές της Εθνικής Πινακοθήκης αποφέρει μια αισθαντική ξυλογραφία σε κινεζικό χαρτί του Δημητρίου Γαλάνη, τα «Γυμνά σε τοπίο» (1919-1920), και ένα παλιότερο αλλά τολμηρό «Γυμνό», πίνακα του 1877 από τον Πολυχρόνη Λεμπέση. Και τα δύο έργα απεικονίζουν γυναικείες μορφές. Κάνοντας ένα άλμα στον χρόνο, η «Αυτοπροσωπογραφία» (2003) του Γιώργου Ρόρρη αποκαλύπτει στον θεατή την ιστορία ενός γυναικείου σώματος ανοικτού στο βλέμμα, χωρίς ρούχα —έτσι περιγράφει ο Ρόρρης τα γυμνά του, βάζοντας σε δεύτερη μοίρα το

Είτε η κοινωνία ήταν πιο συντηρητική είτε εγώ ντρεπόμουν

Μαρία Φιλοπούλου, «Γυμνό» (2009). «Όσο μεγαλώνω αισθάνομαι πιο άνετα. Παλιότερα, είτε η κοινωνία ήταν πιο συντηρητική είτε εγώ ντρεπόμουν. Ισως συνέβαιναν και τα δύο ταυτόχρονα», λέει η ίδια και αναφερόμενη στο έργο της «Κολυμβητές κάτω από το νερό», προσθέτει πως «τα γυμνά σώματα μέσα στο νερό διεκδικούν την απόλυτη ελευθερία της κίνησης, αλλά δεν προκαλούν».

ερωτικό στοιχείο—, μέσα από τη διαμεσολάβηση της ματιάς του ζωγράφου. Και αίφνης εμφανίζονται μπροστά μου οι «Κολυμβητές κάτω από το νερό» (2020) της Μαρίας Φιλοπούλου, ένας πίνακας μεγάλων διαστάσεων, με ανδρικά και γυναικεία σώματα να παίζουν ολόγυμνα και χαριτωμένα μέσα στον διάχυτο ερωτισμό μιας γαλανής θάλασσας. Δικαιωματικά λοιπόν σε αυτή τη συζήτηση για τη σχέση των Ελληνίδων παραστατικών ζωγράφων με την απεικόνιση της ερωτικής επιθυμίας η Μαρία Φιλοπούλου παίρνει πρώτη τον λόγο και ακολουθούν η Ειρήνη Ηλιοπούλου και η Μαρία Γιαννακάκη. Οι τελευταίες έχουν παρουσιάσει σχετικές ατομικές εκθέσεις, η πρώτη το 2019 με τίτλο «Ερωτικά» και η δεύτερη το 2020 με τίτλο «Ανοιξη τον χειμώνα». Όπως εύστοχα σχολίασε έμπειρος επιμελητής —και οι ίδιες παραδέχονται—, οι τρεις αυτές ζωγράφοι παρουσίασαν στο κοινό μια τέτοια σειρά

έργων όταν είχαν την καλλιτεχνική δύναμη να τα υποστηρίξουν, γνωρίζοντας συνειδητά ή ασυνείδητα ότι θα κρίνονταν αυστηρά από το κοινό — ανδρικό και γυναικείο.

ΜΑΡΙΑ ΦΙΛΟΠΟΥΛΟΥ

Άλλο ο ερωτισμός, άλλο η πρόκληση

Αν με ενδιαφέρει το κομμάτι του ερωτισμού στη δουλειά μου; Απολύτως, αλλά αυτό γίνεται εμμέσως. Τα γυμνά σώματα μέσα στο νερό διεκδικούν την απόλυτη ελευθερία της κίνησης και με αυτήν την έννοια είναι ερωτικά. Αλλά δεν προκαλούν. Δεν μου αρέσει να προκαλώ και όχι επειδή κάποιος μου επιβάλλει να μην το κάνω. Αυτό που θέλω να δώσω με τους «Κολυμβητές» είναι η αίσθηση του φιλόξενου υγρού στοιχείου, η απελευθέρωση του κορμιού από τη πίεση των ρού-

χων, ο αισθησιασμός των νεανικών σωμάτων. Αλλά μέχρι εκεί. Αν διέθετα μια ολοκληρωμένη δουλειά πάνω στο ανδρικό γυμνό μπορεί να είχα πια το θάρρος να την παρουσιάσω. Όσο μεγαλώνω αισθάνομαι πιο άνετα. Παλιότερα, είτε η κοινωνία ήταν πιο συντηρητική είτε εγώ ντρεπόμουν. Ισως συνέβαιναν και τα δύο ταυτόχρονα. Πάντως, εάν η παραγγελία του έργου —για παράδειγμα, μιας σύνθεσης κολυμβητών— προέρχεται από ένα ανδρικό ζευγάρι, τότε βλέπω όσα γυμνά θέλω και σε όποιες στάσεις θέλω. Λογοκρισία έχω υποστεί μία φορά στο Λονδίνο το 2013, σε μια έκθεση στο Mayfair, όπου θεώρησαν ότι τα γυμνά μου θα προσέβαλλαν τις γυναίκες που φορούσαν μπουργκα. Επίσης θυμάμαι την περίπτωση ενός πίνακα που απεικόνιζε μια γυμνή κοπέλα. Αγοράστηκε από έναν κύριο, αλλά τελικά η πώληση ακυρώθηκε επειδή η σύζυγός του δεν ήθελε άλλη γυναίκα να εμφανίζεται γυμνή μέσα στο σπίτι.

ΕΙΡΗΝΗ ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ

Η αύρα που αναδίδει η ερωτική πράξη

Η σειρά των «Ερωτικών» άρχισε ως ένα είδος εικαστικού ημερολογίου χρόνια πριν παρουσιαστεί η ομώνυμη έκθεση. Ηθελα για λίγο να παίξω. Τελικά τα σχέδια που προέκυψαν —πολύ ρεαλιστικά—, έμειναν στο συρτάρι τρία χρόνια. Όταν τα ξαναείδα, αποφάσισα ότι ήθελα να κάνω κάτι με αυτά, υπονομεύοντας όμως τον ρεαλισμό τους. Ο κατακλυσμός του νερού, της υδατογραφίας εν προκειμένω, πάνω στα σχέδια με βοήθησε να αποδώσω την αύρα που αναδίδει η ερωτική πράξη, και με τη ρευστότητα της ακουαρέλας ομολογήθηκε το ανομολόγητο.

Όταν τα ζωγράφιζα μου είχε φανεί απλό να τα εκθέσω, αλλά στα εγκαίνια ήμουν ανήσυχη. Στο παρελθόν, είχα δυσάρεστες εμπειρίες παρουσιάζοντας πίνακες ανδρικού γυμνού. Οι γυναίκες

έρχονταν μόνες τους στην έκθεση, «έκλειναν» ένα έργο και την επομένη καταφθάνοντας με τους συζύγους τους, η πώληση ακυρωνόταν. Τελικά τα έργα πουλήθηκαν σε μια πολύ καλή γκαλερί στη Μύκονο. Ευτυχώς η έκθεση των «Ερωτικών» δεν σόκαρε καθόλου. Βοηθούσε, πιστεύω, ότι οι πίνακες πλαισιώνονταν από κείμενα της παγκόσμιας λογοτεχνίας και ποίησης. Νομίζω ότι είναι πιο εύκολο να μιλήσεις για την ερωτική πράξη με λέξεις παρά με εικόνες. Οντως υπάρχει ακόμη ένα ταμπού στην Ελλάδα γύρω από αυτό το θέμα, η ματιά του θεατή δεν έχει απενοχοποιηθεί. Όσο για μένα ως καλλιτέχνιδα, ίσως ναι, ζωγραφίζοντας τέτοια θέματα έχω μια αίσθηση σύγκρουσης με τα πρότυπα των ανδρών ζωγράφων που κυριαρχούν στη συλλογική μνήμη.

ΜΑΡΙΑ ΓΙΑΝΝΑΚΑΚΗ

Παραδέχομαι πως έχω αυτολογοκριθεί

Ναι, για μια γυναίκα ζωγράφο είναι πιο δύσκολο, για τους άνδρες είναι ευκολότερο. Υπάρχει ένα στερεότυπο, που με έναν τρόπο εμποδίζει και εμένα να εκφραστώ όπως θα ήθελα. Δεν επιδιώκω να σοκάρω τους θεατές, ούτε να φέρω σε δύσκολη θέση την γκαλερί μου. Προσωπικά, θα ήθελα να με απασχολεί μόνον καλλιτεχνικά το πώς θα αποδώσω καλύτερα τη σύνθεσή μου όσο απελευθερωμένη κι αν είναι αυτή, παρά το πώς θα αλλάξω ή θα κρύψω επιμέρους κομμάτια για να μην ενοχληθεί το κοινό αίσθημα. Αλλά το έχω ακούσει: «Γιαννακάκη, δεν το περιμένουμε από σένα» ή «άλλαξέ το, θα μας κυνηγήσουν!». Παραδέχομαι πως έχω αυτολογοκριθεί δουλεύοντας. Τα ερωτικά είναι μια θεματική που με ενδιαφέρει και επιθυμώ να τη ζωγραφίσω ακόμη πιο τολμηρά. Στο παρελθόν το έκανα περισσότερο ρομαντικά, με μικρότερα έργα που απεικονίζουν το σώμα από τη μέση και επάνω. Στους πίνακες από τη σειρά της «Ανοιξης τον χειμώνα», που παρουσιάστηκε πολύ βιαστικά στην αρχή της πανδημίας, συναντιέται ο αισθησιασμός με την ανάγκη για ανθρώπινη επαφή. Πάνω σε αυτή τη βάση σιμίζουν τα ερωτικά σώματα. Δεν με ενδιαφέρει το πορνό, με νοιάζει να αποδίδεται σωστά η ατμόσφαιρα της γυναικείας ηδονής, η επιθυμία του έρωτα. Μπορεί να ξανακάνω μια ανάλογη σειρά έργων, αυτή τη φορά για τον εαυτό μου, και να μην τα εκθέσω.

Αν γλιτώσει το παιδί, υπάρχει ελπίδα

Η διάσωση ενός 12χρονου δραπετή του Αουσβιτς θα δώσει το απόλυτο νόημα στην αξιακά περίπλοκη ζωή του ήρωα

MICHEL TOURNIER
Ο βασιλιάς των ξωτικών
μτφρ.: Λίζυ Τσιριμώκου
εκδ. Στερέωμα, σελ. 484

Τον **ΓΙΩΡΓΟΥ ΒΕΗ**

Ο **Αβελ Τιφόζ** είναι ο πολυπρόσωπος ήρωας του εμβληματικού, εμφανώς παραβολικού αυτού μυθιστορήματος. Ο Τιφόζ, ένας φιλότιμος, ευσυνειδητος γκαραζίστας δεν αρνεί να διαπιστώσει ότι η περιρρέουσα ατμόσφαιρα στην πατρίδα του, τη Γαλλία, έχει αρχίσει να τον καταπιέζει σε μεγάλο βαθμό με τις βλάσφημες εκδηλώσεις, οι οποίες εντοπίζονται η μια μετά την άλλη στην ανέκφραστη έρημο της, όπως ευθέως ομολογεί ο ίδιος. Θα περάσει στη γειτονική Γερμανία στις αρχές του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, όπου θα συμπεριληφθεί αμέσως στους εκεί αιχμαλώτους πολέμου. Αυτομολεί διότι πιστεύει ακράδαντα ότι στη χώρα του Γκαίτε μπορεί να αντιληφθεί τι συνιστά «τη σημαίνουσα πραγματικότητα της», η οποία παραμένει «σχεδόν πάντα σαφής και διακριτή ή, κι όταν ακόμη γίνεται δυσανάγνωστη, είναι γιατί εμβαθύνει και ό,τι χάνει σε προφάνεια το κερδίζει σε πλούτο». Σημειώνω ότι ο εν λόγω δεν παραλείπει, παρά τα επείγοντα ζητήματα ζωής που αντιμετωπίζει καθημερινά στην πράξη, να αναζητεί το όνομα του Έλληνα κοστολόγου που μίλησε πρώτος για τη «μυστική σκοτεινότητα του χιονιού».

Η πάση θυσία διάσωση εν συ-

νεχεία ενός δωδεκάχρονου Εβραίου, ονόματι Εφραίμ, που μόλις έχει δραπετεύσει από την κόλαση του Αουσβιτς, θα δώσει το απόλυτο νόημα στην έως τότε άναρχη, αντιφατική, αξιακά περίπλοκη ζωή του. Ένα ισχυρό αίσθημα μπητρικής έφεσης ανακύπτει στο μεταξύ, καθιστώντας έτσι τον κεντρικό χαρακτήρα του έργου μian εξαιρετικά ενδιαφέρουσα διηγητική περσόνα. Ο εσωτερικός κόσμος καταυγάζεται από μια τυπικά αποστολική παρόρμηση σωτηρίας. Η έμπρακτη αγάπη προς τον πλησίον, η οποία φαίνεται να εμπνέει

«...θα ξεδιπλώσω τις μεγάλες φτερούγες που έκρυβα κάτω από τα κουρέλια του γκαραζίστα και, χτυπώντας με το πόδι τα σκοτισμένα τους κρανία, θα πετάξω προς τα άστρα».

αίφνης τον κατά τα άλλα ανέστιο, άπατρι εντέλει νομάδα, άλλοτε θρησκευόμενο Αβελ Τιφόζ, τον μεταμορφώνει κυριολεκτικά. Ο δε αμφιλεγόμενος ερωτισμός του δεν συνιστά πλέον καταστατική δυσαρμονία του ταλαιπωρημένου, του σαφώς συμπλεγματικού του ψυχισμού, αλλά πέρασμα στην ατομική του δικαίωση.

Ο Μισέλ Τουρνιέ (1924-2016) τιμήθηκε γι' αυτό το μυθιστό-

Τα συρματοπλέγματα του φρικτού κολαστηρίου του Αουσβιτς. Έργο των δράκων του Ρομίντεν και του Ράστενμπουργκ και άλλων ομοίων τους, σύμφωνα με το μυθιστόρημα του Μισέλ Τουρνιέ.

ρημα το 1970 με το περιζήτητο βραβείο Goncourt. Επρόκειτο για μian ομόφωνη, δίκαιη βράβευση. Η ποιότητα και η ποικιλία των παρένθετων στοχασμών διακρίνονται, μεταξύ άλλων, για την όλη ρηματική τους ένταση. Χαρακτηριστικές στιγμές του κοινωνικού βίου προβάλλονται διαδοχικά, εμπλουτίζοντας τις απαραίτητες θεματολογικές παραμέτρους. Παρατηρώ επίσης

ότι η θεολογική συνισταμένη απαντά σε πλείστες αφηγηματικές εναλλαγές. Εστω το εξής ενδεικτικό παράδειγμα: «Σήμερα το πρωί, με μυστικά μέσα μεταφοράς, κοινωνήσα σε ένα παρεκκλήσι του ναού του Αγίου Πέτρου του Νεϊγί. Αναζωογονητική φρεσκάδα της παλλόμενης σάρκας του Θείου Βρέφους κάτω από το διάφανο πέπλο της ξερής μικρής όστιας από άζυμο

Το 1970 ο συγγραφέας τιμήθηκε για τον «Βασιλιά των ξωτικών» με το βραβείο Goncourt.

άρτο. Πώς όμως να χαρακτηρίσεις την αχρειότητα των ιερών της Ρώμης που αρνούνται στους πιστούς τη διττή κοινωνία (άρτος και οίνος) και κατακρατούν τη νοστιμάδα που πρέπει να αποκτά αυτή η σάρκα όταν ποτίζεται με το ζεστό της αίμα;».

Κοντολογίς, ο Τουρνιέ έχει αναβαθμίσει ένα αξιοπερίεργο από πολλές πλευρές θέασης άτομο σε μάρτυρα οριακής αυτοθυσίας. Οι προοπτικές της απαραίτητης κάθαρσης διέπονται από έναν πληθωρικό, καθ' όλα πειστικό πραγματισμό. Παραπέμπω στα εξής αποκαλυπτικά: «Κρυμμένος ανάμεσα στους βολεμένους, ψευδοεραϊούς, ψευδοαντίγνωμος, δεν μετακινούμαι βέβαια, αλλά συντηρώ κι επισκευάζω το κατεξο-

κλή εργαλείο της μετακίνησης, το αυτοκίνητο. Και κάνω υπομονή διότι γνωρίζω πως θα έλθει μια μέρα που ο ουρανός, κουρασμένος από τα εγκλήματα των εβραίων, θα βρέξει φωτιά στα κεφάλια τους. Και τότε θα ριχτούν, όπως ο Κάιν, φύρδην μίγδην στους δρόμους, δραπετεύοντας απεγνωσμένα από τις καταραμένες πόλεις τους και από τη γη που αρνείται να τους θρέψει.

Κι εγώ, ο Αβελ, ο μόνος γελαστός και χορτάτος, θα ξεδιπλώσω τις μεγάλες φτερούγες που έκρυβα κάτω από τα κουρέλια του γκαραζίστα και, χτυπώντας με το πόδι τα σκοτισμένα τους κρανία, θα πετάξω προς τα άστρα».

Οι δράκοι

Οι περιγραφές τόσο της απάνθρωπης συμπεριφοράς του αλλόφρονος δράκου του Ρομίντεν, δηλαδή του Χέρμαν Γκέρνινγκ, όσο και της αντίστοιχης εγκληματικής δράσης του άλλου δράκου, εκείνου του Ράστενμπουργκ, δηλαδή του Αδόλφου Χίτλερ, συγκатаλέγονται όντως στις καλύτερες σελίδες του βιβλίου, από καθαρά υφολογική άποψη. Η μετάφραση αποδίδει υποδειγματικά το εμφανώς απαιτητικό πρωτότυπο. Η προσθήκη μάλιστα, δι-κην επιμέτρου, ενός επιπλέον ψυχολογικού άρθρου του φιλολόγου Φίλιπ ντε Μονές (Philippe de Monés, 1914-2000) ολοκληρώνει υποδειγματικά την παρούσα έκδοση, η οποία δικαίως κρίνεται απόκτημα της ελληνικής βιβλιοθήκης.

MARK WAHLBERG
ARTHUR THE KING

ΚΥΡΙΑΚΗ 15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 21:00

ARTHUR THE KING / ΑΡΘΟΥΡ Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ
ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ

Μια ομάδα αθλητών που λαμβάνει μέρος σε αγώνα περιπέτειας, ακολουθείται από ένα αδέσποτο σκυλί. Ο αρχηγός της ομάδας αποφασίζει να αφήσει το σκυλί να τρέξει μαζί τους σε μια επική κούρσα αντοχής.

Το Κανάλι Διατίθεται:

cablenet **cytvision** **MOVIES** **MESIMVRIA**

Θέση: 101 Θέση: 49 www.mesimvria.com

#Nicosia2030 Υποψήφια για Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης

ΔΙΕΘΝΕΣ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ | 2024

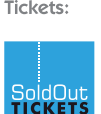
ΜΙΑΒ ΒΟΛΑΝ ΤΖ' ΕΝΑΝ ΤΖΑΙΡΟΝ
Κυπριακά παραδοσιακά παραμύθια
ONCE UPON A TIME
24/12/2024

STILL! ΕΝΑ ΑΓΑΛΜΑ ΠΟΥ ΓΥΡΙΣΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ
STILL! A STATUE THAT TRAVELLED THE WORLD
31/12/2024

ΖΗΝΑ ΜΕΛΕΚΚΗ ECHOES ACROSS DIVIDES
ZINA MELEKKI
10/01/2025
#UNDER30

Διοργανωτές Organisers:	Θεσμικός Χορηγός Institutional sponsor:	Χάλκινος χορηγός Bronze sponsor:	Χορηγοί επικοινωνίας Media sponsors:	Εισιτήρια Tickets:
 Δήμος Λευκωσίας Nicosia Municipality	 ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ Nicosia City Art	 ONASSIS STEGI	 Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ SIGMA	 Sold Out Tickets
 LOVE 100.7 FM		 LOVE 98.4 FM		

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

ΑΜΒΟΥΡΓΟ

Σεμικά Μπερκοσί

Στον σιδηροδρομικό σταθμό του Αμβούργου παρουσιάζεται η πρώτη αναδρομική έκθεση στη Γερμανία για τη μεγάλη Τουρκάλα τραγουδίστρια της όπερας και ζωγράφο Σεμικά Μπερκοσί (1910-2004). Από το 1936 έως το 1939 η Μπερκοσί σπούδασε στη Μουσική Ακαδημία του Βερολίνου και η καριέρα της διήρκεσε πάνω από έξι δεκαετίες. Τα ζωγραφικά έργα της δείχνουν τον βαθύ σύνδεσμό της με το Βερολίνο αλλά και σημαντικά πρόσωπα της Τουρκίας, όπως ο Ναζίμ Χικμέτ, καθώς και οπερατικούς ρόλους.

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

Αρ ντεκό κάρτες

Η θαυμάσια συλλογή καρτ ποστάλ του Λέοναρντ Α. Λόντερ (Leonard A. Lauder) έχει διασώσει δεκάδες δελτάρια της μοντέρνας Νέας Υόρκης του '20 και του '30. Η πόλη τότε ήταν η επιτομή της μοντέρνας μεγαλούπολης, με πρωτοπορία στο ντιζάιν, στην αρχιτεκτονική, στον τρόπο ζωής. Η έκθεση 250 καρτών από αυτήν τη συλλογή στο πολύ ενδιαφέρον, ούτως ή άλλως, Μουσείο της Πόλης της Νέας Υόρκης φωτίζει αυτήν ακριβώς την περίοδο ενός φωτεινού Μεσοπολέμου της πρωτοπορίας.

ΠΑΡΙΣΙ

Τάκις

Η White Cube παρουσιάζει έκθεση με έργα του Τάκι (1925-2019), τιμώντας με αυτόν τον τρόπο τη βαθιά σχέση του Έλληνα καλλιτέχνη με το Παρίσι. Είναι η πρώτη έκθεση στο Παρίσι μετά τον θάνατό του. Ο Τάκις εγκαταστάθηκε στο Παρίσι το 1954 και ήρθε σε επαφή με τον Αλμπέρτο Τζακομέτι αλλά και με ανανεωτές της κινητικής τέχνης, όπως οι Αλεξάντερ Κάλντερ και Ζαν Τινγκέλι. Το 1958 άρχισε να πειραματίζεται με τον μαγνητισμό σαν μια τέταρτη διάσταση.

ΠΟΡΤΡΕΤΑ

Τζον Λε Καρέ

Η νέα ιστοσελίδα <https://johnlecarre.com/> προσφέρει ειδήσεις για το έργο του Τζον Λε Καρέ. Προσέφερε επίσης στο πολυπληθές διεθνές κοινό του Βρετανού συγγραφέα ένα ανέκδοτο πορτρέτο του. Εστιάζει στο νέο μυθιστόρημα του γιου του, Νικ Χαρκαγουέι, «Karla's Choice», που είναι διεθνές μπεςτ σέλερ, και στην επετειακή πανόδετη έκδοση από τη σειρά των Penguin Modern Classics για την 50ή επέτειο της πρώτης έκδοσης του «Κι ο κλήρος έπεσε στον Σμάιλι» (Tinker Tailor Soldier Spy).

ΛΟΣ ΑΝΤΖΕΛΕΣ

Φιρελέι Μπάεζ

Καλλιτέχνης με βαθιά εσωτερικότητα και δημιουργός πυκνών υβριδικών εικαστικών έργων, η Φιρελέι Μπάεζ αξίζει να προσεχθεί σαν μια περίπτωση ιδιαίτερης ευαισθησίας και δεξιοτεχνίας. Αυτήν την περίοδο εκθέτει για πρώτη φορά στο Λος Αντζελες, στην εκει γκαλερί της Hauser & Wirth, μεγάλους καμβάδες, αλλά και σχέδια και γλυπτά. Η Μπάεζ μεταφέρει έναν αέρα της κουλτούρας της Καραϊβικής και θέτει ζητήματα αναπαράστασης της παράδοσης σε μια συνθήκη διαρκούς ρευστότητας ως επιλογής.

Παρμιτζανίνο, «Το όραμα του Αγίου Ιερωνύμου», 1526-27.

THE NATIONAL GALLERY LONDON

Αριστούργημα του 16ου αιώνα ξαναγεννιέται στο Λονδίνο

Επειτα από δέκα χρόνια συντήρησης, ένα από τα αριστουργήματα της τέχνης του 16ου αιώνα επέστρεψε σε κοινή θέα. Στη Νάσιοναλ Γκάλερι του Λονδίνου, στην αίθουσα 46, μπορεί ο επισκέπτης να θαυμάσει από κοντά το έργο του Παρμιτζανίνο (1503-1540) «Το όραμα του Αγίου Ιερωνύμου», που, όπως έγραψε ο «Γκάρντιαν», πρόκειται περί ενός αναγεννημένου αριστουργήματος. Το συγκεκριμένο έργο, γνωστό επίσης και ως «Η Παρθένος με το Βρέφος και τους Αγίους», αποτελεί αντικείμενο της έκθεσης (διάρκεια έως 9 Μαρτίου 2025) καθώς παρουσιάζεται όλη η τεχνική και διανοητική προεργασία, εκ μέρους του Παρμιτζανίνο, για τη δημιουργία του.

«Το όραμα του Αγίου Ιερωνύμου» απέκτησε αυτόν τον τίτλο από τον ερμητική Ιερώνυμο, που τον βλέπουμε στο δεξί μέρος του πίνακα παραδομένο στον ύπνο προστατευμένο από έναν πυκνό θάμνο. Αυτό το έργο, ύψους 3,5 μέτρων, θεωρείται ότι ώθησε την τέχνη ένα βήμα μπροστά. Η Νάσιοναλ Γκάλερι αφηγείται την ιστορία αυτού του σπουδαίου καλλιτέχνη.

Γεννημένος στην πόλη Πάρμα της βόρειας Ιταλίας, από την οποία έλαβε το ψευδώνυμό του, ο Τζιρολάμο Φραντσέσκο Μαρία

Ματσόλα ήταν ένα παιδί-θαύμα. Ζωγράφιζε αδιάκοπα. Όταν έγινε 21 ετών άφησε την πόλη του και πήγε να εγκατασταθεί στη Ρώμη, όπου ο Πάπας –βλέποντας τη δουλειά του– εντυπωσιάστηκε και τον επαινέσε. «Ο Ραφαήλ ξαναγεννήθηκε», φέρεται να είπε. Αυτό το τέμπλο ήταν η πρώτη δουλειά που ανέλαβε στη Ρώμη. Το 1527, όταν είχε μόλις τελειώσει αυτό το έργο, συνέβη η λεηλασία της Ρώμης (με αυτόπιτη μάρτυρα τον Μπενβενούτο Τσελίνι) από μισθοφόρους Ισπανούς και στρατιώτες της Αγίας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Σύμφωνα με τον θρύλο, οι στρατιώτες της αυτοκρατορίας, καθώς βανδάλιζαν τη Ρώμη, εισέβαλαν και στο ατελιέ του Παρμιτζανίνο. Μαγεμένοι από την ομορφιά του, όμως, δεν κατέστρεψαν το έργο.

Ο Παρμιτζανίνο είχε κάνει μια σειρά σχεδίων για να δουλέψει την τελική σύνθεση. Σχέδια με κιμωλία έως σχέδια με μελάνι. Η έκθεση στη Νάσιοναλ Γκάλερι συγκεντρώνει αυτά τα σχέδια και τα παρουσιάζει στο κοινό για πρώτη φορά. Η αποκάλυψη της ιδιοφυΐας του Παρμιτζανίνο αποτελεί ένα δέλεαρ αυτήν την περίοδο στο Λονδίνο. Η έκθεση εντάχθηκε στους επετειακούς εορτασμούς (σε όλο το Ηνωμένο Βασίλειο) για τα 200 χρόνια της Εθνικής Πινακοθήκης.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

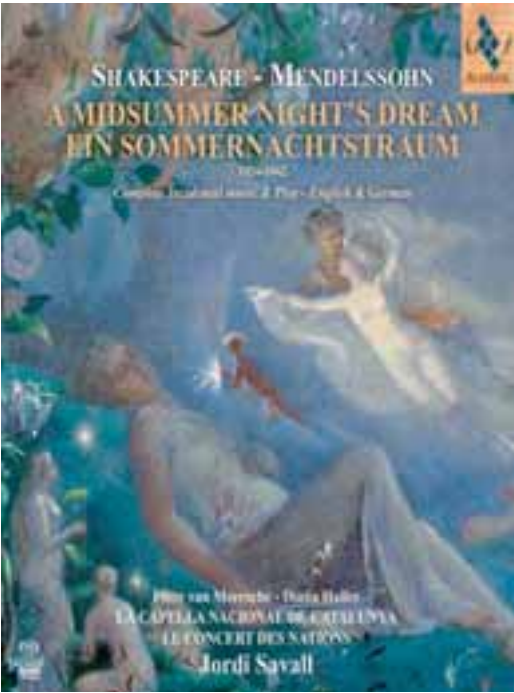
Ένα μουσικό δώρο για τα Χριστούγεννα

Κατ' αρχάς, η εισαγωγή: ένα εκστατικό συμφωνικό αριστούργημα, νυχτερινό κι ονειρικό, ρομαντικό κι αισθησιακό – ένα μεθυστικό παιχνίδι ανάμεσα στα υποβλητικά ξύλινα πνευστά και στα αέρινα έγχορδα, ώπου σε ένα ασύλληπτο tutti, πνευστά και τύμπανα, όλη η ορχήστρα πλέον δίνει ένα σάλτο προς τα ουράνια. Γραμμένη το 1826 από έναν 17χρονο: τον Φέλιξ Μέντελσον-Μπαρτόλντι (1809-1847).

Το σχεδόν ψθυριστό κλείσιμο ξανασυναντάμε στο φινάλε του έργου: σπάνια η μουσική έντυσε με τόσο υπέροχο ήχο τους θεϊκούς στίχους του Μεγάλου Βάρδου: «Γείρατε να κοιμηθείτε/ κι έτυχε να ονειρευτείτε./ Κι ήταν όλα μια οπτασία,/ κι ούτε είχε άλλη ουσία/ το άδειο τούτο κι ελαφρό/ δράμα από ένα όνειρο», στην εκπληκτική μετάφραση του Διονύση Καψάλη (Ουίλλιαμ Σαίξπηρ, «Ονειρο καλοκαιρινής νύχτας», εκδ. Αγρα, 2012).

«**Και όλα τα παράξενα της νύχτας/ που πέρασαν θα μείνουν στο μυαλό τους/ σαν τον παροξυσμό ενός ονείρου**»...

Ο κύριος Γκρι σπάνια είναι τόσο αποχαλινωμένος, αλλά αυτή τη φορά δεν θα κάνει κράτει: έχει στα χέρια του τη νέα παραγωγή του απίθανου αυτού Καταλανού μουσικού, του Ζορντί Σαβάλ, και του μουσικού του συνόλου, Le Concert des Nations, καθώς και του φωνητικού συνόλου La Capella Nacional de Catalunya, φυσικά από την εταιρεία Alia Vox: τη σκηνική μουσική του Μέντελσον πάνω στο «Ονειρο καλοκαιρινής νύχτας». Εκπληκτικό: ο μεγάλος ρομαντικός συνθέτης ολοκλήρωσε το έργο στα 34 του και όμως, συνδέθηκε αρμονικά όλο το «σώμα» με το πνεύμα και την ατμόσφαιρα

«**Ονειρο καλοκαιρινής νύχτας**», η αριστουργηματική σκηνική μουσική του Φέλιξ Μέντελσον Μπαρτόλντι από τον μεγάλο Ζορντί Σαβάλ.

της εισαγωγής που είχε γράψει στα 17 του.

Δεν είναι απλώς μια κασετίνα αλλά ένας τόμος 280 σελίδων, από αυτούς που συννηθίζει στις φροντισμένες παραγωγές του ο Σαβάλ: τέσσερα cd, το πρώτο με όλο το έργο στην πρωτότυπη αγγλική του Βάρδου, το δεύτερο στη γερμανική απόδοση του Ογκαστ Σλέγκελ (αδελφού του Φρίντριχ) συν άλλοι δύο δίσκοι με τις ερμηνείες σε ζωντανή αυτή τη φορά ηχογράφηση.

Επιπλέον, κείμενα-οδηγοί τόσο πάνω στη μουσική όσο και στον σαιξπηρικό κόσμο, και βέβαια, το ίδιο το αρχικό θεατρικό – συν πλούσιο εικονογραφικό και φωτογραφικό υλικό. Για έναν ημίτρελο, κολλημένο φιλόμουσο, λέει ο κύριος Γκρι, αυτό είναι το ιδανικό χριστουγεννιάτικο δώρο.

Πέρα από την ερμηνεία σε όργανα εποχής, το όλο πρότζεκτ συνιστά, στα πρότυπα του Σαβάλ, ένα είδος πρότα-

σας-concept πάνω στην τεράστια, και ευρύτερη, πολιτισμική σημασία τόσο του σαιξπηρικού κειμένου όσο και της μουσικής, που είναι ένα μνημείο του ρομαντισμού στο απόγειό του.

Παράλληλα με την ακρόαση, ο φιλόμουςος γίνεται αναγνώστης που διεισδύει στον μυστηριακό κόσμο της νύχτας από διάφορες και διαφορετικές εισόδους.

Για τον Έλληνα ακροατή/αναγνώστη, ο κύριος Γκρι προτείνει τη μετάφραση του Καψάλη από τις εκδόσεις Αγρα. Είναι τέρψη μοναδική για τους εναπομειναντες λοξούς που ακόμα βρίσκουν ηδονικό το γεμάτο πονηρές, σκοτεινές αιχμές, τελείως μη πολιτικώς ορθό, κλασικό, να συνδυάζουν το Ιντερμέτζο ή το Νυχτερινό ή το εξάλεπτο φινάλε της απόλυτης μέθεξης, με αυτή την ποίηση: «Και όλα τα παράξενα της νύχτας/ που πέρασαν θα μείνουν στο μυαλό τους/ σαν τον παροξυσμό ενός ονείρου»...

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ

Αστός εναντίον αστών

Υπάρχουν δύο βιβλία για το σινεμά που αξίζει να διαβάσει κανείς. Το ένα είναι οι «Σημειώσεις για τον κινηματογράφο» του Ρομπέρ Μπρεσόν. Εδώ και χρόνια εξατλημένο. Το άλλο είναι η «Τελευταία μου πνοή» του Λουίς Μπουνιουέλ. Δεν είναι αυτοβιογραφία ή ημιβιογραφία. Δεν είναι μυθιστόρημα. Είναι ό,τι απέμεινε στις γωνιές της μνήμης ενός μεγάλου σκηνοθέτη που άλλαξε τον τρόπο αντίληψης της ανθρωπότητας μ' ένα μόνο πλάνο, ήδη από την πρώτη του ταινία, γυρισμένη πριν από σχεδόν εκατό χρόνια. Ενα νυστέρι κόβει ένα μάτι. Το μάτι μας. Και μετά, ο κόσμος άρχισε να βλέπει διαφορετικά.

Εκώ δει υπόλικες ταινίες. Μα ακόμα πιστεύω πως όλες είναι παραλλαγές τριών φιλμ. «Εξοδος από το εργοστάσιο» των Λιμιέρ (ρεαλισμός, καθημερινότητα), «Διαγωγή μηδέν» του Βιγκό (ποίηση, εξέγερση) και «Ένας ανδραλουσιανός σκύλος» του Μπουνιουέλ (κωμωδία, βία).

Ένα απόγευμα λοιπόν, λίγες ημέρες πριν μάθω για την κυκλοφορία της αυτοβιογραφίας από τις εκδόσεις Δώμα, σε νέα μετάφραση από τον Θάνο Σαμαρτζή, έψαχνα, σ' ένα βιβλιοπωλείο στο Παγκράτι, την έκδοση της «Πνοής» που είχε κυκλοφορήσει κάποτε από τον εκδοτικό οίκο Οδυσσέας. Ηθελα να τη δωρίσω στην ανιψιά μου.

Ήταν η μητέρα μου που μου είχε δώσει να τη διαβάσω στην πρώτη της εκδοχή, σε βιβλίο τσέπης, όταν ήμουν ακόμα στο λύκειο. Στην αρχή ήμουν πολύ επιφυλακτικός (φαντάζομαι ακριβώς γι' αυτό, επειδή μου το είχε προτείνει η μάνα μου). Αλήθεια, ποιος ήταν εκείνος ο κύριος, στο γυαλιστερό εξώφυλλο, που στεκόταν μπροστά από το νεανικό του πορτρέτο, ζωγραφισμένο από τον φίλο του τον Νταλί, όπως θα μάθαινα αργότερα; Και τι σόι ταινίες είχε γυρίσει; Τίποτα δεν μ' έπειθε την περίοδο της εφηβείας μου. Κανείς. Ήμουν αλλού.

Το γεγονός ότι η αυτοβιογραφία του Μπουνιουέλ, γραμμένη με τη βοήθεια του συνεργάτη του στα σενάρια Ζαν-Κλοντ Καριέρ, έγινε ένα από τα δέκα αγαπημένα μου βιβλία, το αφήνω

Ο Λουίς Μπουνιουέλ ανάμεσα στον Φρανσουά Τριφύ (αριστερά) και στη Ζαν Μορό (δεξιά, δίπλα της ο Αλμπερτ Φινέι) μετά τη βράβειυσή του για το φιλμ «Βιριδιάννα», το 1962, στο Παρίσι. Ήταν το έναυσμα της δεύτερης (ή τρίτης;) καριέρας, στα εξήντα του.

Δεύτερη ζωή για το αυτοβιογραφικό «Η τελευταία μου πνοή» του Λουίς Μπουνιουέλ

ασχολίαστο. Όπως επίσης και το γεγονός ότι δεν επέστρεψα ποτέ το μυθικό αντίτυπο.

Σαν φιλμ 4Κ

Ειλικρινά, δεν μ' ενδιαφέρει αν η νέα απόδοση του κειμένου από τον Σαμαρτζή είναι καλύτερη από την παλαιότερη της Μαρίας Μπαλάσκα. Σίγουρα είναι. Διαβάζοντας μάλιστα μερικά αποσπάσματα από την πρόσφατη κυκλοφορία, έχω την αίσθηση πως παρακολουθώ ένα φιλμ του Μπουνιουέλ σε αποκατεστημένη κόπια 4Κ. Ξαφνικά, το κείμενο έχει αποκτήσει υψηλή ευκρίνεια, με αποτέλεσμα τα ατσούμπαλα σημεία της παλαιότερης μετάφρασης από το γαλλικό πρωτότυπο να έχουν επιμελώς απαλειφθεί, καθαρίζοντας τις άκρες του κάδρου και επουλώνοντας κάθε είδους γρατζουνιές που υπήρχαν στην εμουλσιόν της σελίδας. Αυτό είναι καλό; Μήπως είναι κακό; Δεν ξέρω.

Για εμένα, το πιο σημαντικό είναι πως ενώ, μέχρι πρότινος, η «Τελευταία μου πνοή» ήταν κάπου καταχωνιασμένη ανάμεσα

σε άλλα ξεχασμένα βιβλία για τον κινηματογράφο στα ράφια των βιβλιοπωλείων (άλλωστε, ποιος τρελός διαβάζει κείμενα για το σινεμά στις μέρες μας;) ή κρυμμένα πίσω από την εκδοτική παραγωγή, που θυμίζει τη φαντασίωση ενός μανιακού που θέλει να μας πνίξει με βιβλία, έχοντας απώτερο σκοπό να μισήσουμε το διάβασμα, τώρα έχει μια ακόμα ευκαιρία να βρεθεί στους πάγκους των βιβλιοπωλείων, αποκτώντας μια δεύτερη ζωή. Μέχρι να πεταχτεί ξανά σ' αζήτητα.

Η ζωή του Μπουνιουέλ ήταν σαν θελασμένη γραμμή. Μεγάλωσε σε αστική οικογένεια, στα φοιτητικά του χρόνια έγινε φίλος με τον Λόρκα και τον Νταλί (τον οποίο αργότερα μίσησε), πήγε στο Παρίσι, μπλέχτηκε με το κίνημα των Σουρεαλιστών και άρχισε να σκηνοθετεί ταινίες στα τριάντα του. Εκείνη την περίοδο ολοκλήρωσε τρία σπουδαία φιλμ: τον «Σκύλο», τη «Χρυσή εποχή» και τη «Γη χωρίς ψωμί». Μετά έκανε μια παύση δεκαπέντε χρόνων, κάτι που κανένας σκηνοθέτης δεν θα τολμούσε στις μέρες μας. Θα έτρεμε μην ξεχαστεί τ' όνομά του. Κάτι που ο Μπουνιουέλ ευχόταν για τον ίδιο. Τη λήθη.

Τη δεκαετία του '40 έζησε στην Αμερική και τελικά εγκαταστάθηκε στο Μεξικό. Για βιο-

ποριστικούς λόγους επέστρεψε στο σινεμά. Έκανε ταινίες που τις γύριζε σε τρεις εβδομάδες και τις μόνταρε γρήγορα, χωρίς πολλή σκέψη. Κι όμως, ακόμα κι έτσι, ξεβράστηκαν διαμάντια: «Λος Ολβιδάδος», «Ανέβασμα στον ουρανό», «Ναζαρέν». Οι Ευρωπαίοι τον ξαναθυμήθηκαν όταν γύρισε τη «Βιριδιάννα». Τότε ξεκίνησε μια δεύτερη (ή τρίτη) καριέρα, στα εξήντα του. Οσο μπορούσε να ενδιαφέρει κάτι τέτοιο έναν άνθρωπο που το σκηνοθετικό του πρόγραμμα συνοψιζόταν στη φράση «Αστός εναντίον αστών», όπως αναφέρεται κάπου στην αφήγησή του.

«Υπέρ και κατά»

Διαβάζω για πολλοστή φορά, με την ίδια λαχτάρα, ένα από τα πιο ωραία κεφάλαια του βιβλίου, το «Υπέρ και κατά», εκεί που ο Μπουνιουέλ απαριθμεί μια λίστα με τα πράγματα που αγαπούσε και εκείνα που μισούσε. Η απολυτότητά του είναι κραυγαλέα, σχεδόν παραδειγματική. Τι αγαπούσε: τη βροχή, το κρύο, τη μουσική, τα βιβλία του Ντε Σαντ, τα μοναστήρια, τα μπαρ, το ντράι μαρτίνι, τον Φριτς Λανγκ, τα όπλα, τις αράχνες. Τι μισούσε: τον Μπόρκε, τον Στάνιμπεκ, τον στόμφο, τον όχλο, τις στατιστικές, τη δημοσιότητα, τις αράχνες. Αλλά κυρίως αυτό: «Δεν μου αρέσουν οι κάτοχοι της αλήθειας, όποιοι κι αν είναι. Μου προκαλούν πλήξη και με τρομάζουν».

Σπάνιες φορές μού έχει συμβεί να μην έχει καθεί καθόλου η απόλαυση της ανάγνωσης για ένα κείμενο που πρωτοδιάβασα πριν από δεκαετίες. Ίσως επειδή ο Μπουνιουέλ, χωρίς την επιτήδευση που συνήθως έχουν όσοι αυτοβιογραφούνται, είναι σαν να μου υπενθυμίζει πως κάθε ζωή αξίζει. Κάθε ζωή έχει απόλαυση, έρωτα, όνειρα, πόνο. Είναι σαν μου λέει: «Ζήσε». Μέσα στα σκατά, βρίσκεις πάντα λάμψεις ανακούφισης. Στις 12 Μάρτη του '82, ένα χρόνο πριν πεθάνει, είχε γράψει στον Καριέρ: «Είμαι εξαντλημένος». Ολοι είμαστε πα. Βρείτε κι αγοράστε τη νέα μετάφραση από τις εκδόσεις Δώμα. Αλλά εγώ θα κρατήσω στη βιβλιοθήκη το αντίτυπο της μάνας μου.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΟΝ ΔΗΜΗΤΡΗ ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟ

Ο συγγραφέας της συλλογής διηγημάτων «Δωδεκάτη Φεβρουαρίου» (εκδ. Ποταμός, 2024, προλ. Κώστας Φέρρης), Δημήτρης Χριστόπουλος, γεννήθηκε το 1965 στην Αθήνα και κατοικεί στον Πειραιά, όπου και εργάζεται ως φιλόλογος στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Το 2021 τιμήθηκε με το Ειδικό Κρατικό Βραβείο Λογοτεχνίας για το μυθιστόρημά του «Τζίνταλ».

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;

Μόλις ολοκλήρωσα το αριστουργηματικό μυθιστόρημα του Χέρμαν Μπλοχ «Τα μάγια» και προσπαθώ να τελειώσω «Το φως των νεκρών αστεριών. Δοκίμιο για το πένθος και τη νοσταλγία», του Μάσιμο Ρεκαλκάντι.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;

Η νοσταλγία, όπως υποστηρίζει ο Μάσιμο Ρεκαλκάντι, μπορεί να έχει δύο διαφορετικά πρόσωπα, το πρώτο είναι του θρήνου, το δεύτερο της ευγνωμοσύνης. Η νοσταλγία-θρήνος παίρνει τη μορφή της συνεχούς ανάκλησης στη μνήμη ενός παρελθόντος ευτυχιμένου, αλλά αμετάκλητα χαμένου, αν και διαρκώς επιθυμητού. Η νοσταλγία-ευγνωμοσύνη δεν μένει φυλακισμένη στον θρήνο, αλλά γίνεται ισχυρή ψυχική πηγή ανανέωσης της ζωής. Τα διηγήματα της πρόσφατης συλλογής μου εμπνέονται περισσότερο από τη δεύτερη μορφή νοσταλγίας.

Βρήκατε ποτέ τον μπελά σας επειδή διαβάσατε ένα βιβλίο;

Μάλλον τον βρίσκω όταν τύχει να αγνωώ κάποιο βιβλίο από τον λεγό-

μενο λογοτεχνικό κανόνα. Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη. Επαρκής χρόνος και καλή διάθεση. Ελευθερία διακοπής της ανάγνωσης όταν το βιβλίο με απογοητεύει.

Υπάρχουν κάποια είδη λογοτεχνίας που προτιμάτε και άλλα που αποφεύγετε;

Προτιμώ τη λογοτεχνία από την άλλη όψη του Ατλαντικού, στην οποία βρίσκομαι πιο κοντά ιδιοσυγκρασιακά, αλλά και τα έργα, ποιητικά και πεζά, της δικής μας δεύτερης μεταπολεμικής γενιάς. Δεν βρίσκω νόημα στο υπερβολικά μεταμοντέρνο.

Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο;

Με συγκινούν τα βιβλία που είναι από μόνα τους συγκινημένα. Αυτά που δεν εκβιάζουν τη συγκίνηση.

Υπάρχει κάποιο αγαπημένο βιβλίο που θα θέλατε να γίνει ταινία;

Προτιμώ να σκηνοθετεί τα βιβλία ο ίδιος στο μυαλό μου.

Πώς συνδέονται ο κινηματογράφος με τις διαδηλώσεις για το μνημόνιο στο βιβλίο σας;

Η λάβα -κυριολεκτικά και μεταφορικά- της εξέγερσης της 12ης Φεβρουαρίου 2012, ενώ υπήρξε ελπιδοφόρα, έσβησε στα αποκαΐδια της Αθήνας εκείνο το βράδυ. Μαζί με τους κινηματογράφους κάπκε και η ευκαιρία για μια ουσιαστική αλλαγή πλεύσης.

Ποια είναι τα κοινά χαρακτηριστικά των πρώων στη «Δωδεκάτη Φεβρουαρίου»;

Οι πρωταγωνιστές του βιβλίου, αν και πενθούν την καταστροφή των τοπίων του πολιτισμού, έχουν ακόμη μέσα στην ψυχή τους το φως του προβολέα, τις διάσπες σάκες από τα παλιά φιλμ, τις μουσικές του Πιοβάνι και του Χατζιδάκι. Ένας ολόκληρος κόσμος που αντιστέκεται στην ψηφιακότητα, που επιμένει να διαβάσει βιβλία, να πηγαίνει σινεμά, να ακούει ραδιόφωνο, να δίνει ραντεβού στα τυφλά κάτω από τη μαρκία κάποιου παλιού κινηματογράφου.

Επιμέλεια: ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΤΟΠΑΛΗ

Τα λιμερικά του ψαρά, στα σοβαρά

ΓΙΩΡΓΟΣ ΤΣΑΚΝΙΑΣ
Ένα καλαμάρι επιθυμεί να πάει στο φεγγάρι και άλλες ποιητικές ιστορίες
εκδ. Παπαδόπουλος, 2024, σελ. 28

Είκοσι παιχνιδιάρικα ποιήματα σε μορφή λιμερικ –«λιμερικά» επί το ελληνικότερον–, που στο καθένα πρωταγωνιστεί ένα ψάρι ή άλλο πλάσμα της θάλασσας, συγκροτούν μια συλλογή για παιδιά γραμμένη από τον ιστορικό, μεταφραστή και κριτικό Γιώργο Τσακνιά: «Ένας χάνος ονόματι Θάνος/ οδηγεί μηχανή χωρίς κράνος/ και ελπίζει μπας και/πάει σε πάρτι μασκέ/ για να ντυθεί επιτέλους Ινδιάνος». Τα πρωτότυπα αυτά ελληνικά λιμερικά συνοδεύονται από εικονογράφηση μεγάλου σχήματος διά χειρός Ιφιγένειας Καμπέρη, σε ευχάριστους γαλάζιους και πορτοκαλί τόνους – είναι μια καλαίσθητη έκδοση, που τα μικρά παιδιά θα τη χαρούν και οι μεγάλοι δεν θα περάσουν άσχημα διαβάζοντάς την. Αλλά γιατί μας απασχολεί σε αυτήν εδώ τη στήλη της κριτικής ένα τέτοιο βιβλίο; Θυμίζουμε ότι τα λιμερικά προέρχονται από τα αθροίσματα και εν γένει ελαφρού περιεχομένου πεντάστιχα «του κρασιού» που, κατά την παράδοση, έλκουν την καταγωγή

(και το όνομά τους) από το Λίμερικ της Ιρλανδίας. Έχουν μια συγκεκριμένη ομοιοκαταληξία α-α-β-β-α (δηλαδή ομοιοκαταληκτούν ο πρώτος με τον δεύτερο και τον πέμπτο και ο τρίτος με τον τέταρτο στίχο), ενώ οι δύο πρώτοι και ο τελευταίος στίχος είναι πολυσύλλαβοι, σε αντίθεση με τον τρίτο και τον τέταρτο που είναι ολιγосύλλαβοι, κοφτοί.

Ο πρώτος διδάξας των λιμερικ στην Ελλάδα δεν είναι άλλος από τον Γιώργο Σεφέρη, που τα δοκίμασε σε δι-άφορες εκδόξεις: τα αθυρόστομα «σόκιν», τα «Εντεψίζικα», αφενός, και τα «Ποιήματα με ζωγραφιές σε μικρά παιδιά», αφετέρου. Αν ρωτήσετε μαρακλήδες δασκάλους και δασκάλες θα σας πουν ότι σε κάποια σχολεία τα ελληνόπουλα εξακολουθούν να συνθέτουν κεφάτα λιμερικά με φαντασία. Συχνά τα συνοδεύουν με σκίτσα και ζωγραφιές, όπως ακριβώς έκανε ο Σεφέρης. Αν,

όμως, πιάσετε τις ρίμες που προτείνονται για τα ελληνόγλωσσα παιδιά είτε στα σχολικά βιβλία είτε στις μεταφράσεις των –συχνά εξαιρετικών– βρετανικών στιχουργημένων παιδικών βιβλίων είτε, τέλος, σε ελληνικά πρωτότυπα παιδικά βιβλία σε στίχους, θα νιώσετε στη συντριπτικά πλειονότητα των περιπτώσεων πλήξη, απέχθεια, εκνευρισμό. Ακόμη κι αν δεν αγαπάτε την ποίηση, θα πιάσει το αυτί σας είτε την προχειρότητα είτε το βεβιασμένο του πράγματος. Φωτεινή εξαίρεση, που επιβεβαιώνει δεκαετίες τώρα τον κανόνα, υπήρξε η Μαριαννίνα Κριεζή. Παρόμοια εξαίρεση αποτελεί και το υπό συζήτηση βιβλίο.

Και όμως, είναι σοβαρή υπόθεση η στιχουργική και το χιούμορ και ασφαλώς είναι πολύ σοβαρή υπόθεση το παιδικό βιβλίο. Άλλωστε τα σημαντικά διεθνή έντυπα για το βιβλίο, όπως π.χ.

το New York Review of Books ή οι λογοτεχνικές σελίδες του Guardian, περιλαμβάνουν αυτόν τα την κριτική της παιδικής και εφηβικής λογοτεχνίας. Ένας πολιτισμός που, καλυμμένος κάτω από πέπλα σοβαροφάνειας, θεωρεί το «παιδικό» συνώνυμο του εύκολου και του πρόχειρου, οργανώνεται για να πληρωθεί αργότερα με το ίδιο νόμισμα από τα παιδιά του.

Τα λιμερικά του Τσακνιά είναι ήδη σχεδόν τραγούδια – είπαμε άλλωστε πως τα λιμερικά ήταν τραγούδια του κρασιού. Μπορούμε να φανταστούμε πως τα σκαρώνει ένας ψαράς τις ατέλειωτες ώρες που περιμένει «να τσιμπήσει». Το βιβλίο διέπεται από ήπιο χιούμορ, σαν κλείσιμο του ματιού. Περιηγείται στα κύματα και τον θυθό και ευρηπριάζει παιχνιδιάρικα τη θαλάσσια ζωή. Εμπεριέχει παρότρυνση: πείτε το μαζί μου και συνεχίστε το κι εσείς, με τον τρόπο σας. Τα έμμετρα ποιήματα, όπως και τα τραγούδια, πρέπει να μπορούν να μεταδοθούν από στόμα σε στόμα. Να «γράφουν» στο αυτί και να «τυπωθούν» στη μνήμη. Γι' αυτό, as τα επιχειρούν μονάχα όσες/οι, όπως ο Τσακνιάς, ξέρουν τη δουλειά.

ΝΕΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ

ΑΝΔΡΗ ΧΡΙΣΤΟΦΙΔΟΥ-ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ
Ο Φεδερίκο Γκαρθία Λόρκα σε τρεις διαστάσεις
εκδ. Κέδρος, 2023, σελ. 238

Η Άνδρη Χριστοφίδου-Αντωνιάδου θεωρείται μία από τις καλύτερες μελετήτριες του Ισπανού ποιητή και δραματουργού Φεδερίκο Γκαρθία Λόρκα, ενός ανθρώπου που δολοφονήθηκε πολύ νέος, αλλά άφησε σπουδαίο έργο. Στον τόμο «Ο Φεδερίκο Γκαρθία Λόρκα σε τρεις διαστάσεις» η συγγραφέας παρουσιάζει μετά από πολυετή έρευνα τον Ισπανό ποιητή και δραματουργό Φεδερίκο Γκαρθία Λόρκα, μέσα από ενδελεχή μελέτη του πολυσχιδούς έργου του, περπατώντας μάλιστα στα χνάρια του λογοτέχνη στην Ισπανία. Η συγγραφέας έχει χωρίσει το βιβλίο της σε τρεις ενότητες, στην πρώτη ασχολείται με τον «Άνθρωπο Φεδερίκο», από τη γέννησή του ως τον θάνατό του. Η δεύτερη ενότητα είναι αφιερωμένη στον «Ποιητή Φεδερίκο», ενότητα στην οποία η συγγραφέας αφού κάνει μία περιδιάβαση στην ιστορία της ισπανικής λογοτεχνίας, αναλύει την ποιητική πορεία του Λόρκα, αναλύει διάφορες πτυχές αυτής της πορείας, με τρόπο ενδιαφέροντα, όπως για παράδειγμα η μουσική του σκευή και πώς αξιοποίησε και επηρέασε αυτή την ποίησή του. Στην τρίτη ενότητα η Χριστοφίδου-Αντωνιάδου εξετάζει εις βάθος τον «Δραματουργό Φεδερίκο», και πάλι ξεκινώντας από την εξέλιξη του ισπανικού θεάτρου, και πώς γεννήθηκε το θέατρο του Λόρκα, σημειώνοντας η συγγραφέας «Δεν ήταν καθόλου δύσκολο για τον Φεδερίκο Γκαρθία Λόρκα να περάσει από την ποίηση στο θέατρο, στην πραγματικότητα κατάφερε να μετουσιώσει την ποίηση σε θεατρικό λόγο. Αυτό είναι το κύριο χαρακτηριστικό του θεάτρου του». Ως πρόλογο και επίλογο η συγγραφέας επιλέγει να δημοσιεύσει τα ποιήματα «Συναυλία με τον Φεδερίκο Γκαρθία Λόρκα» και το «Ο φίλος μου Φεδερίκο», τα οποία έγραψε «σ' ένα σύννεφο στενοχωρίας για τον χαμό ενός νέου ανθρώπου». Το βιβλίο «Ο Φεδερίκο Γκαρθία Λόρκα σε τρεις διαστάσεις» της Άνδρης Χριστοφίδου-Αντωνιάδου συνδυάζει την αρετή της αφηγηματικής αμεσότητας με τον ερευνητικό λόγο, φέρνοντας τον Λόρκα και την ισπανική του ιστορία ενώπιον του αναγνώστη.

Χιούμορ και υπαρξιακά αδιέξοδα

Η κρίση μέσης ηλικίας ενός επιτυχημένου σεναριογράφου τηλεοπτικών σειρών στην Αγγλία της δεκαετίας του '90

ΝΤΕΪΒΙΝΤ ΛΟΤΖ

Η θεραπεία

μτφρ.: Γιώργος Μπαρουζής
εκδ. Κυψέλη, 2024 σελ. 440

Του **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΜΠΟΥΓΑ**

Ένας οξύς πόνος στο γόνατο που εμφανίζεται ξαφνικά, σε άτακτα χρονικά διαστήματα, είναι αρκετός για να χάσει την ισορροπία του ο Λόρενς Πάσμωρ. Ο πρωταγωνιστής του μυθιστορήματος του Ντέιβιντ Λοτζ «Η θεραπεία» είναι επιτυχημένος σεναριογράφος μιας βρετανικής κωμωδίας που προβάλλεται σε ζώνη υψηλής τηλεθέασης, ζει άνετα σε μεγάλη μονοκατοικία σε μια επαρκιακή κωμόπολη, ενώ ταυτόχρονα διατηρεί ένα διαμέρισμα στο κέντρο του Λονδίνου. Έχει ένα ακριβό αυτοκίνητο, για το οποίο καμαρώνει, και μπορεί να κάνει όσες διακοπές θέλει. Με τη σύζυγό του έχουν μια υγιή σχέση, έντονη σεξουαλική ζωή και παράλληλα διατηρεί έναν πλατωνικό δεσμό με μια συνεργάτιδά του.

Ωστόσο, τη στιγμή που τον συναντάμε συμπληρώνεται ένας χρόνος από την αποτυχημένη αρθροπλαστική του, αλλά ο διαπεραστικός πόνος επιμένει να τον επισκέπτεται ωθώντας τον μέρα με τη μέρα όλο και πιο βαθιά στην κατάθλιψη. Το γόνατο είναι όμως μόνο φαινομενικά η κύρια πηγή της ενόχλησής του. Στην πραγματικότητα αυτό που επιθυμεί είναι να βγάλει μια άκρη με το πραγματικό του πρόβλημα, που είναι «το κεφάλι του, το μυαλό του, η ψυχή του».

Το 1995, που κυκλοφόρησε το βιβλίο, ήταν μια περίοδος που σε αντίθεση με το σήμερα η ψυχανάλυση αφορούσε μόνο τη μεσαία –και άνω– τάξη, αλλά παρ’

όλα αυτά είχε εγκαθιδρυθεί για τα καλά στην ποπ κουλτούρα, οπότε ο ήρωας του Λοτζ δεν θα μπορούσε να αποτελέσει εξαίρεση. Ως γνήσιο τέκνο της εποχής του κάνει πολλές θεραπείες: «Τις Δευτέρες φυσικοθεραπεία, τις Τρίτες γνωσιακή συμπεριφορική θεραπεία και τις Παρασκευές αρωματοθεραπεία ή βελονισμό». Όταν στο πλαίσιο της γνωσιακής θεραπείας ο Πάσμωρ γράφει μια αυτοπεριγραφή, πυροδοτείται η ανάγκη του να γράψει για πρώτη φορά κείμενο σε πεζό λόγο και όχι θεατρικό ή τηλεοπτικό διάλογο. Και ασχολείται με το θέμα που τον απασχολεί περισσότερο: τον ίδιο του τον εαυτό. Αυτές οι καταγραφές συναποτελούν το βιβλίο που φθάνει στα χέρια του αναγνώστη.

Ολόκληρο το μυθιστόρημα είναι μια καταβύθιση στον λαβυρινθώδη νου του Πάσμωρ. Σε αυτή τη διαδρομή ερχόμαστε αντιμέτωποι με τις ανασφάλειες, τη θλίψη και τις νευρώσεις που συγκεντρώνονται στο δαιδαλώδες μυαλό του πρωταγωνιστή.

Αν η «Θεραπεία» ήταν ταινία, τότε θα την είχε σκηνοθετήσει ο Γούντι Αλεν.

Ο Λοτζ κατασκευάζει έναν ήρωα ανήμπορο να αναμετρηθεί με το υπαρξιακό του αδιέξοδο, αλλά η αφήγησή του είναι γεμάτη με χιούμορ και αυτουπονόμηση. Είναι χαρακτηριστικό ότι ο Πάσμωρ μόνος του μας πληροφορεί για το παρατσούκλι του, «Τάμπι», που σημαίνει στρουμπουλός, το οποίο του το κόλλησαν γιατί το σώμα του ήταν «σαν βαρέλι, πλέ-

Το 1995, που κυκλοφόρησε το βιβλίο, η ψυχανάλυση αφορούσε τη μεσαία –και άνω– τάξη, αλλά είχε εγκαθιδρυθεί για τα καλά στην ποπ κουλτούρα. Ο ήρωας του Λοτζ, γνήσιο τέκνο της εποχής του, κάνει πολλές θεραπείες: «Τις Δευτέρες φυσικοθεραπεία, τις Τρίτες γνωσιακή συμπεριφορική θεραπεία και τις Παρασκευές αρωματοθεραπεία ή βελονισμό».

ον όμως μοιάζει περισσότερο με ακλάδι». Η αυτολύπηση που έρχεται παράλληλα με τις αγκυλώσεις που χαρακτηρίζουν τη συμπεριφορά του δημιουργεί πληθός κωμικών καταστάσεων, που συχνά οδηγούν τον αναγνώστη σε υστερικό γέλιο.

Ο τόνος του βιβλίου μεταβάλλεται ελαφρώς στη μέση, όταν η γυναίκα του τού ζητάει διαζύγιο.

Τότε για πρώτη φορά διαβάζουμε πώς βλέπουν οι κοντινοί του την «πτώση» του, μαθαίνουμε για τον άτσαλο τρόπο που προσπάθησε να συνάψει σχέσεις με άλλες γυναίκες και τον παιδιάστικο ανταγωνισμό που καλλιεργεί με την πρώην σύζυγό του. Ο Πάσμωρ πια αντιμετωπίζεται με μεγαλύτερη επιεικεία, καθώς ολοκληρώνεται το πορτρέτο ενός επιτυχημένου

άνδρα που βρίσκεται αντιμέτωπος με την κρίση μέσης ηλικίας. Αν η «Θεραπεία» ήταν ταινία, τότε θα την είχε σκηνοθετήσει ο Γούντι Αλεν. Ο νευρωτικός τρόπος με τον οποίο διαχειρίζεται το υπαρξιακό άγχος του ο Πάσμωρ θυμίζει έντονα τους πιο αξιομνημόνευτους χαρακτήρες του Αμερικανού σκηνοθέτη. Το ίδιο και οι εμμονές του, με πιο χα-

Το μυθιστόρημα του Ντέιβιντ Λοτζ είναι μια καταβύθιση στον λαβυρινθώδη νου του ήρωά του.

ρακτηριστικά αυτή με τον Σόρεν Κίρκεγκαρντ, την ύπαρξη του οποίου μαθαίνει τυχαία σε ένα λεξικό. Διαβάζει τα έργα και τη βιογραφία του, θεωρώντας πως η ζωή και τα αδιέξόδα του πα-ραλλελίζονται με αυτά του Δανού φιλοσόφου.

Κλείνοντας το μάτι στον Φρόιντ, ο Πάσμωρ τελικά βρίσκει τη θεραπεία του στην παιδική ηλικία. Μια συγκινητική καταβύθιση στις αναμνήσεις από τον πρώτο έρωτά του, τη Μορίν, και τον άσχημο τρόπο που της είχε φερθεί, του δείχνει τον δρόμο που πρέπει να ακολουθήσει. Την αναζητεί στη διαδρομή που κάνει πεζή στο μεγάλο προσκύνημα των Καθολικών στο Σαντιάγο ντε Κομποστέλα στην Ισπανία, για να ζητήσει συγχώρεση. Ολοκληρώνει με αυτόν τον τρόπο το έντονο συναισθηματικό ταξίδι και οδηγείται στη συμπύκνωση με τον εαυτό του: «Πραγματικά αισθάνομαι ότι έφθασα σε κάποιο τέλος. Και ελπίζω σε μια νέα αρχή».

Ο παππούς, ο εγγονός και το κατώφλι της άνοιας

Μια σχέση ζωής στο τέλος της μνήμης

ΤΙΝΑ ΒΑΛΙΕΣ

Η μνήμη του δέντρου

μτφρ.: Ελένη Μπίρου
εκδ. World Books, 2024
σελ. 115

Της **ΖΩΗΣ ΚΑΡΑΜΗΤΡΟΥ**

Ξαφνικά και μόνιμα η καθημερινότητα της ζωής του αλλάζει. Ερχονται να προστεθούν σε αυτή σταθερά, να αποκτήσουν δικό τους δωμάτιο –το παλιό γραφείο–, να μεταφέρουν τα πράγματά τους, να αφήσουν το σπίτι στο χωριό, να το πουλήσουν κιόλας, ο παππούς και η γιαγιά. Τέλος στο σπίτι των διακοπών, στην ξενονιά και στην παρέα με τα παιδιά εκεί, στις βόλτες στην εξοχή, στη χαρά της εκδρομής.

Ο Ζαν, σαν σε αντιστάθμισμα, αποκτά τη σταθερή παρέα του παππού, έναν αποκλειστικό συνομιλητή για τα ερωτηματικά της ζωής, τις σκέψεις του, την ανάγκη που για μύθους και ιστορίες. Αποκτά και καινούργιες συνήθειες. Τώρα έρχεται ο παππούς και τον παίρνει κάθε μέρα από το σχολείο, φέρνοντας μαζί

Η συγγραφέας δημιουργεί ένα αλαβάστρινο κείμενο γεμάτο παιδική αφέλεια και πονηριά, γλυκιά κι όχι γλυκερή συμπίονια, με αληθινές, ανυπόκριτες σχέσεις ενήλικων και παιδιού.

και το κολατσιό του που το τρώει πεινασμένος και χαρούμενος για την κουβέντα που θα έχει με τον παππού του στον δρόμο της επιστροφής. Μιλούν για τα δέντρα, τη σημασία για τον γέροντα, τι μπορεί να σημαίνουν για τον εγγονό, πόσες εκπλήξεις, νοήματα, ουσία ζωής κρύβουν. Ο Ζαν έχει μια σταθερή καθημερινότητα με υποχρεώσεις, πρόγραμμα, αγαπημένες φυγές. Οριοθετημένος και συνεπής, μα χάρη στις ιστορίες που κάθε βράδυ πλάθει ο πατέρας του κι απολαμβάνοντας τη δική τους στιγμή με τον γονιό του μαθαίνει να σκέφτεται, να φαντάζεται, να παρατηρεί και να ερμηνεύει. Με μεγάλη οξύ-

Ο ήρωας της Βαλιές ταλαντεύεται ανάμεσα στην πραγματικότητα και στα όνειρα, όσα ξέρει κι όσα φοβάται. Κι ο παππούς προσπαθεί να του μεταφέρει όσα μπορεί, πριν ξεχάσει τα πάντα και για πάντα, πριν γίνει ένας άλλος. Ένας ξένος.

δέρκεια, πείσμα και προσπάθεια σε όσα βλέπει να συμβαίνουν στο σπίτι, όσα χαράζονται σιγά σιγά στα βλέμματα των δικών του, με παρατηρητικότητα και θυριστές κουβέντες, ένα μικρό μυστικό που αιωρείται στον αέρα και σιγά σιγά αποκλύπτεται.

Ο παππούς μια μέρα ξεχνάει να φέρει το σάντουιτς. Μια άλλη μέρα παύει να έρχεται μόνος στο σχολείο, μα τον συνοδεύει πα σταθερά η γιαγιά. Ο παππούς δεν έχει όρεξη να φάει, δεν μπορεί να διαβάσει τη τραπέζι για φαγητό σωστά, σπέρνει τα ποτήρια παντού στην τραπεζαρία, θέλει

βοήθεια σε πολλά μικρά, καθημερινά πράγματα, πρέπει να επιτρατευθούν μικρές συνωμοσίες για να μην έρχεται σε δύσκολη θέση, ο παππούς έχει άνοια. Το ξέρει, το συζητάει, καταλαβαίνει το τέλος της μνήμης που έρχεται, θέλει να μεταφέρει στον εγγονό του όσα μπορεί, πριν ξεχάσει τα πάντα και για πάντα, πριν πάψει να είναι ο ίδιος, πριν γίνει ένας άλλος, ξένος σε όλους, μα πιο πολύ ξένος στον εαυτό του, μια φιγούρα που δεν θα την αναγνωρίζει στον καθρέφτη σαν δική του.

Ένας μικρός έφηβος προσπαθεί, ενώ ήρθε η ώρα να αρχίσει να καταλαβαίνει τον κόσμο, την οικογένεια, τον εαυτό του, να κα-

ταλάβει πρώτα από όλα την αρρώστια. Με καλπάζουσα φαντασία, με ειλικρίνεια που μόνο τα παιδιά μπορούν να έχουν, με περιέργεια και παρηγορία, μεγάλες δόσεις γέλιου και χαράς και μια αμνησία που γίνεται θλίψη, ο Ζαν, που τον χωρίζει από τον παππού του μόνο ένα όμιτρον, εκείνος είναι Ζοάν, μαθαίνει να εκτιμά και να απολαμβάνει τη στιγμή, να αναρωτιέται για ό,τι θα φέρει η επόμενη ημέρα, να το αποδέχεται και να προχωρεί. Ακόμη κι αν είναι ο θάνατος του παππού.

Η Βαλιές δομεί πολλές μικρές παραγράφους με μονολεκτικές επικεφαλίδες, για να σηματοδοτήσει την αφορμή της σκέψης,

Η Τίνα Βαλιές με το βιβλίο της μας προσφέρει ένα ταξίδι μάθησης και αυτογνωσίας αποκαλύπτοντας την ψυχή ενός παιδιού.

του αισθήματος, της αγωνίας του παιδιού. Πετυχαίνει ένα αλαβάστρινο κείμενο γεμάτο παιδική αφέλεια και πονηριά, γλυκιά κι όχι γλυκερή συμπίονια, με αληθινές, ανυπόκριτες σχέσεις ενήλικων και παιδιού, πέντε άνθρωποι που αποφασίζουν να μιλούν για όλα, ήσυχα μα ανοικτά, να μην αποφεύγουν να αναμετρηθούν με τα αισθήματα, να αντιμετωπίζουν οι ενήλικοι ισότιμα τον μικρό γιο και εγγονό, κι εκείνος να ανταποκρίνεται με αυτοπεποίθηση και σεβασμό.

Είναι ένα ταξίδι μάθησης και αυτογνωσίας, που η Καταλανή συγγραφέας επιλέγει να μας προσφέρει αποκαλύπτοντας την ψυχή ενός παιδιού. Ο Ζαν ταλαντεύεται ανάμεσα στην πραγματικότητα και τα όνειρα, όσα ξέρει κι όσα φοβάται, όσα δεν θέλει να ξέρει κι όμως τα βιώνει. Όσα γεννούν τον πόνο, όπως η αρρώστια, δεν είναι επιλογή, μα πώς θα επιλέξεις να σταθείς απέναντί του είναι. Μπορείς να σκύψεις πτυπ-μένος, μπορείς να κοιτάξεις την αλήθεια ολόγιστα, γενναία και να παραμείνεις όρθιος. Όπως ο μικρός Ζαν.

Αποτύπωση του σθένους μιας γυναίκας

Η τιμή κατακύρωσης του «Πορτρέτου της Κατερίνας Μπότσαρν» του J.K. Stieler ξεπέρασε κατά πολύ την εκτιμώμενη αξία του

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΛΑΚΗ

Ένα σπουδαίος πίνακας ζωγραφικής, το «Πορτρέτου της Κατερίνας Μπότσαρν» του Joseph Karl Stieler πωλήθηκε στη δημοπρασία της Cypria Auctions στη Λευκωσία, με τιμή κατακύρωσης τις €210.000, ξεπερνώντας κατά πολύ την εκτιμώμενη αξία που ήταν οι €90.000 - €180.000. Ο πίνακας πωλήθηκε στο Μουσείο Φιλελληνισμού στην Αθήνα, σηματοδοτώντας ένα σημαντικό ορόσημο τόσο για το έργο όσο και για τον οικο δημοπρασιών. Το «Πορτρέτο της Κατερίνας Μπότσαρν» συγκέντρωσε 14 χτυπήματα, υποδηλώνοντας έτσι τη σημασία του έργου και την αυξανόμενη αναγνώριση της Cypria Auctions ως κορυφαίου οίκου δημοπρασιών στην ελληνική αλλά και ευρύτερη αγορά τέχνης.

Το 1983, το πορτρέτο πουλήθηκε σε δημοπρασία του Sotheby's Λονδίνου, θέτοντας ένα πρώιμο ρεκόρ για το πορτρέτο του Stieler όταν ξεπέρασε την εκτιμώμενη τιμή των £6.000 - 8.000 και τελικά πωλήθηκε για £55.000 λίρες Αγγλίας. Σχεδόν τέσσερις δεκαετίες αργότερα, το πορτρέτο επανεμφανίστηκε στην Cypria Auctions. Η τιμή κατακύρωσης έφερε δύο νέα ρεκόρ, το ένα αφορά τον ίδιο τον πίνακα και το άλλο για έργο του Stieler σε δημοπρασία.

Ρεκόρ για τον πίνακα

Ο Joseph Karl Stieler, διάσημος πορτραίτιστας στην αυλή του Βασιλιά Λουδοβίκου Α' της Βαυαρίας, ζωγράφισε πολλές από τις

«καλλονές» της εποχής, τα πορτρέτα των οποίων εκτίθενται στη Γκαλερί των Καλλονών στο Παλάτι Νύμφενμπουργκ στο Μόναχο. Όπως ήταν συνήθεια για τους καλλιτέχνες της αυλής, το ίδιο πορτρέτο ζωγραφιζόταν πολλές φορές για να τοποθετηθεί σε διάφορα παλάτια ή να σταλεί ως δώρο ή να παραγγελθεί από διάφορους ευεργέτες για προσωπικούς ή πολιτικούς λόγους.

Το πορτρέτο που πωλήθηκε από τη Cypria Auctions είναι μια

Το ένα πορτρέτο παραμένει στο Μουσείο Νύμφενμπουργκ στο Μόναχο, το άλλο, το οποίο πωλήθηκε στη δημοπρασία της Cypria Auctions, πλέον ανήκει στο Μουσείο Φιλελληνισμού στην Αθήνα.

από τις δύο όμοιες εκδοχές του «Πορτρέτου της Κατερίνας Μπότσαρν» που ζωγράφισε ο Stieler. Ενώ το ένα πορτρέτο παραμένει στο Μουσείο Νύμφενμπουργκ στο Μόναχο, το άλλο, το οποίο πωλήθηκε στη δημοπρασία της Cypria Auctions, πλέον ανήκει στο Μουσείο Φιλελληνισμού στην Αθήνα.

Όπως δήλωσε ο Κωνσταντίνος Βελέντζας, ιδρυτής και πρόεδρος του Μουσείου Φιλελληνισμού στην Αθήνα και της Εταιρίας για τον Ελληνισμό και

«Το Πορτρέτο της Κατερίνας Μπότσαρν του Joseph Karl Stieler, c. 1841» πωλήθηκε στο Μουσείο Φιλελληνισμού με τιμή κατακύρωσης €210.000 στη δημοπρασία της Cypria Auctions.

Πίνακας αγνώστου ζωγράφου, του πρώτου μισού του 19ου αιώνα, βασισμένος σε έργο του Jean-Charles Langlois (1789-1870). Παρουσιάζει τον θάνατο του Μάρκου Μπότσαρν. (Μουσείο Φιλελληνισμού)

Η Κατερίνα Μπότσαρν

Γεννημένη στα Ιωάννινα μεταξύ 1818 και 1820, με το έτος 1819 να είναι το πιο ευρέως αποδεκτό, η ζωή της Κατερίνας Μπότσαρν υπήρξε άρρηκτα συνδεδεμένη με τον αγώνα για την Ελληνική ανεξαρτησία. Μετά τον τραγικό θάνατο του πατέρα της, η ίδια αιχμαλωτίστηκε και αργότερα απελευθερώθηκε μέσω ανταλλαγής ομήρων. Η ζωή της Μπότσαρν από την αιχμαλωσία μέχρι τη θέση της διπλά στη Βασίλισσα Αμαλία, ως κυρίας επί των τιμών, και την επακόλουθη πορεία της στο Μόναχο αποτυπώνει τη σχέση μεταξύ της Ελλάδας και των ευρωπαϊκών φιλελληνικών κινήσεων. Ο Γερμανός Joseph Karl Stieler, διάσημος για τα νεοκλασικά του πορτρέτα, αποτύπωσε στον πίνακα όχι μόνο τα ρομαντικά ιδανικά της Γερμανίας του 19ου αιώνα αλλά και την αντοχή και το σθένος μιας γυναίκας που ενσάρκωνε τα ιδανικά του ελληνικού Αγώνα της Ανεξαρτησίας.

LOVE 100.7FM 98.1 & 105.7

Ακούς ό,τι αγαπάς όλες τις ώρες

ΤΑΣΟΣ ΤΡΥΦΩΝΟΣ & ΧΡΙΣΤΙΑΝΑ ΑΡΤΕΜΙΟΥ

6-10

ΠΡΩΤΗ ΠΡΩΙΝΗ ΕΚΠΟΜΠΗ

ME 12.9%

ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΖΑΜΠΕΤΑΚΗΣ

21-24

ΠΡΩΤΗ ΒΡΑΔΙΝΗ ΕΚΠΟΜΠΗ

ME 15.2%

ΣΥΛΙΑ ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ

9-12

ΣΑΒΒΑΤΟΚΥΡΙΑΚΟ

ME 13.4%

@lovelmcyprus

ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ SYMMEDECH MARKET RESEARCH ΓΙΑ ΤΗ ΒΕΡΕΠΟΛ ΝΟΕΜΒΡΙΟ 2021 - ΙΑΝΟΥΑΡΙΟ 2022 ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΚΥΠΡΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ 15-65

ΑΘΛΗΤΙΚΑ ΜΕ ΑΠΟΨΗ

ΣΠΟΡ FM 95.0

ΑΥΤΟ ΑΚΟΥΣ!

Χορεύοντας μετά το τέλος του κόσμου

Η καταστροφή της ανθρωπότητας σε
μουζικαλ από τον Τζόσουα Οπενχάιμερ

The End ★★★

ΜΙΟΥΖΙΚΑΛ (2024), 156'

Σκηνοθεσία: Τζόσουα Οπενχάιμερ

Ερμηνείες: Τίλντα Σουίντον,

Μάικλ Σάνον, Τζορτζ Μακί

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Ο δις υποψήφιος για Οσκαρ ντοκιμαντερίστας Τζόσουα Οπενχάιμερ («The act of killing») «καταφεύγει» για πρώτη φορά στη μυθοπλασία, προκειμένου να προσεγγίσει τον μετα-αποκαλυπτικό τρόπο του τέλους του κόσμου. Κάποιες δεκαετίες έπειτα από μια περιβαλλοντική καταστροφή, η οποία έχει καταστήσει τον πλανήτη μη κατοικήσιμο, οι τελευταίοι επιζώντες βρίσκονται σε ένα υπόγειο καταφύγιο, στα βάθη ενός παλιού αλατωρυχείου. Πρόκειται για τη Μπτέρα (Τίλντα Σουίντον), τον Πατέρα (Μάικλ Σάνον), τον Γιο (Τζορτζ Μακί), μια οικογενειακή φίλη, έναν γιατρό και τον μπάτλερ τους, οι οποίοι ζουν σε ένα άνετο διαμέρισμα, γεμάτο από αριστουργήματα της τέχνης και με προμήθειες, τις οποίες παράγουν μόνοι τους δίχως να δίνουντα πολλές πληροφορίες επί' αυτού. Η καθημερινότητα κυλά με διάφορα «πρότζεκτ» που σκαρφίζονται, μέχρι που εντελώς ξαφνικά στο κατώφλι τους θα εμφανιστεί μια νεαρή γυναίκα, ταράζοντας τις ισορροπίες της μικρής κοινότητας.

Πόθοι και ενοχές

Ο Οπενχάιμερ δεν χρησιμοποιεί απλώς τη μυθοπλασία για να αντιμετωπίσει αυτό το δύσκολο θέμα, αλλά επιστρατεύει το μιούζικαλ, δίνοντας αναπάντεχη διάσταση στην ιστορία και επιπλέον προκλήσεις στους πρωταγωνιστές του. Οι τελευταίοι ερμηνεύουν μια οικογένεια σταματημένη στον χρόνο, με τον πρώην μεγιστάνα του πετρελαίου Πατέρα, την μπαλαρίνα με μαιταιωμένα όνειρα Μπτέρα και τον γιο,

ο οποίος έχει γεννηθεί στα έγκατα της γης και γνωρίζει τον πραγματικό κόσμο μόνο μέσα από τα βιβλία και τις εικόνες. Όλοι τους έχουν μυστικά, κρυφούς πόθους και κυρίως ενοχές: «ζούμε με τις ενοχές μας», μοιάζει να παρατηρεί ο Οπενχάιμερ, σε μια αλληγορία του σημερινού κόσμου, όπου η αλόγιστη εκμετάλλευση ανθρώπινων και φυσικών πόρων συνεχίζει να υφίσταται.

«...Το “The End” είναι μια ταινία για το μοναδικό ανθρώπινο γνώρισμα του να λέμε ψέματα στους εαυτούς μας, αλλά και τις ολέθριες συνέπειες αυτής της αυταπάτης», σημειώνει ο Αμερικανός κινηματογραφιστής.

«...Το “The End” είναι μια ταινία για το μοναδικό ανθρώπινο γνώρισμα του να λέμε ψέματα στους εαυτούς μας, αλλά και τις ολέθριες συνέπειες αυτής της αυταπάτης», σημειώνει χαρακτηριστικά ο Αμερικανός κινηματογραφιστής. Ο ίδιος προσθέτει (ειρωνικά) και το περιτύλιγμα της «αυταπάτης», λούζοντας την ταινία του στη γοητεία της πολυτέλειας και της εκλέρυσης, καθώς οι ήρωές του διαφωνούν για το χρώμα του τοίχου που θα έντυνε καλύτερα έναν Ρενουάρ, ενώ ο κόσμος (κυριολεκτικά) καίγεται. Η μιούζικαλ προσέγγισή του στο θέμα δεν λειτουργεί πάντα και η διάρκεια είναι κάπως υπερβολική, ωστόσο η δύναμη και ταυτόχρονα η κομψότητα του μηνύματός του δεν μπορεί να αγνοηθεί.

Η Τίλντα Σουίντον είναι η Μπτέρα και ζει με την οικογένειά της σε ένα υπόγειο αλλά πολυτελές καταφύγιο, στα βάθη ενός παλιού αλατωρυχείου.

HOME CINEMA

Ο θρύλος του Σένα από το Σάο Πάολο μέχρι την Ιμόλα

Ο Γκάμπριελ Λεόνε ενσαρκώνει τον Σένα στην ομώνυμη σειρά.

Ο Πιερ Φρανσέσκο Φαβίνο στη «Νοσταλγία» του Μάριο Μαρτόνε.

Senna

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ (2024)

Δημιουργός: Βιθέντε Αμορίμ

Ερμηνείες: Γκάμπριελ Λεόνε,

Κάγια Σκοντελάριο

Ο θρυλικός πρωταθλητής της Formula 1 Αϊρτον Σένα βιογραφείται μέσα από μια συναρπαστική σειρά έξι επεισοδίων που βρίσκουμε στην πλατφόρμα του Netflix. Εχοντας ξεκινήσει από πολύ νεαρή ηλικία να πρωταγωνιστεί σε αγώνες καρτ, ο Βραζιλιάνος οδηγός έρχεται στην Ευρώπη για να αγωνιστεί σε ανώτερες κατηγορίες του μηχανοκίνητου αθλητισμού. Η πραγματική του θέση ωστόσο είναι ανάμεσα στους κορυφαίους, στη Formula 1: όταν φθάνει εκεί πια θα συναντήσει έναν καινούργιο, σκληρά ανταγωνιστικό κόσμο, όπου το χρήμα, η λάμψη και η τρομακτική πίεση πάνε πακέτο, δημιουργώντας μαζί με τον ατίθασο χαρακτήρα του ένα εκρηκτικό μείγμα. Η προσέγγιση του δημιουργού της σειράς, Βιθέντε Αμορίμ, είναι αρκετά συμβατική, ακολουθώντας τα περισσότερα από τα κλισέ των αθλητικών βιογραφιών. Όπως ωστόσο συμβαίνει και

με την καριέρα του Σένα, το... σόου ξεκινάει πραγματικά μετά το δεύτερο επεισόδιο, με τον ήρωα να βρίσκεται πλέον ανάμεσα σε μύθους της εποχής, όπως ο Νίκι Λάουντα, ο Αλέν Προστ και ο Νέλσον Πικέ. Το ασταίρετο πάθος, η απaráμιλλη οδηγική ικανότητα, αλλά και η ανταγωνιστική του φύση μέσα στην πίστα απεικονίζονται σε μια σειρά από υπέροχες σεκάνς αγώνων, που μας βάζουν κατευθείαν στο κόκπιτ. Εκτός αυτού, μια σειρά από χαρακτήρες, όπως η αινιγματική δημοσιογράφος της Κάγια Σκοντελάριο, κινούνται σαν δορυφόροι γύρω από το λαμπερό αστέρι του Αϊρτον που, ως γνωστόν, έσβησε τόσο πρόωρα την Πρωτομαγιά του 1994 σε μια επικίνδυνη στροφή της Ιμόλα.

Νοσταλγία

ΔΡΑΜΑ (2022), 117'

Σκηνοθεσία: Μάριο Μαρτόνε

Ερμηνείες: Πιερ Φρανσέσκο Φαβίνο,

Τομάζο Ράνιο

Από την πλατφόρμα του Cinoβο επιλέγουμε μια ιστορία νόστου και αναμνήσεων με φόντο τα στενά σοκάκια της Νάπολης. Ο Πιερ Φρανσέσκο Φαβίνο, από τους

σπουδαιότερους Ευρωπαίους ηθοποιούς της γενιάς του, υποδύεται τον Φελίπε, έναν μεσήλικα άνδρα, ο οποίος έπειτα από τέσσερις δεκαετίες στο εξωτερικό επιστρέφει στην πόλη του για να δει (και) την ηλικιωμένη μητέρα του. Σύντομα όμως θα έρθει σε επαφή με παλιούς γνωστούς, αναζητώντας τα ίχνη του κολλητού φίλου της εφηβείας του, Ορέστε. Ο τελευταίος είναι πια αφεντικό του υποκόσμου της περιοχής. Ο Μάριο Μαρτόνε εννοχιστρώνει μια ατελείωτη βόλτα μέσα στα όμοια με λαβύρινθο στενά σοκάκια μιας φωταγωγιμένης Νάπολης: ο ήρωάς του, που αρχικά δυσκολεύεται ακόμη και στη χρήση της ξεχασμένης γλώσσας, σταδιακά βρίσκει τον βηματισμό του, μπαίνοντας ξανά στα παπούτσια του «ντόπιου». Επιπλέον πιάνει φίλια με τον ιερέα της περιοχής, ο οποίος αποτελεί και τον μεγαλύτερο πολέμιο του Ορέστε. Την ιστορία της σχέσης του με τον τελευταίο, η οποία οδήγησε τελικά και στη φυγή του, την παρακολουθούμε σε νοσταλγικά φλας μπακ, μέχρι που οι δύο άνδρες, τελειώς διαφορετικοί πια μεταξύ τους, θα συναντηθούν ξανά στο παρόν.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Του **ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ**

Εξαιρετικός Μπρίτεν από τους Παπανικολάου και Μπρενγκιέ

Ενδιαφέρουσα και επιτυχημένη υπήρξε η συναυλία που πραγματοποιήσε η Κρατική Ορχήστρα Αθηνών στην αίθουσα «Χρήστος Δ. Αμπαράκης» στις 8 Νοεμβρίου. Στο πρώτο μέρος, ο βιολονίστας Ανδρέας Παπανικολάου ερμήνευσε το Κοντσέρτο για βιολί και ορχήστρα του Μπρίτεν, έργο που ακούγεται αρκετά σπάνια. Αντιθέτως, τακτικά παρουσιάζεται στα προγράμματα συναυλιών η δεύτερη Συμφωνία του Μπραμς, που ακολούθησε μετά τη διάλειμμα. Αυτή τη φορά, τη διηύθυνε ο Γάλλος Λιονέλ Μπρενγκιέ στη δεύτερη συνεργασία του με την Κρατική.

Ο Μπρίτεν συνέθεσε το Κοντσέρτο για βιολί κατά τον Μεσοπόλεμο. Το έργο ολοκληρώθηκε το 1939 και πρωτοπαρουσιάστηκε την επόμενη χρονιά στις ΗΠΑ με σολίστ τον Ισπανό βιολονίστα Αντόνιο Μπρόσα και τη Φilarmonική Ορχήστρα της Νέας Υόρκης υπό τον σερ Τζον Μπαρμπρόλι. Εκτοτε ο συνθέτης επανήλθε αρκετές φορές στην παρτιτούρα, όμως χωρίς να επιφέρει δομικές αλλαγές ή να προσθέσει νέο υλικό. Όπως έλεγε: «Ελπίζω ότι αυτό που έκανα είναι να αφήσω το

έργο όπως θα ήταν, αν μπορούσα να το γράψω το 1939 με την τωρινή μου εμπειρία». Πρόκειται για μια ιδιαίτερη σύνθεση, που απαιτεί από σολίστα και αρχιμουσικό λεπτές διαφοροποιήσεις, προκειμένου να αποδοθούν ο λυρισμός και η κομψότητα που τη χαρακτηρίζουν.

Στο πρόσωπο του Ανδρέα Παπανικολάου το έργο βρήκε έναν εξαιρετικό ερμηνευτή. Τονικά ακριβής και με ωραίο, ασφαλή ήχο, ο βιολονίστας απέδωσε με εκφραστικό τρόπο τη λυρική γλυκύτητα του πρώτου θέματος. Αρωγός υπήρξε η ορχήστρα υπό τη μουσική διεύθυνση του

Με εκφραστικότητα, τονική ακρίβεια, ωραίο και ασφαλή ήχο απέδωσε ο βιολονίστας το έργο του Μπρίτεν.

Μπρενγκιέ, που αναπροσαρμοζε διαρκώς τις αποχρώσεις της διάθεσης μέσα από μικρές διαβαθμίσεις δυναμικής και ταχυτήτων. Ο Παπανικολάου διέθετε

Παπανικολάου και Μπρενγκιέ συνεργάστηκαν με επιτυχία και απέδωσαν τον ιδιαίτερο λυρισμό και την κομψότητα που χαρακτηρίζουν τη μουσική του Μπρίτεν.

επίσης την απαραίτητη τεχνική για το νευρώδες δεύτερο μέρος και το σχετικά εκτενές δεξιοτεχνικό εδάφιο (καντέντσα) που το ολοκληρώνει. Στο τρίτο μέρος,

το οποίο αποτελείται από σειρά παραλλαγών, κυριάρχησαν η ελαφράδα και η χάρη, τόσο στο δεξιοτεχνικό μέρος για το βιολί όσο και σε αυτό της ορχήστρας.

Στο τέλος, σολίστ και ορχήστρα οδήγησαν το Κοντσέρτο με εξαιρετικά εκφραστικό τρόπο στην κατάληξη του.

Με ανάλογη προσοχή προ-

σέγγισε η Μπρενγκιέ επίσης τη Δεύτερη Συμφωνία του Μπραμς. Άλλης αισθητικής από το έργο του Μπρίτεν και με τελειώς διαφορετικές απαιτήσεις, η Συμφωνία αρχιμουσικού, που ανέδειξε τον πλούτο όλων εκφράζει η μουσική: τον λυρισμό και τη μεγαλοπρέπεια του πρώτου μέρους, τη στοχαστική μελωδικότητα όπως επίσης την τρυφερότητα και, στη συνέχεια, τους πιο δραματικούς τόνους του δεύτερου, τη χορευτική ελαφράδα του τρίτου μέρους και, τέλος, τη δύναμη και την ένταση του τελευταίου.

Κρίσιμο στοιχείο του συγκεκριμένου έργου είναι η εννοχιστρηση. Αντίστοιχα, κρίσιμο στοιχείο της ερμηνείας ήταν η συμβολή των μουσικών, ιδίως των πνευστών της Κρατικής, των κόρνων στο πρώτο μέρος και των ξύλινων πνευστών –όμπες (Βάμβας), κλαρινέτο (Μουρίκας), φλάουτο (Πιλαφτόη), φαγκότο (Α. Οικονόμου)– στο τρίτο. Θετική υπήρξε, όμως, και η συμβολή των εγχόρδων, τα οποία υπό τη διεύθυνση του Μπρενγκιέ απέδωσαν τη μουσική με ιδιαίτερη μελωδικότητα.

«Διεκδικούσε απτόητος τη ζωή»

Φιλολογικό μνημόσυνο για τον Θανάση Βαλτινό (1932-2024), 40 ημέρες έπειτα από το τελευταίο του κατευόδιο

Του **ΚΩΣΤΗ ΔΑΝΟΠΟΥΛΟΥ**

Όταν το 1992 πέθανε ο συγγραφέας Αλέξανδρος Κοτζιάς, ο Θανάσης Βαλτινός εκφώνησε τον επικηδειό του και είπε ανάμεσα σε άλλα τα εξής: «Ο θάνατος μας αιφνιδιάζει και μας αφήνει αμύχανους. Νομίζω ότι η αμυχανία εκφράζει ακριβώς το αδιανόητο του γεγονότος. Σε τέτοιες στιγμές, όταν ο πόνος δεν έχει γίνει σαφής ακόμα, τοποθετώντας έτσι τα πράγματα, στις απόλυτες διαστάσεις τους, λειτουργεί η σοφή δικλίδα των κοινών τόπων». («Κρασί και νύμφες. Μικρά κείμενα επί παντός», Βιβλιοπωλείον της Εστίας, σ. 58-59)

Ο Θανάσης όμως εκ φύσεως απεχθανόταν τις κοινοτοπίες και το βαρύγδουπο ύφος, ενώ υπονόμει συνειδητά κάθε μορφή σοβαροφάνειας. Την ίδια αμυχανία και απορία αποτύπωσε σε μια άλλη (αδημοσίευτη) νεκρολογία του που εκφωνήθηκε το 2016 στο Α΄ Νεκροταφείο Αθηνών για τον ψυχίατρο και ακαδημαϊκό Κώστα Στεφανή: «Σκέφτομαι συχνά τι ορίζει την προσωπικότητα και τη γοητεία ενός ανθρώπου. Αθισαύριστα πράγματα δύσκολο να καθοριστούν με ακρίβεια. Ένα χαμόγελο, ο τόνος της φωνής, η γωνία μιας ματιάς, ή ακόμα-ακόμα εκείνη η ανάσα της ύπαρξης που αναδίνεται αβίαστα με φυσικότητα από μια ζωντανή προσωπικότητα.

Ρευστά, ασαφή στοιχεία – είναι αυτά όμως που μας στηρίζουν και μας εμπνέουν στη μετέωρη πορεία προς το χάος. Είναι αυτά που μας οδηγούν στην αναζήτηση της παρουσίας και της συντροφιάς των άλλων ανθρώπων και ενεργοποιούν την ανάγκη μας για υπηρεσίες και προσφορά σ’ αυτούς».

Σκεφτόμαστε τώρα κι εμείς με τη σειρά μας: ποια είναι τα χαρακτηριστικά που όρισαν το ύφος, την προσωπικότητα και τη γοητεία του Θανάση Βαλτινού; Ας ψάξει ο καθένας μας χωριστά να βρει όλα εκείνα τα ρευστά και στερεά στοιχεία που ορίζουν την ταυτότητα του ανθρώπου που έφυγε για τα Ηλύσια Πεδία: Ευγενής και μελιχλιος χαρακτήρας, άνθρωπος της διπλανής πόρτας και της απλής βιοτής, γενναίος στις αντιξοότητες ενός λειτουργήματος «ουχι παραδεδεγμένους χρησιμότητας» (κατ’ αντιγραφή μιας φράσης του Αλέξ. Παπαδιαμάντη, που χρησιμοποιούσε συχνά), στοχαστικός και μαχητικός διανοούμενος, εγρήγορος συγγραφέας που αφοσιωκόταν τα μηνύματα των καιρών και πρότεινε νέες τεχνολογικές λύσεις, λάτρης του μέτρου και της εκφραστικής οικονομίας και πόσα άλλα!

Όπως συνήθιζε να λέει ο φίλος Γιώργος Π. Σαββίδης, «καθένας κερδίζει τον θάνατό του» και ο Θανάσης σίγουρα κέρδισε τον δικό του, με τη μακρόχρονη κι απαρégχλητη αφοσίωσή του στην τέχνη της γραφής. Παρά το φορτίο των γηρατειών και την εύθραυστη τα τελευταία χρόνια υγεία του, διεκδικούσε απτόητος τη ζωή και τη δημιουργία, παραμένοντας ένας άνθρωπος των πνευματικών εξορμήσεων. Ποτέ δεν τον ακούσαμε να θρηνεί ή να ελκεϊνολογεί για τις ταλαιπωρίες του!

Ο δικός του επίλογος

Είχε αισθανθεί όμως τον θάνατο κοντά, γι’ αυτό και θέλησε να γράψει τα τελευταία χρόνια τον δικό του ξεχωριστό επίλογο και να τον παρουσιάσει εμμέσως, όπως ταιριάζει σε έναν ευφυή καλλιτέχνη, μέσα από δύο σημαντικά έργα που εξέδωσε: Το πρώτο ήταν το ψηφιακό μυθιστόρημα «Ημερολόγιο της Αλοννήσου» (Βιβλιοπωλείον της Εστίας 2017, 2022/ α΄ έκδ. εκτός εμπορίου και ακυκλοφόρητη 2009) και το δεύτερο η «Νέα Σελήνη. Ημέρα πρώτη» (2022). Και τα δύο

ΚΩΣΤΗΣ ΔΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ενα καπέλο κι ένα σακάκι αδειανό, στην κρεμάστρα της εισόδου, στο σπίτι του Θ. Βαλτινού μετά την εκδημία του. Κάτω αριστερά, ο Θανάσης Βαλτινός με τη «στολή εξόδου» την εποχή που υπηρετούσε τη θητεία του ως έφεδρος ανθυπολοχαγός στις Δυνάμεις Καταδρομών (1953-55). «Τη φορεσιά αυτή τη φύλαξε ευλαβικά σε ένα μπαούλο. Μου έλεγε, αστείευόμενος, ότι στα χρόνια της χούντας την είχεβάλει σε μια κρεμάστρα στον τοίχο του δωματίου που έμενε. Ετσι, αν μπουκάραν στο σπίτι του καμιά μέρα οι χουντικοί, να καταλάβαιναν αμέσως με ποιον είχαν να κάνουν!». Δεξιά, το διπλωματικό του διαβατήριο.

Ενα καπέλο κι ένα σακάκι αδειανό, στην κρεμάστρα της εισόδου, στο σπίτι του Θ. Βαλτινού μετά την εκδημία του. Κάτω αριστερά, ο Θανάσης Βαλτινός με τη «στολή εξόδου» την εποχή που υπηρετούσε τη θητεία του ως έφεδρος ανθυπολοχαγός στις Δυνάμεις Καταδρομών (1953-55). «Τη φορεσιά αυτή τη φύλαξε ευλαβικά σε ένα μπαούλο. Μου έλεγε, αστείευόμενος, ότι στα χρόνια της χούντας την είχεβάλει σε μια κρεμάστρα στον τοίχο του δωματίου που έμενε. Ετσι, αν μπουκάραν στο σπίτι του καμιά μέρα οι χουντικοί, να καταλάβαιναν αμέσως με ποιον είχαν να κάνουν!». Δεξιά, το διπλωματικό του διαβατήριο.

Όταν το 2022 άρχισαν οι βρυχηθμοί της Αρκούδας του Βορρά και εισέβαλαν οι Ρώσοι στην Ουκρανία, δήλωνε με πίκρα ότι «ο Ψυχρός Πόλεμος είναι παρών».

Όταν το 2022 άρχισαν οι βρυχηθμοί της Αρκούδας του Βορρά και εισέβαλαν οι Ρώσοι στην Ουκρανία, δήλωνε με πίκρα ότι «ο Ψυχρός Πόλεμος είναι παρών».

τους καιρό πριν δημοσιευθεί το βιβλίο. Ή όπως εύστοχα έγραψε η άλλη προσφάτως εκλιπούσα Τζένη Μαστοράκη: «...ούτε να τελειώνουν ποτέ οι κρυφές διηγήσεις, να γυρίζουν τα πρόσωπα καθαμένα απ’ τη μνήμη, και το αίσθημα πάντα να κρατεί τα ίδια [...]» («Μ’ ένα στεφάνι φως», 1989).

Ο Θανάσης αναζητήσε τον δικό του «ξανακερδισμένο χώρο και χρόνο», συμφύροντας την ιδιωτική με τη συλλογική μνήμη. Στα δύο τελευταία του έργα επαναφορτίζει τους πυρήνες της προσωπικής του μυθολογίας και, κάνοντας ένα προσκλητήριο νεκρών, επανασυνδέεται συμβολικά με το παρελθόν του, αποχαιρετώντας τόπους και φίλους μέσα από τη μυθοπλαστική αναζωογόνησή τους.

Και είχε ακόμα μεγάλο απόθεμα μέσα του από ιστορίες αλλοτινών δισεκτων καιρών, που τις ξετύλιγε νοσταλγικά κάποια μακροσυρτα πρωινά στο δώμα, όπως αποκαλούσε το καταφύγιο

του της Οδού Αστυδάμαντος στο Παγκράτι. Ανοίγε την καρδιά του μιλώντας για τις παλιές του αγάπες αλλά και για έναν μεγάλο σακατεμένο έρωτα που του έκαψε, ακόμα και πενήντα χρόνια αργότερα, τα σωθικά. Αλλά το μυαλό του γύριζε και ξαναγύριζε σε μια πραγματική υπόθεση που δεν την πέρασε ποτέ στο μυθιστόρημα «Στοιχεία για τη δεκαετία του ’60» ή σε κάποιο διήγημά του. Ήταν τότε, στα χρόνια του 1960, επικεφαλής μιας ομάδας μαχητών, που θα οργάνωνε θύλακα (Νατοϊκής) αντίστασης σε περίπτωση που κατέβαιναν οι Σοβιετικοί στα Βαλκάνια, και μου έλεγε ότι είχαν κρύψει κάπου όπλα και εγγλέζικες λίρες που θα βοηθούσαν στον πόλεμο, κι εγώ τον ρωτούσα σε διάφορες συναντήσεις μας πού είχαν θάψει το χρυσάφι, κι εκείνος, πιστός κι εκέμυθος στρατιώτης, κάθε φορά μου έδινε λάθος «συντεταγμένες» φυλάγοντας το κουφίο παρωχημένο μυστικό, και μου έλεγε συνωμοτικά ότι οι λίρες και τα πολεμοφόδια ήταν δόθεν χωμένα πίσω από την τάδε εκκλησιά, σαράντα βήματα ευθεία - πέντε δεξιά, και ύστερα η εκκλησιά γινόταν βράχος στην είσοδο ενός εγκαταλελειμμένου χωριού ή μιας απόκρημνης χαράδρας του Μοριά και το κυνήγι του θησαυρού συνεχιζόταν και συνεχιζόταν, ώσπου άρχιζε ο χρόνος να τον βαραίνει και το παιχνίδι έμεινε μετέωρο.

Κι όταν το 2022 άρχισαν οι βρυχηθμοί της Αρκούδας του Βορρά και εισέβαλαν οι Ρώσοι στην Ουκρανία, το σχολιάζαμε και δήλωνε με πίκρα ότι «ο Ψυχρός Πόλεμος είναι παρών», και τον έβλεπα βυθισμένο και αποκαμωμένο στην πολυθρόνα και του έλεγα αστείευόμενος, «σπώ, Θανάση, να φορέσεις τα στρατιωτικά σου, να ξαναφτιάξεις την πολεμική σου παρέα και να μπεις αρχηγός, να είμαστε έτοιμοι κι ερόπλου αν ο Κόκκινος Στρατός κατέβει νοτιότερα, κι άμα δεν ζουν οι παλαιοί εκείνοι μαχητές του ’60, θα βρούμε άλλους νέους ρωμαλέους, αλλά εσύ, Θανάση, βεταρνός καταδρομέας, να έχεις το πρόσταγμα!».

Νέα εκδοτικά σχέδια

Λίγες ημέρες πριν φύγει για το μακρύ ατελεύτητο ταξίδι, ο Θανάσης Βαλτινός πρόλαβε να πιάσει στα χέρια του την ωραία και επιμελημένη αγγλική μετάφραση της «Νέας Σελήνης» (New Moon: Day One, Transl. by Jane Assimakopoulos and Stavros Deligiorgis, Laertes, Chapel Hill, North Carolina, 2024). Επειδή στο ευρύ κοινό ήταν γνωστός ως πεζογράφος, ήθελε να προβληθεί η ποιητική φλέβα του και για τον σκοπό αυτό εργαστήκαμε τον τελευταίο καιρό για την επικείμενη δημοσίευση της Ορέστειας του Αισχύλου, η οποία είχε ανεβεί σε δική του μετάφραση και σε σκηνοθεσία Κάρουλου Κουν από το Θέατρο Τέχνης το 1980 και 1982. Σε προχωρημένο επίσης στάδιο επεξεργασίας βρίσκεται το «Ημερολόγιο της Αμερικής», ένα άλλο προσκλητήριο νεκρών που αφορά ημερολογιακές καταγραφές του 1976, όταν ο Βαλτινός συμμετείχε με συγγραφείς και καλλιτέχνες απ’ όλο τον κόσμο στο International Writing Programme του Πανεπιστημίου της Αϊόβα. Από το Βιβλιοπωλείον της Εστίας επίκειται επίσης προς έκδοση ο δεύτερος τόμος των δοκιμίων του («Κρασί και νύμφες II»), ενώ θα ακολουθήσουν το επόμενο διάστημα κι άλλα ενδιαφέροντα έργα που θα φωτίσουν ακόμη περισσότερο την εικόνα ενός σπουδαίου δημιουργού.

Ο κ. Κωστής Δανόπουλος είναι επίκουρος καθηγητής του Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης.

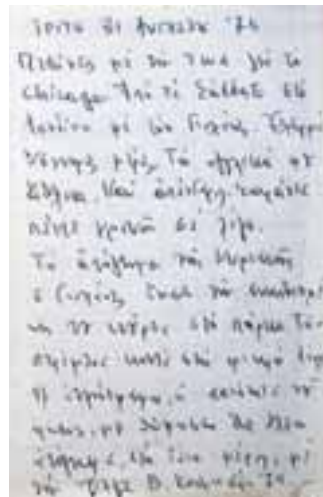
Ο Θανάσης Βαλτινός στο γραφείο του στην Ακαδημία Αθηνών την εποχή της προεδρίας του (16 Δεκεμβρίου 2016).

«Τελικά θα επιβιώσω κι αυτόν τον χειμώνα»

Απόσπασμα από το «Ημερολόγιο Αμερικής» (Φιλολογική επιμέλεια - επίμετρο: Κωστής Δανόπουλος, Βιβλιοπωλείον της Εστίας, 2025).

ΠΡΟΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ

ΤΡΙΤΗ 31 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1976
Πετώντας με την TWA για το Chicago. Από το Σάββατο στο Λονδίνο με τον Γιοχάνες. Ελαφρά άσχημες μέρες. Τα αγγλικά μου άθλια. Και απένταρος. Σαράντα πέντε χρονών σε λίγο. Το απόγευμα της Κυριακής ο Γιοχάνες έκανε την συννησίμενη του κούρσα στο πάρκο. Τον περίμενα κοντά στη μικρή λίμνη. Η ατμόσφαιρα, η ποιότητα του φωτός, μου θύμισαν ένα άλλο απόγευμα, στο ίδιο μέρος, με την Ολγα Β. Λοκαίρι '74. Η ζέση στο Chicago κάτι πάρα πάνω από Αθηναϊκή. Αναμονή τέσσερες ώρες μέχρι να αλλάξω γραμμή. 35΄ πτήση μέχρι Cedar Rapids. Στο Αεροδρόμιο με περιπάτη ο Burt Blume. Νεαρός ποιητής, βοηθός του Engle. Θερμή φυσιογνωμία, σχεδόν μεσογειοεική. Ο Χρήστος Ιωακειμίδης χαμογέλασε, αναγνωρίζοντας και τη δική του μοίρα.

Η πρώτη σελίδα από το «Ημερολόγιο Αμερικής» (υπό δημοσίευση 2025).

γαστρονόμος

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΓΛΥΚΑ ΤΑΨΙΟΥ

67 συνταγές για τον χειμώνα και τις γιορτές

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Κυριακή Πολιτική και Οικονομική Εμπειρία

www.kathimerini.com.cy

Κυριακή
22/12